

BIBLOITEKA

Atman

Osho

PHILOSOPHIA ULTIMA

Komentari na Mandukja upanišadu

Urednik:
Aleksandar Dramićanin

METAPHYSICA
Beograd
2004.

Naslov originala:
Bhagawan Shree Rajneesh
Philosophia Ultima
Duscourses on the Mandukya Upanishad

Osho Rajneesh, Rajneeshdham NEO-SANNYAS Comune 17

Koregaon Park, Poona 411 001, MS Tel:28127

Copyright: ©1983 Rajneesh Foundation International

Copyright © 2004 za srpsko govorno područje:

METAPHYSICA, Beograd

Sva prava prvoda i objavljivanja zadržava izdavač

Prevod: Nataša Nikolić

Sadržaj:

UVOD	7
1. Ovo je most ka onom	10
2. Čovek se rađa kao sloboda	36
3. Ja zagovaram komunu	57
4. Budite prijemčivi!	80
5. Ovo je stanje budnosti	97
6. Vi transcendirate dualnost	120
7. Spiritualnost je najveći luksuz	136
8. Jednostavno izađi kroz vrata	156
9. Tiho blažen, blaženo tih	178
10. Izazov mojoj ljubavi	205
11. Ego je obična navika	226
12. Uznemiri se!	254
13. Učini to svojom jedinom težnjom ..	276
14. Celovitost - jedna reč sadrži sve	306
15. Istina onakva kakva jeste - gola	324
16. Ovo je daleko izvan	346

UVOD

“Ako se ne smežete, nećete razumeti život.

Ako se ne smežete, niste otvoreni...

zatvoreni ste;

vaša vrata, vaši prozori, sve je to zatvoreno.

U smehu, srdačnom smehu...

osećate kako plima života u vama raste,

dopirući do same vaše srži.”

Bagvan Šri Radžniš

Ako možete da pročitate ovu knjigu, a da se nijednom od srca ne nasmejete, za vas zaista nema nade; vaša vrata i prozori ne samo da su zaključani već su i čvrsto zamandaljeni. Na ovim stranicama, jedinstvenost, lepota, dubina uvida i jasnoća viđenja prosvetljenog Učitelja, Bagvan Šri Radžniša, savršeno se otkrivaju. Njegovo saosećanje i prihvatanje uvek se iznova manifestuju, dok nam On pomaže da vidimo svet, stvarnost, same sebe, bez ikakvih modifikacija. Bagvan se ne izvinjava, ne pravi kompromise, niti od nas traži da ga prihvatimo ili odbacimo. On jednostavno govori ono što treba reći, ukazujući na to da će možda već sutra reći nešto potpuno kontradiktorno samom sebi. Neke od njegovih izjava su toliko nove i neočekivane, da možete doživeti potpuno rušenje svojih stavova :

“Mušarac može biti majka, žena može biti majka; kada ste kreativni, onda ste majka.”

I ovo je jedna od posledica susreta sa Učiteljem; On menja naša stanovišta, izaziva nas da rizikujemo, da posmatramo i osetimo život sa potpuno novom svesnošću.

Nemojte se iznenaditi ako se, dok se upoznajete sa

sutrama Mandukja upanišade i čitate odgovore na pitanja učenika, vaša tradicionalna gledišta uzdrmaju. Ako vam oči zasuze, znajte da je On dotakao vaše srce, jer iznad svega, Bagvan je Gospodar Srca. Možda ćete osetiti povređenost, ali ako pogledate malo dublje, uvidećete da je samo onome koji voli bez ikakvih uslovljenosti stalo da podjednakim smatrate dijamante kao i običnu prašinu. I, ako ostavite po strani svoj racionalni um, i otvorite svoje srce, makar ga malo odškrinete, možda ćete prepoznati darove koje vam Bagvan nudi - duboko jedinstvo s Učiteljem, i nagoveštaj onoga što to jedinstvo tek može biti.

“Zora se bliži.

Tek malo napora

i zemlja se može transformisati,

potpuno transformisati u predivno mesto -

što do sada nije bila,

i o čemu je čovek oduvek sanjao.”

Bagvan Šri Radžniš

Svami Anand Madjapa

Ova predavanja,
u vidu komentara na Mandukja i Iša
upanišadu,
održana su u Šri Radžniš Ašramu,
u Puni, Indija
od 11. do 26. decembra 1980.

माण्डूक्योपनिषद्

शांति-पाठः

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः
भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेम
देवहितं यदायुः ॥

स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः
स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥
ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥

*Mandukyopanisad
Santi-pathah*

*Om bhadram karnebhih srnuyama devah
Bhadram pasyemaksabhir yajatrah,
Sthirair angais tustuvamsas tanubhir vyasema
Deva-hitam yad ayuh.
Svasti na indro vriddhasravah
Svasti nah pusa vissvavedah,
Svasti nastakrsyo aristanemih
Svasti no vrhaspatirdadhatu
Om santih santih santih*

Prvo predavanje

11. decembar 1980.

Ovo je most ka onom

ऐमितीतदक्षरमिदं सर्वं
तस्यौपव्याख्यानं भूतं
भवद्भविष्यदिति सर्वमौङ्करं स्व।
यच्चान्यत् त्रिकालातीतं
तदप्यौङ्करं स्व॥
सर्वं ह्येतद्
ब्रह्मायमात्मा ब्रह्म

*Om ityetaḍ aksaram, idaṁ sarvaṁ
Tasyopavākhyānam, bhūtaṁ
Bhavad bhaviṣyad iti, sarvaṁ oṅkara eva.
Yac caṅyat trikālātītaṁ
Tad apyomkāra eva.*

*Sarvaṁ hyetaḍ
Brahma, ayam ātmā brahma*

AUM,
 Nepromenljivi zvuk
 suština je svega postojećeg.
 Prošlost, sadašnjost i budućnost
 - sve su to oblici zvuka AUM.
 I šta god da transcendiraju ova tri vremena,
 to je zaista vrhunski oblik AUMa.

Cela ova kreacija u svom konačnom obliku je Brahman.

*I Jastvo,
 i Brahman takođe.*

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुद्गम्यते ।
 पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमीवावशिष्यते ॥

AUM
 Purnamadah
 Purnamidam
 Purnat purnamudacate
 Purnasja purnamadava
 Purnameva vašišjate.
 AUM
 Ovo je Celo.
 Ono je Celo.
 Iz celog celo nastaje.
 Ako se od celog oduzme celo,
 celo i dalje celo ostaje.

Ovo je jedna od najznačajnijih izjava svih vremena, bez obzira na zemlju iz koje potiče. Ona u sebi sadrži celokupnu tajnu mističkog pristupa životu. Ova malena sutra u sebi sadrži suštinu upanišadskog gledišta. Ni u jednom vremenu, ni pre ni kasnije, ova vizija neće biti prevaziđena, zauvek će ostati Everest ljudske svesti. I izgleda kao da nije moguće spoznati ništa uzvišenije.

Upanišadsko gledište predstavlja univerzum kao potpunost, nepodeljenost, tako reći organsku celinu. Njegovi delovi nisu odvojeni, svi mi zajedno egzistiramo u toj sveukupnosti: drveće, planine, ljudi, ptice, zvezde, bez obzira na udaljenost - nemojte biti zavarani tom pojavom - svi su oni povezani, svi su isprepletani. Čak je i najmanja vlat trave povezana sa najudaljenijom zvezdom, i značajna je isto koliko i najsajnije sunce.

Ništa nije nevažno, ništa nije manje važno od bilo čega drugog. Deo predstavlja celinu kao što seme u sebi sadrži drvo. Seme je prošlost - s obzirom da je svo drveće koje je ikada postojalo sadržano u njemu. A seme je takođe i budućnost - svo drveće koje će nekada izrasti, potencijalno je prisutno. Naravno, seme u sebi sadrži i sadašnjost. Ono izgleda tako maleno, ali nije tako maleno kao što se čini. Ako ga secirate, u njemu nećete pronaći cvetove niti lepotu boja i mirisa, pa će možda vaš zaključak biti da je ono prazno; ipak, nećete znati da je vaš metod od početka bio pogrešan.

To je ono što nauka čini sa stvarnošću - secira je, analizira je. Analiza je uvek destruktivna. Ono što nam je potrebno jeste stanovište jednosti, sinteza. A takav je upravo upanišadski pristup: deo postaje celina, celina deo. U njemu nema nikakve hijerarhije. Nema toga što je niže ili više, nema ničega što je svetovno i ničega što nije sveto - sve je jedno.

Ovakvo gledište možemo pronaći tek kod nekolicine mistika. Ono se nikada nije razjasnilo i približilo običnim ljudima. Iz tog razloga u svetu postoji toliko bede, toliko ružnih stvari, toliko bezosećajnosti. Ljudi nisu zadovoljni; njihov skriveni sjaj, njihov zarobljeni sjaj još uvek nije ugledao svetlost dana. Život im prolazi u okovima. U sebi nose večnost, a da to ni ne znaju.

Prvo su tzv. religije, organizovane svetske religije, satrle čovečanstvo. Za njima je došla nauka. Nauka nije ništa drugo do organizovani materijalistički pogled na život. Kao što je religija jedan organizovan pristup ljudskoj subjektivnosti, tako je i nauka svojevrsna crkva, i sa svojim sveštenstvom je podjednako puna sujeverja kao i bilo koja religija. Naravno, dimenzije se razlikuju: religije su organizovana sujeverja o unutrašnjem svetu, a nauka je organizovano sujeverje o spoljašnjem svetu.

Upanišade i njihov pristup su potpuno individualne. Reč *upanišada* znači: sedeti u dubokom jedinstvu sa Učiteljem. To nema nikakve veze sa crkvom. Nijedna crkva nije religiozna, sve su crkve u osnovi politizovane. Shvatite definiciju: politika predstavlja društvo, kolektivnost, a religija znači inividualnost.

Religija bi trebalo da se buni protiv svake kolektivnosti. Sve što zavisi od kolektivnog, od tradicije, od dogme ili ideologije u suprotnosti je sa individualnim. A individualno je jedina stvarnost, kolektivno je samo reč. Vi se zapravo nikada ne susrećete sa društvom, već uvek sa individuumom. Nikada ne upoznajete čovečanstvo, već samo ljudska bića. Nikada ne nailazite na ljubav, već uvek na dvoje ljubavnika. Nailazite na ljubavnost, ali na ljubav nikada.

Međutim, mi smo naučeni da živimo u apstrakcijama: društvo, čovečanstvo, ljubav, Bog. Sve su to apstrakcije, prazni koncepti bez ikakve stvarnosti.

Upanišadsko gledište je vrlo realistično, vrlo pragmatično. Ono opisuje odnos dva srca. To je značenje *upanišade*, veoma neobično značenje - sedeti pored Učitelja, jednostavno sedeti pored Učitelja... a onda iznenada nešto zamiriše. Nešto nalik plamenu pređe sa Učitelja i zapali srce učenika.

Učitelj je došao kući, Učitelj je spoznao istinu. Učenik traga, a tragalac treba da bude tih, potpuno utišan. Tu se ne postavljaju nikakva pitanja, zato što se prava pitanja ne mogu niti postaviti niti se na njih može odgovoriti. Ona se jednostavno prenose - bez pitanja, bez odgovora. To prenošenje van domašaja reči jeste istinsko značenje reči *upanišad*. I pre nego što pređemo na naredne izreke Mandukja upanišade, ovo se mora razumeti.

Moj celokupan sadašnji napor tiče se jedino ponovnog oživljavanja duha upanišada. Svi vi ovde u tišini sedite sa mnom...u ovoj tišini svaka dualnost nestaje...ja nisam ovde, vi niste tamo, već nas nešto prožima, preplavljuje, obuzima... *to* obuzimajuće iskustvo sadržano je u ovim sutrama.

Za ovu *mangal* sutru -

AUM

Purnamadah

Purnamidam

Purnat purnamudačate

Purnasja purnamadava

Purnameva vašišjate -

kaže se da u sebi sadrži suštinu tog posebnog gledišta.

Ono predstavlja nešto izvan, nevidljivo. *Ovo* predstavlja unutrašnje, nešto vidljivo. *Ono* označava skriveno, *ovo* označava pojavno. *Ono* simbolizuje beskonačnost, *ovo* konačnost. *Ono* je celo, van svake sumnje; ali upanišade insistiraju: i ovo je takođe, celo.

Čovek ne bi trebalo da se odriče života. Odricanje je protivno duhu upanišada. Upanišadski proroci nisu bili nikakvi isposnici, nisu morali da beže od života - jer, na kraju krajeva, gde možete pobeći? Gde god da krenete, bićete sa celinom kao što ste sada sa njom. Pijaca i manastir, oboje su deo ove celine. Biti sa svojom ženom, mužem, decom, prijateljima je podjednako sveto kao i otići na Himalaje i živeti u nekoj pećini u apsolutnoj samoći. Oboje pripadaju istom postojanju.

Đainizam i budizam, kao i njihovo naglašavanje odricanja, uništili su upanišadski duh, duh koji je razumeo vezu između ovoga i onoga, vezu između parcijalnog i celog. Đainizam i budizam zasnovani su na odricanju. Oni poriču život, oni su *protivnici* života. Njihov stav liči na stav osuđivanja: *ovo* je pogrešno, *ono* je ispravno. Napustite *ovo* radi *onog*. Ako želite da dosegnete *ono*, onda se morate odreći *ovog*. A upanišada kaže:

AUM

Purnamdah

Purnamidam

Purnat purnamudaćate

Purnasja purnamadava

Purnameva vašišjate.

U suštini, nema nikakve razlike. Postoji samo *jedna* stvarnost. Spolja i unutra nisu dve odvojene stvarnosti, već pre aspekti jedne iste pojave. Materiju i duh ne treba antagonistički sučeljavati, jer oni nisu protivnici. A mi znamo da je to tako zato što se upravo u vama oni susreću. Ovog trenutka, vaše telo i vaša duša nisu dvoje, već jedno. Vaše telo utiče na vašu svest, i obratno, vaša svest utiče na vaše telo. Vaše telo je samo spoljašnji omotač vaše svesti, a vaša svest nije ništa drugo do najskrivenija suština vašeg tela. Telo je dimenzija koja je usmerena ka spolja, a svest, duša, je dimenzija koja je usmerena ka unutra. Zajedno čine pun spektar. Vi već *živite* u jedinstvu ovoga i onoga.

Međutim, oba, i đainizam i budizam, samo su stvorili nevolje; najveća od svih je bila ta što su osudili život. Ljudima se to učinilo istinitim - iz jednostavnog razloga što ne poznaju umetnost življenja. Zato su ljudi nesrećni i žive u patnji, i njihov život nije ništa drugo do neprekidna trka od jedne nesreće do druge. Oni u tome ne vide nikakvu nadu - sve im izgleda beznadežno i očajno. Zato, kada su budizam i đainizam počeli da tvrde kako je sam život pogrešan, to je izgledalo istinito.

Ljudi su uvek spremni da prebace odgovornost na tuđa pleća. Niko ne želi da kaže: "Ja ne znam kako da živim - zato patim." Svi bi želeli da se liše te odgovornosti. A ovo je izgledalo tako logično, tako jasno, racionalno: da je sam život patnja. Buda kaže: "Život je patnja, rođenje je patnja, smrt je patnja, sve je patnja." I to se slagalo sa iskustvima mnogih. Međutim, bilo je obrnuto, *život* nije bio patnja, već ljudi nisu poznavali pravila igre, nisu poznavali umetnost življenja.

Naravno da ćete patiti ako ne znate da svirate flautu, a to želite, štaviše, patiče i vaši susedi i svi oko vas. Pre ili kasnije, zasitćete se svojih bezuspešnih pokušaja i poželeti da ostavite flautu zato što ona samo donosi nevolje i vama i drugima. Ali nije flauta ta koja je kriva. Jednostavno, vi niste znali da svirate, inače biste odsvirati nešto lepo i tako usrećili i sebe i druge.

Život je vrlo kompleksan fenomen, daleko kompleksniji od flaute. Život je nalik jednom orkestru sa hiljadama muzičkih instrumenata u jednom zajedničkom tonu. I vi bi trebalo da naučite da svirate svaki od njih kako bi mogli da proizvedete neku harmoniju. To je sva umetnost...a život je prilika da to naučite. Ne treba ga se odreći, već u njemu treba uživati.

Ja pripadam upanišadskom svetu i upanišade pripadaju meni. Njihovo stanovište je takođe i moje. Voleo bih da otklonim ovaj negativni pristup životu, da ga sasvim isko-renim. On vam je doneo patnju i pomogao vam da je racionalno sagledate - to je tada bio jedini izlaz. Ali da li znate nekoga ko je tuda uspeo da pobjegne? Da li vam je to donelo blaženstvo? Samo pogledajte te vaše svece i tzv. mahatme. Jesu li oni stvarno blaženi? Izgledaju tako tužno, tako ozbiljno, tako mrtvo. Oni samo pričaju o blaženstvu; to ne znači da u njemu stvarno uživaju. U stvari, kad god neko suviše priča o blaženstvu, to jednostavno znači da on time nešto kompenzuje. Duboko u sebi on pati; pričajući o blaženstvu on živi u iluziji blaženstva.

Skoro po pravilu, oni koji su nesrećni u ljubavi pišu pesme o ljubavi; u suprotnom, ko bi uopšte mario da sastavlja ljubavne pesme? Jednostavno bi voleo, i to bi bilo sve. Kada znate kako da kuvate, vi kuvate; sigurno ne

sedate da napišete kuvar sa divnim receptima. Naprotiv, pripremićete divna jela, obilan obrok. Samo oni koji su pustili voz govore o ljubavi, govore o blaženstvu, govore o istini. U suprotnom, za tim uopšte nema potrebe - to se jednostavno živi. Nečiji život postaje poruka! Zapravo, on je i jedina prava poruka.

Samo pogledajte te vaše svece. Oni ne mogu biti blaženi, toliko su egoistični. Njihov um se preliva od ega. Ako im pogledate u oči, pronaći ćete samo jednu poruku ispisanu na hiljade načina: svetiji sam od vas, duboko osuđujem vaš život, duboko osuđujem sve ljude, duboko osuđujem sve postojeće.

“Kakvu samo prašinu dižem!” povika buva u kočijama.

Pogledajte u oči vaše tzv. svece i videćete ‘kakvu samo prašinu dižem!’ Obična buva, a toliko puno prašine, toliko gužve, toliko buke ni oko čega. Jeste, oni su puni reči, teorija, hipoteza, jer, istina je, slepac lako zavoli sve teorije o svetlu - ali mu to neće povratiti vid.

Buva sedi na poklopcu kutije od kukuruznih pahuljica, vadi svoj ligeštul, naočare za sunce, ulje za sunčanje sa namerom da se sunča.

Odjednom, druga buva iznenada protrčava pored nje. Prva buva se taman udobno zavaljuje u svoj ligeštul kad se opet niotkuda pojavljuje ista buva, ovaj put protrčava u drugom smeru. Ova scena - buva koja pretrčava sa jedne na drugu stranu - ponavlja se nekoliko puta. Nesposobna da se uzdrži od radoznalosti, prva buva skače i preprečuje put drugoj. “Hej! Zašto trčiš tamo-amo? Šta to radiš?”

Jedva dolazeći do daha, druga buva mrmrlja: "Sad više ne mogu da prestanem. Na kutiji piše "pocepaj po naznačenoj liniji."

Da, vaši su sveci prepuni reči, spisa. Oni su dosta čitali, proučavali, ali ih to ne čini pravim znalcima. Spoznaja je potpuno drugačiji fenomen. Ona je viđenje, a ne verovanje. Svi ostali su vernici, a vernici su oduvek bili neinteligentni, zato što slepac može naučiti stvarno puno o svetlosti, pa čak i poverovati da zna šta je svetlost. Tu započinju nevolje. On može odbaciti svoj slepački štap, može prestati da pita druge: "Gde su vrata?" ili: "Kako da odem do tamo?" zato što umišlja da poznaje sebe. "Dosta je bilo, više nema potrebe da postavljam pitanja." On ide sigurnim koracima ka nesreći, i skoro da nema načina da je izbegne.

Južnoamerički tip diktature je zavladao Sjedinjenim Državama. Ronald Regan, Džon Anderson i Džimi Karter su postavljeni pred vod za pogubljenje. Čim je streljački vod nanišanio, Regan povika: "Zemljotres!" i dok su se ostali zbunili, on je već uspeo da pobegne. Dok su se egzekutori iznova spremali da pucaju, Anderson uzviknu: "Poplava" pa u opštoj pometnji i on uspe da pobegne. I dok se vod pripremao po treći put, Džimi Karter, poučen idejama prethodne dvojice, povika: "Pali!"¹

Panditi su najveće budale na svetu. Oni mogu govoriti o divnim stvarima, ali u suštini ne znaju ništa o životu. Mogu raspredati priče o onome izvan, ali o ovome ovde ne znaju baš ništa. A bez poznavanja ovog, ne može se znati ni

1) Igra reči. U originalu stoji "Fire", što znači i požar, vatra, ali znači, takođe, i komandu za streljački vod da puca. Poenta je u tome, da je Karter bio veoma glup američki predsednik. (nap.prev.)

ono - ovo je most ka onom. U ovom svetu treba uživati i tako otkriti Boga, zato što nema drugog načina da se On spozna. To je poruka upanišada.

*Iz celog celo nastaje.
Ako se od celog oduzme celo,
celo i dalje celo ostaje.*

Ne treba zaboraviti jednu veoma važnu stvar: upanišade ne veruju u savršenstvo, one veruju u potpunost. Perfekcionista je na neki način neurotičan. U stvari, svaki perfekcionista je nenormalan; on mora biti neurotičan. Ako nije nenormalan, to znači da još uvek nije perfekcionista. Biti istinski perfekcionista, a ne biti nenormalan, jednostavno nije moguće.

Život je savršen u samo jednom smislu: savršeno je nesavršen. Iz tog razloga postoji evolucija, postoji kretanje, zato je život moguć. Ako je savršen, to znači da se došlo do ćorsokaka. Život je tok, krećući se uvek od jednog vrha do drugog. Tome nema kraja...nema završetka. Cilj nikada ne može biti dosegnut, zapamtite. Život nije namenjen ostvarenju ciljeva, već ostavrenju putovanja. Život je hodočašće.

Uživajte u svakom trenutku zato što je svaki trenutak cilj za sebe. Nemojte to žrtvovati zarad nekog drugog cilja. Nemojte žrtvovati ovo zbog onog, jer ćete u suprotnom ostati bez oba. Živite ovo i gle čuda: živeći ovo potpuno, otkrivete ono skriveno kao njegovu senku. Svaki trenutak proživljen do dna, približava vas ka Bogu. Što ste potpuniji, što je intenzivniji i strasniji vaš pristup životu, to ste bliži raj. Kada se ništa ne ostavlja u rezervi, kada svaki čin postane potpun... kada plešete, jednostavno plešete, i to

tako da plesač potpuno nestane u plesu; čak i kad ta podela na plesača i ples nestane - kad postoji samo igra bez igrača tad je stapanje apsolutno. Pronašli ste istinu, pronašli ste *ono*.

Kada muzičar potpuno zaboravi na sebe, kada više nije samosvestan, kada ostane bez ega - ili da to kažemo tačnije, kada postane nesvesno svestan, kada ga skoro nema - tada postoji samo muzika: ta potpunost, to obilje strasti...i tada ćete otkriti *ono*.

A takođe je značajno ne zaboraviti da sve upanišade počinju sa AUM. AUM jednostavno predstavlja muzički pristup postojanju, a ne matematički.

Naučni pristup je matematički, mistični pristup je muzički. Muzičar je blizak misticizmu, daleko bliži od bilo kog filozofa. U stvari, muzika je najbolji medijum za izražavanje istine, budući da muzika odiše značenjem bez ijedne reči; ona je univerzalna zato što može da takne svačije srce. Prava muzika je ona koja stvara harmoniju, kada se vaše srce uskladi sa njenim ritmom, kada pulsirate na isti način.

Čuo sam jednu divnu priču:

Desilo se to u Laknauu u doba vladavine Vađid Ali Šaha...

...On je bio kralj Laknaua, pravi ludak, pijanica, ali i ljubitelj muzike, umetnosti, skulpture, slikanja, ljubitelj lepote. Često je na svoj dvor pozivao igrače, pevače, muzičare, pesnike.

Ipak, jedan muzičar je neprekidno odbijao da dođe. Vađid Ali Šah je otišao kod njega - to je bio redak gest pošto on nika-da nije išao nikome na noge. Njegov poziv je bio dovoljan, i bio je spreman da plati onoliko koliko se od njega tražilo, možda i više. Ali ovaj muzičar je odbijao da dođe.

Kada je Vađid Ali Šah otišao kod njega, muzičar mu reče: "Doći ću, ali tražim da se ispuni samo jedan uslov. Imam samo jedan uslov, a to je: kada budem svirao ili pevao, niko ne sme da pomeri glavu."

Vađid Ali Šah reče: "To nije nikakav problem, nemoj da brineš. Obavestiću sve one koji bi želeli da dođu da te čuju da će, ukoliko pomere glavu, ista biti odmah odsečena!" Šah je bio dovoljno lud da uradi tako nešto, i zaista je sve pripremio ukoliko do nemilog događaja dođe. Obavestio je celu prestonicu: "Oni koji žele da dođu, moraju znati da je to riskantno. Vojnici će stajati unaokolo sa isukanim sabljama i ko god pomeri glavu, čak i ako klimne glavom u znak odobravanja, odmah će biti posečen!"

U Laknauu je bilo barem deset hiljada ljubitelja muzike - a ipak se prijavilo tek stotinak njih. Shvatate, situacija je bila opasna! Glavu biste mogli pomeriti zbog komarca koji leti okolo, ili iz nekog drugog razloga...mogli ste zaboraviti na sebe jer je muzičar stvarno bio izvanredan, a neprekidno misliti na zabranu, bilo bi stvarno teško. Čak bi se i zmije pomerale, počinjale da plešu u ritmu - stvarno bi bilo teško. Zato su ljudi odustali, ali, eto, stotinak njih je ipak došlo. Oni su bili istinski ljubitelji muzike, rizikovali su svoje živote - za njih je muzika bila toga vredna. A svuda unaokolo su stajali stražari sa isukanim sabljama. Bio je to zaista neobičan skup!

Muzičar je počeo da svira, i zaista je bio toliko dobar, da se već za petnaestak minuta nekoliko glava spontano zanjihalo. Vađid Ali Šah se iskreno zabrinuo: nije to bila tek jedna glava, već njih nekoliko: prvo samo par, pa im se onda pridružilo još par, pa onda još nekoliko. Zato se on veoma zabrinuo: "Hoće li morati da pobije svih stotinu ljudi? A to

su bili najveći ljubitelji u celoj prestonici!" Sve od reda ih je poznavao; svi su bili istinski zaljubljenici u muziku.

U momentu kada je muzičar završio sviranje, a to je bilo negde usred noći, svih stotinu ljudi se njihalo. Vađid Ali Šah upita: "Šta sad kažeš? Da posećem ove ljude? Moji su vojnici spremni, i budući da sam ti obećao, spreman sam da idem do kraja."

Muzičar se nasmeja, pa mu odgovori: "Nemoj se brinuti oko toga! Taj uslov sam postavio samo zato da bi došli pravi ljubitelji muzike. Jedino onaj ko rizikuje svoj život može biti strastveni ljubitelj. Dakle, ovo su ljudi za koje bih uvek voleo da sviram i pevam. Povuci svoje naređenje! Svo vreme sam čekao: da se glave nekoliko ljudi nisu pomerile, onda bi te ljude trebalo odstraniti odavde. Sada ću nastaviti da sviram zato što su se sve glave zanjihale; ovo je publika koju sam čekao celog svog života. Ovo su ljudi koji su potpuno zaboravili na sebe, potpuno zaboravili čak i po cenu svog života - jer su zaista stavili svoj život na kocku."

Sve upanišade počinju sa zvukom Om; AUM predstavlja primalni zvuk. *Rig veda* - najstariji spis na svetu - kaže: "Prvo beše apsolut, Brahman, a onda *vak*, zvuk, vibrirajuća energija koja postade univerzum." Biblija kaže istu stvar, iako je suština zamagljena lošim prevodom. Tu se kaže: "U početku beše Reč i Reč beše s Bogom, i Reč i Bog behu jedno. "Reč" nije ispravan prevod, niti može biti. Ne znam koji je originalni hebrejski ili aramejski izraz za 'reč', ali jedno znam, a to je da nikako ne može biti "reč", može biti samo "zvuk"; može biti samo zvuk muzike. To bi bilo nešto nalik Omu, zato što "reč" predstavlja zvuk sa značenjem, a onog momenta kada se značenje uplete, ono unosi ograničenje, donosi definisanje. Zvuk je neograničen; on je jednostavno vibracija.

Danas naučnici, posebno fizičari, otkrivaju da je postojanje zasnovano isključivo na vibracijama. Oni ih zovu "vibracije elektriciteta". Nije važno koje im ime date, koji žargon koristite, ali vibracija označava zvuk. To je smisao Oma.

AUM je primalni zvuk, osnova celog univerzuma; tako smo mi u stvari sačinjeni od muzike. Stoga, ako se s nečim stopimo, ostaće samo muzika, a sve ostalo će nestati, zato što je muzika tvar od koje smo sačinjeni; sve ostalo je posredno, veštačko, smišljeno. Jedino muzika skrivena u našoj duši nije smišljena; ona je deo Boga. Bog je muzičar i svi mi smo njegova muzika. On je igrač, a mi njegov ples. On je poeta, a mi njegova poezija. On je pevač, a mi njegova pesma. To je značenje Oma.

Međutim, panditi, učenjaci, su ovo potpuno prevideli. Oni misle da je AUM mantra i da ćete, ponavljajući je, dostići Boga. To je obična glupost! Možete je ponavljati ceo svoj život, ona vam neće pomoći.

To mi izgleda kao da neko ko je jako žedan ponavlja: "H₂O, H₂O..." Naravno da je ono što on govori ispravno - H₂O označava vodu - tu nema greške. Ali H₂O i ponavljanje te formule, neće ugasiti njegovu žeđ. On tu potpuno greši. AUM je isto što i H₂O samo u misticizmu!

A u ovoj zemlji ima puno budala... i sada te budale putuju po svetu i uče ljude transcendentalnoj meditaciji. Ona nije ni transcendentalna ni meditacija. Jednostavnim ponavljanjem zvuka AUM, neće se dostići ništa posebno. U stvari, treba učiniti nešto potpuno drugačije: morate postaviti toliko tihi, toliko apsolutno tihi, da možete čuti najsuptilniji zvuk. Njega treba čuti, a ne ponavljati. Ako ga vi ponavljate, to će biti zaista grubo; kao da svira neka gramofonska ploča. Odmorite glavu, neka nestane sva buka iz

glave, neka um prestane da funkcioniše, a onda gle čuda, pojavljuje se zvuk. To je potpuno drugačiji sistem; treba ga čuti, a ne ponavljati.

Međutim, svi ti intelektualci su vrlo nesvesni ljudi, prepuni nepotrebnih filozofija, vrlo komplikovanih sistema mišljenja, i spremni da se raspravljaju, da dokazuju, da komentarišu, ali sve to apsolutno nesvesno. Oni nisu u sebi pronašli taj AUM.

On se naziva i *anahat nad*; *anahat nad* znači neproizvedeni zvuk. Postoje dve vrste zvukova. Kada svirate sitar, to je proizvedeni zvuk; uključena je dualnost, vaše ruke i žice, i vi morate da ih udarite, tek se onda proizvodi zvuk. To je pomalo nasilno - nasilni ste prema žicama. Ne dozvoljavate im da se odmire, uznemiravate njihov san. A tu je uključen i konflikt vaših ruku; stalno se vodi borba između muzičara i njegovog instrumenta.

AUM je neproizvedeni zvuk; tu nema nikakvog instrumenta. Kada postanete apsolutno tihi, odjednom se on pojavljuje. Zenovci za to imaju pravi izraz; oni to zovu 'zvuk jedne ruke'! Ako su tu dve ruke, proizvesti zvuk, naravno, nije teško, međutim zapljeskati jednom rukom izgleda nemoguće - ali jedino to istinski izražava stvarnost. Kada uđete unutra i postanete apsolutno tihi, po prvi put možete čuti unutrašnju muziku.

Vidno uznemiren, neki pijanac izlazi iz svojih kola, utrčava u najbliži pab, i guta s nogu dupli viski. "Džek", obraća se barmenu, "koliko je veliki pingvin?"

"Pa", odgovara barmen, "oko šezdesetak centimetara, mislim."

Pijanac je zaprepašćen. On insistira: "Jesi li siguran da nije veći, Džek?"

"Pa, eto, mislim da je visok oko sedamdesetpet centimetara" dolazi odgovor.

"A koliki je najveći pingvin na svetu?" opet pita pijanac.

Nakon kraće pauze, barmen odgovara: "Pa, oko devedeset centimetara, ne više."

"Sranje!" promuca pijanac, "onda sam pregazio kaluđericu."

Učenjaci, panditi, pijani su od znanja, do vrha su puni reči. A njihove reči su tako opijajuće, lepe reči, mada oni stvarno poznaju umešnost pripovedanja.

Čuvajte se učenjaka ako hoćete da razumete upanišade. Ovo su reči Učitelja, Buda, probuđenih; ovo nisu reči pandita, učenjaka ili sveštenika.

Večni zvuk

Suština je svega što postoji.

Prošlost, sadašnjost i budućnost

sve su to izražaji ovog Oma.

I šta god transcendirira

ova tri vremena

to je zaista vrhunski izražaj Oma.

Cela ova kreacija je konačno Brahman.

I Jastvo, i ono je takođe Brahman.

Jednostavne, direktne reči, ali oko njih možete podići mnogo prašine, možete ih protumačiti na mnoge načine. Postoji hiljade komentara na upanišade, a njima u suštini nije potreban nikakva komentar. Ja ovde ne dajem

komentare na upanišade, ja jednostavno izražavam svoje lično iskustvo kroz upanišadu. To nije komentar na upanišadu, ja jednostavno svedočim upanišadi. Kažem da je ono što govore upanišade istina, zato što sam i ja video stvari tako. To je večna istina.

Kad god neko spozna sopstveno biće, odjednom počinje da svedoči - da svedoči svemu što je istinito. Da, zvuk se može čuti, ali vi morate upoznati tišinu i to je paradoks. Zvuk se može čuti samo u tišini; ako ste zaglušeni zvucima, nećete čuti tišinu. Morate napustiti svaki zvuk, i odjednom ćete biti bliži tišini.

Zaglušeni ste zvucima, ali ako samo zatvorite oči i posmatrate svoj um za neko vreme, postaćete svesni: "Kakav je ovo um? Jesam li ja lud ili šta?" Hiljade stvari se dešavaju, i on radi bez prekida dvadeset četiri sata, danas, sutra; od kolevke do groba on samo radi i radi. To je veoma zamoran proces, iscrpljujući, ali vi jednostavno ne znate kako da ga zaustavite.

Meditacija nije ništa drugo do umetnost zaustavljanja uma, i ona je veoma jednostavna, tako reći kao paljenje ili gašenje svetla.

U doba otkrića električne struje, jedan prijatelj je došao u posetu Sigmundu Frojdu. On je dolazio iz nekog veoma udaljenog sela. Čuo je za struju, ali nije video kako funkcioniše.

Kada se spustilo veče, Sigmund Frojd ga je odveo do gostinske sobe i zapitao da li mu je nešto potrebno. Prijatelj mu je odgovorio: "Ne, sve je savršeno, ništa mi ne treba, hvala. Idi da spavaš."

Frojđ je otišao da spava, a čovek nikako nije uspevaao da ugasi svetlo, zato što nije imao ideju da jednostavno treba da pritisne prekidač; sve što je poznao, bile su petrolejske lampe. Zato je pokušavao na svaki način da sijalicu ugasi duvanjem. Ona je bila toliko visoko na tavanici da se popeo na krevet; pa ipak je i dalje ostala nedostižna; on je onda uzeo sto i podigao ga na krevet, popeo se na sto i propinjući se počeo da je gleda sa svih strana: "Kako to da ovde nema ni najmanje rupe! I šta se uopšte radi sa tom strujom? Kako neko može da spava sa ovoliko jakim svetlom?"

Celu noć se prevrtao u krevetu, na ovu, pa na onu stranu, ali ništa nije pomoglo. A bilo mu je stvarno neprijatno da ode i probudi Sigmunda Frojda i da ga pita kako se lampa gasi: izgledalo je tako ponižavajuće što ne zna tako jednostavnu stvar!

Ujutro, kad su se sreli, Sigmund Frojd ga je zapitao: "Izgledaš tako umoran. Šta se desilo?" Prijatelj mu je odgovorio: "Nisam bio nikad ovoliko umoran otkad znam za sebe - ne mogu to više da podnesem - u čemu je tajna ovog tvog svetla? Kako ga gasiš?"

A Frojd mu je rekao: "Pa zašto nisi pokucao na moja vrata? Tako je jednostavno! Dođi i pokazaću ti." I pokazao mu je prekidač.

A čovek mu je rekao: "Kako je to moguće! Nisam mogao ni da pretpostavim da se iza vrata nalazi prekidač. Nisam nikada video ništa slično!"

Meditacija je veoma jednostavan proces: sve što vam je potrebno jeste da znate gde je prekidač. Upanišade to nazivaju 'svedočenjem' - taj pravi prekidač. Jednostavno svedočite svom umnom procesu, nemojte činiti ništa drugo. Ne treba učiniti apsolutno ništa, samo budite svedok,

posmatrač, gledajte ravnodušno na sav taj kaos uma - na misli koje prolaze, želje, sećanja, snove, maštarije. Jednostavno budite odvojeni, nevezani - posmatrajući to, gledajući to, bez prosuđivanja, bez osuđivanja, bez izjava kao što su "ovo je dobro" ili "ovo je loše". Nemojte uvoditi moralne pojmove, jer u suprotnom nećete moći da meditirate.

Zato sam ja protiv tzv. moralnosti: ona je anti-meditativna, zato što je tzv. moralna osoba toliko puna svojih moralnih ideja, svojih smem i ne smem, da ne može posmatrati, ne može jednostavno posmatrati, već samo donositi zaključke: "Ovo je ispravno, ovo je neispravno." I šta god oseti kao ispravno, toga želi da se drži; a šta god pomisli da je pogrešno, toga želi da se oslobodi. Takav čovek skače između svojih misli, bori se, razvrstava, i tako propušta mogućnost svedočenja.

Svedočenje zapravo znači nevezano posmatranje, bez ikakvih predrasuda; to je sva tajna meditacije. Tako jednostavno! Jednom kada znate taj trik, to je najjednostavnija stvar na svetu, zato što je svako rođen sa tom nevinošću. Vama je ona bila poznata dok ste bili u majčinoj utrobi, znali ste je i dok ste bili dete, zato je ona sada samo ponovno razotkrivena. Meditacija nije nešto *novo*; vi ste s njom već došli na ovaj svet. *Um* je ono što je novo; meditacija je vaša priroda, ona je suština vašeg bića. Kako onda to može biti teško? Samo morate poznavati trik: posmatranje.

Sedite na obalu neke reke i posmatrajte njen tok. Ponekad ugledate drvo kako pluta, a ponekad pored vas prođe čamac ili neko deblo, a možda vidite i lepu mladu ženu kako se kupava - jednostavno posmatrajte, nemojte se uzbuđivati ni oko čega, ostanite hladne glave, nemojte se

kačiti za pojave. Ne treba da učinite ništa, ne treba ništa da činite. To je samo reka, i sve što se na njoj odvija tiče se samo nje. Vi samo sedite u tišini. Sedeći u tišini, lagano, lagano, upoznajte tu umetnost... i jednoga dana, kada vaše posmatranje postane potpuno, um nestaje.

Ako ste pažljivi pedeset posto, pedeset posto gužve nestaje; ako ste pažljivi devedeset posto, devedeset posto gužve nestaje; ako ste stoprocentno budni, potpuno pažljivi, um potpuno nestaje, i tu više nema nikakve reke. I u tom trenutku, kada uma više nema, vi čujete zvuk:

AUM

Purnamadah

Purnamidam

Purnat purnamudačate

Purnasja purnamadaja

Purnameva vašištate -

I upravo u tom trenutku vi spoznajete i *ovo* i *ono*. Ovo je celo, ono je celo, iz celog celo nastaje. Ako se od celog oduzme celo, celo i dalje celo ostaje.

Eto, zbog ovoga ja nisam ni protiv čega: ni protiv seksa, ni protiv ljubavi, ni protiv novca, ni protiv materije, ni protiv čega. Voleo bih da moji prijatelji žive život u potpunosti. Ako ne živite u toj potpunosti, postajete licemer, a licemer je nesposoban da spozna istinu.

Mali Petar i mali Džon upitaše svoju baku: "Nano, kako se rađaju deca?"

"Roda ih donosi u svom zavežljaju, deco moja" odgovori im baka.

Mali Petar i mali Džon pogledaše jedan drugog, a onda mali Džon reče: "Šta misliš Petre, da joj kažemo?"

"Ma, ne!" reče Petar. "Ostavimo je njenoj čednosti!"

Jednom su muž i žena odlučili da se nikada više ne posvađaju u prisustvu svoje dece, pa su od tad njihovi sukobi proticali zaodenući u osmehe i fraze kao što su "draga" ili "dušo".

Međutim, kada su jednoga dana čuli kako se njihova dva sina bučno raspravljaju, shvatili su kakve su posledice stvorile njihove naizgled ljubazne predstave. Kada su ih upitali, ko je započeo svađu, jedan od dečaka je izjavio: "On me je prvi nazvao "dragi", mama, časna reč!"

Jeste li čuli za poljskog sveštenika? Svi su ga zvali Oče, izuzev njegovih sinova - oni su ga zvali Čiko!

Um licemera lako se uznemiri; on ne vidi stvari onakvima kakve su. On želi da vidi jedno, ali stalno pokušava da dokaže kako vidi nešto drugo od onoga što vidi. Kada kaže jednu stvar, misli na drugu. Želi da uradi jedno, ali stalno čini nešto drugo. Njegov život se nepotrebno komplikuje, jer u sebi nepotrebno održava konflikt. Tako ostaje stalno podeljen, kao pravo poprište građanskog rata.

Tri kriminalca stoje ispred zrikavog sudije u sudnici. Sudija se obraća prvom: "Gde ste bili juče u jedanaest sati uveče?"

Drugi kriminalac odgovara: "Kod kuće, gospodine, spavao sam."

"Vas nisam ništa pitao" kaže sudija drugom kriminalcu.

"Ja nisam ništa ni rekao" odgovara treći.

Licemer postaje zrikav - izbegavajući da bude licemer! Ali naše društvo, svuda po svetu, tzv. civilizacija i kultura i ne čine ništa drugo sem toga što stvaraju licemere. Ova zemlja je puna licemera, prepuna ljudi koji se pretvaraju i lažu. To nikako ne vodi ka slušanju primalnog zvuka; čovek mora biti jednostavan i nevin.

I zašto se javlja ovo licemerstvo? Zašto do njega uopšte dolazi? Usled našeg osuđivanja. Ako nešto osuđujete, naravno da to treba poreći, ignorisati, prevideti. Morate zaboraviti sve u vezi toga kao da ono uopšte ne postoji.

A kada bi neko sa druge planete došao da poseti Zemlju, bio bi veoma iznenađen i zbunjen načinom na koji se deca vaspitavaju, zato što nikada ne bi video šta se dešava, nikada ne bi video istinu. Svi bi mu govorili svakakve gluposti koje bi bile naprosto neverovatne.

Upanišade su pozitivne prema životu - životu u potpunosti. Upanišadski proroci su živeli obično kao što i vi živite. Oni nisu bili nikakve mahatme, nikakvi sveci. Bili su mudraci, a ne sveci, proroci da, sveci nikako. Živeli su običan život, naravno sa zapanjujućim intenzitetom i strastvenošću.

Vreme je za popodnevi čaj na jednom imanju. Gospodarica kuće i seoski paroh razgovaraju o pripremama za slavlje koje se uvek jednom godišnje održava u vrtovima te kuće.

Paroh, seoski gmalj, nekako uspeva da bude ljubazan uprkos tome što umišljena domaćica svaku njegovu dobronamernu primedbu saseca svojim aristokratskim tonom. Konačno, pošto su utanačili pojedinosti, domaćica nastavlja

po starom, podiže čajnik i pita: "Još čaja, gospodine?"
 "Ne!" razljućeno odgovara paroh.

"Ne čega, niste mi rekli?" pita gospođa podignutih obrva, šokirana njegovim lošim manirima i odlučna da instira dok ne čuje rečenicu do kraja. Ponovo pokušava: "Ne čega?"

A na to će paroh: "Ne tog jebenog čaja!"

Ljudi bi trebalo da budu jednostavni, da budu obični i da žive takav život izuzetno intenzivno.

Upanišade nisu skladište informacija; one vam neće pružiti mnogo znanja. One vam jednostavno kažu kakvo je iskustvo mudraca:

AUM

Večni zvuk,

suština je svega što postoji.

Prošlost, sadašnjost, budućnost,

- sve su to izražaji ovog Oma.

Ovo je prava muzika. Postojanje muzike, kao kada Heraklit kaže: skrivena harmonija. Zvuk orkestra.

*I šta god transcendirira ova tri vremena,
to je zaista vrhunski izražaj Oma.*

Do vrhunskog izražaja dolazi kada odete izvan vremena, a onog momenta kada odete izvan uma, odlazite izvan vremena. Um je taj koji živi u prošlosti, um je taj koji projektuje budućnost, a zbog prisustva prošlosti i budućnosti, stvara se sadašnjost. Kada uma više nema, onda uopšte nema nikakvog vremena.

Jednom su upitali Isusa: "Od svih stvari u Božjem kraljevstvu, koja će biti nešto posebno, koja će biti najizuzetnija?"

A on je odgovorio: "Više neće biti vremena."

Patandali definiše meditaciju kao transcendiranje vremena, smatrajući ih identičnim. Vreme i um su dve strane istog novčića. Konačni izražaj se dešava kada odete izvan uma, izvan vremena.

Cela ova kreacija je konačno Brahman.

I Jastvo, i ono je takođe Brahman.

Svest u vama i postojanje izvan vas nisu odvojeni - sve to je jedno. Upanišade nisu skladište informacija, upanišade nisu biseri mudrosti, nimalo nalik velikom Marfiju. Pogledajte samo njegove sutre:

Sada već čuveni Marfi, veoma pametan momak, kaže:

"Tajna uspeha je iskrenost - jednom kada to odglumite, nema više prepreka.

Grešiti je ljudski - štaviše kriviti nekog drugog je još ljudskije.

Ako imate neki težak zadatak, dajte ga nekom lenjivcu - on će pronaći najbezbolniji način da ga izvede.

Onaj koji hrče, zaspaće prvi.

Većina ljudi je zaslužila jedno drugo.

Pretpostavljanje je početak svake greške.

Svo dobro u životu je ili nezakonito, nemoralno, uspavljujuće ili udato.

Ako ne marite gde ste, niste izgubljeni.

Dužina minuta zavisi od toga sa koje ste strane kupatilskih vrata."

Sada me je ovaj veliki Marfi podsetio na toalet, pa me zato izvinite...!

Drugo predavanje

12. decembar 1980.

Čovek se rađa kao sloboda

Prvo pitanje

Bagvane, čula sam da ste jednom rekli kako je zloupotreba slobode štetna. Kako je slobodu moguće zloupotrebiti?

Prem Tara

Filozofi su oduvek verovali da suština prethodi postojanju, da se čovek rađa sa već predodređenom daljom sudbinom. Slično semenu, on već sadrži ceo program; samo je pitanje vremena kada će se razviti. Tu nema nikakve slobode.

Ovo je bio stav svih filozofa koje poznaje istorija: da čovek ima određenu sudbinu, da je sve u njegovom životu predodređeno. Čovek mora postati određeni entitet; to je zacrtano, knjiga je već napisana. Vi toga još uvek naravno niste svesni - to je već druga priča, ali šta god činite, vi to zapravo ne činite, to kroz vas operišu prirodne, nesvesne sile ili Bog.

Ovo je stav deterministe, fataliste. Celokupno čovečanstvo je beskrajno patilo zbog toga, zato što ovakav pristup podrazumeva odsustvo bilo kakve radikalne promene. Ništa se ne može učiniti na planu lične transformacije; sve će se desiti onako kako treba da se desi.

Zbog ovakvog stava najviše su propatile zemlje Istoka. Pošto se već ništa ne može učiniti, onda čovek počinje sve da prihvata - ropstvo, siromaštvo, bedu; čovek jednostavno mora da ih prihvati. Nema tu nikakvog razumevanja, nikakve svesnosti; nije to ono što Gautama Buda naziva takvošču, tathata, već jednostavno očaj, bespomoćno skrivanje iza lepih reči. Ali posledice su stravične.

Ovo možete najbolje videti u Indiji: siromaštvo, prosjaci, bolesti, bogalji, slepi. I kao da to niko ne primećuje

zato što se podrazumeva da je život takav, da je takav oduvek bio i da će uvek takav biti. Kao da se u svaku dušu uselila neka letargija.

Ali, ceo ovaj pristup je od početka pogrešan. On je neka vrsta utehe, a ne otkriće. To je samo način da se prikriju nečije rane - vrsta racionalizacije. I svaki put kada pokušate da se sakrijete iza racionalnog objašnjenja, tonete sve dublje u tamu.

Voleo bih pre svega da kažem da suština ne prethodi postojanju; naprotiv, postojanje prethodi suštini. Čovek je jedino biće na planeti koje je slobodno. Pas je rođen kao pas, živeće kao pas, umreće kao pas; tu nema nikakve slobode. Ruža će ostati ruža; nema tu mogućnosti da se bilo šta promeni - ona ne može postati lotos. Tu se ne postavlja pitanje izbora, tu nema nikakve slobode. Tu je čovek potpuno drugačiji. Tu leži ljudsko dostojanstvo, njegova posebnost i njegova jedinstvenost.

Zato kažem da Čarls Darvin nije bio u pravu, pošto je svrstao čoveka među životinje; nije obratio pažnju na osnovnu razliku, a to je: sve životinje se rađaju sa nekim programom, jedino je čovek bez programa. Čovek se rađa kao tabula rasa, bez ikakvog sadržaja, kao prazan list papira. Morate sami ispisati sve što želite; to će biti vaša kreacija.

Čovek nije samo slobodan - naglasio bih da je čovek sloboda. To je njegova suštinska priroda, njegova duša. Onog trenutka kada poreknete čovekovu slobodu, oduzimate mu nešto najdragocenije, njegovo kraljevstvo. Onda je on prosjak i daleko gori nego bilo koja životinja, jer njima barem ostaje neki program. Tada je čovek prosto izgubljen.

Jednom kada razumete ovo, da se čovek rađa kao sloboda, onda vam se otvaraju sva vrata ka razvoju i napretku. Onda od vas zavisi šta ćete postati, a šta ne. To će biti vaša lična kreacija. Život tada postaje avantura - ne razvoj već avantura, ekspedicija, otkrivanje. Istina vam nije unapred data, morate je stvoriti. Zato se može reći da, na neki način, vi svakog trenutka stvarate sebe.

Ako prihvatite teoriju sudbine, i to je neka odluka koju ste doneli u vezi vašeg života. Prihvatanjem fatalizma vi ste izabrali ropski život - to je vaš izbor. A ipak možete izabrati i da izađete iz zatvora.

Sanjasa se zasniva upravo na tome, na prihvatanju sopstvene slobode. Naravno, ljudi se plaše da budu slobodni, zato što je to rizično. To znači da ne znate šta činite, gde idete, kakav će konačan rezultat svega toga biti. Ako niste već unapred sigurni, onda je na vama celokupna odgovornost, a tu odgovornost ne možete prebaciti na nekog drugog. Do kraja ostajete pred postojanjem potpuno odgovorni sami za sebe, šta god da ste, kakvi god da ste. Ne možete od toga pobeći, ne možete mu okrenuti leđa. Ovo je strah. Zbog ovog straha mnogi su ljudi izabrali svakakva strogo deterministička gledišta.

I to je zaista čudno: oni koji su religiozni i oni koji su ateisti slažu se samo po jednom pitanju, a to je da slobode nema. Po svakom drugom pitanju njihovi stavovi se razlikuju, ali, priznaćete, čudna je njihova saglasnost po ovom pitanju. Komunisti kažu da su ateisti, bezbožnici, ali isto tako kažu da je čovek uslovljen socijalnom, ekonomskom, političkom situacijom. Čovek nije slobodan; ljudska svest je uslovljena ovim spoljašnjim silama. Kakva logika! Možete te spoljašnje sile nazvati ekonomskom

strukturu; Hegel je naziva Istorijom - sa velikim početnim slovom, uočite to - a religiozni ljudi to nazivaju Bog; opet reč sa velikim početnim slovom. Bog, Istorija, ekonomija, politika, društvo - sve su to spoljašnje sile. I eto, svi se oni slažu po jednom pitanju: da niste slobodni.

Upravo tu se razlikuje onaj ko je autentično religiozan.

Prem Tara, kažem ti, apsolutno si slobodna, bezuslovno slobodna. Nemoj izbegavati tu odgovornost, izbegavanje te neće nikud odvesti. Što pre ovo prihvatiš, to bolje, zato što odmah možeš početi sa radom na sebi. A onog momenta kada taj rad počne, javlja se velika radost, a kada se taj rad završi, na način kako ti želiš, javiće se beskrajno zadovoljstvo - slično slikaru koji dovršava svoju sliku, još poslednji potez i zadovoljstvo se podiže u njegovom srcu. Dobro obavljen posao donosi veliki mir. Čovek oseća kao da je u tome učestvovao zajedno sa Bogom.

Bog je tvorac, i jedina prava molitva je da se bude kreativan, jer kroz kreativnost Bog vam postaje blizak; nema drugog načina da učestvujete. O Bogu ne treba misliti, morate zajednički s Njim u nečemu učestvovati. Ne možete biti posmatrač, možete biti jedino učesnik; jedino ćete tako okusiti misteriju. Stvaranje slike nije ništa, stvaranje pesme takođe, pisanje muzike je ništavno u poređenju sa stvaranjem sebe, stvaranjem svesti, stvaranjem sopstvenog bića.

Ali ljudi se plaše, a ima i razloga za to. Prvi je: riskantno je, zato što ste jedino vi odgovorni. Drugo: ta sloboda se može zloupotrebiti, zato što možete izabrati pogrešno. Sloboda znači da možete izabrati ispravno ili pogrešno; ako ste slobodni samo da izaberete ispravno, onda to nije prava sloboda.

Onda će to biti kao kada je Ford po prvi put napravio svoja kola - sva su bila crna. I on bi odvodio svoje mušterije do kola i govorio im: "Možete izabrati bilo koju boju, ali najbolja je crna."

Kakva je to sloboda? - najbolje je onako kako kažu deset zapovesti, najbolje u skladu sa Gitom ili Kuranom, najbolje jer tako kažu Buda, Mahavir, Zaratustra. To onda nije nikakva sloboda! Sloboda u suštini znači da možete izabrati oba: i ispravno i pogrešno.

A opasnost je - a odatle i strah - da je lakše izabrati pogrešno. Pogrešno je lakši put, a ispravno teži. Na primer, teško je ići uzbrdo, izuzetno je naporno; i što idete više, to je uspon naporniji. Ali silazak nizbrdo je lak: nije potrebno da činite bilo šta, zemljina teža sve obavlja za vas. Možete gurnuti kamen odozgo i on će se bez napora skotrljati do podnožja; ne treba učiniti ništa. Ali ako želite da povisite nivo svoje svesti, ako želite da dosegnete svet lepote, istine, blaženstva, to znači da težite najvišim mogućim vrhovima, to će biti veoma naporan posao.

Isto tako, što se penjete više, to opasnost od pada postaje veća, zato što staza postaje uska, a sa svih strana ste okruženi mračnim ambisom. Jedan jedini pogrešan korak je dovoljan da jednostavno nestanete u ambisu, zauvek. Mnogo je ugodnije, mnogo lakše, hodati ravnom poljanom, ne mučiti se penjanjem.

Sloboda vam pruža mogućnost izbora: ili da padnete ispod životinjskog nivoa ili da se uzdignete iznad anđela. Sloboda je stepenište: jedna strana vodi u pakao, dok druga dodiruje raj. Stepene su iste; na vama je da izaberete želite li da idete njima, a vaš je i izbor smera.

Ja lično mislim da ako niste slobodni, ne možete zloupotrebiti svoju neslobodu; nesloboda se jednostavno ne može zloupotrebiti. Zatvorenik ne može zloupotrebiti svoju situaciju - on je u lancima, on nije slobodan da išta učini. I to važi za sve ostale životinje izuzev čoveka: one nisu slobodne. One su rođene da budu ta životinja - i one će to ispuniti. U stvari, priroda se za to brine, od njih se ne traži ništa. U njihovom životu nema nikakvog izazova. Jedino čovek mora da se suoči sa izazovom, velikim izazovom. A veoma mali broj ljudi je spreman da se odluči na takav rizik, da se popne u visine, da otkrije neistražene vrhove. Tek nekolicina - Buda, Hrist - na prste se mogu izbrojati.

Zbog čega čovečanstvo nije izabralo da dosegne isto stanje kao Budino, istu ljubav kao Hristovu, istu radost postojanja kao Krišninu? Zašto? Jednostavno zato što je opasna čak i sama pomisao na ove visine; bolje je ne misliti o tome. A najbolji mogući način da se o tome ne misli jeste prihvatiti da slobode i nema - da vam je već unapred sve predodređeno; određeni spis vam se predaje pre rođenja i vi samo treba da ga iščitajte.

Prem Tara, ti pitaš:

Kako se sloboda može zloupotrebiti?

Samo se sloboda i može zloupotrebiti, ropstvo sigurno ne može. Zato je danas u svetu toliko puno haosa. Toga ranije nije bilo iz prostog razloga što čovek nije bio toliko slobodan. Haos je više prisutan u Americi nego u Rusiji jednostavno zato što u Rusiji ljudi još uvek nisu slobodni da biraju. U Americi oni uživaju u najvećoj mogućoj slobodi koja je ikada postojala. Gde god se javi sloboda, nastu-

pa i haos, ali taj haos je koristan zato što se iz njega rađaju zvezde.

Moji sanjasini biće omraženi širom sveta, biće osuđivani širom sveta, jednostavno zato što su izabrali život slobode. Od vas se ne zahteva nikakva disciplina, zato što je svaka disciplina suptilan oblik ropstva. Ja vam ne dajem nikakve zapovesti, zato što će vas bilo koja zapovest koju primite samo zarobiti, usloviti.

Ja vas samo učim kako da budete slobodni, a vama ostavljam da svoju slobodu iskoristite na najbolji mogući način. Ako želite da padnete ispod životinjskog nivoa, to je vaša odluka i vama je savršeno dozvoljeno da učinite šta god želite sa svojim životom, zato što se on tiče samo vas. Ako odlučite tako, onda je to za vas ispravno. Ali ako razumete slobodu i njenu vrednost, nećete pasti; nećete otići niže od životinja, već ćete se podići iznad anđela.

Čovek nije entitet, on je most - most između dve večnosti: životinje i Boga, nesvesnog i svesnog. Rastite u svesnosti, rastite u slobodi, odmerite svaki svoj korak: stvorite sami sebe. Sanjasin je onaj koji stvara sebe i za to snosi punu odgovornost.

Drugo pitanje

Bagvane, šta je spiritualnost? I šta je prosvetljenje? Um je sličan majmunu. Što se neko više trudi da izbriše impresije iz uma, to on više sakuplja nove.

Bagvane, molim te, hoćeš li mi pokazati put?

G.D.Murti

Postavio si mi mnogo pitanja u jednom. Prvo što treba razumeti jeste da tvoja pitanja nisu autentična, ona nisu tvoja; ona dolaze iz tvoje indijske uslovljenosti.

Pitaš me:

Šta je spiritualnost?

Pre svega, treba postaviti pitanje "Ko sam ja?" Prvo se treba zapitati: "Šta je ova svest u meni?" Ali mi od egzistencijalnog pitanja pravimo filozofsko. A to egzistencijalno pitanje se zaboravlja, jer filozofsko postaje veoma važno: "Šta je spiritualnost?"

Spiritualnost nije nešto što se može definisati, ona nije pitanje na koje se može odgovoriti, već nešto što treba istraživati. A za početak bi bilo dobro ne postavljati takva glupa pitanja; počnite s nečim razumnijim. Pitajte: "Ko sam ja?"

Ipak, ja ne mogu da odgovorim na to pitanje; vi ga morate postaviti sami sebi: "Ko sam ja?" Nastavite da postavljate to pitanje kao sredstvo za istraživanje svog bića. Kao što neko kopa bunar, tako i vi treba da u sebi iskopate bunar, zato što tu ima puno slojeva uslovljavanja, sloj za slojem znanja. Sve dok ne uklonite sve te slojeve, nećete spoznati sopstveno biće, sopstveni centar.

A indijski um je najlukaviji zato što je najdrevniji. On je star skoro deset hiljada godina - dovoljno da zaboravi kako da umre. On ne zna kako se živi, ali je i zaboravio kako da umre. To je neka vrsta limba, neka vrsta kome - dišeš, nisi mrtav, ali nisi ni živ. I samo on može postaviti tako važna pitanja, ali sva ona potiču iz pozajmljenog znanja.

Šta je spiritualnost? Šta je prosvetljenje?

Sve je to sranje! Nema nikakve spiritualnosti, nikakvog prosvetljenja. Znati ovo znači biti prosvetljen! Biti običan, živeti - uživati, voleti, plesati, pevati, stvarati - jedno vrlo

obično postojanje uz izuzetan intenzitet, sa strašću, to je prosvetljenje.

Ali ti mora da tragaš za nekim ezoteričnim odgovorom. Ja sam protiv svega ezoteričnog.

Jedan od mojih sanjasina, Almasta, me je pitala:

Bagvane, hoćeš li mi odgovoriti na nekoliko veoma ezoteričnih pitanja?

Ali njena pitanja su divna, mnogo lepša nego pitanja G.D.Murtija: Šta je spiritualnost? I šta je prosvetljenje? A onda se odmah javlja stečeno znanje:

Um je sličan majmunu.

Kao da već znaš šta je um! Ako već poznajete um, nećete postavljati ovakva pitanja, zato što se onog trenutka kada se spozna um, otkriva i duša - odmah, trenutno, sve se ovo dešava istovremeno. Ako neko poznaje svoj um, on odmah zna i šta je prosvetljenje, zato što je prosvetljenje stanje ne-uma. Ako znate "ovo je um", onda ste odmah van uma, niste više um, već svesnost, a ta svesnost je prosvetljenje.

Dakle, G.D.Murti, tvoja pitanja su zaista ezoterična. Almastina pitanja su daleko lepša - kratka pitanja, ali veoma važna. Ona me je prvo upitala: "Koliko političara je potrebno da bi se zavrnila obična sijalica?"

Eto, to je spiritualnost! Almasta, samo jedan - oni ne vole da dele svetlo pozornice.

Drugo pitanje je bilo: "Koliko Indijaca može zavrnuti sijalicu?"

Almasta, svih sedamsto miliona, i nijedan manje - cela

Indija se moli Bogu da stara sijalica ponovo zasvetli.

Njeno treće pitanje je bilo: "Koliko katolika je potrebno da bi se zavrnuła sijalica?"

Almasta, dva - jedan da je zavrne, a drugi da se pokaje.

Četvrto je bilo: "Koliko nuklearnih fizičara može zavrnuti sijalicu?"

Almasta, najmanje pedeset - jedan da je zavrne, a četrdesetdevet da pronađu šta će da rade sa starom.

Peto pitanje: "Koliko Italijana može zavrnuti sijalicu?"

Almasta, samo jedan, ali ne očekuj rezultate.

Šesto pitanje: "Koliko miševa može zavrnuti sijalicu?"

Almasta dva, samo dva, ali uvek možeš očekivati neki rezultat.

Njeno sedmo pitanje je bilo: "Koja je razlika između trudnice i sijalice?"

Almasta, sijalicu možeš da odvrneš².

Njeno osmo pitanje je bilo: "Koliko Radžnišovih sanjasina može zavrnuti sijalicu?"

Almasta, pet hiljada i jedan: jedan da je zavrne - ime mu je Haridas - a ostalih pet hiljada da slave taj srećan događaj.

I njeno deveto i poslednje pitanje je bilo: "Koliko Bagvana je potrebno da bi zavrnuili sijalicu?"

Almasta, nijedan...sedeći mirno ne radeći ništa, proleće dolazi, a sijalice se zavrću same od sebe.

G.D.Murti, ovo su daleko lepša pitanja od tvojih glupavih koja su samo naizgled spiritualna. Ti misliš da pitaš nešto veoma važno:

Šta je spiritualnost?

² Engleski "unscrew", znači i odjebati.(nap.prev)

Nikada nisam čuo za tako nešto!

A šta je prosvetljenje?

Kako bih ja to mogao znati? Izgleda da ti znaš sve, pa onda sam odgovori!

Um je sličan majmunu.

Što se neko više trudi da izbriše impresije iz uma, to on više sakuplja nove.

Onda prestani sa brisanjem! Zašto i dalje pokušavaš da ih izbrišeš? Ako znaš već toliko, tj. da *um sakuplja nove impresije, bez obzira što se neko trudi da izbriše stare*, onda jednostavno nemoj brisati te stare. Prosto prestani sa brisanjem, a one će prestati sa pojavljivanjem, i ti ćeš biti prosvetljen. To je tako jednostavno! Prosvetljenje je toliko jednostavna stvar da se ponekad pitam kako ljudi uspeavaju da *ne budu* prosvetljeni. To je zaista veoma naporno, zato što je prosvetljenje prirodna pojava. Vi ste rođeni *već* prosvetljeni! Vi ste *rođene* Bude!

Ali onog trenutka kada počnete sa ispitivanjem: "Šta je prosvetljenje i kako da se prosvetlim?", nastupiće kaos. To je kao da neko pita: "Kako je to biti čovek? Kako da postanem čovek?" Tada nastupa zbrka! Sve što je potrebno jeste stati pred ogledalo i videti da ste već čovek.

Meditacija nije ništa drugo do to ogledalo. Stojite goli pred sobom i odjednom počinjete da se smežete. Izgledate tako smešno dok stojite tu goli pred ogledalom! To je najveća od svih šala. Jednom kada vidite sebe gole, potpuno gole, prosvetljeni ste. Jednostavno skinete sve sa sebe...a nosite toliko puno slojeva odeće, jedan preko drugog. Ako skinete jedan, pojavi se drugi; ako i njega

skinete, pojavljuje se još jedan.

Vi ste u stvari kao luk, a meditacija nije ništa drugo do ljuštenje luka. Naravno da će vam suze poteći! Nastavite sa ljuštenjem, sloj za slojem, i na kraju vam neće ostati ništa u rukama. A Gautama Buda je rekao da je to trenutak u kojem znate ko ste - kada vam ruke ostanu prazne, bez ičega, kada ceo luk nestane zajedno sa svim prolive-nim suzama - ostaje samo čista ništenost.

Ali, to će za vas biti teško. Vaše znanje, vaše znalacke sposobnosti, samo će vam stvarati probleme.

Ti me pitaš:

Bagvane, molim te, hoćeš li mi pokazati put?

Ja mogu pokazati put, ali pre svega, gde želite da idete? Ja ni ne znam kuda stavrno hoćete da idete?

Ti me pitaš:

...molim te pokaži mi put?

Gde? Hoćete li u Timbuktu ili u Tokijo? Gde želiš da ideš? Put ti može biti pokazan, ali pravi problem je u tome što se prosvetljenje dešava kada prestanete da odlazite bilo gde, ni u Timbuktu, ni u Tokijo - kada se zaustavite, kada se jednostavno odmarate u sopstvenom biću, kada ne odlazite nigde, kada nema nikakvog pokreta, nikakve želje da se negde stigne, nikakve želje da se bilo šta postigne.

Vi ste puni želja: želite da postignete spiritualnost, želite da postignete prosvetljenje. Zovete se G.D. Murti ; jednostavno želiš da staviš O između G i D³. To je cela vaša želja: kako da postanete God (Bog) Murti. Samo

3) Engleski GOD, na srpskom Bog. Igra reči - prim.prev.

jedno O nedostaje; možete ga i sami ispisati! Nema nikakvog problema. Ko vas u tome može sprečiti? Napravite od svog imena G-O-D.

Ali to O takođe predstavlja i nulu, i ako uspete da budete nula, čisto ništa, stigli ste, otkrili ste. Nikakav put vas ne dovodi dotle; svi putevi vas vode u *pogrešnom* pravcu. Put kao takav uvek je pogrešan, zato što put znači odlazak od sebe - put koji vas uvek odvodi. Ne postoji put koji vas vodi do sebe - vi ste već ovde! Nema potrebe za bilo kakvim dolaženjem! Jednostavno zaustavite svaku fantaziju o odlasku negde, o postajanju spiritualnim, o postajanju religioznim, o postignuću prosvetljenja, *nir-vane, samadija* - jednostavno prekinite sve te gluposti. Prosto ostanite sami sa sobom, kod kuće, opušteni...i upravo u *ovom* trenutku, sada i ovde, vi ste već prosvetljeni!

Vi postajete prosvetljeni svakoga jutra, i onda opet zaboravljate. Ne šalim se kada to kažem - to je savršeno tačno! Ja vas učinim prosvetljenim svakoga dana, ali vi zaboravljate i utapate se u svakodnevicu, stalno podižući prašinu oko sebe. Postajete uplašeni: "Šta se dešava? Jesam li ja to možda postao prosvetljen?" A to je početak podizanja prašine, dima i magle: "Jesam li postao prosvetljen? Šta sada da radim? Gde da idem? Ako moja žena sazna za ovo, sigurno će mi praviti neprilike. Bolje je da zaboravim sve u vezi toga pre nego što dođem kući!" Dok dođete do kuće, vi opet postajete neprosvetljeni. Ulazite na stari kolosek, podvijate rep, uplašeni, zato što ćete, ako dođete kući, zaista prosvetljeni, po prvi put zarikati slobodno kao lav! Pokušajte da danas to uradite, i celo susedstvo će znati da ste postali prosvetljeni! Vaša će

vas žena naravno ućutkivati: "Dosta! Nemoj tako brzo da se prosvetliš! Čekaj! Stani, dok tvoja deca odrastu, dok se ne poožene. Prosvetljenje je za starije ljude, kada se penzionišu; nije to za ovo doba. Stavi tačku na sve to - što je dosta, dosta je!"

Prosvetljenje je jednostavan fenomen; samo disanje, odmaranje, odsustvo svakog činjenja, tihi *ste* i nema nikakvog uma. Upravo sada...postoji li bilo kakav um? ...Svi umovi su nestali. Gde su svi ti majmuni?

Ali tzv. indijske mahatme nastavljaju da zbunjuju ljude: "Um je sličan majmunu." A vi ih slušate i nastavljate da ponavljate kao gramofonska ploča: "Um je sličan majmunu". I čak obožavate boga-majmuna Hanumana kako biste dokazali da su mahatme u pravu. "Ako um već nije majmun, zašto onda služim ovog majmuna? Mora da sam i sam majmun!" I onda dolazi Čarls Darwin koji kaže da ste nastali od majmuna, pa tako ne samo da je um majmun, već je i vaše telo majmun. A pošto ne znate šta je spiritualnost, jedino što vam preostaje...telo je majmun, um je majmun, i ta dva majmuna su dovoljna da naprave košmar!

Zaboravite sve o spiritualnosti i prosvetljenju. Opustite se u svom svakodnevnom životu. Jedite kada ste gladni, pijte kada ste žedni, spavajte kada vam se spava, i budite se ujutro kada osetite da ste se dovoljno naspavali. Jednom rečju, živite običan život uz puno radosti, živite iz trenutka u trenutak. Nemojte žudeti za nečim velikim, beskonačnim, dalekim. Nemojte se brinuti za onaj drugi svet, za ono izvan - ovaj svet je sve što nam je potrebno. Ovaj svet je toliko lep, koga je briga za neki drugi?

Ljudi me pitaju: "Šta se dešava posle smrti?" A ja im odgovaram: "Prvo pokušajte da otkrijete šta se dešava *pre* te smrti!" A oni me gledaju kao da sam sišao s uma. Ja se nikada ne šalim, ja vam samo govorim istinu! Ali zato što još uvek niste završili sa svojim željama i težnjama, vi ne čujete tu istinu.

U baru su stajala dva trgovca, a nešto dalje od njih pijanac koji je, pokušavajući da se podigne, ne samo povratio sve što je popio, već se i uneredio. Dva prijatelja su razgovarala o svom poslu kada je jedan od njih iznenađeno osetio veoma neprijatan miris.

"Hej, Džo" zapitao ga je, "osećaš li neka govna?"

Drugi pomirisa vazduh, i klimnu glavom, zatvarajući prstima nozdrve. "Mislim da dolazi od one tamo pijanice" reče drugi.

Prvi trgovac priđe pijancu. "Izvinite", reče mu, "ovde se oseća odvratni smrad. Jeste li se vi to usrali?"

Pijanac ga pogleda preko čaše, potpuno obnevideo. "Jesam", promrmlja, "pa šta?"

Zapanjen, mladi trgovac ga ponovo upita: "Pa zašto onda ne odete do toaleta da se operete?"

Pijanac ga opet pogleda, zamisli se za trenutak, a onda odgovori: "Zato što još uvek nisam završio!"

U tome je problem - još uvek niste završili! U protivnom, idite do toaleta, operite se i budite prosvetljeni! Ko vas u tome sprečava? Potrebno je samo malo pranja i ceo taj smrad će se sprati. Vi ste rođeni mirisni, a postali ste smradni. To je vaš posao - vi ga možete odraditi!

Poslednje pitanje

Bagvane, da li se iko prosvetlio slušajući viceve?

Možda za mene još uvek ima nade!

Anand Džin

Prva stvar je: niko nikada ne postaje prosvetljen. Ljudi postaju neprosvetljeni, to je istina, ali niko nikada nije postao prosvetljen. Kada se umorite od postajanja neprosvetljenim, iznova i iznova, danas, sutra, ove godine, naredne godine, ovog života, onog života, onda jednog dana kažete: "Sada je dosta. Prestaću da postajem neprosvetljen." I tog trenutka ste prosvetljeni.

Prosvetljenje je prirodno, neprosvetljenost je nešto što već činite. Zato niko nikada ne postaje zaista prosvetljen. Čovek samo otkriva da "ne treba da čini onih nekoliko stvari koje je oduvek činio i koje su ga sprečavale da shvati ko je." A ovo se može desiti u bilo kojoj situaciji. Desilo se u najčudnijim okolnostima.

Mahavir je postao prosvetljen u veoma neobičnom položaju. Ćaini su mu čak dali i naziv...mora da su skrivali istinu, zato što se kaže da je sedeo u *godohasani*. *Godohasana* je položaj u kojem muzete kravu. Dakle, šta je on tada radio? Sigurno nije muzao nikakvu kravu. Nije imao nikakvu kravu, pa prema tome šta je radio u tom položaju? Čudan neki tip taj Mahavir! Možete razumeti šta je radio u tom položaju - ja vam to naravno neću reći zato što bi svi Ćaini rekli kako uništavam njihovu kulturu. Ali pitanje je stvarno vredno postaviti: "Šta je radio u tom položaju?" Jedno je sigurno, nije muzao kravu zato što je on bio čovek koji se svega odrekao. Sedeti go u *godohasani*, čemu to služi? A tako je postao prosvetljen!

Ljudi su postajali prosvetljeni u svakakvim situacijama, zato što je sve stvar ispravnog razumevanja. To se može desiti svakog momenta. Da, dok sedite na šolji... Mahavir je bio pomalo staromodan. I, u stvari, dok sedite na šolji, *velike* misli se javljaju. Stoga, zašto nije moguće prosvetliti se dok slušate viceve?

Dok se smežete punog srca, vaš ego nestaje; oba ne mogu zajedno opstati. Zato se egoisti nikada ne smeju. Čak i ako pokušaju, javlja se tek grč na licu, ništa više od toga. Kako sebi da dopuste takvu svetovnu stvar? Tako svakodnevnu, tako običnu? Smeh? - nemoguće.

Hrišćani kažu da se Isus nije nikada smejao. Oni ne mogu da poveruju da se Isus ikada nasmejao, zato što smeh predstavlja nešto ljudsko, čak, isuviše ljudsko. Oni veruju da je Isus mogao da hoda po vodi - to je savršeno u redu; Isus je mogao da podiže iz mrtvih - i to je stvarno divno; Isus je mogao vaskrsnuti - u sve te gluposti se može verovati...ali ne i u to da se nasmejao! Ako se zaista smejao, onda bih rekao da je to jedino čudo koje je ikada izveo.

Ali to *nije* istina. To vam mogu reći iz sopstvenog iskustva: *nije* tačno. Ni ne može biti *tačno*! Čak i ako Isus kaže da se nikada nije nasmejao, neću mu verovati. Isus i ne-smejanje? Ko onda može da se nasmeje? Ova predivno smešna kreacija, ovaj ceo apsurd, ali opet tako divan život, a da se Isus ne nasmeje? U to ne mogu da poverujem.

Isus mora da se smejao, mora da je voleo i pričao viceve. Možda oni nisu sakupljeni - to u suštini pokazuje um tih priređivača - ali Isus je bio veoma zemaljski čovek, voleo je jelo, piće, ogovaranje, jer zbog čega je sve to

radio? Svake su se noći njegovi učenici sakupljali da piju i jednu satima, sve do kasno u noć; tek bi rano izjutra odlazili na spavanje. Pitam se, šta je radio tih sati? Nije mogao samo da jede i pije. Po njemu se može videti da nije mnogo jeo; to možete uočiti gledajući njegove slike. Da je samo jeo i pio, bio bi kao slon! Ali on izgleda tako proporcionalno; mora da je u međuvremenu pričao, razmenjivao šale, smejavao se. U stvari, jedino prosvetljeni čovek ima pravi smisao za humor.

Zato nema problema, Anand Džin, možeš postati prosvetljen i slušajući viceve. A ja ti dajem svakoga dana mogućnost da se prosvetliš.

Poslušaj ove šale i pokušaj. Ko zna? Prosvetljenje je uvek neočekivano - može se desiti i danas. Ali, nemoj ga očekivati. Sve su to problemi vezani za prosvetljenje: ako ga očekuješ, promašićeš ga. Takvi čudni uslovi važe za prosvetljenje: ako ga iščekuješ, promašićeš ga, ako ga želiš, propustićeš ga. Zato nemoj iščekivati da će se desiti; samo sedi mirno i poslušaj neki vic. Možda će se desiti, a možda i ne.

Brak između starijeg farmera i njegove znatno mlađe žene nije bio baš najuspešniji, pa je farmer potražio savet lekara. "Sledeći put kada se nađete u polju, a poželite svoju ženu", rekao mu je doktor, "nemojte čekati do kraja dana ili do ručka, već prekinite sa poslom i otidite smesta kući!"

"To sam već pokušao", reče mu farmer, "ali dok stignem do kuće toliko se umorim da mi više nije ni do čega."

Doktor razmisli par sekundi. "Onda uzmite svoju pušku kada krenete od kuće ujutro, pa kada osetite

požudu, opalite puškom i ona će doći do mesta gde ste."

Nekoliko nedelja kasnije dva čoveka su se sreli na ulici.

"Kako napredujete?" upitao ga je doktor.

"Bilo je lepo...prva tri dana", odgovorio mu je farmer, "a onda se otvorila sezona lova i od tada je nisam video."

Đuzepe, doseljenik u Sjedinjene Države, radi naporno ceo svoj život i konačno uspeva da dočeka svoj šezdeset peti rođendan kada može da zatraži penziju. Odlazi do Socijalnog da podnese zahtev, ali mu tamo službenica na šalteru kaže da donese krštenicu kako bi pokazao koliko ima godina.

On nema krštenicu pa zato, razočaran, odlazi kući. Odjednom, dobija ideju i trkom se vraća u kancelariju. Vidi istu službenicu, potrči ka njoj i otkopčava košulju kako bi pokazao koliko sedih ima na grudima.

"Vi mora da imate šezdeset pet godina sa svim tim svojim sedima".

Đuzepe je veoma zadovoljan, te žuri kući da saopšti srećnu vest.

"Pa, kako si dobio rešenje za penziju?"

"Otkopčao sam košulju ovako i pokazao joj sve moje sede".

"Idiote", viče na njega žena, "sve si uprskao. Trebalo je da otkopčaš pantalone, pa bi dobio invalidsku penziju!"

Neki čovek je prisustvovao proslavi priređenoj u njegovu čast u obližnjem Rotari klubu. Po završetku večere, trebalo je da održi kratak govor. Bio je zaista nervozan,

zato što tome nije baš bio vičan, zato je zamolio ženu da ga podbode čiodom svaki put kada počne da govori nešto glupo.

Čim je završio sa sladoledom, ustao je sa stolice i počeo: "Dame i gospodo, uzbuđen sam, emocije me potresaju...ah!" i njegova žena ga ubode. On se zaustavi, promisli za trenutak, a onda ponovo poče: "Iskreno, gospodo, osećam kako me talasi emocija preplavljaju... ah!" još jedan ubod, malo razmišljanja, pa: "Ozbiljno, gospodo, ovo je najuzbudljiviji trenutak u mom životu..." Još jedan ubod od žene, ali joj se ovaj put on okrenu pa je zapita: "U čemu sam pogrešio, dušo? Govorim istinu...nisam rekao ništa glupo, zar ne?"

"Problem je u tome", reče mu žena, "što ti je šlic otkopčan!" On pobele, a ona nastavi: "A muda ti plivaju među kuglama sladoleda!"

Treće predavanje

13. decembar 1980.

Ja zagovaram komunu

Prvo pitanje

Bagvane, Papa opet govori o seksu! Na posljednjem skupu hrišćanskih porodičnih savetnika u Italiji, on je osudio kako odnose pre braka tako i one vanbračne, a naravno i kontracepciju i abortus. Budućnost sveta i crkve leži u porodici, rekao je. Šta ti misliš o tome?

Krišna Prem

Jedna od najstaremodnijih stvari na svetu je porodica. Ona je odradila svoj posao i više nikome nije potrebna. U stvari, ona je u ovom trenutku pojava koja najviše usporava dalji napredak čovečanstva. Porodica je osnovna jedinica svih nacija, država, crkve, a sve to je odvratno.

Papa je na jedan način u pravu - da za crkvu nema budućnosti ako porodica nestane - jer kako ćete pridobiti sve te hrišćane, hinduse, muslimane bez porodice i njenog uslovljavanja?

Iz tog razloga ja kažem da porodica *mora* nestati. Bez nestanka porodice, svi ovi odvratni monstumi će nastaviti da postoje. Porodica je korenski uzrok svih naših neuroza. Pre svega, moramo razumeti psihološku strukturu porodice i njen uticaj na ljudsku svest.

Prvo: Ona ograničava dete na određenu religijsku ideologiju, političku dogmu, filozofiju ili teologiju. A dete je toliko nevino da sve prihvata kako mu se servira, toliko je ranjivo da ga je veoma lako eksploatisati. Ono još uvek ne može reći ne, ono nema ideju da može reći ne, a čak i kada bi moglo reći, ono toliko zavisi od porodice, skoro bi se moglo reći da je to apsolutna zavisnost. Ono je toliko bespomoćno, da se sa porodicom mora složiti oko svake gluposti koju mu ova saopšti.

Porodica ne podstiče dete da istražuje; ona mu daje verovanja, a verovanja su otrovna. Jednom kada dete postane opterećeno nekim verovanjem, njegovo je istraživanje obogaljeno, paralizovano, krila su mu podsečena. Do trenutka kada bude bilo sposobno da istražuje, ono će biti već toliko uslovljeno da će u svako istraživanje krenuti sa određenom predrasudom - a istraživanje sa predrasudom nije autentično. Vi već nosite neki zaključak *a priori*; jednostavno samo tražite dokaze koji bi potkrepili vaše još neobjavljene zaključke. Tako postajete nesposobni da otkrijete istinu.

Zato na svetu ima toliko malo Buda: osnovni razlog je porodica. Bez nje, svako je dete rođeni Buda, koje na ovaj svet dolazi sa potencijalom da dostigne konačnu svest, da otkrije istinu, da živi život u blaženstvu. Ali porodica uništava sve ove dimenzije; ona ga u potpunosti izobličava.

Svako dete dolazi na ovaj svet sa ogromnom inteligencijom, ali porodica od njega pravi prosečno nezanimljivu osobu, zato što je živeti sa izuzetno inteligentnim detetom vrlo naporno. Ono sumnja, ono je skeptično, ono ispituje, ono je neposlušno, ono je pobunjenik - a porodica traži nekoga ko je poslušan, ko je spreman da sledi, da imitira. Zato se od samog početka seme inteligencije mora uništiti, skoro sasvim sagoreti, kako ne bi ostala ni najmanja mogućnost bilo kakvog izdanka.

Prosto je čudno što je nekoliko ljudi kao što su Zaratustra, Isus, Lao Ce, Buda, uspelo da pobegne od ove društvene strukture, od te uslovljenosti porodicom. Oni su dosegli najviše vrhove svesti, ali, u suštini, svako je dete rođeno sa istim kvalitetom, sa istim potencijalom.

99,9% ljudi može postati Buda - sve što je potrebno jeste da porodica nestane. U suprotnom, postojaće hrišćani i muslimani, hindusi i đaini, budisti, a nijedan Buda, nijedan Mahavir, nijedan Muhamed; to jednostavno neće biti moguće. Muhamed se pobunio protiv svog nasleđa, Buda se pobunio protiv svog nasleđa, Isus protiv svog. Svi su oni bilo pobunjenici - a porodica je apsolutno protiv svakog pobunjeničkog duha.

Papa je u pravu, u jednom smislu, da budućnost crkve zavisi od postojanja porodice, ali greši kada kaže da budućnost crkve i budućnost sveta počivaju u porodici. Budućnost crkve sigurno zavisi od porodice, ali ne i budućnost sveta. Ovo dvoje nisu sinonimi, u stvari potpuno su oprečni.

Ako želimo da sačuvamo budućnost sveta, onda sve ove crkve treba uništiti, jer će jedino tada čovečanstvo biti jedinstveno. Sve ove religije treba da nestanu, jer jedino tada čovek može stvoriti univerzalno bratstvo. Muslimani, hindusi i hrišćani su razglabali o bratstvu, ljubavi, čovečanstvu, ali to je obična priča, prazna priča; ono što su oni učinili upravo je suprotno. Njihove su ruke duboko ogrezle u krvi. Oni su bili uzrok do sada najvećeg nasilja poznatog ovoj planeti. Oni su ubijali, mučili, silovali; činili su svakakve zločine u ime religije. I tim ubicama je obećano da će imati posebne povlastice u raju pošto ubijaju ili njih ubijaju u ime religije. To su ljudi koji su pokretali *džihade* - verske ratove, osvetničke ratove. Sa jedne strane govorili su o ljubavi, bratstvu, Bogu, ali to je bila samo priča. To je bilo savršeno pokriće za njihovu grubost, za svu destruktivnost koju su nosili u sebi.

Ja ne propovedam bratstvo hindusa i muslimana, zato što to nije moguće. Pet hiljada godina iskustva je dovoljan dokaz da to nije moguće. Sve dok hindus ne ode van svoje uslovljenosti, a musliman van svoje, nikakvo bratstvo neće biti moguće. Takođe, ja nisam pristalica objedinjavanja svih religija. To bi značilo objediniti sve bolesti - rak i tuberkolozu... To ne bi pomoglo, čak bi donelo još veću opasnost.

Čovečanstvo prolazi kroz jedan veoma težak period. Treba odlučiti da li želimo da živimo u skladu sa prošlošću ili želimo novi stil života. Ovoga do sada nam je dosta! Probali smo sve metode prošlosti sve njene šablone, i svi su se pokazali kao neodgovarajući. Sada je vreme, pravo vreme, da se oslobodimo prošlosti i stvorimo novi stil života na ovoj zemlji.

Upravo se to dešava ovde sa mojim sanjasinima. Oni su hrišćani, muslimani, hindusi, budisti, koji više nisu hrišćani, muslimani, hindusi ni budisti jer su opet postali nevini kao deca. Za to je potrebna izuzetna hrabrost - da se oslobodimo porodičnog uslovljavanja - zato što se osećamo krivim, kao da smo izdali svoje roditelje. Ali, ako su roditelji ljudi, onda je savršeno u redu to što pokušavamo da se oslobodimo njihove posesivnosti. A oni stvarno *jesu* ljudi, oni *jesu* neurotični! U stvari, uslovljavati dete nekom ideologijom je neljudski, ali neljudskost se praktikuje sa tako savršenim etiketama, da ukoliko ih ne zagrebete stvarno duboko, nećete sagledati stvarnost.

Majka Tereza iz Kalkute je služila stare i bolesne i zbog toga je cenjena i poštovana svuda po svetu, ali evo, baš pre nekoliko dana neka protestantska porodica je došla kod nje jer su hteli da usvoje neko dete. A to je upravo ono što ona

radi: podiže siročad, koja se daju na usvajanje porodicama u kojima mogu započeti bolji život. Ali, ova protestantska porodica je odbijena jednostavno zato što nije bila katoličke vere. Zato smisao služenja siročadi nije samo njihovo služenje: smisao je povećanje broja katolika. To je pravi cilj, a Nobelova nagrada se daje za nešto drugo: za pomoć deci bez roditelja. Prava pozadina je u suštini politička.

Dodeljivanje Nobelove nagrade Majci Terezi degradiralo je Nobelovu nagradu; više i nije toliko vredna. Sada svaki prevarant, šarlatan, licemer može dobiti Nobelovu nagradu.

Budućnost crkve i budućnost sveta su dve različite stvari - ne samo drugačije već dijametralno suprotne.

Ja zagovaram komunu, a ne porodicu. Komuna je alternativna porodici. Porodica prvenstveno uslovljava decu. Drugo, ona je leglo svakakvih bemislica.

Dete podiže jedna žena, majka, i jedan muškarac, otac. Ako je dete dečak, ono postaje opsednuto svojom majkom, a ako je devojčica, uzor će biti otac. Ovo su potvrđene i dokazane psihološke činjenice. U svest dečaka se utiskuju majčina figura i njene osobine...Zato će on čitav svoj život tražiti ženu koja predstavlja tačnu repliku svoje majke. Isto važi i za devojčicu: ona će se truditi da pronađe muškarca koji će biti kopija njenog oca. A to nikada neće naći.

Zato sve tzv. ljubavi propadaju, jer *moraju* propasti. Od samog početka sve je tako udešeno da ljubav i ne može da uspe. Možete li negde pronaći još jednog oca ili majku? To je nemoguće, zato što nema dve iste osobe, ali svejedno, nesvesna potraga se i dalje nastavlja. Svaki put kada se zaljubite, vi se potajno nadate da će taj neko biti kao vaš otac ili majka. Ovo se naravno ne dešava na svesnom planu, već kao posledica duboke impresije u domenu nesvesnog.

Ali, uskoro ćete otkriti kako se 'ona' ne uklapa u vašu kopiju iz nesvesnog - i počće konflikti, i vi ćete početi da se razdvajate. Niko ne može biti kao vaš otac ili kao vaša majka.

Dakle, budući da se ova prividna porodica uvek iznova oformljuje, ljubavi nema mesta na ovom našem svetu. A bez ljubavi ne može biti blaženstva, bez ljubavi mizerija postaje naša sudbina. Izabrali smo mizeriju ako izaberemo porodicu.

Komuna je potpuno drugačija pojava. U komuni niko nije opsednut. Ovde je najmanje trista najmlađih sanjasina, što dečaka, što devojčica. Mnogo njih nije provelo svaku noć sa svojom majkom ili ocem - oni imaju toliko čika i teta. Cela komuna je njihova porodica! Još kao mala, deca u ovoj komuni počinju da stiču sopstvenu individualnost. Ona nisu vezana za oca, majku, za porodicu; žive sa različitim ljudima. A i njihovi očevi i majke nisu opsednuti zajedničkim življenjem.

Baš pre neki dan Tirtina ćerka, Soma, mi je napisala: "Bagvan, evo putujem u Evropu na mesec dana kako bi bila sa svojom majkom, Punom. Naravno da ćeš mi nedostajati, nedostajaće mi i Tirta, a i moja maćeha, Krišna..." To je zaista divno, maćeha koja ti nedostaje!

Roditelji se menjaju, oni su u neprestanoj promeni. Dete će naići na mnoge maćeha, mnoge očuhe. Ono nikada neće biti opsednuto samo jednom osobom. To će mu pružiti širinu, slobodu, multi-dimenzionalnost. Ono nikada neće biti sputano, jer će moći da doživi mnoge žene kao svoje majke, mnoge muškarce kao očeve, i živeće promenljivo, slično reci koja bez prestanka teče. Neće živeti u bari, već će plutati po reci na kojoj se prizori neprekidno smenjuju. To

će mu pružiti mogućnost da voli mnoge ljude i oformi svestranije gledište o tome sa kakvom ženom ili muškarcem želi da živi. Sve njegove majke će mu stvoriti jedno sintetizovano gledište. U njemu neće postojati jedna žena kao centralna figura, već mnogo žena, mnogo kvaliteta, svi pomešani u jednom, svi stopljeni u jednom. On će uspeti da pronade ljubav svog života, zato što neće biti opsednut nijednom osobom, nijednom personalnošću. Više će ga zanimati kvaliteti, a manje ličnosti. Znaće da nema potrebe da bude posesivan zato što njegovi roditelji nisu bili posesivni; sve će se kretati i menjati, nalik životu.

Brak je mrtva stvar. On je nepromenljiv, kao neki artikal, kao neka stvar, kao nameštaj. Nije ni nalik grmu ruža koji je danas prepun cvetova, sutra ih već nema; danas je tako zelen, a sutra lišće već žuti i počinje da opada. Grm će videti sve sezone, sva raspoloženja, sve konflikte, sve agonije, sve ekstaze, i biće više centriran, više na zemlji. Znaće da život nije nepromenljiv. Neće očekivati ništa jer će znati da život nije nešto fiksno. Biće otvoren prema svim promenama. Biće sposoban da se menja uporedo sa životom, s njim uvek u korak. Uvek će pratiti život.

I upravo je ovo potrebno kako bi čovečanstvo postalo celovitije, zdravije, ljubavnije, blaženije. Naravno da crkva mora nestati, i da će nacije nestati, i da će rase nestati, štaviše one *moraju* nestati - jer su već živele isuviše dugo. Moglo bi se čak reći da su one već sada mrtve, pa ih zato treba spaliti i sahraniti. Mi kao da na leđima nosimo mrtvace, a oni već počinju da zaudaraju. Možete ih prskati parfemima i nastaviti nekako da živite sa tim leševima po kući. I ja znam da su oni u prošlosti imali nekakav smisao; naravno kada vam je otac bio živ, to je bilo jedno, ali vaš

otac je sada mrtav. Zato plaćite i jadikujte neko vreme, ali ga se na kraju ipak oslobodite! I ako ste vi moji sanjasini, onda čak nema ni potrebe da plaćete i jadikujete - već proslavite njegovo napuštanje tela! Sigurno da nema potrebe nositi čitav život neki leš na leđima. I to nije tek jedan leš već mnogo njih; u vašoj kući ima toliko mrtvacu da za žive više nema mesta. Možemo čak slobodno reći da živi ostaju van kuće jer su je leševi skroz okupirali. Potreban nam je prostor!

Porodica je mrtva stvar, ali mi i dalje nastavljamo da je krpimo. A šta je razvod? Ništa drugo do još jedna zakrpa. Ljudi nastavljaju da žive bedno misleći da će "u sledećem životu pronaći pravu ženu - ili pravog muža - ali se u ovom životu više ništa ne može učiniti. Bolje je prihvatiti ga." Tako ljudi opstaju prividno zadovoljni, bez obzira na situaciju, i to nazivaju srećom - a to je obična uteha. Na taj način su sve te odvratne stvari prividno racionalizovane.

Papa se s pravom plaši - jednom kada porodica umre, i crkva će umreti s njom. Reč 'papa' znači otac. A hrišćani čak i Boga zovu "Otac", jer je On samo produžetak porodice. Celokupna ideja religije zasniva se na konceptu porodice: Bog otac i sin Isus...ko li je taj bezveznjaković po imenu Sveti Duh? Nisu mogli tu da smeste ženu, majku, što bi naravno bilo logičnije; ali Bog koji živi sa ženom izgleda tako nesvetački! A onda - ko zna? - možda će se i zaljubiti, možda će nešto krenuti naopako...a zna se da ženama ne treba verovati: ona će ga možda zavesti. Zato, radi sigurnosti, eto Svetog Duha! Ali pogledajte kako je to glupo: tu je otac, i sin je tu, a majke nema. Ko je onda zatrudneo? - Sveti Duh? Ovo izgleda kao najopasniji trenutak - Bog koji vodi ljubav sa svetim duhom! Izgleda da je cela ova ideja posledica iste strukture, i zbog ovog produžavanja i projekcije

muških šovinističkih svinja, žene su skroz izbačene iz ove priče.

Papa mora da je uplašen - on je protiv predbračnih odnosa. Ovo je potpuno nelogično. Ukoliko muškarac ili žena ne prođu kroz nekoliko predbračnih odnosa, oni neće moći da izaberu pravog partnera. To je tako jednostavno! Ukoliko niste imali iskustva sa ženama, odnosno muškarcima, kako ćete znati ko je onaj pravi? Ali, po njima, nikakvi predbračni odnosi ne dolaze u obzir, jer se ljudi zaljubljuju na prvi pogled - što je obična glupost. Zatim, naravno, isti ljudi izjavljuju kako je ljubav slepa. Prvo vam bace so u oči, a onda kažu kako je ljubav slepa! Vidite li strategiju? Nemojte dozvoliti dečacima i devojčicama da se druže i mešaju kako bi imali neka iskustva pre nego što izaberu - nemojte im to dozvoliti. Ugušite njihovu seksualnu energiju!

Dečaci i devojčice postaju seksualno zreli sa trinaest ili četrnaest godina, ali će se venčati tek posle dvadeset pete godine, skoro oko tridesete. Za ovih petnaest, šesnaest godina kada budu imali puno seksualne energije...jer dečaci su najpotentniji sa sedamnaest li osamnaest godina. Nikada kasnije neće imati tu moć, nikada više tu mladalačku bujnost. Kada se bude oženio, biće već star; tada ćete već početi da ga zovete prljavi starac. Čudna logika! Kada je mlad, ne dozvoljavate mu; budući da je njegova seksualnost sprečena da se izrazi, ona postaje cerebralna, potpuno se premešta u glavu. Tako on postaje prljav - zato što je glava jedino mesto gde njegova seksualnost može otići, jer nema drugog prolaza. Ne dozvoljavate joj bilo kakvo pražnjenje, i tako ona počinje da se nagomilava u glavi. To je jedino mesto - taj podrum gde možete odložiti sve što nije dopušteno. Nesvesni deo uma je taj koji akumulira.

Kada mu budete dopustili da se izrazi, on će biti toliko opsednut seksom, da će se zaljubiti na prvi pogled. Zamislite da nekoga izglednjujete petnaest godina, mislite li da bi on u susretu sa hranom razmišljao: "Koju hranu da izaberem?" Dajte bilo koju, može i istrulela banana... kao što je ljubav na prvi pogled! I onda to nazivate slepom ljubavlju: "Pogledaj ovu budalu, zaljubio se u običnu pokvarenu bananu!" A vi ste uzrok toga - zato što mu branite da jede toliko godina...

Samo pokušajte nedelju dana da postite, i videćete šta će se desiti. Vaš ceo um će biti pun hrane - špageti, špageti, špageti...! Skoro da će i sam mozak početi da liči na špagete! I onda se zaljubljujete - vidite špagete, normalno je da se u njih odmah zaljubite! Nema vremena ni za šta drugo. Koga je briga kakvi su u stvari špageti? "Prvo se najedi, pa ćeš posle videti šta ćeš i kako ćeš!"

Predbračni odnosi su prava naučna pojava. Treblo bi ih dopustiti, oni moraju postati deo ljudskih zagarantovanih prava. Trebalo bi da jedno od osnovnih prava svakog ljudskog bića bude pravo na odnose pre nego što se odlučite za nešto intimnije, da živite sa nekim duži period. Neću reći da to bude ceo život, jer ko zna? - život je velika stvar! - već na duži period. Možda ćete sutra sresti neku mnogo lepšu ženu, mnogo lepšeg muškarca; onda će vam vaša inteligencija sama reći da možete izabrati bolje. Zašto onda dopustiti prošlosti da nas muči? Ostanite slobodni za budućnost, otvoreni prema budućnosti. Zato ja kažem da je to na duži period, a ne zauvek.

Kada prođete kroz mnoge odnose, bićete sposobni da izaberete, moći ćete da procenite kakav vam tip žene ili muškarca odgovara, šta vam najviše prija.

Ja sam u potpunosti pristalica predbračnih odnosa. Bez njih čovek može lako da poludi.

Zatim, Papa kaže da je on protivnik vanbračnih veza. Ovo je malo zamršenije, ali se isto tako može razumeti. Ovdje se takođe možemo pozvati na najnovija otkrića iz oblasti psihologije, koja kažu da vanbračni odnosi pomažu braku, da ga ne ugrožavaju. Uvek je dobro malo promene, makar i za vikend. To nikome neće naškoditi. Ta ideja - da će brak propasti ako se muškarac viđa sa nekom drugom ženom osim svoje supruge - apsolutno je pogrešna. To će pomoći da se brak osveži, zato što se svako vremenom umori. I to je na kraju krajeva ipak ljudski. Nemojte zahtevati nemoguće stvari! Čovek se umori - ista žena, isti muškarac. Sve to izgubi prvobitnu čaroliju.

Ako morate jesti istu hranu svaki dan, kao ja, uskoro će vam se smučiti. Čak i moji kuvari koji mi pripremaju hranu, zasićeni su njome. Mojim baštovanima se smučilo da uzgajaju stalno isto povrće. Vivek, Ašta, Nirgun, Pragja - svima je dosta - moraju da pripremaju isti obrok svakog jutra, svake večeri. Nema razlike između mog ručka i večere - uvek isto, svakoga dana. I ja razumem da im se smučilo pripremanje, pripremanje bukvalno istog obroka svaki dan.

Ukoliko niste prosvetljeni, sigurno će vam se to smučiti. Ja, naravno, uživam u svakom trenutku - zato što zaboravljam na jutro, i željno iščekujem. Kada mi Vivek donese hranu, ja odmah pogledam: "Šta si mi spremila?" A ona se uvek začudi. Ja ne propuštam nijedan trenutak, već odmah počinjem sa jelom. Jer, koga zanima šta sam jeo juče ili prekujuče? Ja nemam sva ta psihološka sećanja, zato je svaki momenat za mene nov.

Ako niste prosvetljeni, vanbračni odnosi su dobri. Zato vas molim, imajte ih koliko god možete više, pre nego što postanete prosvetljeni, jer jednom kada se prosvetlite, onda vam ne mogu pomoći! Onda je sa vama svršeno.

Ponekad upoznajte neku novu ženu, novog muškarca koji će u vama probuditi interesovanje za vašu suprugu ili muža. Poćete da mislite: "Na kraju krajeva, ona i nije tako loša." Malo promene je uvek dobrodošlo. Ja nisam protiv vanbračnih odnosa. Oni koji su protiv, zapravo savetuju posesivnost ali na jedan indirektan način. Kada kažem da nisam protiv vanbračnih veza, ja vas zapravo učim ne-posesivnosti. Samo pogledajte: kada govorim o ne-posesivnosti, ljudi misle da je to spiritualno, religiozno, jednom rečju, sjajno! Ali ako pomenem vanbračne odnose, svo to spiritualno i religiozno u vama se buni.

Ali ja zapravo govorim jednu istu stvar. Govoriti o ne-posesivnosti je prilično apstraktno, a govoriti o vanbračnim odnosima je veoma konkretno. Vi ne možete živeti od apstrakcija, morate živeti praktičan i konkretan život. I kakvo zlo vam to može doneti? Ako se neki muškarac umori od žene - od istih kontura, iste geografije, iste topografije, tek malo drugačiji predeo... i on je opet zainteresovan da prouči dobru staru mapu. To mu pruža pauzu - recimo pauzu za kafu. A posle svake kafe, možete se opet vratiti svom starom poslu, istim fajlovima, otvoriti ih i otpočeti posao... Ta kafa vam zaista pomaže.

Ja ne želim da se ljudi zainteresuju za nemoguće ideale. Ja uopšte nisam nikakv idealista. Ja sam sasvim na zemlji, pragmatista, tipičan realista.

Ako ljudi žele da žive zajedno, veoma intimno, ne bi trebalo da budu posesivni. Trebalo bi jedno drugom da

dopuste slobodu. A to su upravo vanbračni odnosi - sloboda. Ali, ljudi su zaista nepredvidivi.

Pre nekoliko dana, Divja je rekla kako želi Hamidu da dâ apsolutnu slobodu, da želi na tome da poradi, da ne želi da bude posesivna. Da bih video da li to zaista misli, provocirao sam je: "Onda ću premestiti Hamida u drugu sobu." Ona mi je rekla: "Ne!" Kakva je to vrsta apsolutne slobode ako se Hamidu ne dozvoli ni da pređe u drugu sobu, da živi odvojeno - kakva je to sloboda? A ona ju je nazvala apsolutnom! A i Hamid želi da ode! Čak i pred Divjom, on stalno govori: "Želim da se odvojimo." A ona kaže: "Ti ćuti, ti ništa ne razumeš." I naravno, on začuti, zato što je on Iranac i ne razume baš najbolje naš jezik. Da li je neko nekada čuo da su Iranci razumeli? Zato on ćuti. Ali koliko će to trajati? Uvek iznova, on će ponavljati: "Ali, ja želim da živim odvojeno." A Divja će mu govoriti: "Nemoj biti tako emocionalan. Sačekaj i dozvoli mi da ti poklonim potpunu slobodu."

Sada, ova potpuna, ova apsolutna sloboda, šta ona znači?

Niko ne želi nikome da dâ slobodu. Ljudi samo govore lepe reči, divne prazne formule. One zvuče tako dobro: potpuna sloboda, neuslovljena ljubav, neposesivna bliskost. Jedino je zvuk tih reči dobar, kao i AUM. ...Stvarno zvuči dobro, ali da li od njega ima nekakve koristi?

Vanbračni odnosi su veoma važni, i što je najvažnije, pomažu psihološki rast i zrelost, jer kada krenete da se vidate sa nekom novom ženom ili muškarcem, na dan ili dva, između vas i stare ljubavi otvara se jaz. A ta odvojenost je veoma korisna, jer kada se udaljite onoliko koliko i na početku vaše veze, moguć je još jedan medeni mesec.

Opet ćete se zainteresovati, ponovo ćete uzeti sve u obzir, razmrdaćete celu situaciju.

A društvo nove žene ili novog muškarca, doneće vam uvid da se oni ne razlikuju toliko mnogo od onog starog. Prema tome, zbog čega uništavati određenu bliskost koja se već razvila? Zašto to brisati? A bliskost je daleko više ispunjavajuća nego što to seksualni odnos ikada može biti.

Ako su dve osobe zaista bliske, one će jedna drugoj dopustiti apsolutnu slobodu, zato što znaju da je bliskost mnogo lepša, mnogo važnija - jer su je doživeli. Zato, bilo kakav odnos zasnovan na seksu, predstavlja samo malu diverziju, ništa se strašno neće desiti zbog toga.

Ali, stara ideja braka je ideja posesivnosti, i cela crkva zavisi od posesivnosti po svakom pitanju - posedujte! Oni govore o ne-posedovanju, ali i ono je zasnovano na pohlepi: pohlepi za onim drugim svetom. Ako govore o odricanju od sveta, to je samo zato da bi sebi obezbedili zadovoljstva raja. To je pohlepa, obična pohlepa, prosta pohlepa, i ništa drugo.

Osim ovoga, Papa je i protiv kontracepcije. On i mora tako da misli zato što su sve religije protiv kontraceptivnih metoda - iz jednostavnog razloga što će se tako broj njihovih pristalica smanjiti. To je politička igra: koga ima više - katolici ili protestanti, hindusi ili đaini ili muslimani? Hindusi su protiv kontracepcije zato što će ih muslimani nadmašiti po brojnosti, i, pre ili kasnije, Indija će opet morati da se deli na dva dela. Muslimani će početi da traže svoja prava ako se njihov broj poveća, zato što muslimanima njihova religija dozvoljava da ožene četiri žene. I ovo je takođe svojevrsna strategija. Ako imate četiri žene... Jedan čovek može oploditi četiri do pet žena. Ali, obrnuto ne daje

iste rezultate: ako se jedna žena uda za četiri muškarca, moći će da rodi samo jedno dete. Ali, ako imate četiri žene, možete dobiti četvoro dece.

Sam Muhamed je imao devet žena. Zato, naravno, kada je sam prorok mogao da oženi njih devet, sledbenicima bi trebalo da budu dozvoljene makar četiri. To izgleda logično, racionalno. Zato je muslimanima dozvoljeno da imaju četiri žene. I ako ih u tome budete sprečavali, mešaćete se u njihovu religiju, a niko ne bi trebalo da se meša ni u čiju religiju.

Evo, ja se sada mešam u njihovu religiju. Uskoro će početi sa protestima zato što to činim, pošto govorim protiv Muhameda, protiv njihove religije i ideje da treba oženiti četiri žene. Budući da je to odobrila religija, to više niko ne može da zaustavi.

Hindusi se plaše da će se, ako se ta situacija produži, broj muslimana prirodno povećati, a ako se hindusima bude nametalo da koriste kontraceptivna sredstva, njih će, prirodno, biti manje. Cela politika se, eto, zasniva na brojevima, posebno zbog demokratije. Svaki čovek je jedan glas; što imaš više dece, to imaš više glasova. A ko dobije više glasova, vlada državom, vlada svetom. Zato su svi poglavari religija, sve religiozna institucije, svi religiozni propagandisti protiv kontracepcije.

Ali, u stvari, kontracepcija je jedan od najvećih blagoslova koji se desio čovečanstvu u njegovoj celokupnoj istoriji. To je jedna od najvećih revolucija. Čak bi se moglo reći da nema veće revolucije od izmišljanja kontracepcije, jer se kroz kontracepciju žena konačno izjednačila sa muškarcem. Jedino zahvaljujući kontracepciji, žena može imati sva prava koje je muškarac odvajkada prigrabio samo za sebe.

Jer, ne zaboravimo, ona je inače ceo život provodila u drugom stanju.

Ona nije mogla da radi u fabrici, nije mogla da bude doktor, nije mogla da radi u kancelariji, nije mogla da bude profesor. U najboljem slučaju, mogla je da bude domaćica, a to je samo drugo ime za kućnog slugu. I ceo njen život se svodio samo na rađanje nove dece. Nije mogla da radi ništa drugo - nije mogla da slika, nije mogla da piše poeziju, nije mogla da se bavi muzikom, nije mogla da igra. Kako i da igrate kada ste non-stop trudni, kada vam je stalno muka, kada se osećate loše.

Ali njen život do sada je bio težak koliko i rad u fabrici - stalno rađanje nove i nove dece. Sa tim se započinjalo tamo negde oko četrnaeste godine, i nastavljalo sve dok je muškarac bio potentan. Dva tuceta dece nisu bili nikakvo čudo, jedno tuce je bila sasvim uobičajena stvar. Prema tome, žena koja na svet donosi jedno ili dva tuceta dece, sigurno neće imati vremena ni za šta drugo.

To je bio glavni uzrok ženinog ropstva. I pošto je neprestano bila trudna i lošeg zdravlja zbog svih tih trudnoća, morala je da zavisi od muškarca - ekonomski potpuno da zavisi od muškarca. A ako ekonomski zavisite od bilo koga, nemate slobodu. Materijalni faktor je jedan od najvažnijih. Ako novac dolazi od muškarca, onda taj novac dolazi pod određenim uslovima.

Ako nam je potrebno društvo gde su pojedinci, bez obzira na pol, jednaki, onda kontraceptivna sredstva treba koristiti koliko je god moguće više; ona treba da postanu nešto sasvim normalno. I samo onda će vanbračni odnosi, kao i predbračni, postati veoma jednostavni. Ceo problem je bio u tome, ako ste sa nekom ženom pre braka, a ona zatrudni,

to će biti veliki problem. A kontracepcija je taj problem u potpunosti uklonila.

Papa se plaši da predbračne odnose neće moći da spreči ukoliko se kontraceptivna sredstva dozvole. Bila bi prava tragedija sprečiti ih: žena se plašila da će izgubiti svu svoju čast, svo poštovanje ako zatrudni; muškarac se plašio da će morati da se oženi sa tom ženom ako ona zatrudni. Možda za to još uvek nije bio spreman; možda je to za njega bila tek prolazna veza. Možda tek prolazna zabava! Ali, ona je postala velika odgovornost, tako reći od životnog značaja.

Kontraceptivna sredstva su transformisala kvalitet seksa: seks je postao zabava. Seks više nije toliko ozbiljna stvar kao ranije. Postao je tek zabava - dva tela koja se igraju jedno s drugim, to je sve. U tome nema ničeg lošeg. Igrate fudbal - šta je u tome loše? Igrate košarku - šta tu može biti loše? Energije dva tela se mešaju.

Seks je takođe igra, ali ranije to nije bila. Pre kontraceptivnih sredstava bio je veoma ozbiljna stvar. Kontraceptivna sredstva su otklonila svaku ozbiljnost. Sada su religije uplašene, zato što cela njihova građevina može pasti zbog kontracepcije. Ono što ateisti nisu mogli da urade vekovima, kontracepcija je uradila za nekoliko dekada. Ona je to već uradila: kontracepcija je oslobodila čoveka od sveštenika.

Kontracepcija je blagoslov. Ne samo da je Papa ne prihvata jer je njegova moć dovedena u pitanje, već i sve sveštene glave, sve šankaračarije, ajatolasi i imami, protivnici su kontracepcije. Ceo njihov posao je doveden u pitanje.

A ja glasam za kontracepciju. Nju treba primenjivati na veoma širokom planu. Roditelji i škole treba tome da poduče svoju decu, kako da ih koriste da bi seks postao

obična zabava, da bi izgubio svu svoju ozbiljnost. I samo onda žena može biti oslobođena. Bez kontracepcije, žena je osuđena na ropstvo, a da pola čovečanstva živi u ropstvu, nije baš toliko lepo.

A on je i protiv abortusa. Zašto bi svi ovi ljudi bili protiv abortusa? Ako već govore o besmrtnosti duše, zašto se onda plaše abortusa? - ako je duša večna, onda u tome nema greha. Sve što ste izveli abortusom, jeste da ste sprečili jednu dušu da uđe u telo. Ta duša će pronaći drugo telo, ako ne na ovoj zemlji, onda na nekoj drugoj, jer naučnici kažu da ima barem pedeset hiljada planeta - najmanje. To je minimalan broj onih koje imaju znake života. Možda ih ima i više, ali pedeset hiljada je sasvim siguran broj... Zato, ako ne na ovoj planeti, onda na nekoj drugoj. A čega ima lošeg u premeštanju ljudi? Ako se na ovoj planeti napravi velika gužva, prebaciti nekoliko hiljada na neku drugu planetu... To je posledica abortusa. Duša kaže: "Molim vas, mogu li da uđem?" a vi kažete: "Ne, ovde je zauzeto. Zakucajte na neka druga vrata."

A postoje i neke druge mogućnosti, pa zato vi kroz taj čin ništa ne uništavate. Ti isti ljudi kažu da je život večan, da je duša večna, a sa druge strane vas plaše da ubijanjem duše ubijate život, i da zato treba da osećate krivicu.

Danas hindusi obožavaju Krišnu i njegovu Šrimad Bagavad Gitu. A on tu kaže da čak i ako posečete telo, duša nije posečena, ako spalite telo, duša nije spaljena... *Na hanajate hanjamane šariri*: uništavanjem tela ništa nije uništeno - *nejnam ćindanti šastrani*: niti ga možete poseći mačem - *nejnamdahejt pavakah*: niti ga možete sagoreti. Svi hindusi su protiv abortusa. Zašto? - zato što ubijate jedan život. Ništa nije ubijeno, ništa ni ne može biti ubijeno.

Postoje samo dve mogućnosti: ili je duša večna, pa onda ništa ne može biti ubijeno; ili je duša smrtna, pa se i onda takođe ništa ne može ubiti. A ovo su dve jedine opcije. Ili verujete u večnu dušu, pa onda ništa nije ubijeno zato što se ne može ubiti - ili verujete u smrtnost duše, pa onda nema ničega što može biti ubijeno; nema u suštini nikakve duše, postoji samo telo.

Treba odlučiti koliko ljudi može da živi srećno na ovoj planeti. Ali se takođe mora uzeti u obzir tajna strategija: svi religiozni sveštenici, popovi i svi ostali, koji ne žele da čovek bude srećan, zadovoljan, blažen na ovoj planeti, jer onda neće ostati niko kome bi bio potreban raj i zagrobni život. Ljudi vole da žive u krajnjoj nemaštini, jer onda s pravom mogu reći: "Znate, ovaj život je stvarno mizeran. Tragajte za drugim životom, za životom izvan. Ovaj život je pakao, zato nemojte gubiti vreme da ga ulepšate. Iskoristite svoje vreme da pronađete neki drugi život, božanski život."

Oni će biti odgovorni ako ovaj svet i dalje bude bio mizeran. Psihološki gledano, oni su vas zadržali u toj mizeriji, i to i dalje pokušavaju, biološki - na svaki mogući način, oni vas čine tako bednim da stalno morate tražiti njihove savete, gledate ih kao svoje spasioce.

Moje gledište je sasvim drugačije.

Ti me pitaš, Krišna Prem:

Šta ti kažeš?

Ja podržavam ideju da ovaj život, ovde i sada, može postati božanski. Nema potrebe da tragamo ni za jednim drugim nebom, ni za jednim drugim rajem. Mi možemo transformisati ovaj život u predivan događaj. I ja znam da postoji nešto izvan, ali jedino ako živite sada i ovde potpuno

ispunjeno, onda ćete moći da živite i u onome izvan ispunjeno. Ovo je mesto za trening, ovaj život ovde je zaista prava škola. Život je disciplina, priprema, za onaj drugi život. Ako ovde živite jedno, čak ćete i u raj u živeti jedno, nećete moći da se odreknete svojih navika. To će za vas biti nemoguće.

Živite sada i ovde, i radite tako da ne ostane nimalo te bede, da ljubav prevlada, da ljudi budu zadovoljni, ispunjeni. Tada je zaista život večan. Ali kada odete na neki drugi plan, moći ćete da ponesete nešto od mirisa ovog života sa sobom. Onda čak i da odete u pakao, moći ćete da od njega stvorite raj za sebe .

Zato nemojte tražiti od Boga da pošalje moje ljude u raj. Ja Boga molim svakoga dana...to je moja jedina molitva: "Neka ja i moji ljudi odemo u pakao"- zato što je pomoć tamo najpotrebnija. Tamo je potrebna promena, i mi to možemo da učinimo! Neka sveci odlaze u raj, mi smo odlučili da odemo u pakao, mi ćemo ceo pakao obojiti u narandžasto. A ja vam kažem da će ti vaši sveci biti ljubomorni na naš pakao!

Drugo pitanje

Bagvane, ne znam! Toliko puno ljubavi osećam svuda oko sebe. Sedeći mirno, ne radeći ništa, trava raste sama od sebe. Toliko sam srećan što imam oči koje mogu da gledaju, pa čak i kada ne vide, svetlo mi nikada ne ponestaje. Juče, dok sam slušao Almastina ezoterična pitanja, osećao sam kao da plivam u okeanu ljubavi. Volim je i volim da sedim kraj tvojih stopala i da te gledam, da slušam muziku i budem ponovo

dete. Znaš li još neka Almastina pitanja? Verovatno ih ima - reci nam barem još jedno. Znam da ona ima barem još deset pitanja. Oh, Bagvane, život je tako dobar prema meni!

Dhjan Almat

Da, Almasta ima još deset pitanja! Prvo je:

Koliko pедера je potrebno da bi zavrnuili sijalicu?

Almasta, dva: jedan da kupi art deko sijalicu, a drugi da uzvikne: "Divno, ljubavi!"

Drugo:

Koliko lezbejki je potrebno da bi zavrnuilo sijalicu?

Almasta, pet: jedna da zavrne sijalicu, a četiri ostale da raspravljaju o tome kako je to uradila mnogo bolje od muškarca!

Treće:

Koliko Zen učitelja je potrebno da bi se zavrnuila sijalicu?

Almasta, dva: jedan da zavrne sijalicu, a jedan da je ne zavrne.

Četvrto:

Koliko Kineza je potrebno da se zavrne sijalicu?

Almasta, deset hiljada...da pruži sijalici kulturnu revoluciju.

Peto:

Koliko anarhista je potrebno da se zavrne sijalicu?

Almasta, svi koji postoje!

Šesto:

Koliko crnaca je potrebno da se zavrne sijalicu?

Almasta, nijedan - pošto ih nema - više!

Sedmo:

Koliko Poljaka je potrebno da se zavrne sijalicu:

Almasta, jedan, ali će mu biti potrebno puno sijalica!

Osmo:

Koliko neurotika na terapiji je potrebno da se zavrne sijalicu?

Almasta, jedan - tri sata nedeljno punih pet godina!

Deveto:

Koliko psihoterapeuta je potrebno da se zavrne sijalicu?

Alamsta, pitaj Tirtu. Velika je verovatnoća da će te ona preispitati: "Kada je započela ta tvoja fantazija?"

Deseto:

Koliko filozofa je potrebno da zavrne jednu sijalicu?

Almasta, ovo je pitanje za Đ. Krišnamurtija, ne za mene. Pitaj ga i on će uroniti u duboku meditaciju, a onda će te pitati: "Da li to zapravo znači, kako da sijalica zavrne tebe?"

Četvrto predavanje

14. decembar 1980.

Budite prijemčivi!

Prvo pitanje

Bagvane, radeći u Amitabi, tvom amsterdamskom centru, poslednje dve godine, postala sam svesna da smo u našim susretima sa medijima ili vladinim institucijama bili prilično defanzivni i da smo se trudili da nas prihvate. Sada je pritisak jači, posebno zbog poslednjih celovitih ispitivanja holandske vlade onoga što oni nazivaju "sektama". Došlo se do tačke gde bi dalja defanzivnost bila poricanje našeg najličnijeg iskustva. Izgleda kao da je došlo vreme kada bi mogli manje da se prilagodavamo, da manje pravimo kompromise, da budemo manje defanzivni. Možeš li nam dati neki savet, molim te?

Anand Niketana

Najvažnije je znati da istina nikada ne može biti defanzivna; jer je to protivno njenoj samoj prirodi. Samo pomislite: da je Isus bio defanzivan, ili da je Buda bio defanzivan, ili Lao Ce, onda bi čovečanstvo propustilo sve što je vredno. Istina mora potvrđivati sama sebe. Nema potrebe biti nasilan, i to takođe zapamtite. Istina ne može biti defanzivna, ni agresivna, već mora biti potvrđujuća.

Isus je rekao svojim učenicima: "Popnite se na krovove i odatle uzvikujte istinu!" - jer ljudi su gluvi. Ukoliko ne vičete, niko vas neće čuti.

Jedino su laži nasilne ili odbrambene; istina nije nijedno od ta dva. Istina je jednostavno takva kakva je - svima dostupna.

Veliki politički filozof, Makjaveli, u svom delu *Princ* kaže da ako želite da vas prihvate kao istinitog, onda čak i ako niste istiniti, budite agresivni, samo nemojte biti defanzivni. To važi za političare, zato što biti na strani defanzivnih

znači biti na strani gubitnika. Sama vaša želja da budete defanzivni pokazuje da ste slabi, da se plašite, da želite da napravite neki kompromis. Istina ne može činiti tako nešto. Laži će biti ili agresivne, kada pobeđuju, ili će, kada počnu da gube, postati defanzivne.

Uzgred rečeno, Makjavelijeva praunuka, Anado, je ovde sa nama; ona je moj sanjasin. Kada bi Makjaveli saznao da je ovde, prevrnuo bi se u grobu, zato što sam ja protiv politike. Politika se u suštini zasniva na lažima.

Zato si ti, Niketana, verovatno nešto pogrešno radila od samog početka. Nema potrebe biti defanzivan, nema potrebe praviti bilo kakav kompromis, nema potrebe prilagođavati se. Bolje je umreti nego praviti kompromise, jer kada se istina žrtvuje, to je zapravo njena pobjeda, njeno krunisanje.

Zato se nemojte plašiti žrtvovanja. Divno je umreti na putu istine, strašno je i dalje preživljavati uz pomoć kompromisa. Svaki kompromis znači da ste od istine upali u jamu laži. Šta bi drugo kompromis i mogao biti?

Sznao sam da je holandska vlada sačinila komisiju koja treba da se 'raspita' o sektama. Eto, to je obična glupost! Kako mogu da se 'raspituju'? A ljudi, većina tih ljudi pripada hrišćanskim demokratama. Kako sada hrišćani mogu da se raspituju o drugoj veri? I kako to uopšte mogu nazvati 'istraživanjem sekti'? Sama reč 'sekta' u sebi nosi osudu. Hrišćanstvo je religija - a moji sanjasini su sekta, kult! Tako počinju sujeverja. Sada, kako biste vi definisali kult ili neku sektu?

Kada je Isus bio živ, šta god da je učio, ljudi su ga sledili. Zato se pitam da li su oni u to doba bili neki kult ili sekta? Naravno, u očima judaista - tadašnje priznate religije - bili

su kult, sekta; nisu svakako bili religija. Da su bili religija, onda Isusa ne bi mogli razapeti. Kult je nešto što vas odvlači od vaše religije, što vas odvaja od istinske religije, što vas skreće sa glavne staze.

Isus je bio kult dok je bio živ. Kako je onda hrišćanstvo postalo religija? Ako je na svom početku bila kult, ako je seme bilo kult, kako onda drvo može biti religija? I dok je Isus bio živ, onda je on bio kult, a sada, pošto je mrtav već dve hiljade godina, oko njegovog leša možemo podići religiju. Dok je Buda bio živ, to je bila sekta, kult; sada je budizam religija. Kakva je onda konačna definicija?

Dok je Učitelj živ, dok živi, dok istina diše, onda je to kult - i on mora biti opovrgnut. A kada učitelj umre...sa smrću Učitelja istina nestaje, zato što je istini potrebno neko otelotvorenje. Ona je iskustvo; ona mora postojati u onome ko ju je realizovao. Kada te osobe nema više, ni istine više nema.

Ako su Isus, Buda, Lao Ce, Zaratustra, Muhamed, dok su bili živi, samo stvarali kultove i sekte, onda bi religiju mogli definisati kao leš istine, i to truo, raspadnut leš.

I judaisti su se veoma celovito raspitivali o tome ko je bio taj Isus - *vrlo* iscrpno. Sada se o meni raspituju *vrlo celovito*! A ko su oni da bi uopšte bilo šta preispitivali? I zašto bi se uopšte brinuli? I nisu samo hrišćani zabrinuti - hindusi su zabrinuti, muslimani, đaini, budisti, parsiji, siki. Sve ustanovljene religije su zabrinute zato što ja odvodim njihove sinove i kćeri, pa zato strahuju: "Šta će desiti sa našom tradicijom?"

Tradicija pripada prošlosti. Spiritualnost nema tradiciju, ona je protiv osnovnog zakona postojanja. Tradicija nema dušu, pa kako je onda može imati spiritualnost? Nauka je

tradicija zato što nauka zavisi od istine. Da nije bilo Njutna, Edisona, Radeforda, ne bi se otvorio prostor za jednog Alberta Ajnštajna. Albert Ajnštajn zato stoji na ramenima svih velikana prošlosti. Ako izvučete Njutnja, Ajnštajn će se strmoglaviti! On ne može stajati sam za sebe. Upravo to predstavlja tradicija: kontinuitet, lanac. Ako jedna karika nedostaje, lanac će se prekinuti.

Međutim, religija nije tradicija, spiritualnost nije tradicija. Da nije bilo Krišne, ja bih i dalje postojao; to ne bi imalo nikakvog značaja. Ja ne stojim na ramenima Krišne ili Bude ili Isusa. Ja stojim čvrsto oslonjen na sebe, kao što su i oni stajali.

Buda je porekao Vede; to je bila tradicija - hinduizam. On ih je porekao apsolutno. Bio je potpuno protiv svih hinduističkih spisa. Bilo ko ako nešto razume, mora biti protiv spisa, zato što istinu ne sadrže nikakve knjige, zato što se istina ne može izraziti rečima. A šta knjige sadrže? - samo reči, teorije, hipoteze, pretpostavke. Buda kaže: "Oslobodite se svih spisa ako želite da saznate istinu." Naravno da su hinduistički sveštenici bili protiv njega. Buda se nije oslanjao na prošlost, štaviše, on je sve poricao. Govorio je: "Oslobodite ih se, samo onda možete biti ono što ste." To je lepota religije.

Nauka je pozajmljena; ona je informacija, a informacije uvek dolaze od drugih. Iz tog razloga nauka se može učiti u školama, koledžima, univerzitetima, ali se religija ne može učiti. Religija se može samo zaraditi, ali ne i naučiti. Ona je nalik infekciji: kada ste sa Budom, možete se zaraziti, ako niste mnogo imuni, ako niste puni protivljenja. Ako ostanete slabi uz Isusa, Zaratustru, sa Lao Ceom, nešto od njihovog bića može se preneti na vas. Biće jednog Učitelja

može preplaviti biće učenika. Postoje trenuci kada Učitelj i učenik počnu da se stapaju jedan s drugim; to je momenat kada nešto čudesno počinje da se dešava. To nije informacija, već transformacija.

Zato religija nije nikakva tradicija: to je kontakt srca sa srcem, odnos koji se zasniva na ljubavi. Hrišćanstvo je umrlo sa Hristom, i od tada je ono samo kult.

Dakle, da to kažemo ispravno: kultisti iz Holandije se raspituju o religiji! Kada umrem, sve ovo ovde će biti kult, ali dok sam ja živ, ovo će biti religija. To je moja definicija kulta i religije: religija predstavlja neko još uvek živo iskustvo, a kult je leš. Obično truplo u kojem su otkucali srca zauvek zaustavljeni. Ono izgleda *isto*, ali, u suštini, to više nije. Ono je samo koncept, filozofija; život je iz njega iščileo. To je jedan običan kavez - premda zlatan, ali ptica u njemu je mrtva, nije više živa. Više neće zapevati - mada eto, vi umesto te pesme možete pustiti gramofonsku ploču. Upravo su takvi sveštenici: obične gramofonske ploče. Oni samo ponavljaju.

Fridrih Niče je apsolutno u pravu kada kaže da je prvi i poslednji hrišćanin umro na krstu pre dve hiljade godina - i da je to bio jedini hrišćanin. Buda je bio prvi i poslednji budista. Posle njega ostaju samo otisci na pesku vremena...i vi možete pokušati da ih sledite.

Zato, Niketana, kaži tim budalama da su 'oni kult, a mi prava religija'! Ispitaj kakvo je to njihovo ispitivanje, jer jedino *moji* sanjasini mogu biti celoviti. Pogledajte samo sve te hrišćane, muslimane i budiste, hinduse i đaine, jedino se u mojim sanjasinima sve reke spajaju i prepliću. Samo moji sanjasini mogu biti celoviti - kako to mogu biti hrišćani? Oni su već pokazali svoje lice, da su hrišćani. Oni već gaje

ubeđenje da je Hrist u pravu i da je sve što se protivi tome zapravo protiv njih. Kako mogu takvi ljudi da sprovede bilo kakvo istraživanje? Za istraživanje su *a priori* potrebne neke pretpostavke, a ne zaključci.

Zato Niketana, možeš sama sprovesti svoje istraživanje o tome šta je hrišćanstvo učinilo u poslednjih dve hiljade godina. Počinjeni su svakakvi zločini - ubijanja, silovanja, mučenja - svakakve zločine su počinili ti tzv. religiozni ljudi. U stvari, pokazalo se da su oni najveća pošast za čovečanstvo.

Budite prijemčivi! Napustite svaku defanzivnost! Ali vi i dalje govorite u terminima odbrane.

Ti kažeš:

Izgleda kao da je došlo vreme kada bi mogli manje da se prilagođavamo, da manje pravimo kompromise, da budemo manje defanzivni.

Manje defanzivan ili više defanzivan, manje ili više prilagodljiv, sa manje ili više kompromisa, samo je pitanje kvantiteta. To nije nikakva promena vašeg viđenja ili vaše perspektive. Promenite celokupnu perspektivu! To nije pitanje manjeg ili većeg, jednostavno prestanite da budete defanzivni. I nemojte otići u drugi ekstrem: nemojte postati agresivni - već budite prijemčivi. Otvorite srce, kažite kako se osećate, objasnite ljudima zašto se tako osećate.

Ti kažeš:

Došlo se do tačke gde bi dalja defanzivnost bila poricanje našeg najličnijeg iskustva.

Nemoj nikada izdati svoja najličnija iskustva. Ako ih porekneš, to jednostavno znači samoubistvo. Onaj ko ubija sebe fizički, u suštini ne izvodi nikakvo stvarno samoubistvo,

zato što će biti ponovo rođen; dobiće novo telo, to je sve, novi model. Ali onaj ko ide protiv svog najličnijeg iskustva, izvodi daleko gore samoubistvo - on ubija sopstvenu dušu. Bolje je patiti, *lepo* je patiti kada ste na stazi istine. Čak i smrt na putu istine ima svoju lepotu.

A te vlade će svuda pokušati isto, svuda po svetu će se to dešavati, zato što ja imam sanjasine u skoro svim zemljama sveta. Pre ili kasnije, svuda će se pojaviti isti problemi. U Nemačkoj je vlada oformila posebnu komisiju, evo sada i u Holandiji, uskoro će i u Italiji, i ko zna gde sve još. Svuda ćete biti izloženi provokacijama! Tako je oduvek i bilo.

Istina se ne može prihvatiti zato što ljudi žive u tako udobnim lažima. Prihvatiti istinu znači uništiti to velelepno zdanje koje su oni izgradili oko sebe. U njemu je tako prijatno i udobno, jer je uloženo puno energije. To je postao njihov životni posao, i niko ne želi da ga vidi upropašćenog. Niko ne želi da mu se kaže kako je to obično sanjarenje: "Vi se samo obmanjujete i lažete. Izađite iz svih tih svojih obmana!" A mase, njihov grupni um, ta kolektivna psihologija, ne zna za izazove; oni ne izlaze iz svojih udobnih laži. Zato je za njih jedini mogući izlaz uništavanje istine.

Zato je Isus razapet, Sokrat otrovan, Mansur ubijen, Sarmad giljotniran. Ali ja ne mislim da je time bilo šta uništeno. Raspeće je Isusa učinilo jednim od *najznačajnijih* na planeti, i to do te mere da sada delimo prošlost na dva dela *njegovim* imenom: pre Hrista i posle Hrista, kao da je istorija krenula novim tokom posle tog raspeća. Taj krst na kojem je Isus razapet, podelio je celu istoriju. Pre Hrista - znači da čovek još uvek nije bio dovoljno svestan, budan za pravu religiju; "posle Hrista" - desilo se nešto, nešto toliko važno i značajno da je čovečanstvo zakoračilo novom

stazom, podiglo se za stepen više nego do tada. Isto se desilo sa svakim ko je prosvetljen.

Zato Niketana, promeni potpuno svoj stav. Uopšte ne treba biti defanzivan. Ali, dozvoli da te opet podsetim, budući da je um sklon ekstremima - ja ti ne savetujem da budeš agresivna, ne potpirujem nasilnost. Ja ti jednostavno kažem da budeš u sredini, tačno u sredini, ni sa odbrambenim, ni sa nasilničkim stavom, već potpuno prijemčiv - go pred Suncem, na kiši, na vetru, govoreći svetu šta je zapravo sanjasa.

Drugo pitanje

Bagvane, upravo sam shvatio da nešto mog smeha na tvoje šale, dolazi od moje skoro tradicionalno hrišćanske moralnosti - neki 'svetac' ne bi nikada izgovorio reči kao što su 'jebati' ili 'govno'. Toliko o svecima. Ja volim ovaj praskavi smeh, zato podeli sa mnom još neku šalu.

Anand David

To je jedino što će nedostajati ako sve ove crkve, moralisti, puritanci nestanu sa lica zemlje - jedino što će nam nedostajati biće vicevi, zato što je za viceve potrebna određena pozadina. Bez popova neće biti ni šala, zato što je to iza preko potrebno.

Preko dana ne možeš ugledati zvezde - iako su tu. Izjutra one ne ispare; nije to tek par kapi koje ispare na suncu. One su daleko veće od vašeg Sunca; tamo se nalaze sunca koja su milionima puta veća od ovoga ovde. Te zvezde izgledaju tako malene zato što su veoma udaljene; moglo bi se reći da je naše Sunce sasvim osrednja zvezda, jer ima mnogo većih. Tako zvezde ne nestaju, ali ih na

svetlosti dana ne možete videti - jer pozadina je nestala. Pozadina je u ovom slučaju tama noći; nasuprot tami zvezde sjaje kroz noć.

Osećam isto kao i ti, da jednom kada ove budale nestanu - pape, ajatolasi, imami, šankaračarije - kada te gluposti više ne bude, jedno će sigurno nedostajati: vicevi. Najbolji vicevi su uvek na račun popova, rabina i ostalih sveštenih lica. U pravu si Davide kada kažeš:

Upravo sam shvatio da nešto mog smeha na tvoje šale dolazi od moje skoro tradicionalno hrišćanske moralnosti

Mada bih ipak rekao da sav smeh dolazi upravo od toga. Takođe kažeš:

Neki 'svetac' ne bi nikada izgovorio reči kao što su 'jebati' ili 'govno'.

To je tačno, ali ja na sreću nisam svetac! Ne želim uopšte da me tako kategorizuju. Ne želim da me presele u galeriju tih smrknutih lica, tih punjenih gusaka, sa svim tim đubretom. Oni u glavi zadržavaju samo jednu misao: "Ja sam veći svetac od tebe!" Upravo zato oni ne mogu da koriste ove reči - jer u suprotnom bi te reči izrekli. Oni ih ne koriste, ali su te reči ipak prisutne.

U jednoj školi za siromašnu meksičku decu na jugu Kalifornije, najbolji đak zvao se Isus Hrist Gonzales. Pripremajući se za posetu opata O'Brajena, glavna vaspitačica je učila dečaka: "Moje ime je I.H.Gonzales i ja ću vam spelovati reč 'ruža'". Vaspitačica mu je strogo zabranila da se predstavlja punim imenom i prezimenom.

Kada je opat stigao, dečak je ustao i rekao: "Moje ime je I.H.Gonzales i ja ću spelovati reč 'hrizantema'."

Sva van sebe, vaspitačica je uzviknula: "Isuse Hriste, ti ne znaš kako da speluješ reč 'hrizantema'."

"Blagi bože!" brecnu se na nju opat, "pustite ga da speluje 'hrizantema' ako to želi!"

I oni su ljudska bića kao vi ili ja, samo iza svojih maski. Čuo sam:

Papa - možda je to bio i ovaj poljski papa - je krenuo u svoju jutarnju šetnju sa rabinom. Rabin se spotače o kamen, udari nogu i besno opsova: "Sranje!"

Papa reče: "Nije u redu da tako govoriš, jer te je Bog sigurno čuo, pošto je on svuda."

Nastavili su šetnju, ali se rabin opet spotakao, povredio i uzviknuo po drugi put: "Sranje!"

Papa reče: "Što je dosta, dosta je! Bog će te kazniti!" I pošto se i treći put desi isto, odjednom zagrme iz vedrog neba i grom udari u Papu, koji odmah pade mrtav, a neko iza oblaka povika: "Sranje, promašio sam!"

Nema u tome ničeg lošeg - čak i Bog koristi ove reči! Ne znam za te tvoje svece, ali znam za Boga, uostalom, koga briga za tvoje svece? Davide, da ti možda nisi Englez ili nešto tako?

Sudija: "Optuženi ste da ste obljubili mrtvu ženu u pustinji."

Pijanica: "Ko, jel' ja, g-dine sudijo?"

Sudija: "Da, da, vi!"

Pijanica: "Ali ta žena...hik...ta žena...hik...jel' ona bila mrtva?"

Sudija: "Hoćeš da kažeš da to nisi ni primetio?"

P: "Kunem se Bogom, sudijo, Vaša Visosti, g-dine, ja...hik...nisam to znao. Mislio sam...hik...da je Engleskinja!"

Ti kažeš:

*Svetac ne bi nikad izgovorio reči
kao što su 'jebati' ili 'govno'.*

Onda ćeš posle mene morati da promeniš definiciju sveca. Jedan od mojih prijatelja mi je pisao - ime mu je Ikbal Kareši:

Bagvane, ono što govoriš između šala je divno, religiozno i spiritualno, ali te šale narušavaju tvoj ugled. Konačno, koja je svrha svih tih šala?

Ikbale Kareši, upravo im je to svrha: da unište predstavu! Ja ne želim da me pamte kao sveca, upravo je to smisao mojih šala. I mene uopšte ne brine šta će drugi misliti o meni - ja nisam političar. Političari su uvek zabrinuti, neprestano zabrinuti šta drugi misle o njima, zato što zavise od drugih - ti drugi su njihovi birači. Ja ne zavisim ni od kakvih birača, ni od kakvog mnjenja. Jednostavno sam ono što jesam. Zašto bih se brinuo o svom imidžu?

Sama briga o sopstvenom imidžu je egoistična, ali su vaši sveci zabrinuti, ja to vrlo dobro znam. Meni su poznati svi ti vaši sveci - hinduistički, muslimanski, svi ti hrišćani, siki, džaini, budisti - sretao sam razne. Oni su daleko više politizovani nego vaši političari, zato što je njihova glavna ideja u osnovi politična: šta ljudi misle o meni, hoću li biti dovoljno poštovan? Poštovanje nije ništa drugo do hrana za ego.

Ja lično ne želim da me poštuju. Ili me volite ili ne; poštovanje je jednostavno besmisleno. Poštovanje i želja da se ono zasluži je egositično. Zato me oni koji me vole, vole onakvog kakav sam. Neću praviti nikakve kompromise, neću se nikome prilagođavati. A to bi se prilagođavanje moglo tako lako izvesti: izostavio bih par reči kao što su 'jebati' i 'sranje' - i postao bih svetac. Vidite kako je to isplativo! Ali mene ne zanima takva jeftina svetost. Ako sam svetac, onda je sve što kažem sveto; ako nisam svetac, onda mogu da recitujem GITU i ponavljam Kuran i Vede, ali nisam svetac, već običan papagaj.

Uopšte me ne zanimaju sva ta ogledala. Ja poznajem svoje pravo lice - ali se ono ne vidi ni u jednom odrazu. Javno mnjenje je jedno od tih ogledala.

Ikkal Kareši mora da je zabrinut za moj ugled. Kaže mi da to šteti mom ugledu, da ga naprosto izvrcē. Šta je loše u tom izvrtanju? U jogi se to zove *siršasana* - stoj na glavi.

I što se mene tiče, ja znam da ste u stvari *vi* ti koji ste izvrnuti, da ste skroz naglavce, pa zato kada mene vidite natraške, to jednostavno znači da ja stojim čvrsto na svojim nogama, a *vi* na svojoj glavi!

Znam jednu priču:

Jednom je neki magarac krenuo da se upozna sa panditom Đavaharlal Nehruom dok je on još bio premijer. Na ulazu je stajao jedan stražar, ali kao svi stražari na dužnosti, i ovaj je spavao. I dok je magarac ulazio kroz kapiju, stražar otvori jedno oko i ugleda ga, ali pomisli: "To je samo običan magarac; nema potrebe da ga zaustavljam. Magarac ne može biti špijun, ne može ubiti premijera, ne može pronaći neko nedozvoljeno oružje. Zato nema potrebe da brinem -

magarac je samo magarac - neka ga, neka ide. Uostalom, šta on može da naškodi? U najboljem slučaju, može popasti malo trave tu i tamo." Tako rekavši, sklopi oči i odmah zahrče.

Pandit Đavaharlal Nehru je redovno praktikovao *siršasana*, stoj na glavi, i to svakoga jutra. Magarac, kada ga ugleda u tom položaju, priđe mu bliže pa ga zapita: "Panditdi, zašto stojite naglavačke?"

Đavaharlal otvori oči, pa mu reče: "Jesam li to ja izvrnut ili ti stojiš naopačke?" Ali čim shvati da magarac govori, skoči na noge. Reče: "Da li ja to dobro čujem? Jesi li stvarno progovorio?"

Magarac mu reče: "Nemojte se, molim vas, uzbuđivati oko toga. Ja sam samo običan magarac - jedino sam naučio da čitam i govorim. U slobodno vreme ne znam šta da radim, pa često čitam novine. Nemojte se toliko uzbuđivati."

Đavaharlal se opusti pa reče: "Nisam uzbuđen, zato što sam video mnogo magaraca koji govore. U stvari, kod mene ni ne dolazi niko drugi sem pričljivih magaraca!"

Međutim, prva ideja koja se pojavila u umu premijera beše: je li moguće da magarac stoji naglavce. On je potpuno zaboravio da je on taj koji je stajao na glavi.

Celo čovečanstvo stoji naglavce, ali pošto su svi naopačke, ko god pokuša da stane na svoje noge izgledaće obrnuto - jer će biti u manjini. Buda je uvek u manjini. Ikkal Kareši me je na fin način upitao... mora da me voli kada toliko brine za mene. On mi kaže:

Šta god kažeš između viceva je divno, religiozno i spiritualno.

Ja se s tim ne slažem - to je stvarno sranje! Jedino su

vicevi divni, religiozni i spiritualni. Ali nas dvojica ne možemo da se složimo. I ne samo sa njim, ja ne mogu da se složim ni sa vama zato što ste apsolutno nesvesni, a vi ne možete da se složite sa mnom zato što sam ja apsolutno svestan. Mi živimo u potpuno različitim sferama.

On me pita:

Kakva je svrha svih ovih šala?

I ja se takođe pitam: "Kakva je svrha svih tih religioznih i spiritualnih stvari koje stalno ponavljam?" Samo stara navika, mislim. Ako nije tako, nema smisla. Pre ili kasnije, videćete - pričaću samo viceve.

Njegovo poreklo je indijsko, muslimansko, i ljudi misle u skladu sa sredinom iz koje dolaze.

G-din Bejts je prvo predstavio svoju ženu, g-đu Bejts predsedniku Linkolnu. Onda je predstavio svog sina, rekavši: "Voleo bih da upoznate i mog sina, Glavnog Slepca." Predsednik mu reče: "Oh?! Žao mi je što to čujem."⁴

Ljudi slušaju u skladu sa svojim poreklom! Sada, Kareši čuje u skladu sa svojim indijskim poreklom. Ono što ja govorim je vrlo jednostavno: koristim ove šale da unesem malo humora u religiju. Religiji nedostaje osećaj za šalu i to do te mere da je H.Dž. Vels rekao da nijednu religiju nije mogao osnovati čovek koji je iole znao za šalu. Želeo bih da mu dokažem kako nije u pravu, jer onda niko ne bi mogao da izjavi tako nešto!

A osećaj za humor ima sopstvenu spiritualnost. Ako se ne smejete, nećete razumeti život. Ako se ne smejete, zatvoreni ste. Smeh vas otvara ka postojanju. Kada se ne

⁴)Igra reči - u originalu: Master bates. (nap.prev)

smejete, kada ste ozbiljni i tužni, zatvoreni ste; vaša vrata, vaši prozori, sve je to zatvoreno. U smehu, srdačnom smehu, sve vaše čulne funkcije su na svom optimumu. Vi osećate kako plima života u vama raste, dopirući do same vaše srži.

Ipak, Kareši je zabrinut zato što misli da su vicevi ponekad prljavi. Ja lično nisam nikada naišao ni na jedan prljav vic. Ideja prljavog dolazi iz interpretacije, jer da nije tako, šta bi bilo prljavo? Ako mislite da je seks prljav, onda bilo koji vic na tu temu postaje prljav. Naša ideja ga čini prljavim. Za mene je seks svet kao i bilo šta drugo - za mene je ceo život božanski. A ti tzv. sveci su vam oduvek govorili da je čitav život božanski, ali izgleda kao da to u suštini ne misle. Ja zato to stvarno mislim!

Pet godina za redom pobednik takmičenja za najbolji vic beše isti čovek, rabin Abi Koen iz Bruklina. Svake godine bi slao svoj vic i četiri nedelje kasnije je primao ček i pobedničku povelju od sponzora, čuvenog humorističkog časopisa. Ove godine međutim, prošlo je dva meseca od poslednjeg roka za prijavu, a da nije primio nikakvu vest. Zabrinut da se pismo nije izgubilo na pošti, on pozva urednika i zapita ga šta se desilo sa pobednicima.

"Strašno mi je žao, Abi", reče mu urednik saosećajno, "ali iznenađujuće za ovu godinu, ti si osvojio tek drugo mesto".

"Ne mogu da verujem!" poviče Koen. "Moji vicevi su uvek pobeđivali. Ko to može da me pobedi?"

"Primili smo neke nove prijave iz Indije, od čoveka po imenu Bagvan Šri Radžniš", obavesti ga urednik.

"Slušajte", reče Koen, "ne mogu da poverujem da iko može da ispriča sočniji vic od mene. Mora da ste pogrešili. Ali,

ispričajte mi molim vas tu njegovu šalu da sam procenim.”

Urednik je oklevao: ”Žao mi je, Abi, ali ova šala je toliko dobra da se ne usuđujem da ti je ispričam preko telefona. Stvarno je strašna!”

Koen se sad već razljutio. “Ako mi ne dozvolite da čujem vic, žaliću se advokatu pre nego što prihvatim vašu odluku!”

Urednik se zamisli na par trenutaka. “Znaš šta”, ponudi urednik, ”hajde da napravimo kompromis. Ja ću je malo cenzurisati, da bi je učinio prihvatljivijom, a ti upotrebi svoju maštu da bi dopunio ono što nedostaje. Tamo gde je šala suviše sočna, reći ću ‘la-di-da’.”

Koen se entuzijastički složio, a urednik je počeo: ”Spreman? Okej, evo ovako ide: ‘la-di-da-di-da-di-da, la-di-da-di-da, da-di-da-di-da-di-da...jebi se!’”

Peto predavanje

15. decembar 1980.

Ovo je stanje budnosti

सौऽयमात्मा चतुष्पात्॥

जागरितस्थानी बहिष्प्रज्ञः
सप्ताङ्ग एकौनविंशतिमुखः
स्थूलभुग्वैश्वानरः प्रथमः पादः॥

स्वप्नस्थानीऽन्तः प्रज्ञः सप्ताङ्ग
एकौनविंशतिमुखः प्रविविक्तभुक्
तैजसौ द्वितीयः पादः ॥

यत्र सुप्तौ न कञ्चन
कामं कामयते न कञ्चन
स्वप्नं पश्यति तत्सुषुप्तम् ।

सुषुप्तस्थान स्कीभूतः
प्रज्ञानघन एवानन्दमयौ
ह्यानन्दभुक्चैतौमुखः
प्राज्ञस्तृतीयः पादः ॥

एष सर्वेश्वर एष सर्वज्ञ
एषोऽन्तर्याम्येष योनिः
सर्वस्य प्रभवाप्ययौ
हि भूतानाम् ॥

So'yam ātmā catuṣ-pāt.

*Jāgarita-sthāno bahiḥ-prajñah
Saptāṅga, ekona-vimśati-mukhaḥ
Sthūla-bhug vaiśvānaraḥ prathamah pādah.*

*Svapna-sthāno'ntah-prajñah, saptāṅga.
Ekona-vimśati-mukhaḥ,
Pravivikta-bhuk,
Taijaso dvitīyah pādah.*

*Yatra supto na kañcana
Kāmaṁ kāmayate, na kañcana
Svapnaṁ paśyati, tat suṣuptam.
Suṣupta-sthāna ekī-bhūtaḥ
Prajñāna-ghana, evānandamayo,
Hyānanda-bhuk, ceto mukhaḥ
Prājñas trītyah pādah.*

*Eṣa sarvesvara, eṣa sarvajña
Eṣontar-yāmyeṣa yonih
Sarvasya, prabhavāpyayau
Hi bhūtānām.*

Ovo stanje ima četiri dela:
 Prvo je tzv. budno stanje,
 To stanje je budnost
 doživljaj stvarnosti svima znan.
 Pažnja se okreće ka spolja uživajući u raznolikosti sveta.
 drugo je iskustvo subjektivnih svetova,
 kao što je sanjanje.
 Ovde pažnja boravi unutra,
 privučena suptilnijim kreacijama uma.
 Treće je dubok san
 u kojem um miruje, a svesnost je prigušena.
 U ovom stanju izvan dualnosti
 iz kojeg talasi mišljenja izranjaju
 uživaju prosvetljeni kao u okeanu
 mira i blaženstva.
 Četvrto, kažu mudri, jeste čisto Jastvo.
 Boraveći u srcima svih
 To je gospodar svih,
 mudrac svih,
 Izvor i cilj svakoga bića.

Karl Gustav Jung misli da je istočnjački pristup stvarnosti introvertan - ali u tome potpuno greši. Istočnjački pristup nije ni introvertan ni ekstrovertan; on je transcendiranje oba. Ali, da shvati ovu transcendentnost može samo Buda, samo onaj ko je zaista probuđen.

Običan um može misliti samo o dve teme: spoljašnjoj stvarnosti i unutrašnjoj. Nema nikakve mogućnosti da on shvati ono izvan, a to izvan je glavni objekat istočnjačkog misticizma.

Upanišade su izvor svega što je lepo, istinito, blaženo, svega onoga što je bitno za ljudsku evoluciju. Jedan od mojih prijatelja, veliki pesnik, Ramdhari Sing Dinkar je jednom oputovao za Kinu. Tamo je razgovarao sa velikim kineskim filozofom, Lin Ju-Tangom. Ramdhari je od mene čuo mnogo toga o Lao Ceu i iskreno se zainteresovao za kineski pristup stvarnosti. Rekao je Lin Ju-Tangu: "Volim Lao Cea." Lin Ju-Tang je začuđeno pogledao pesnika, pa mu je rekao: "Ali suština Lao Cea može se pronaći u upanišadama!" A Lin Ju-Tang je u pravu, iskreno u pravu: celokupan istočnjački misticizam, gde god da se pojavio - u Indiji, Kini, Japanu - svoje poreklo duguje upanišadama. A ova upanišada, Mandukja, jedna je od najosnovnijih, zato što na veoma suštinski način opisuje samu srž, a takođe i krajnji domet ljudske svesti.

Običan um je dualan; on misli u terminima dualnosti: svetlo i tama, dan i noć, leto i zima, život i smrt, dobro i loše, moralno i nemoralno, ekstrovertno i introvertno, stvarno i nestvarno, prolazno i trajno. Dualnost je uvek prisutna; ona je ušla u samu lingvistiku našeg jezika.

Ali onog trenutka kada postanete stvarno probuđeni...i ne zaboravite reč 'stvarno', zato što mislimo da smo budni

svakoga jutra kada se probudimo. To je samo prividna budnost, ona se samo zove tim imenom. Stvarno probuđenje je kada postanete Isus, Buda, Mahavir, Lao Ce. Kada dođete do tačke spajanja onoga spolja sa onim unutra, kada spoznate neodvojivost života i smrti, kada ne preostane nikakva podela, to je probuđenje. Pre toga, svako je pomalo shizofren, zato što vaš podeljeni um deli. Tako se i vi delite na više i niže, na svesno i nesvesno, na telo i dušu i tome slično.

Karl Gustav Jung prema tome uopšte nije u pravu kada kaže da je istočnjački misticizam introvertan. To je uvreda, zato što u psihologiji reč 'introvertan' obično označava nešto negativno. To znači da je neko morbidan, da je zatvoren za ovaj stvarni svet oko nas, da nije otvoren.

Jung je došao u Indiju dok je Šri Ramana Maharši još uvek bio živ, i mnogi su ga savetovali da ode i da ga upozna - ali on nije otišao. Putovao je celom Indijom, otišao je da vidi Tadž Mahal i Kađuraho, Ađantu i Eloru, ali nije otišao kod Ramane Maharšija. Duboko u sebi se plašio. Strahovao je da bi čovek kao što je Ramana mogao postati ogledalo; mogao bi videti sopstveno lice, sopstvenu obmanu.

Ipak, ljudi za sve nađu opravdanje. Tako je i on objasnio da nije otišao da vidi Ramanu zato što je zapadni um ekstrovertan, a istočni introvertan; njihov pristup je suštinski različit, pa je zato bolje ne mešati ova dva pristupa, jer biste inače mogli izgubiti sopstveni put. Kao da je on imao neki put! Šta god da je izjavio, bila je to obična racionalizacija zbog neprihvatanja istine koje se plašio.

Uvek je opasno susresti se sa probuđenim, zato što odmah možete uočiti gde se nalazite.

U arapskim zemljama se priča da kamile ne vole da prolaze blizu planina - zato što će tako uvideti da su ništavne. Možda zato kamile žive u pustinji gde izgledaju kao ogromne životinje, pošto nema ničega s čim bi mogle da se uporede.

Jungov strah da ode kod Ramane Maharšija takođe je u bliskoj vezi sa još jednim njegovim strahom. Celog života ga je zanimalo da ode u Egipat i vidi drevne mumije, mrtva tela stara barem četiri hiljade godina. Mnogo puta je planirao, ali i otkazivao ovaj put. Toliko se puno puta spremao: koferi su mu bili spakovani, trebalo je samo da sedne u kola i ode do aerodroma, kada bi najednom osetio mučninu, slabost, iskrsnuo bi neki problem, i on bi zbog toga odložio put. Jednom je čak i došao do aerodroma, ali se ipak odmah neodložno vratio kući.

Konačno, morao je da se suoči sa pravim razlogom tolikog otkazivanja, morao je da na to obrati pažnju: plašio se da vidi mrtva tela, stara četiri hiljade godina. Možda je i dalje bio daleko od istine, ali je ipak gledao u pravom smeru. Plašio se smrti; ti leševi su ga podsećali na sopstveni kraj.

Ova dva incidenta su na neki način povezana. Otići kod čoveka kao što je Ramana, značilo je usmrtiti ego, zato što se kod probuđenog može otići jedino uz duboko poverenje i predanost. To je na neki način smrt, i to daleko fatalnija od obične fizičke smrti. On je izbegao Ramanu, ali je i dalje nastavio da priča činjenice o Istoku koje nisu tačne, zato što nikada nije doživeo svu dubinu istočnjačkog misticizma.

Videćete u Mandukja upanišadi kako je vanredna bila njena vizija - psihologija može o tome samo da sanja. Doduše, u psihologiji je došlo do značajnog pomaka, ali to je tek korak, a putovanje još uvek nije dovršeno; mora se ići još dalje.

Pre pojave Sigmunda Frojda, zapadni um je prihvatao samo jedno stanje, a to je naše tzv. budno stanje, do tada ni stvarnost snova nije prihvatana. Važan doprinos Sigmunda Frojda je upravo to osvetljavanje sveta snova, njegovo analiziranje, interpretiranje, posmatranje - zato što je pre Sigmunda Frojda Zapad živeo samo u prvom stanju, tzv. budnom. On je barem preduzeo taj jedan korak dalje, ali su preostala još najmanje dva; jedino će onda nauka psihologije biti kompletna.

Skriven u pozadini stanja sanjanja nalazi se dubok san, *sušupti*, a skriveno čak i iza tog trećeg stanja stoji pravo probuđenje, četvrto. Upanišade ga prosto zovu 'četvrto', *turiya*. Ne daju ime, jer imenovati ga bilo kako znači stvoriti neku ideju, a o tome ne možete imati nikakvu ideju ako ga niste doživeli. Zato ga zovu prosto 'četvrto'; to je sve što je važno. Za ostala tri imaju imena: *đagrati*, tzv. budno stanje; *svapna*, stanje sanjanja; *sušupti*, san bez snova. Ali četvrto je ostalo samo 'četvrto', nedefinisano; mora se doživeti da bi se spoznalo.

Mandukja kaže:

Ovo čisto Jastvo ima četiri dela...

Reči 'čisto Jastvo' moraju se ispravno razumeti - moguće je pogrešno ih shvatiti usled reči 'Jastvo'. Ali epitet čistog odmah nas uverava da se ne misli na ego. Možete ga zvati 'jastvo bez ega', zato što je ego nešto nečisto. Sve što je posredno i veštačko mora biti nečisto; sve što je prirodno i direktno je čisto. Vi ovde sa sobom donosite svoje primalno lice, pa tek onda navlačite razne maske; te maske su vaša nečistoća. A ego ima puno ovakvih maski zato što ste u

odnosu sa ljudima; za različite situacije su vam potrebna razna lica. Morate stalno menjati svoja lica.

Za Gurđijeva se kaže da je bio toliko dobar glumac da je istovremeno mogao da razgovara sa dvoje ljudi, jednim sa desne, drugim sa leve strane, a svakome bi prikazivao drugačiji izraz. Kada bi se okretao sagovorniku sa leve strane, imao bi jedan izraz, a kada bi se okretao onome sa desne, imao bi sasvim drugačiji izraz. A oba bi se sagovornika posle raspravljala međusobno: opisivali bi ga na sasvim različite načine. Jedan bi rekao: "Kako je samo ljubazan! Kako saosećajan! Kako blažen!" A drugi bi rekao: "Ma, šta to pričaš? Jesi li poludeo? Bio je tako arogantan, tako egoističan, tako surov, nasilan, skoro me je ubio pogledom!"

Gurđijev je u svemu ovome veoma uživao; voleo je da ostavi tako oprečne utiske. On je mogao da menja svoje maske zato što je znao svoje pravo lice. Vi još uvek ne poznajete svoje lice. Vi samo menjate svoje maske, ali i to je suviše mehanično, skoro automatski - vi ga ni ne menjate, ono se menja samo od sebe. Kada razgovarate sa svojom ženom imate jedno lice, a kada razgovarate sa svojom ljubavnicom, neko sasvim drugo.

Pokušajte da malo posmatrate i uvidećete istinitost ovoga što govorim. Dok razgovarate sa svojim šefom, nemate isto lice kao kad razgovarate sa svojim slugom. Kada vam u kancelariju uđe šef, vi odmah ustajete mašući repom - kojeg nema, pa ipak i dalje njime mašete! A kada u sobu uđe sluga, vi ga ni ne primećujete. Ako čitate novine, nastavljate sa čitanjem, ako pušite, ne gasite cigaretu. On kao da ne postoji; nema potrebe da ga primećujete. On dolazi i odlazi kao da nije ni došao ni otišao; ništa se nije desilo, on uopšte nije bitan. Ako se čak i pacov pojavi u sobi,

primetićete ga, ustati i uz vrisak se popeti na stolicu - ali sluga kao da ne postoji.

Dobro se pogledajte kada vaš sluga ili vaš šef sledeći put uđu u sobu, vaša žena, vaše dete, vaš prijatelj i neprijatelj, i pogledajte koliko ste se u trenutku promenili.

“Čisto Jastvo” predstavlja pravo lice, neiskvareno, nezaagađeno, čisto ogledalo bez ikakvog odraza, bez ičega što bi trebalo odražavati. Ono ima četiri dela - četiri dimenzije, možete to tako nazvati, četiri stupnja, četiri dela, možete reći.

Prvo je budno stanje...

Ovde prevod nije sasvim tačan. Trebalo bi da glasi: Prvo je tzv. budno stanje. Nedostaje reč ‘takozvano’ - zato što ovo i nije prava budnost, već se samo tako zove. Vi mislite da ste stvarno budni? Kada izjutra otvorite oči, to je jedno, ali biti probuđen je nešto sasvim drugo. Samo zatvorite oči u bilo kom trenutku tokom dana, i otkrićete da su vaši snovi i fantazije stalno aktivni.

Čak i savremena psihologija prihvata da je samo mali fragment naše totalnosti svestan, tek jedna desetina, a i to se ne može sa sigurnošću reći; zagrebite malo po tome i ono će već nestati. Uvredite nekoga, zgazite nekoga u autobusu, i on odmah gubi prisebnost, poludi od besa. Dovoljna je samo jedna reč da ga još više razdraži. Ljutnja je prolazno ludilo: taj krhki deo njegovog bića koji je bio neznatno svestan - nalik malom plamenu - sasvim je sada ugašen.

Zato vi mnogo puta kažete: “Učinio sam to uprkos sebi.” Šta to znači, uprkos sebi? Kako uopšte možete ići protiv

sebe? Ima li možda u vama neko ko vam se može usprotiviti? Kada to kažete, značenje je: “Postao sam toliko nesvestan, toliko lud, da sam uradio nešto o čemu ne bi, da sam bio samo malo razumniji, ni pomislio.”

Mi živimo u tzv. budnom stanju; ono nije bolje od običnog mesečarenja. Postoje ljudi, a njihov broj nije zanemarljiv - jedan od deset, deset procenata populacije su mesečari. Možda i vi imate nekoga u svojoj porodici! Ako vaša porodica broji najmanje deset članova, verovatno je jedan od njih mesečar. Postoje mnogi ljudi, oni možda nisu ni svesni, ni njihove porodice nisu svesne i retko se može naći neko ko nije uspavan.

Usred noći takvi će se ljudi probuditi, mada ne stvarno - oči će im biti otvorene, ali će im pogled biti staklast. Ako ih pogledate u oči - videćete samo mrenu. Ali, oni uspevaju da ustanu iz kreveta, da otvore vrata, odu do kuhinje, otvore frižider, nešto pojedu, i da se ponovo vrata u krevet. A ujutro će se žaliti: “Danas nešto nemam apetita. Ne znam kako se uopšte gojim?” I oni možda uopšte ne lažu, možda to govore iskreno, da se trude da drže dijete - ali da se nekako ipak goje. Oni ustaju noću.

Poznato je da su ljudi činili svakakve stvari u snu - dešavala su se čak i ubistva! Ljudi su ubijali dok su spavali, i oni su apsolutno u pravu na sudu kada kažu: “Ne znamo kako se desilo to ubistvo!” Naravno da sve dokazuje da su zaista ubili tu osobu, otisci prstiju na vratu žrtve - pa ipak oni su u pravu! Nekoliko muževa je na taj način ubilo svoje žene; nisu mogli da skupe dovoljno hrabrosti u budnom stanju, ali dok su spavali, to im je pošlo za rukom. Međutim, ujutro su sve u vezi toga zaboravili.

Tata medved: "Neko je pojeo moju kašu!"

Dete medved: "Neko je pojeo i moju kašu!"

Mama medved: "Ćutite idioti! Nisam je ni iznela na sto!"

Jednom je neki avion prevezio dvadeset dva ludaka iz jedne ludnice u drugu. Pilot i stjuard su bili u kokpitu kada je iznenada avion počeo da se naginje udesno, zatim ulevo, i onda opet udesno.

Uznemiren, stjuard ustade da vidi šta se dešava u zadnjem delu aviona. Minut kasnije se vrati i let se nastavi normalno. "Šta se desilo?" upita ga pilot. "Šta su radili?"

"Igrali su fudbal!"

"Pa, kako si ih zaustavio?" upita pilot.

Stjuard se zlobno nasmeši. "Rekao sam im: 'Hej momci, napolju je tako lepo vreme, što ne biste otišli tamo da pikate fudbal?'"

Neki čovek je, pošto je bolovao od nesanice, otišao kod lekara koji mu je prepisao pilule za spavanje. Uzeo je pilulu pre nego što je legao, i zaspao čvrstim snom, ali se ipak probudio pre nego što je sat zazvonio.

Prvi put nakon nekoliko nedelja, osećao se odmornim, i posle jutarnjeg tuširanja, polako je krenuo prema kancelariji. "Uzeo sam pilule za spavanje", rekao je šefu, "i probudio sam se čak pre nego što je sat zazvonio."

"To je stvarno zanimljivo", odgovori mu šef, "samo mi reci gde si bio juče ceo dan?"

Neka žena je opljačkana i ubijena, a njen leš ostavljen na prilaznoj stazi. Prvi koji ju je video, jedan rabin, brzo skide svoj šešir, i pokri njenu golotinju. Jedan od prolaznika ga upita šta se dešava.

"Pa", reče mu rabin, "ova žena je mrtva. Krenuo sam da pronađem nekoga da sklonimo telo."

"Sačekajte sekund!" odgovori mu čovek. "Zašto prvo ne sklonimo rabina odavde?"

Ljudi u tzv. budnom stanju u suštini nisu budni; oni i dalje sanjaju, samo otvorenih očiju. Ponašaju se mehanično. Oni su efikasni u obavljanju rutinskog posla, zato što su na njega navikli. U umu postoji deo sličan robotu: jednom kada naučite da radite neke stvari, to se prenosi u ovaj robotski deo uma; on zato izvodi razne akcije, a da ih nije ni svestan. On je u stvari programiran.

I ovo je jedna od stvari koju treba stvarno ispravno razumeti: svi smo mi programirani. Programirali su nas sveštenici, političari, svakakvi ideolozi. Vi ste od detinjstva programirani; određeni program vam je ubačen u glavu i vi ga samo izvršavate.

Kada neki hindus ugleda hram, on se odmah klanja - to je samo program. On to u suštini ne radi, on to zapravo ni ne oseća; možda čak nije ni svestan zašto to radi ili da uopšte to radi. On se jednostavno klanja jer su ga od najranijeg detinjstva na to prisiljavali. Sada je naučio trik - i to je samo trik.

To se skoro uvek dešava kad god ponavljate rituale; potrebno je da ne budete svesni. Svake nedelje odjednom osećate poriv da odete u crkvu - bez ikakvog razloga. Ako kojim slučajem ne odete, osećaćete se kao da ste nešto propustili; a ako odete, zaista nećete ništa dobiti.

Tako je i sa pušenjem: ako zapalite cigaretu, ne dobijate ništa, ili možda i dobijate - rak na plućima, itd. - ali ako ne zapalite, ideja pušenja će vas proganjati. Osećaćete kao da

vam nešto nedostaje, bićete uznemireni; rutina nije ispunjena do kraja. Vi morate da je odradite, jer u protivnom vaš unutrašnji program nastavlja da vam dosađuje: "Uradi to!" Ako ga ne odradite, program vam neće dati mira. Bez obzira da li je u pitanju pušenje ili molitva, sasvim je svejedno. Zato što je sve to program, nema nikakve razlike.

Nećete se pokloniti pred džamijom ako ste hindus, ili pred crkvom ako ste musliman, ili pred hramom ako ste hrišćanin. Zašto? I to su mesta posvećena Bogu, usmerena ka Bogu, ali se ne javlja nikakav poriv zato što to nije vaš program, to nije vaša uslovljenost.

Vaše tzv. budno stanje prepuno je mehaničnih navika; vi ih jednostavno ponavljate - i svaka generacija prenosi stare mehanične navike novoj generaciji. Zato napredak izgleda tako nemoguć, jer roditelji utiskuju u decu *svoje* programe, a oni su slagani i sabirani vekovima, možda hiljadama godina. Njihovi su ih roditelji isprogramirali, a njih njihovi roditelji, a ove njihovi roditelji, i to se dešavalo od Adama i Eve, možda čak i pre toga, zato što je Bog programirao Adama i Evu. "Nemojte jesti sa drveta" je program, jedan oblik uslovljavanja. "Činite ovo, a nemojte činiti ono..." On se ponašao kao svaki drugi glupi otac, *bez* ikakve razlike i on ih je kažnjavao kao svaki otac - izbacio je Adama i Evu iz rajskog vrta.

Budno stanje nije pravo budno stanje. Pravo budno stanje se dešava jedino onda kada ste potpuno deprogramirani, neuslovljeni.

Srela se dva pijanca, Mo i Hari. "Kako si Hari? Jesmo li juče zajedno slistili onu rakiju?"

"Ne" odgovara Hari.

"Oh", kaže Mo, "mora da su to bila neka druga dva momka!"

Čak i pijanac veruje da može da rezonuje!

Bokser u finalnom meču, pošto je dobio strašan udarac od kojeg je ostao da leži na podu, sprema se da ustane.

"Ostani dole do osam!" viče njegov trener.

Bokser promrmlja polusvesno: "A koliko je sada sati?"

Medeni mesec je gotov kada ona počinje da se pita šta se desilo sa čovekom za koga se udala, a on počinje da se pita šta se desilo sa devojkom koju nije oženio.

Ljudi sasvim srećno nastavljaju da čine iste stvari, ne znajući zbog čega ih čine. Ljudi se venčavaju, zatim postaju roditelji, a onda sve što su radili njima, oni počinju da rade svojoj deci. Možda se tako svete svojim roditeljima, vraćaju dug. Ne mogu ga vratiti roditeljima, ali mogu postati roditelji i činiti isto svojoj deci; a tako će i njihova deca moći kasnije da čine isto. Tako se bolesti prenose sa jedne na drugu generaciju. Napredak kao da je nemoguć.

Zaista je neverovatno da su ljudi kao što su Buda, Lao Ce, Krišna, Mahavir, izbegli ovo programiranje, ovo društveno uslovljavanje. Za mene nije čudo kada Isus hoda po vodi - čak i kada to čini, pa šta? - već je čudo to što je izbegao jevrejsko uslovljavanje. To je čudo, pravo čudo. Ne zovem čudom ako vrati Lazara iz mrtvih, možda je jadnik bio samo u komi - možda nije bio zaista mrtav. Za mene nije čudo kada Isus posle raspeća ponovo oživi, zato što je u to vreme metod raspeća, jevrejski metod, bio toliko staromodan da je trebalo barem 24 do 48 sati da bi neko umro - a Isusa su skinuli šest sati posle podizanja; uostalom, on je bio mlad čovek, imao je samo trideset tri godine.

Možda i nije bio mrtav. To je bio veoma spor metod ubijanja - vrlo surov zato što je bio spor.

Mi smo naravno daleko humaniji kada stavljamo zločince na električnu stolicu: tek sekund, i čoveka već nema. On čak toga neće ni biti svestan, možda će misliti o nekim drugim stvarima; i dok tako bude mislio, već će biti mrtav. Odjednom će otkriti da ga nema - odjednom će pogledati u stolicu i videće, dok lebdi odozgo, mrtvo truplo! Ovo je daleko ljudskije. Ali visiti 48 sati na krstu, dok krv iz vašeg tela ističe polako, polako... Kada sva krv istekne iz tela, onda ste mrtvi.

Zato ja vaskrsenje ne smatram nekim velikim čudom, već odolevanje jevrejskoj tradiciji, izlazak iz tog jevrejskog uslovljavanja, za mene je to pravo čudo. Buda koji prevazilazi hinduističke okvire, kolektivnu hindu psihologiju, čini neverovatno delo, veliku pobunu - jer prevazilazi ceo jedan um. To je ono za šta se spremao punih šest godina; ljudi misle da je meditirao...

Meditacija je, u stvari, obična prazna reč; ona obuhvata mnoge procese, ali glavni je deprogramiranje. Za tih šest godina, on se jednostavno deprogramirao, izbegavši ralje hinduizma. Onog momenta kada im je potpuno pobjegao, postao je prosvetljen.

Putem idu dva hipika. Jedan kaže: "Hej, čoveče, upravo mi se rodila fantastična ideja!"

"Super! Divno! A šta to?"

"Zaboravio sam čoveče!"

Eto, takvi smo mi! Dobijamo divne ideje, ali su one kao magla: jednog trenutka su tu, a sledećeg ih već nema. Potreban je jednousmereni napor, neprekidno ulaganje, da

biste se oslobodili svog programiranja, zato što se isto dešavalo toliki niz godina. Vi ste okovani i iznutra i spolja ovakvim suptilnim uslovljavanjem da, ukoliko niste veoma, veoma oprezni i inteligentni, nećete moći da pobegnute iz tog zatvora.

Mada, u suštini, mi ni ne želimo da izađemo iz ovog zatvora.

Jedino što želimo jeste da zatvor učinimo prijatnijim, ugodnijim. Divna slika na zatvorskom zidu, dobar nameštaj - možda i neki antikvitet, tepisi od zida do zida, i to je dovoljno za savršenu sreću. Tako ljudi zarađuju novac, stiču moć, prestiž: ulepšavanjem svojih zatvorskih ćelija - možda postavljanjem erkondišna, posebnog osvetljenja, najboljeg televizora...

Ljude ne zanima kako da izađu iz zatvora. Ako ih stvarno zanima, u tome ih niko ne može sprečiti. Možda je za to potrebna napor, izuzetan napor, istrajnost, ali postoji izlaz.

Evo molitve jednog neženje:

"Molim se tebi, Bože, da se ne oženim; ali ako se već oženim, da ne budem papučić; ali ako sam već papučić, da to ne znam; ali ako to moram znati, da mi to onda ne smeta."

Naše molitve, naše želje nisu stvarno usmerene ka slobodi, ka izlasku iz ove tamnice koju zovemo život. A ova Mandukja Upanišada u suštini služi upravo potpunom oslobođenju. Ona je ključ.

Prvo je tzv. budno stanje,

To stanje je budnost

doživljaj stvarnosti svima znan.

Šta mi nazivamo objektivnom stvarnošću? Nauka proučava ovu objektivnu stvarnost koje smo svesni u našem tzv. budnom stanju. Zato upanišade zovu nauku *avidja*, neznanje - veoma neobična definicija nauke, ali i izuzetno precizna. Upanišade nauku zovu neznanjem, *avidja*, a religiju nazivaju *vidja* - religija je za njih *istinska* nauka, *istinsko* saznanje, mudrost. Nauku zato uopšte ne nazivaju naukom, zato što reč "nauka" predstavlja saznanje - to nije znanje. Oni je zovu *avidja*, neznanje. Naša reč, reč "neznanje" je divna; ona znači da nemate znanje o onom suštinskom i da ste suviše obuzeti onim što je nevažno.

Upanišade su u pravu kada nauku nazivaju *avidja*, neznanje, zato što još ne poznajete sebe, a pokušavate da razumete samo očigledne okolne pojave iz tzv. budnog stanja. Samo budno stanje je po sebi lažno, površno, a stvarnost koju ono prikazuje, takođe je lažna.

Pažnja se okreće ka spolja uživajući u raznolikosti sveta.

Um može delovati na dva načina, bilo da je okrenut ka spolja ili ka unutra. Kada je okrenut ka spolja, on postaje ekstrovertan i tako stvara nauku; kada se okreće ka unutra, kada postaje subjektivan, onda sanja.

Psihologija proučava snove, a nauka proučava vašu tzv. budnost, i to je sve što danas znamo: nauka plus psihologija, Albert Ajnštajn plus Sigmund Frojd - dva javreja! To je ceo naš doprinos ljudskom napretku.

*Drugo je iskustvo subjektivnih svetova,
kao što je sanjanje.*

Kjerkegard je definisao religiju kao subjektivnost - ali je pogrešio. Religija nema ništa zajedničko sa subjektivnošću.

Objektivnost je nauka, subjektivnost je psihologija; religija je transcendiranje oba.

Šta se zapravo dešava kada sanjate? U stvari, to je veoma čudno, ali i istinito, da ste u svojim snovima daleko istinskiji nego u vašem tzv. budnom stanju. Zato psihoanaliza želi da sazna sve u vezi vaših snova. Vaše budno stanje je toliko lažno da uopšte nije relevantno. Šta god kažete, u to se ne može verovati; vaši snovi su daleko realniji. Čudno je to: snovi, koje smatramo nestvarnim, mnogo su stvarniji, a tzv. budno stanje je apsolutno nestvarno.

Ljudi kažu jedno, a urade drugo; svako je političar u budnom stanju. Onog momenta kada više niste političar, a budni ste, dešava se čudo: vaše sanjanje nestaje, i onda više uopšte ne sanjate. Sanjanje je komplementaran proces: sve što potiskujete u svom budnom stanju, iskrsava u snovima - a to potisnuto je sigurno stvarnije.

Ovo je istinita priča o tome kako je Endrju Jang dobio otkaz kao ambasador Ujedinjenih nacija od predsednika Kartera.

Sve je počelo na zabavi koju su obojica posetila. Predsednik je sreo Endija u muškom toaletu. Prilazeći pisoaru, Predsednik pogleda u Endijevu mašineriju, pa uzviknu: "Moj Bože, Endi! Odakle ti toliki đoka?"

"To je vrlo jednostavno, Džimi", odgovori mu Endi. "Svake noći pre nego što legnem, ja ga izvadim i nekoliko puta udarim o naslon od kreveta. On se podigne, svaki put veći!"

Predsednik ga pogleda zapanjen. Zahvali Endiju za savet, i ode. Kada je stigao kući, Džimi se skide, zvučno udari svojom mašinerijom o naslon, i on se stvarno podiže!

Rozali, probuđena zvukom, ustade, protrlja oči, pa reče: "Jesi li to ti, Endi?"

Ljudi su mnogo istinitiji kada spavaju! Snovi pojačavaju stvarnost. Kada ste u tzv. budnom stanju, vrlo ste oprezni; kažete samo ono što treba reći, ono što je ispravno reći.

Loković i Kočela se isteturaše iz kafane, udariše u banderu, otkopčаше pantalone, uzeše stvari u ruke i počеše da pišaju.

Jedan policajac ih vide, izvadi svoj pendrek i povika: "Sklonite se i prestanite to da radite!"

Pijanice poslušno zakopčаше pantalone, ali se jedan ipak nasmeši. "Šta je tako smešno?" upita Kočela.

"Prevario sam pandura", reče drugi. "Sklonio sam ga, ali nisam prestao!"

Kada su ljudi pijani, onda su barem iskreniji, pošteniji! Kada su trezni, onda vole da prevare, da lažu. Zato će pijanice uvek biti simpatičnije, ljubaznije, sve u svemu, bolje društvo. Sveci vam neće praviti dobro društvo; ne možete živeti sa svecem 24 sata - ako je pravi svetac, to jednostavno neće ići. 24 sata će vam biti dovoljno da poželite da izvršite samoubistvo! - da ubijete njega ili sebe. Kriminalci su mnogo neviniji zato što oni ništa ne potiskuju. Sveci su stvarno odvratni; ceo njihov život je zasnovan na potiskivanju.

Kada biste samo mogli da otvorite male prozore na glavama tih vaših svetaca, bili biste iznenađeni onim što biste videli. Njihovi snovi su svi od reda odvratni. Kriminalci ne sanjaju takve snove - živeo sam i sa jednim i sa drugim, tako da znam. Kriminalci sanjaju o tome da postanu

sveci, a sveci da postanu kriminalci. Ovo je stvarno izopačeni svet, vrlo čudan svet. Kriminalci uvek misle o tome kako da postanu dobri, a sveci uvek maštaju o svemu što su potisnuli: svojoj seksualnosti, želji za hranom, za novcem, moći... Možda su toliko samoobmanuti, da čak ni njihovi snovi nisu direktni, već indirektni. Potreban je psihoanalitičar da ih protumači. Ovo je, u skladu sa Mandukja upanišadom i sa svim Budama, drugo stanje - a ipak bliže stvarnosti, ne zaboravite. Sigmund Frojd nije prvi otkrio ovu činjenicu. Budnost, vaša budnost, daleko je od stvarnosti; sanjanje je mnogo bliže.

*Ovde pažnja boravi unutra,
privučena suptilnijim kreacijama uma.
Treće je dubok san...*

Prvi um je usmeren ka spolja, to je ekstrovertno stanje. U drugom, um je usmeren ka unutra, to je introvertno stanje. Ali u oba slučaja, um funkcioniše - prvi put u objektivnoj stvarnosti, drugi put u subjektivnoj stvarnosti. U trećem stanju um počiva; tada prestaje sa funkcionisanjem.

Zato je Patandali rekao da je san bez snova najbliži *samadiju*, sa jednom ne tako zanemarljivom razlikom: ako možete da dodate svesnost vašem snu bez snova, postaćete probuđeni, dostići ćete *samadi*.

*Treće je dubok san...
Ovo je čak i bliže, možda najbliže
u kojem um miruje, a svesnost je prigušena.*

Nedostaje samo jedna stvar, jer je inače sve naizgled u redu. Samo maleno probuđenje, tek malo svesnosti, i vaš čitav život će se transformisati. Dubok san je san koji

okrepljuje vaše telo, koji vam pruža odmor. Ako noću sanjate bez prekida, ujutro ćete osećati samo krajnji umor i iscrpljenost. Da ste imali barem nekoliko trenutaka dubokog sna, probudili biste se potpuno osveženi, a ujutro biste rekli: "Što sam lepo spavao. Bilo je tako blaženo!" - ali to će biti tek ujutro, zato što, dok ste bili u dubokom snu, uopšte niste bili svesni, štaviše, bili ste potpuno nesvesni.

Zato je treće stanje, mada najbliže *samadiju* zapravo negativan oblik tog samadija. On je potpuna praznina. Um u njemu ne funkcioniše, a ni duša još uvek nije počela da živi. U upanišadama se ovo stanje naziva "zonom sumraka": veče ili jutro kada je jedno stanje prošlo, a drugo se još uvek nije pojavilo, neka vrsta ničije zemlje. Vi je dodirujete svake noći; svaka iole zdrava osoba ga doživljava svake noći. Ako ga ne dodirnete, poludećete, potpuno ćete sići s uma.

*U ovom stanju izvan dualnosti
iz kojeg talasi mišljenja izranjaju
uživaju prosvetljeni kao u okeanu
mira i blaženstva.*

Obično ga niste svesni, ali ako ste prosvetljeni, onda ćete ga doživeti kao okean *tišine i blaženstva*.

Četvrto - turija - kažu mudri, jeste čisto Jastvo.

Čisto je jednostavno svesnost.

*Boraveći u srcima svih
To je gospodar svih, mudrac svih,
Izvor i cilj svakog bića.*

Trebalo bi da dosegne četvrto. Onaj ko dosegne četvrto, postao je ispunjen; njegovo proleće je došlo, njegov lotos se otvorio. On je postao Buda, Hrist.

Šesto predavanje

16. decembar 1980.

Vi transcendirate dualnost

Prvo pitanje

Bagvane, opet nas pozivaš da uzvikujemo istinu sa krovova. Slažem se, pošto sam ovde, kreativnost je postala intenzivnija i primetnija, a moja pesma sve punija boja, plesa i milosti. Ali i pored toga, prazan prostor i hladna tišina me zovu glasom sve jačim i jačim, sve primamljivijim, ali i sve strašnjim, zato što u takvoj tišini sve boje moje kreativnosti polako blede. Ples gubi na strasti. Pesma prestaje. Reči mi klize kroz prste, i ja ostajem tužan, praznih ruku, bez ičega što bih mogao da pevam. Šta mi preostaje da uzvikujem sa krovova?

Sardano

Ovo što si izneo je jedan od najznačajnijih problema, ako ne i najvažniji. U svako doba, u svakoj zemlji, u svakoj mističnoj školi, meditantanti su se suočavali sa njim. Ako aspirant postane ekstatičan, blažen, on zaboravlja na tišinu, zato što je ekstaza na kraju krajeva, samo lepši oblik uzbuđenosti. Ona je uznemirenje - divno, ali sve u svemu ipak uznemirenje.

Blaženost donosi karakterističan kaos, sebi svojstvenu zbrku, svoj smeh, suze, kreativnost, pesmu. A čovek prosto mora da se umori od toga - zato što je to iscrpljujuće. Ne možete sve vreme biti ekstatični. Pre ili kasnije ćete poželeti da odete u drugu krajnost: tišinu.

Ekstaza je logičan završetak svega što je lepo, strastveno, intenzivno, ali budući da je ona sama vrhunac strasti i intenziteta, ne možete dugo ostati na tom vrhu. Morate se vratiti u duboke, tamne doline tišine kako biste se odmorili, zaspali, obnovili.

Zato se javlja želja za tišinom, ogromna čežnja za tišinom i naravno da osećate kao da ćete u njoj izgubiti svu svoju kreativnost, svu radost. I sa tih vrhunaca zadovoljstva, prirodno je da tišina izgleda prazno, pa čak i sama ideja odlaska u tišinu izgleda ubistveno -zavodljivo, zabavno, očaravajuće, ali i samoubilački takođe, zato što ćete izgubiti svoju pesmu, svoju igru, a pojavice se i tuga. Ali, čak i kada se javi tuga, čovek treba da se prikloni tišini, mora da uđe u te tamne doline koje su naoko prazne, koje izgledaju kao smrt. Odatle strah, odatle zastrašujući osećaj.

Oni koji su pokušali da žive bez prekida na vrhuncu ekstaze, ostali su samo pesnici; takvi ljudi nisu mogli postati mistici. Nekoliko njih je pokušalo, ali su oni morali pronaći određenu relaksaciju na tim vrhovima. Zato su svi pesnici, svi kreativni ljudi - slikari, igrači, pevači - pre ili kasnije postali zavisnici opojnih droga, jer je uzbuđenje bilo prejako. Čovek mora sve da zaboravi. Ili silazite u dolinu tišine, ili ostajete na vrhu ali upadate u duboki zaborav.

Nije slučajno što su još od davnina, od doba *Rig Vede*, pesnici uvek bili zainteresovani za neku od psihodeličnih droga. U *Rig Vedi* je to bila *soma*, sada je to LSD ili marihuana; kreativni ljudi su upotrebljavali razne opijate. Za to postoji logičan razlog, a to je što niko ne može bez prekida živeti na vrhuncu uzbuđenja - to će ga ubiti. Ako ne postanete tihi, onda je jedini način da to izbegnete neprekidno, strastveno, grozničavo stanje uz pomoć nekog opijata - alkohola, opijuma, ili nečeg sličnog.

Ljudi koji su se odlučili za tu tihu dolinu, koji su živeli u tišini - počinju da se plaše vrhunske ekstaze, zato što osećaju da će sa vrhuncem ekstaze izgubiti svoju tišinu. Oni su monasi; za ovakve ljude su napravljeni manastiri. Ovi su

se ljudi preselili u skrivene pećine Himalaja i neke druge planine, da se nikada ne vrata u svet, da ne ulaze ni u kakve odnose, da ne vole, jednom rečju, da više ne žive. Živeli su na krajnjem minimumu, samo da bi očuvali tišinu koju su postigli, ali su tako postajali hladni. U početku im je ta hladnoća sigurno prijala, ali su se uskoro suviše ohladili, do te mere da su ličili na mrtvace.

Ljudi koji žive u manastirima su mrtvi ljudi. Ako niste kreativni, ne možete živeti. Život može imati samo jedan smisao, a to je kreativnost.

U svom krajnjem obliku Bog je život, pa je samim tim i vrhunski kreativan. Ako živite intenzivno, potpuno, savršeno, celokupno, morate stvarati, morate biti u odnosima, morate voleti, morate biti multidimenzionalni. U manastiru se živi samo u jednoj dimenziji, i to je vrlo nezanimljiv život. Naravno, tamo nema nikakvog uzbuđenja, pa se zato tamošnji stanovnici ne umaraju, ali zato što samo sede bez ikakvih pesama, bez ikakvog oduševljenja, oni postaju pustinje, prazne pustinje.

Ovo je bio jedan od najvećih problema za sve meditante: ili se odlučujete za tišinu, ali ste onda mrtvi, hladni, neljubazni, tvrdi, okoreli, ili se odlučujete za kreativnost, i živite intenzivnim životom, strastveno, ali zamarajuće.

Moj napor, Sardano, usmeren je ka tome da obe ove polarnosti spojim u tvom životu. Ako od mene zatražiš definiciju meditacije, rekao bih da je ona umetnost, alhemija transformisanja suprotnosti u međusobno dopunjujuće celine. Nema potrebe odlučivati se za jednu ili drugu. Čovek bi trebalo da bude prohodan, fluidan, fleksibilan, da ide od jednog pola do drugog, znajući da jedan drugog podržavaju, da nisu jedan protiv drugog; da nisu

neprijatelji, već prijatelji. Kao što struja ne može poteći bez pozitivnog i negativnog pola, kao što dan ne postoji bez noći, kao što život ne postoji bez smrti, kreativnost ne može egzistirati bez tišine. I obrnuto je takođe tačno: tišina ne postoji bez kreativnosti.

A moje lično iskustvo i rezultat posmatranja su sledeći: da je život koji poseduje oba, *stvarno* pravi život, i u tome ne vidim nikakav pravi problem sem uslovljavanja koje je već vekovima prisutno. Hiljade godina programiranja je načinilo ovaj jaz, jer u protivnom nikakva podela ne bi postojala.

Kao što iz svoje kuće izlazite na sunce kada u njoj počijete da biva suviše hladno, ili ulazite u prijatnu hladovinu kada napolju postane suviše vruće... jesu li ova dva međusobno suprotstavljena? Da li vam je potreban veliki napor da izađete iz sobe ili da se ponovo vratite u nju? Tu se uopšte ne postavlja pitanje - jednostavno ustajete i izlazite. To je vaša kuća, to je vaš vrt! I iste noge i isti hod vas izvode napolje i uvode unutra, samo se smer razlikuje. Ponekad ste okrenuti ka unutra, a ponekad ka spolja.

Takođe ne treba zaboraviti sledeće: kada možete lako da prelazite sa unutrašnjeg na spoljašnje, i obrnuto, onda ste transcendirali dualnost, više u nju niste upleteni.

To je poruka Mandukja upanišade: transcendiranje dualnosti. A ovo transcendiranje se ne može desiti biranjem jednog od ova dva; to nije transcendiranje, već prijanjanje.

Sardano, ti kažeš:

Opet nas pozivaš da uzvikujemo istinu sa krovova.

Samo da znaš, ja ću to raditi opet i opet, zato što želim da tvoja tišina bude ispunjena. Zapamti, čak i tišina može biti ispunjena pesmom. To možda neće biti tvoja pesma - ali

želim da naglasim: to možda nije *tvoja* pjesma, u stvari nikako ni ne može biti - tišina sama peva. Ti ćeš možda izgubiti *svoju* pesmu; ona *mora* biti izgubljena, jer jedino će onda tišina zapevati.

Ono što ti misliš da je kreativnost, strastvena i snažna, još uvek je zaprljana tvojim egom. Zato *tvoja* tišina izgleda tako prazna, zato što u tišini neće biti nikakvog ega.

Kažeš:

*Ali i pored toga, prazan prostor i hladna tišina me zovu
glasom sve jačim i jačim, sve primamljivijim, ali i sve
strašnjim, zato što u takvoj tišini
sve boje moje kreativnosti blede.*

*Kreativnost ne može nestati - tvoja kreativnost može
izbledeti, i to dvoje su sasvim odvojeni. U stvari, tvoja
kreativnost i nema neku posebnu vrednost. Kada tebe više
nema i kada se pojavi kreativnost koju više ne možete zvati
svojom, onda počinje da se dešava prava stvar, onda je to
pjesma tišine.*

Kažeš:

*Pošto sam ovde, kreativnost je postala intenzivnija i
primetnija, a moja pjesma sve punija boja, plesa i milosti.*

To je i dalje *moja* pjesma. Neka i bude samo pjesma! Neka bude kreativnost, ples bez onoga koji pleše, pjesma bez pevača, kreativnost u kojoj nema nikoga ko je kreativan. Onda su stvari veoma jednostavne. Možeš preći lako sa vrhunca kreativnosti lagano, bez problema, u tišinu, i u njoj ćeš uživati i neće biti govora o praznini. Naprotiv, ta tišina će biti sveprožimajuća, bremenita, ispunjena, zato što će te ona gajiti; ona će osvežavati tvoje izvore kreativnosti.

Tvoje pesme će se roditi iz tvoje tišine; možda se u tišini neće *izraziti*, ali će se u njoj sigurno roditi. A kada naiđe kreativna faza - što se dešava automatski, kao što dan sledi noć, a noć dan ... doći će. Postoji balans - pola vremena ćete biti tihi, a pola vremena kreativni. Kada naiđe kreativnost, znaćete da su vaše pesme izrasle iz ove tišine, da je vaša tišina njima bila bremenita.

Devet meseci dete počiva u majčinoj utrobi; utroba nije prazna. Naravno, dete ne možete videti, ali ono raste. U stvari, i bolje je što niko ne vidi dete, jer to viđenje može usporiti njegov rast; to može biti pravo uznemirenje.

Otuda sve stvari rastu u tami. Korenje raste u tami, seme raste u tami, deca rastu u tami. U stvari, sve raste u tami, ispod površine, skriveno; niko ga ne može videti, ono nije vidljivo, niko čak ni ne zna šta raste ispod zemlje. A onda, odjednom, izdanci su tu, cvetovi su tu, ali su oni prethodno pripremani. Jednoga dana, dete se rodi - ali ako je utroba prazna, odakle će se ono pojaviti?

Zato, nemojmo tišinu nazivati praznom. Ona možda izgleda prazno, Sardano, zbog stalno prisutne senke ega. On umire, ali umire veoma sporo. I to je takođe savršeno u redu - nema žurbe! A ako to izvedete u žurbi, možda će vam se ego vratiti. U žurbi će to biti obično krpljenje. U žurbi ga možete negde sakriti, ali pre ili kasnije on će pronaći izlaz - ako ne na prednja, onda na zadnja vrata; na neki suptilan način, on će se ipak vratiti. Bolje je pustiti ga da umre polako, uz duboko razumevanje, tako da od njega ništa ne preostane.

Zbog ega ta tišina izgleda prazno. Zbog ega vi osećate da sve boje kreativnosti blede. Jednom kada ego nestane, kulise će i dalje biti iste, ali će vaše tumačenje biti drugačije.

Reći ćete: sve se boje mešaju i stapaju u jednu, a ona je bela. Onda ćete videti svu lepotu beline.

Belo nije nikakva boja, ona je zbir svih boja. Predstavlja čistoću, nevinost, odsustvo ega. Videćete je izuzetno belu, snežno-belu, i moći ćete da primetite sve te boje u njoj - naravno u latentnoj formi, u tihoj formi, uspavane, odmorne. Kada sve boje počivaju u materici postojanja, one postaju bele. Ne blede, već jednostavno miruju. To je njihov semenski oblik.

Svako drvo se rađa iz semena i jednog dana ponovo prelazi u seme. Ono će se vratiti - to seme u sebi nosi ceo program. Svaki listić - njihova struktura, njihov šablon, njihov geštalt - sve te grane, svi cvetovi, sve je to skriveno u semenu, malom semenu. Ali videti samu unutrašnjost semena, za to je potrebna fantastična jasnoća, a ego ne dozvoljava tu bistrinu. Ego je zagađujući, jer vam ometa viđenje.

Kažeš:

Ples gubi na strasti.

Kada ego nestane, nećeš to doživljavati na taj način. Videćeš da je ples zaboravio na *plesača*, ali da nije izgubio na strasti. A kada nema igrača, strast nije umarajuća, nije više iscrpljujuća. Ona ima intenzitet, ali vatra više neće opeći - ona će samo obasjati. To je *ista* vatra, ali ona sada pruža svetlost.

Kažeš:

Pesma prestaje.

Nije pesma ta koja prestaje, već ego. Ali, budući da je ego identifikovan sa pesmom, kada se ego ukine, vi osećate kao da se i pesma ukida.

Mogu vam reći iz ličnog iskustva - a i sve Bude iz prošlosti me u tome podržavaju - pesma nikada nije prestajala. Buda se prosvetlio, pa je njegova pesma trajala još četrdeset dve godine; četrdeset dve godine svaki njegov gest bio je pesma, tišina mu je bila pesma, reči su mu bile pesma. Bilo da je imao šta da kaže ili ne, pesma se nastavljala. Pesma nije ta koja se prekida.

Kažeš:

Reći mi klize kroz prste, i ja ostajem praznih ruku, bez čega što bih mogao da pevam.

Ne, tvoja interpretacija je pogrešna, Sardano. Osećaš se žalosno zato što ego nestaje, a on ti je do sada pružao jedino zadovoljstvo. Jedina radost koja je ljudima znana jeste radost uspešnog ega. Pošto vaš ego polako nestaje, vi ste tužni, praznih ruku, zato što su vaše ruke pune ega.

Jednom kada to razumete, nećete svoje ruke videti prazne, naprotiv, u njima ćete videti sav vama znani prostor - *nebo* u vašim rukama, a ne prazninu. Videćete ga kao prostornost, a na kao prazninu.

Ja sam oduvek živeo u praznim sobama - bez nameštaja, samo osnovne stvari, jedna stolica, čak nisam imao ni drugu stolicu za posetioca zato što mi niko nije dolazio u posetu. A ja sam oduvek posmatrao - kad god bi mi neko došao, govorio je ili da je soba prazna ili da je prostrana - mada ovo drugo veoma retko. Od sto ljudi, samo jedan bi rekao: "Ova je soba veoma prostrana. Baš mi se dopada!"

Reč "soba" na engleskom zapravo znači prostrana; ne znači prazna. Zato sam ja imao najveću sobu na svetu, najprostraniju - samo prostor, bez ograničenja, celo nebo mi je bilo na raspolaganju. Samo bi ponekad neko rekao:

“Prostrano je” i znao sam da takav čovek razume nešto više; jer obično bi ljudi govorili “prazna”. Svako je bio u pravu u skladu sa svojim viđenjem.

Ali ti moraš razumeti Sardano, ona nije prazna, i nije tačno da nema više pesme koju možeš pevati, jedino je tvoje “ja” nestalo. Ti nestaješ, a ne pesma! I veruj mi, kada te ne bude više bilo, jedino će onda izrasti prava pesma. Onda je ona božanska.

Mi smo je u Indiji nazvali *Bhagavad Gita* - “nebeska pesma”. Onda Bog peva kroz tebe, jer si nalik šupljem bambusu.

Drugo pitanje

Bagvane, svuda susrećem uslovljavanje koje me obično ispunjava tenzijom i frustrira. Uvek je u pitanju nešto, težnja ka savršenstvu, žurba, napor i tome slično. Da li je ovo neka posebna nemačka uslovljenost, jer sam ja Nemaac!

Dhjan Gjanam

Uslovljavanje kao takvo, uvek je nemačko, više ili manje, zato što uslovljenost označava želju vaših roditelja, vašeg društva, vaše države, prošlosti, da vas učini savršenim. I jednom kada seme ambicije da se bude savršen u vas uđe, više ne možete zadržati zdrav razum.

Perfekcionizam je neuroza. Naravno, Nemci su daleko ispred svih ostalih - oni su sinonim za perfekcionizam - ali svako gaji manje ili više istu želju. Svi roditelji su gubitnici, i upravo zato uče svoju decu da budu savršeni. Oni nisu uspeli u savršenstvu; sada žele da žive produženi život kroz svoju decu. Oni ih zapravo ne vole - da ih vole, ne bi im

postavljali uslove. To bi bio dokaz njihove ljubavi. Ako volite nekoga, ne možete mu postavljati nikakve uslove.

Ako vas vaši roditelji vole, prva stvar koju nikada neće uraditi je da vam nametnu svoje ambicije. Međutim, u njih su njihovi roditelji usadili svoje želje i oni su pokušavali da žive u skladu sa njima - sa željama svojih umrlih roditelja - ali u tome nisu uspeli. Sada možda misle da za to nije bilo dovoljno vremena, možda okolnosti nisu to dozvoljavale: “Možda ono što se nije desilo u mom životu, može da se desi u njihovom.” I tako oni žive kroz svoju decu.

Uslovljavanje se dešava zato što oni znaju da moraju umreti, ali da ipak mogu živeti na suptilan način kroz svoju decu. To je zapravo želja za besmrtnošću. Oni znaju da će njihova tela umreti, pa su zato toliko opsednuti svojom decom. “Dete mora biti *moje*, ne tuđe, da bi taj moj deo, ta moja ćelija, moje seme i dalje živelo. Ja *neću* biti tu, ali će barem nešto od mene nastaviti da živi.”

Zato su sva društva insistirala na devičanstvu, posebno kod žena, da biste bili sigurni da je dete vaše, a ne tuđe. Otkud ova opsesija? U boljem svetu, u ljudskijem svetu sa više razumevanja, ako otac oseća da može naći boljeg muškarca i bolje seme za svoje dete, onda će sigurno potražiti ono najbolje. Ako je otac bogalj ili zaražen nekom bolešću, nezlečivom, iole neki znak ljubavi biće ako svojoj deci ne prenese bolest od koje boluje. Bolje je pronaći nekog ko može dati *njegovom* detetu bolje telo, bolje zdravlje, duži život, a možda i veću inteligenciju.

A to je moguće, sada je to vrlo moguće. Kao što nekome dajemo krv, svaki umirući genije može donacijom ostaviti svoje semene ćelije; one se mogu sačuvati. Albert Ajnštajn se može očuvati. On je donacijom zaveštao svoju glavu - ali

to je glupo. Trebalo je da ostavi svoje seme, jer bi onda milion dece moglo da se rodi sa intelektualnim mogućnostima jednog Ajnštajna. Ljudi koji vole, sigurno će tražiti najbolje. Isto važi i za *majku*: nije neophodno da ona rodi dete samo iz *svoje* materice: to se može desiti i u običnoj laboratoriji.

Možemo stvoriti potpuno drugačiju vrstu čovečanstva jednom kada ove idiotske, stare opsesije nestanu. Sve su one egoistične. Mi ne samo da dajemo svoja tela deci, već insistiramo da im damo i svoje umove. Upravo je to suština uslovljavanja: pokušaj da se deci prenese um.

Nemojte nikada prenositi um! Iako poznajete svu njegovu mizeriju, i dalje insistirate na tome da se on prenese vašoj deci. Bili ste katolik, protestant, hindu, musliman - i šta ste time dobili? Gde ste vi? Šta je vaš smisao, koji je značaj svega toga? Da li se u vašem biću probudila neka poezija? Pa ipak, i dalje insistirate na prenošenju tog starog, trilog šablona svojoj deci? Vi ste neprijatelj svog deteta ako tako mislite. Vi ga u suštini ne volite! Kada biste ga voleli, ne biste mu usađivali svoje ideje, već biste insistirali: "Zapamti, izbegavaj barem one ideje koje sam ja živeo. Radi šta god hoćeš drugo - samo nemoj biti hrišćanin, nemoj biti hinduista, a ni komunista. Ja sam sve to probao i takav način života je apsolutno besmislen. Zato ga izbegavaj."

Svaka majka, svaki otac bi trebalo da dâ do znanja svom detetu da je pokušao određeni način života koji nije uspeo. "Zato nemoj opet praviti istu grešku. Pokucaj na neka druga vrata, neki drugi put, sam istražuj." Ali ovo se još uvek nije dogodilo, pa zato čovečanstvo i živi u takvoj bedi i paklu.

Gjanam, savršenstvo mora biti posledica žurbe zato što je život kratak, a perfekcionizam znači da hiljadu stvari

treba brzo uraditi, jer u suprotnom, ko zna? Možda nećete biti potpuni pre nego što smrt dođe. A posebno u zapadnim zemljama, gde su religije insistirale na postojanju samo jednog života, postoji još veća žurba. Na Istoku ljudi nisu u tolikoj žurbi iz prostog razloga što veruju da postoje mnogi životi, pa zato čemu žurba? Nema potrebe, za sve ima dovoljno vremena.

Zato je Istok tako lenj: postoje psihološki razlozi za takvu lenjost. A Zapad je opet brz: "Budite brzi, zato što imate samo jedan život, a ako ne dovršite usavršavanje u ovom životu, neće biti druge mogućnosti. Nema šansi, nikakvog izbora - samo *ovaj* život." Prirodno je da se u takvoj atmosferi javljaju žurba i nestrpljenje. Morate uložiti izuzetan napor da bi bili savršeni.

Pored toga, u toj celoj žurbi za savršenstvom, vi niste nikakav dobitnik, već naprotiv, gubitnik. Nema vremena za razmišljanje, nema vremena za utišavanje, nema vremena za osećanje, nema vremena za ljubav. Sve je posvećeno tom jednom cilju: kako biti savršen, supermen.

Nije slučajno što je Fridrih Niče Namac. On je govorio o natčoveku, i Adolf Hitler je poverovao da je on upravo taj natčovek o kojem Fridrih Niče govori. Adolf Hitler čak nije bio ni ljudski - on je bio ispod ljudskog, ispod čovečanstva, ali je mislio da je nad-čovek. Takođe, pokušavao je da stvori rasu nadljudi. On je celu nemačku ideologiju savršenstva doveo do njenog logičnog kraja. A ti si uslovljen, bez obzira da li to priznaješ ili ne, tom fašističkom, naci idejom.

Sa mnom treba da se odmorite; sa mnom treba da napustite ideju da ste Namac, Indijac ili Italijan. Bez obzira šta ste, to morate napustiti. Morate biti jednostavno tihi, blaženi. Morate biti čovek - nema potrebe da budete nad-čovek.

Englez razmišlja sedeći, Francuz stojeći, Amerikanac ležeći, a Nemac posle.

Nema vremena, zato je uvek to posle.

Bila je to teška bitka i meci su zviždali sa svih strana. Istrajni nemački komandant nije dozvoljavao svojim vojnicima da se povuku. "Ostanite ovde!" vikao je. "I nastavite da pucate, čak i ako vam nestane municije!"

Volfgang, kovač, ušao je kod lekara sa teško povređenom nogom. Doktor je bio iznenađen, jer je znao Volfganga kao veoma opreznog čoveka. "Šta ti se desilo, Volfgang" upitao ga je.

"Eto, pre trideset tri godine bio sam divan mladić, kalfa kod tadašnjeg starog kovača."

"Ali šta ti se desilo sa nogom?"

"Sve to je u vezi sa mojom nogom. Starac je imao kćerku, i moje oči su je gledale kao što bik radosno gleda zelenu travu. Prvu noć koju sam tamo proveo, ona je došla čim sam legao i pitala me da li mi je udobno i da li mi šta treba, na šta sam ja rekao ne. Sledeće noći, čim sam legao, ona je opet došla, ovaj put samo u spavaćici, i zapitala me postoji li barem nešto što bi mi mogla doneti ili učiniti za mene, na šta sam ja opet odgovorio odrečno. Treće noći ona je opet došla, sada bez ičega na sebi i upitala me da li može nešto da uradi za mene i da joj pomognem jer ne želi da joj dalje bude hladno, ja joj rekoh da mi ništa ne treba."

"Ali kakve to veze ima sa tvojom nogom?" upita ga doktor nestrpljivo.

"Pa, tek ovog jutra sam konačno shvatio šta je htela, i toliko sam se iznervirao da sam svoj čekić od deset funti bacio na zid, a on se odbio i slomio mi zglob!"

Gjanam, pošto si sada sanjasin, prestani da budeš Nemac. Dosta s tim! Dosta si patio, roditelji su ti patili, kao i njihovi roditelji; vreme je da se sva ta patnja zaustavi. Odmori se malo - nema potrebe da budeš savršen. Da je Bog želeo da budeš savršen, napravio bi te takvim! A On te je stvorio tako divno nesavršenim. Sve je sada jasno - on nikada ne stvara savršenog čoveka, već samo nesavršene, zato što jedino oni mogu da se razvijaju. Savršeni čovek bi bio mrtav od rođenja, zato što ne bi morao ništa da radi; ne bi bilo nikakve *mogućnosti* da raste i napreduje.

Rast je moguć samo ako postoji nesavršenstvo, a u razvoju je sva životna radost; to je jedina ekstaza koja postoji. I Bog nastavlja da pravi nesavršenu decu, ali mi ne slušamo, mi ne vidimo da Bog voli one nesavršene. I tom napretku nema kraja, pa samim tim nema ni savršenstva.

Ja ne nazivam Budu, Isusa ili Krišnu savršenima. Nazivam ih *celovitim* ljudima, ali ne i savršenim. Oni su bili potpuni, ali ne i savršeni - uočite razliku između ova dva.

Moji sanjasini treba da nauče kako da budu potpuni - potpuni u svakoj akciji, strasni, intenzivno prisutni, krajnje uključeni, a ne rezervisani. To je za mene potpunost. Ako plešete, onda plešite; i tada ceo svet nestaje. Čak ni *vas* nema, ostaje samo ples. To je potpunost. Ples može biti savršen, može biti i nesavršen, to je sasvim nevažno. Uvek se može poboljšati tako da ne bude savršen. Sve se može unaprediti, ali nikada do savršenstva.

Evo jedne zen priče.

Kralj je učio baštovanstvo od zen učitelja. Učitelj ga je podučavao i govorio mu da nastavi sa pravljenjem vrta u svojoj palati. Kada prođu tri godine, učitelj će doći da vidi vrt i ako bude potpun, kralj će proći ispit.

Ali, kralj nije dobro razumeo reč "potpun" - i svi mi smo je pogrešno razumeli. On je pod "potpun" mislio "savršen", pa je vrt načinio savršenim. Imao je hiljade baštovana koji su radili na tome, i to je stvarno bila najsavršenija stvar koja se desila u Japanu.

Nakon tri godine došao je i Učitelj, a kralj je bio veoma srećan i zadovoljan vrtom. Ali učitelj je bio veoma ozbiljan i suzdržan - a on inače nikada nije bio ozbiljan. Kralj počeo da se plaši - hoće li možda pasti na ispitu? Tri godine napora, i vrt beše tako savršen da ga nigde niste mogli poboljšati. A učiteljeva ćutnja bivala je sve teža i teža.

Konačno, kralj ga upita: "U čemu je problem? Zašto ne kažeš makar nešto? Zar ti se vrt uopšte ne sviđa?"

Učitelj mu reče: "Suviše je savršen, zato odaje utisak veštačkog. U prirodi ništa nije tako savršeno. Ovaj vrt je toliko savršen da se ništa ne može poboljšati, zato sam tako neraspoložen. A rekao sam ti: 'Neka bude potpun', ali si me ti pogrešno razumeo. Nigde ne vidim nijedan suvi, otpali list u celom ovom vrtu! Kako je to moguće?"

Kralj mu reče: "Očistili smo svo suvo lišće - bilo ga je mnogo. Upravo pre nego što ćeš ti doći, sve smo očistili!"

Učitelj reče: "Daj mi kofu."

Donesoše mu kofu. On ode izvan vrta gde su bacili lišće. Napuni kofu lišćem, vrati se u vrt i izruči lišće na stazu. I vetar počeo da se igra lišćem... i začu se zvuk i pesma lišća. On se nasmeši, pa reče: "E, sada je sve u savršenom redu!"

Više nije savršen, pa je samim tim mnogo bolji. Sada izgleda mnogo prirodnije. Bez ovog lišća u vrtu nije bilo pesme, bio je mrtav."

Budite potpuni, nemojte se brinuti oko savršenstva. Ali ovo nerazumevanje je jedno od najdrevnijih.

Nemački misionar je držao propoved u jednom afričkom plemenu: "I kažem vam da morate voleti svog bližnjeg."

"Mulagumbi!" povikaše urođenici.

"Beli ljudi i crni ljudi moraju sarađivati."

"Mulagumbi!" povika gomila.

Misionar je bio veoma zadovoljan razumevanjem na koje je naišao, pa to i reče poglavici.

"Baš mi je drago, o čoveče iz Nemačke", reče mu poglavica, "ali pazi kada budeš prolazio kroz moje stado da ne ugaziš u mulagumbi!"

Svaki perfekcionizam nije ništa drugo do mulagumbi!

Poslednje pitanje

Bagvane, šta je prosvetljenje?

Prem Giteš

Uspešno zavrtnanje sijalice!

Sedmo predavanje
 17. decembar 1980.
**Spiritualnost je
 najveći luksuz**

Prvo pitanje

Bagvane, u jednom od predavanja o socijalizmu, odgovarajući na Sarđanovo pitanje, nagovestio si da smatraš proletarijat "najnižim slojem". Da li je ovo suprotno Hristovom učenju o tome da su siromašni Božja deca, a da su oni najbogatiji zapravo "najniži"? Radeći godinama na unapređenju života i rada siromašnih seljaka Latinske Amerike, uvideo sam da su oni po svojoj duhovnosti daleko ispred svojih veleposednika.

Džerit Hjuzer

Drevne religije širom sveta su pružale utehu siromašnima na razne načine. Isto je činio i Isus Hrist. Izjednačavanje siromašnih sa Božjom decom nije ništa drugo do otrov. Onda je Karl Marks u pravu kada kaže da je religija opijum za narod.

Ako je tačno da su siromašni Božja deca, onda ne bi trebalo da otklanjamo njihovo siromaštvo - jer bi tako uništili njihovu božanskost. To bi bilo vrlo nereligiozno i nespiritualno! U stvari, trebalo bi svi da budemo siromašni kako bi postali Božja deca. Ako je duhovnost tako jednostavna, zašto se onda brinemo o poboljšanju, pokušavamo sa obogaćivanjem, sa boljim uslovima življenja, boljom tehnologijom, industrijom, hranom? Sve je ovo protiv religije! Sve je ovo protiv Isusa Hrista!

Mahatma Gandhi je siromašne zvao *daridra narajan*; otišao je jedan korak dalje u odnosu na Isusa Hrista: siromašni ne samo da su Božja deca, oni su bogovi. To je strategija: pošto vaši tzv. religiozni ljudi nisu mogli da pronađu rešenje za problem siromaštva, oni su probali da ga racionalizuju. A najbolji način da se ljudi uteše jeste da im

se kaže: "Bogati su niži od vas - vi ste bolji i viši od njih!" Ovo zadovoljava ego.

Isus kaže: Blagosloveni su siromašni, jer njihovo je carstvo nebesko. Ovo je takođe jedan od religijskih trikova: obećaj siromašnima divnu budućnost - *posle* smrti. Niko se odatle nije vratio, niko nije objasnio šta se dešava nakon smrti, pa se to uopšte ne može proveriti. Ali, kažu, vas će tamo primiti, poželeti vam toplu dobrodošlicu, u Božjem kraljevstvu, a bogati, oni će patiti u paklu.

Ovo je verovatno zadovoljilo siromašne, sama ta ideja da će se bogati mučiti na vatri pakla, a da će siromašne dočekati sv.Petar lično na vratima raja. Zato ovaj život i nije neki problem, samo treba sačekati par godina. To se može izdržati, može se tolerisati, možete biti mirni. Možete se nadati da će "pre ili kasnije", na Sudnji dan, sve biti sređeno. A pošto smo mi siromašni, carstvo nebesko biće tada samo naše.

Ovo je obična glupost. Ko god da je to rekao, to je obična glupost. Možda je to rekao Isus, možda Mahatma Gandhi - baš me briga. Samo znam da me interesuje istina, a ovo je prava laž.

Siromaštvo nije nešto što treba uzdizati; to je nešto što treba prokleti, sasvim odbaciti. Slično je raku: mora se uništiti; ne treba ga tolerisati, zato što to odlaže krajnje rešenje. Ne treba ga uzdizati ni na jedan način, ni direktno ni indirektno, jer je zahvaljujući tome ono do sada opstajalo.

A ni vi ne uvidate kontradikciju: s jedne strane ovi ljudi govore da je siromaštvo nešto lepo; a s druge strane svi pokušavaju da se obogate. Ova kontradikcija leži u *njima samima*. Zašto ove siromahe učiniti bogatijima? Učinite ih siromašnjima, tako će biti bliže Bogu. Uzmite im čak i ono

malo što imaju! Oduzmite im sve! Onda će im dobrodošlica u raj biti još srdačnija, primiće ih još toplije.

I šta sve to povlači? To znači da Bog uživa u siromaštvu, znači da voli da ljudi budu siromašni. To jednostavno znači da je protiv bogatstva, komfora, luksuza. Kakva čudna logika! Da na ovom svetu ljudi treba da pate da bi ih na onom drugom za to nagradili. Prvo zarazite ljude kako biste mogli da ih hospitalizujete i služite; prvo ih ranite, a onda im pomazete da zaleče rane. To je stvarno smešno!

Moja aritmetika je veoma jasna: siromaštvo je ružno i treba ga potpuno odstraniti. Na zemlji mu ne treba ostaviti traga, i sve te utehe treba ukinuti. Shvatam zašto religiozni ljudi nisu mogli ranije da govore ono što ja pričam danas. Tada im na raspolaganju nije stajala savremena tehnologija; nije bilo načina da se siromaštvo otkloni. A kada ne možete ništa da učinite, u najboljem slučaju vam ostaje da na to gledate sa simpatijama; to vas ništa ne košta. I sve te reči Isusa, Mahatme Gandija i ostalih, samo su utešni saveti, opijum za narod.

U Indiji ovo ima drugu tradiciju; otkriveni su razni načini za objašnjenje siromaštva. Prvi je: onaj ko je siromašan pati zato što je u prošlosti počinio neka loša dela. Prošlost je dakle odgovorna, a ne društvo, ne sadašnjost, ne struktura društva, ne nedostatak tehnologije, ne ljudska glupost, već prošlost. Ništa se ne može učiniti sa ovom prošlošću, ne možete je izmeniti; jedino što vam preostaje jeste da je prihvatite. Uporedo s tim se pruža i nada: "Ako prihvatite, ako ste s njom potpuno zadovoljni, bićete neverovatno nagrađeni u narednom životu."

Uvidate li trik? Prošlost i budućnost se naglašavaju. Ništa se ne može učiniti s prošlim životom, a vi ne znate šta

će vam se dogoditi u budućnosti. Prošlost je prošla, budućnost još nije došla, a ljudi se iz sadašnjosti premeštaju u prošlost koje nema, i u budućnost koje takođe još uvek nema. Ovo su vrlo lukavi trikovi. A problem je u sadašnjosti - i mora se rešiti sada i ovde. Ti me pitaš Džerite Hjuzeru:

Da li je ovo suprotno Hristovom učenju o tome da su siromašni Božja deca, a da su oni najbogatiji zapravo "najniži"?

Da, to je suprotno - apsolutno suprotno. Isus greši! I ja ne smatram bogate najnižim sojem ljudi, kao što ni siromašne ne smatram najboljima. Ako su oni najbolji, onda je problem veoma jednostavan: bogatstvo se može lako ukinuti. To bi bilo vrlo lako rešenje.

Ti mi kažeš:

Radeći godinama na unapređenju ,...

Šta si ti doprineo tom unapređenju? Učinio si ljude siromašnima? - zato što, ako su siromašni oni viši, onda ih unapređenje mora još više osiromašiti? I uostalom, šta si ti uopšte radio u Latinskoj Americi? Zar tamo ljudi nisu bili dovoljno siromašni? Zar već tada nisu bili Božja deca? Pa si ti otišao da ih učiniš apsolutno siromašnima? - jer po tvojim zaključcima, to bi bio razvoj, progres, evolucija!

Kažeš:

Radeći godinama na unapređenju života i rada siromašnih seljaka Latinske Amerike, uvideo sam da su oni po svojoj duhovnosti daleko ispred svojih veleposednika.

Znaš li ti uopšte šta je spiritualnost? Jesi li ti sam uopšte nešto doživeo od spiritualnosti? Kojim kriterijumom prosuđuješ ko je spiritualno viši, a ko niži? Šta je za tebe

uopšte spiritualnost? Po tebi, biti siromašan jeste biti spiritualan, zato što Isus kaže da su siromašni Božja deca, pa su zato, prirodno, oni koji su siromašni bogatiji duhovno - za ovo morate verovati u Iisusa Hrista - od bogatih gospodara.

Ali, moje shvatanje je potpuno drugačije. Spiritualnost je najvažnija potreba - među potrebama postoji hijerarhija. Prvi stupanj ovih potreba je na fizičkom planu. Siromašni ostaju vezani za ovaj fizički plan jer su gladni, bolesni, nemaju gde da prespavaju, nemaju šta da obuku. Ne mogu misliti o Betovenu, Mocartu, Vagneru; ne mogu misliti o velikim pesnicima - Kalidasu, Šekspiru, Danteu; ne mogu misliti na velike pisce - Dostojevskog, Tolstoja, Čehova. Za to ne postoje ni najosnovniji uslovi - jer su gladni. Šta mogu da rade sa *Braćom Karamazovima*? Potrebni su im hleb, puter, a na *Braća Karamazovi*! Potrebna su im skloništa od kiše, od sunca koje prži; ne treba im muzika. Šta mogu s tom muzikom? Mogu li od nje napraviti sklonište? Mogu li od divnih slika napraviti odeću? A toliko su gladni da ni ne mogu da misle o nečemu višem. Prikovani su za telo, za najniži deo svog bića.

Kada se ispune fizičke potrebe, onda se javljaju one psihološke, više potrebe. Zatim, tu je potreba za muzikom, poezijom, umetnošću, vajarstvom, arhitekturom, vrtlarstvom. Sve su ovo više potrebe, ali sa svakom od njih, javlja se i više problema. Zato ja pozdravljam sve takve teškoće.

Na primer, u Indiji niko ne pita: "U čemu je smisao života?" zato što je to viši problem - smisao života. Na Zapadu vas smisao života zanima, ali to ne važi za Istok. Tamo se takvo pitanje *ne* pojavljuje - nema nikakve osnove. Ljudi su toliko siromašni, da im ne pada na pamet da misle o nekom značenju, o smislu. Misle samo o tome kako da

prehrane svoju decu, kako da prežive. *Preživljavanje* je bitno! Kada uspete da preživite, i kada vam sve ide od ruke, *onda* pitate: "U čemu je smisao života? Da li je dovoljno samo preživeti?" Ali to se pitanje postavlja samo *onda* kada ste već uspeli da preživite.

Viši problemi se javljaju sa višim potrebama. *Onda* sa novim problemima vi imate nove nevolje, ali je njihov nivo viši. Istoku uopšte nisu potrebni nikakvi psihoanalitičari; Sigmund Frojd ili Karl Gustav Jung ili Adler ovde nemaju šta da traže. A indijske religiozne mahatme nastavljaju o tome da trabunjaju: "Pogledajte, naša zemlja je tako mirna!" Nije ona mirna, ona je jednostavno mrtva! To je mir groblja, a ne prava *mirnoća*. Oni kažu: "Pogledajte, naši ljudi su tako zadovoljni!" Nije tačno da su oni zadovoljni. Jednostavno, zadovoljstvo se nije pojavilo, jer da biste bili nezadovoljni sa životom prvo treba da se pobrinete da preživite. Oni se bore za opstanak, pa se zato ne postavlja problem psihoanalize.

Ali, samoproklamovane mahatme nastavljaju da propovedaju na Zapadu, ljudima Amerike i Evrope: "Indija je velika spiritualna zemlja. Ljudi su u njoj izuzetno zadovoljni, smireni." Takve izjave su obična laž - možda ne svesna laž - možda oni stvarno veruju da je ono što govore istina koju Zapad može sebi da priušti. Ludilo je već *viši* problem; glad je *nizi* problem. Gladan čovek ne može da poludi - to je prosto nemoguće. Kada ste gladni, za vas je ludilo luksuz. Ostavite ludaka da glada tri nedelje pa ćete videti kako će se urazumiti! Počeće da govori zdravo-razumske stvari. Sići će sa oblaka na zemlju.

Onaj ko je gladan ostaje na zemlji, prikovan za zemlju. Kada vas zemaljski plan zadovoljava, počinju da vam rastu

krila, a *onda* se naravno pojavljuju i nove opasnosti. Kada počnete da letite, suočićete se sa novim problemima, novim opasnostima, novim krizama. Ludilo pre pripada psihološkom planu, a ne fizičkom.

Na Zapadu se više ljudi odlučuje na samoubistvo nego na Istoku, i ja to smatram znakom rasta i razvoja - jer kada ste savršeno u redu na psihološkom planu, počinju da vas proganjaju pitanja kao što su: "Zašto da i dalje živim? Radi čega?" Gladan čovek ipak ima neke ciljeve, vrlo precizne ciljeve. On *ne može* da vidi mnogo unapred; za njega se svakodnevno postavlja problem preživljavanja. Ujutro mora da misli šta će ručati, a tada već mora da misli na svoju večeru i tako redom.

Polovina Indijskog stanovništva jede samo jednom dnevno; zato je čitava zemlja neuhranjena. Milioni ljudi odlaze na počinak praznog stomaka. Mislite li, dakle, da ovi ljudi mogu da izvrše samoubistvo? Oni jedva da su uopšte živi, kako *onda* uopšte da misle na tamo neko samoubistvo? Pre svega morate biti živi! Čak i ako želite da izvršite samoubistvo, te osnovne potrebe prvo treba zadovoljiti.

Kada su sve vaše potrebe zadovoljene, *onda* se odjednom javljaju pitanja, novi izazovi: "Zašto uopšte pokušavam da preživim?" To je psihološko, filozofsko pitanje: čovek traga za smislom svog života. Tek *onda* može da poludi, da se ubije, ili da izabere da bude kreativan. Tada su sva vrata otvorena, kako dobra, tako i loša. Čovek se može ili spustiti ispod nivoa životinja ili se može izdići iznad anđela.

Kada su sve psihološke želje ispunjene - kada ste naučili sve o najlepšoj muzici, kada ste uživali u poeziji, umetnosti, slikanju, kada su vaše psihološke želje ispunjene, vi ste

psihološki zdravi - onda se tek javljaju spiritualne potrebe, nikako pre toga. Spiritualne potrebe su najveći luksuz; one dolaze tek na kraju. One su kao cvetovi.

Ako je neko drvo neuhranjeno, ono ne može dati cvet, zapamtite. Biće mu teško čak i da izlista. Cvetovi su mogući tek kada energije ima u izobilju, kada više nema potrebe da se čuva. Onda se drvo rascvetava u hiljade cvetova, boja i mirisa - ali to je luksuz! Drvo u cvatu je oličenje luksuza, zato što cvetovi ne služe nikakvoj svrsi; oni su običan luksuz, čista radost. Drvo uživa u svom postojanju, slavi samo sebe.

Volt Vitman kaže: "Ja slavim samoga sebe." To je krajnji luksuz, kada čovek počne da slavi samoga sebe. Čista radost postojanja!

Zatim, kada su sve psihološke želje ispunjene, pitanje meditacije, molitve, spiritualnosti, potraga za konačnim izvorom i smislom života, istraživanje svesti i njenih dometa...

Zato ne mislim, Džerite Hjuzeru, da si u siromašnim seljacima južne Amerike pronašao višu spiritualnost u mom smislu te reči; to je nemoguće. Ali, ja razumem šta ti hoćeš da kažeš. Verovatno si otkrio da su oni daleko jednostavniji od bogatih zemljoposjednika - možda to zoveš spiritualnošću. Možda su ti izgledali neviniji, detinjastiji od bogatih zemljoposjednika - možda to zoveš spiritualnošću, višom spiritualnošću.

Očigledno, tamo gde ima puno siromašnih, samo će oni snalažljivi i pametni biti bogati; oni koji su jednostavni i nevini ne mogu se obogatiti. Tamo gde ima puno takmičenja, borbe, potrebna je određena snalažljivost, jer se

u protivnom nećete obogatiti; ostali koji su snalažljiviji od vas biće bogatiji.

Mora da ste naišli...možete to naći svuda: siromašni ljudi su skoro uvek jednostavniji i čedniji. Ali, pokušajte da razumete. Nisu oni zbog svog siromaštva prosti i nevini; nije to kvalitet siromašnih. Oni su prosti i nevini - prosti u smislu tupavi, nevini zato što nisu inteligentni. Njihova nevinost, njihova jednostavnost nije neko veliko postignuće; to može svako dete.

Svako je dete nevino, ali to nije nešto na šta treba obratiti pažnju; to je prirodna pojava. I svako dete će morati da izgubi tu nevinost - ako je ne izgubi ostaće običan tupavko. Ako je izgubi i ode stazama sveta, ako razvije nove osobine, postane lukavo, snalažljivo, ako vara, ako čini sve što je neophodno da bi se opstalo u ovom takmičarskom društvu, pa jednoga dana spozna da je sve uzaludno, napusti sve i opet postane jednostavno - to je spiritualnost. To je potpuno drugačija pojava.

Svetac je nevin zato što je spoznao da je snalažljivost besmislena, a dete je nevino zato što još uvek nije spoznalo da je snalažljivost način sveta. Dete je jednostavno u neznanju - ali to neznanje nemojte nazivati 'nevinošću' - a svetac je nevin, nije više u neznanju. On poznaje sve svetovne načine, ali zna da nisu vredni.

Dve devojčice su razgovarale o religioznom znanju. "Položila sam Primalni Greh!" ispriča prva.

"Nije to ništa", odgovori druga. "Za mene jednostavno nema Spasenja!"

Jednog dana je neka učiteljica zatražila od svojih učenica da napišu sastav koji će obrađivati tri teme:

religiju, seks i kraljevsku krunu.

Dva minuta kasnije mali Džoni predade svoj sastav. Sastav je glasio: "A kraljica reče: 'Oh, bože, ovo je stvarno dobro!'"

Jednom je neki farmer pokazivao gradskom radniku kako se krave muzu, pa ode u polja. "Koliko si ih pomuzao?" upita ga seljak kada se vratio.

"Dvadeset, ali postoji jedna stvar..."

"Koja?"

"Mislim da ste trebali da mi date neku kantu."

Engjus je odlučio da na svojoj farmi počne da gaji pčele, i posle godinu dana, Ovena je zanimalo da čuje kako mu posao napreduje. "Jesi li imao neke sreće sa pčelama, Engjuse?" pitao ga je.

"Sve je u najboljem redu, najboljem!" odgovori mu Engjus.

"Jesi li dobio dosta meda?"

"Ni kap, ali su mi taštu ujeli barem sedam puta."

Motorciklista je bio poštenjačina, i kada je slučajno udario kokošku nasred puta, stao je i otišao do obližnje kolibe. "Bojim se da sam pregazio vašu kokošku, gospođo, ali ću svakako lično da je nadoknadim."

"Kako god hoćete", reče mu starija gospođa. "Idite iza kuće i uđite u kokošinjac."

Tačno je da su siromašni ljudi jednostavni, ali to ne znači da su spiritualni! Nemojte pogrešno razumeti njihovu jednostavnost! I u pravu si kada kažeš da bogati zemljoposednici nisu jednostavni - ne mogu ni biti jer inače ne bi bili bogati, i sami bi bila Božja deca. Ako nisu pametni,

ne mogu biti bogati. Njihovi roditelji mora da su bili snalažljivi, a i roditelji njihovih roditelja su bili snalažljivi, a i oni mora da su bili snalažljivi da izaberu snalažljive roditelje. Od samog početka, morate biti veoma pažljivi da izbegnete Božju decu! Ako izaberete Božju decu, izgubljeni ste!

Uzmimo na primer, Džerita Hjuzera: on je profesor studija o trećem svetu na Katoličkom Univerzitetu u Holandiji. Ja ne smatram da su vaša roditelji bili Božja deca, jer bi i ti onda danas muzao krave - ali bez kofe!

Bogati ostareli jevrejin probudi se usred noći. Okrenu se i dodirnu ženu koja je ležala pored njega. Iznenadi se kada oseti da je hladna, mnogo hladnija nego inače. Začuden, upali svetlo i otkri da je mrtva. Ugasi svetlo i reče: "Oh, jadan ja! Sutra ću biti veoma, veoma tužan!"

Bogat, ali naizgled veoma jadan jevrejin iz Njujorka vozio se putem u svom prastarom folksvagenu. Sanjario je o boljem životu kada su odjednom potpuno nova kola projurila pored njega. Kola su išla veoma brzo, i čim su ga zaobišla, vozač je izgubio kontrolu i udario u drvo.

Jevrejin iz folksvagena pritisnu kočnicu, i to toliko jako da mu stopala prodoše kroz patos. Divna kola su bila potpuno uništena; vozač je bio sav u ogrebotinama i prignječen, ali je disao.

Jevrejin mu priđe, pomognu mu da se izvuče iz kola, pa ga zapita: "Da li vas boli?"

"Pomalo" odgovori mu povređeni.

"Mislite li da možete ovde sačekati pomoć?"

"Da, mislim da mogu", promrmlja čovek.

"Jeste li osigurani protiv nesreća?"

"Jesam."

“U dobrom osiguravajućem društvu?”

“Naravno!” procedi ranjeni.

“Da li vam isplaćuju pun iznos tačno na vreme?” zapita jevrejin sada već vidno obradovan.

“Uvek.”

“Pa”, zaključio jevrejin, “imate li nešto protiv da legnem tu pored vas?”

Mladi jevrejin, u odelu, sa tašnom u ruci, priđe prednjim vratima male kuće u tihom naselju. Glasno zakuca na vrata pa povika: “Provalnik!”

Posle nekog vremena, na vratima se pojavi starica. “Ko je?” upita.

“Provalnik, gospođo” stiže odgovor.

“Ništa ne prodajete, zar ne?”

“Tu sam da ukradem sve što imate” učtivo odgovori mladić. “Mogu li da uđem?”

“Hm, pa, sigurno ne prodajete one enciklopedije?”

“Gospođo, molim vas, ako mi ne verujete, uzmite moju vizit kartu. Ja sam zaista provalnik!”

Jevrejin uđe u kuću sa staricom i počeo da skuplja sve što mu je izgledalo iole vredno. Isprazni dnevnu sobu od svih umetničkih dela, pronađe gotov novac u fijokama u spavaćoj sobi, uze kristalne čaše, svećnjake, nakit...Konačno, kada više nije ostalo ništa vredno što bi mogao uzeti, okrenu se starici pa reče: “Eh, ...uzgred rečeno, gospođo, pošto sam već ovde, da li bi vas možda interesovalo novo izdanje dečje enciklopedije?”

Oni koji su istrajni i snalažljivi moraju postati bogati, ali taj put definitivno vodi do stvarne jednostavnosti. Ukoliko

niste bili lukavi, ukoliko niste bili pametni, nećete dospeti do statusa sveca.

Nije slučajno što su dvadeset četiri đainističke tirtankare, dvadeset četiri velika Učitelja, bili prinčevi, a svi avatari hindusa kraljevi, a Budine prethodne dvadeset tri inkarnacije poticale iz kraljevskih porodica. Iz tog razloga postoji veliko razilaženje između Isusovog i Budinog učenja. Budino učenje je zaista uzvišeno kao vrhovi Mont Everesta. Upanišadski proroci su svi od reda bili bogataši; zato su upanišadske izjave tako lepe i u sebi nose duh posvećen takvoj estetici.

Isus je bio sin siromaha, stolara. Njegove reči ne nose takav miris kao reči Mahavira, Jađnavalkje, Patandaliya, Bude i Lao Cea. Ovi ljudi govore sa sasvim drugačijeg stanovišta, sa viših dimenzija. Isusove reči su jednostavne, pošto reči siromaška drugačije ni ne mogu biti. Naravno, one u sebi nose određenu direktnost, ali nisu ni nalik Everestu; u poređenju sa Budinim rečima liče na obične brežuljke.

I vi se u ovo možete uveriti kada vidite da se samo siromašni interesuju za Isusove reči. U Indiji su oni koji su obraćeni u hrišćanstvo najsiromašniji. Hrišćanski misionari nisu uspeli da u svoju veru prevedu nijednog jedinog bogatog hindusa - jedino su bili uspešni kod onih siromašnih.

Ovde dolazimo do još jednog ekstrema: Zapad postaje budistički. Inteligencija Zapada, bogatih zemalja, sve više se interesuje za zen, Tao, jogu, a siromašni ljudi sa Istoka se sve više interesuju za hrišćanstvo. Ovo nije obična slučajnost; u pozadini ovog dešavanja kriju se pravi razlozi. Siromašni na Istoku sada pronalaze utehu u Isusovim rečima, a bogati

sa Zapada pronalaze veoma zanimljive stvari u rečima Bude i Lao Cea, Čuang Cea, Bokuđua, Rinzaia. Njihove visine izgledaju primamljive. Isus izgleda tako prosto - divne reči, ali skoro nimalo sofisticirane.

Zbog čega se Istok okreće ka Isusu, a Zapad ka Budi? Takođe treba uočiti da je socijalizam proizvod hrišćanstva; on se nije dogodio u jednom hinduizmu, niti u jednom budizmu, ni u đainizmu, ni u taoizmu. Hrišćanstvo je proizvelo ideju socijalizma, zato što je hrišćanstvo obično bilo uteha siromašnih. Socijalizam je sada krajnja uteha siromašnih. Socijalizam ih neće učiniti bogatima, već će samo uništiti one koji su bogati, a onda će siromašni moći da budu srećni zato što neće biti nikoga sa kim će moći da se porede.

Siromasi Amerike se nalaze u daleko boljoj situaciji nego ljudi u tzv. komunističkim zemljama, ali siromasi Amerike definitivno nisu srećni. Čak i siromasi iz Amerike imaju kola i televizore, a u Rusiji čak ni velike komunističke vođe nemaju tako lepa kola i televizore. Ali Rusi izgledaju zadovoljniji nego Amerikanci - iz jednostavnog razloga zato što nije ostao niko s kim bi mogli da se uporede - iz Rusije su bogati nestali. Siromaštvo se raširilo. I to je cela tajna socijalizma: širenje siromaštva, *jednaka* raspodela siromaštva.

Kada su svi podjednako siromašni, nema razloga za nezadovoljstvo. Nezadovoljstvo se javlja jedino onda kada vidite da se nekolicina bogati. Možda i vi postanete bogati zajedno sa tim ljudima, ali to nije važno: razdaljina između vas i onih koji su bogati uvek boli.

Socijalizam je krajnja uteha za siromašne. Ako su religije obezbedile opijum za siromašne, onda je socijalizam obezbedio LSD za siromašne!

Džerite Hjuzeru, moje stanovište je sledeće: neka se ljudi obogate. A način da to učine sigurno nije socijalizam; način da se obogate podrazumeva uvođenje veće tehnologije, industrijalizaciju, veći stepen nauke. A kapitalizam je jedino društveno uređenje koje zna kako da stvori bogatstvo.

Šezdeset godina socijalizma u Rusiji nije donelo nikakvo poboljšanje - ljudi su i dalje siromašni. I jednom kada neko iz Rusije ode za Ameriku, on se ne vraća. Sportisti odu da učestvuju na Olimpijskim igrama i ne žele da se vrate, već traže azil. Rusima nije dozvoljeno da izlaze iz zemlje, kako bi ostali u neznanju o onome što se dešava u svetu. Rusija je sada mračan kontinent; tamo niko ne zna šta se dešava po svetu. Bolje je i da ostanu u takvom neznanju. Ako se probude za ono što se dešava po svetu, onda će odjednom postati svesni svog siromaštva. Moramo ih sprečiti da saznaju šta se dešava po svetu.

Kapitalizam je takvo društveno uređenje koje zna kako da proizvede bogatstvo. Trebalo bi više da ga koristimo; trebalo bi svuda uvesti istu proceduru za sticanje bogatstva. Učinite ljude bogatima! Jednoga dana kada ih po svetu bude suviše - kao što ima slobodnog vazduha - kada u svetu bude toliko bogatstva, niko neće želeti da ga poseduje. Ljudi žele da poseduju stvari samo zato što su još uvek retke; kada to nestane, posesivnost će takođe nestati.

Svet treba da postane što je moguće bogatiji - samo će se tada desiti eksplozija - a tu eksploziju zovem spiritualnost. Pod tim ne podrazumevam jednostavnost seljaka; zato ja proletarijat zovem onim najnižim. Oni *su* najniži zato što žive čvrsto vezani za svoje fizičko telo; pa čak ni njihova tela nisu sasvim zadovoljna. Govoriti ljudima koji su gladni o spiritualnosti potpuno je apsurdno. Čak i ako ovakvi gladni

ljudi odu u hramove, džamije, sinagoge i crkve, oni ne odlaze zbog spiritualnih razloga, već zato da bi nešto zatražili od Boga.

Primio sam stotine pisama iz Južne Afrike, i svi oni misle da se raspituju za nešto veoma spiritualno. A sva ta pisma su u suštini ista. U njima me pitaju: mogu li im pomoći da budu zdraviji, da budu bogatiji, uspešniji? Mogu li im dati mantru, talisman ili neko magijsko sredstvo? Oni misle da od mene traže spiritualno vođstvo - a zapravo od mene traže samo svetovne stvari. I to nije tako samo u Južnoj Africi - ista situacija je i ovde u Indiji.

Kada mi pišu tzv. indijski tragaoci, *nikada* me ne pitaju za neko unutrašnje istraživanje; uvek je tu neki problem u vezi siromaštva ili nezaposlenosti. Njihove kćeri i sinovi su nezaposleni, nevenčani; potrebni su im moji blagoslovi. I oni misle da je to nešto spiritualno! Mole me zato što su im žene bolesne i ne mogu da im priušte bilo kakvo lečenje - "Zato nas, molim te, blagoslovi". Pišu mi o retardiranoj deci; i njih treba blagosloviti.

Vrlo, vrlo retko, Indijci pitaju za stvarnu, autentičnu spiritualnost, ali ja to mogu da razumem - oni ni ne mogu da postavljaju pitanja. Ono za šta pitaju već je neizbežno, zato se za to mole u svojim molitvama. Oni odlaze u hramove, odlaze kod sveštenika, kako bi nekako uspeli da prežive. Nisu sposobni da budu svoji na svome; potrebna im je pomoć, neka magična pomoć od sveštenika, zato što misle da su sveštenici direktno povezani sa Bogom i da je zato sve moguće ostvariti kroz Boga.

To su ljudi koji su izmislili svakakva čuda; a ta čuda se nikada nisu desila. Na primer, čudo o Isusu: da je od jednog hleba nahranio hiljade ljudi, da je celo more pretvorio u

vino, da je kamenje pretvarao u hleb, da je pomogao bolesnima i da ih je lečio, da su mu dolazili slepi i da su zahvaljujući njemu progledali, i da su mu dolazili bogalji i da ih je oslobađao štaka. Ova čuda nam više opisuju one koji su ove priče zapisali; ona ne kazuju ništa o Isusu. To su samo njihove puste želje.

Ljudi me neprestano zapitkuju: "Zašto je ovde toliko mnogo Zapadnjaka, a toliko malo Indijaca?" Ako želite da vidite Indijce idite kod Satja Sai Babe - tamo ćete videti hiljade Indijaca. Ovde ih nećete naći u tolikom broju iz prostog razloga što je za mene spiritualnost krajnji luksuz. Samo oni koji su sve završili, koji su živeli život do krajnjih granica, mogu istraživati krajnji život. Oni koji su još uvek zabrinuti za svoja tela, novac i posao, ne mogu doći ovde kod mene - ja nisam za njih. Ovde će biti samo spiritualni tragaoci. Po meni, kapitalistički sistem predstavlja jedini sistem koji može transformisati čovečanstvo ka spiritualnosti.

Nije nelogično to što Karl Marks poriče religiju, što kaže da nema potrebe za religijom. U stvari, komunizam neće nikada dozvoliti ljudima da budu religiozni; uvek će ostati toliko siromašni da im se život neće nikada smučiti, da će uvek preostati neka nada.

Siromasi uvek žive u nadi, željama i fantazijama. Samo se bogataši mogu zasititi hrane, seksa, novca, moći, prestiža; oni su sve to okusili i spoznali da to nije vredno daljeg trošenja energije i vremena. Odjednom takvi ljudi postaju svesni da je "ono što sam činio apsolutno nevažno" - i započinju potragu za važnim.

Džerite Hjuzeru, ja se ne slažem sa Isusom Hristom. Sve sam pokušao kako bih se složio sa Isusom, Budom, Patandaliem, Mahavirom, Lao Ceom. Sada započinje nova

faza mog rada. Dosta mi je slaganja, umoran sam od toga!
Zato ću sada jednostavno reći istinu. Što je dosta dosta je!

Drugo pitanje

Bagvane, ja sam pijanica, a danas je moj rođendan. Možeš li mi ispričati nekoliko viceva?

Gandarvo

Žena je pozvala svog muža u kancelariju. "Čarlse", rekla mu je strogo, "kada si došao prošle noći, rekao si mi da si bio u klubu sa g-dinom Braunom, ali sam ja upravo sada srela g-dina Brauna koji mi je rekao da si bio u Trokadero Tropikal Peradajz klubu. Zašto si me lagao, Čarlse?"

"Nisam te lagao, dušo", objasni joj muž. "Juče uveče nisam bio u stanju da izgovorim Trokadero Tropikal Peradajz!"

Šo je bio poznata pijanica u selu. U pojedinim periodima bi postajao trezvenjak i polagao bi ono što je u Irskoj poznato kao 'trezvenjački zavet'.

"Pa, Šo", upita ga potparoh, koji je tu bio novajlija, "koliko ćeš ovaj put izdržati?"

"Vidi se da ste novi, Oče. Svi ovde znaju da se ja ničega ne odričem na duge staze."

Promašili ste!

Potin je čuveno nepriznato irsko pivo koje pravi rupe u metalnim tanjirima. Ošin Flearti, posle dve krige, u svojoj sobi je video toliko životinja da je iznad vrata kuće stavio natpis "Fleartijev zoološki vrt".

Lokalni narednik mu je došao u posetu kako bi s njim razrešio pitanje postavljanja natpisa, ali čim je ušao u kuću, bi ponuđen kriglom Planinske Rose, kako to pivo zovu od milošte. Kada je uspeo da se nekako istetura nakon trideset minuta, podigao je ruku kako bi okupljeni ispred ulaza začutili. "Sve je u redu, ljudi, najgore je prošlo. Pokazao mi je pola svojih slonova!"

Katolički sveštenik crkve iz Belfasta bio je zaprepašćen kada je čuo dva fanatična protestanta kako ga potpuno pijani dozivaju ispod njegovog prozora u dva sata posle ponoći. "Šta hoćete?" povikao im je.

"Hteli smo da nam kažeš da li je Papa bio taj koji je sazvao Vaseljski Savet?"

"Slušajte, dođite ujutro pa ćemo o svemu razgovarati kada se otreznete."

"Da, ali kada smo trezni baš nas je briga za Papu!"

Garda je posmatrala Maligana kako se očajnički trudi da otvori ulazna vrata dok se ljuljao s jedne na drugu stranu. "Hej, Maligane", rekoše mu, "da ti pomognemo sa tim ključem?"

"Hvala, ne treba, ja ću se snaći sa ključem ako vi samo - hik- umirite ovu prokletu kuću!"

Vozili su ka gradu cik-cak. Šejme, jesmo li blizu Dablina?"

"Da, gazimo toliko ljudi - verovatno da jesmo!"

"Onda vozi sporije!"

"Šta hoćeš da kažeš, vozi sporije? Pa ti voziš!"

Osmo predavanje

18. decembar 1980.

Jednostavno izađi kroz vrata

Prvo pitanje

Bagvane, ja sam jedan od onih koji rade na sopstvenom razvoju, a na čija si pitanja juče tako lepo odgovorio. Ipak, na jedno nisam dobio odgovor. Čini mi se kao da me pomaganje drugima sprečava da poletim. Da li bi trebalo da odletim i ostavim ih njihovim problemima, i da ostanem na jednom ovakvom magičnom mestu, na primer? Ili bi ipak trebalo da ostanem čvrsto na zemlji kako bi pomogao drugima? Kako je moguće spojiti ova dva?

Oskar Man

Ja uopšte ne verujem ni u jednu vrstu sinteze. Spajanje nespojivih stvari uvek podrazumeva krpljenje; sinteza u suštini označava konfuziju. Sinteza znači da ste shizofreni i da uspevate nekako da u sebi spojite ove dve suprotnosti. Ne verujem nijednoj sintezi, zato što onda prihvatamo podelu i trudimo se da premostimo jaz.

Verujem u lični stav, a ne u sintezu. Lični stav oslobađa; on vas odvodi izvan zbrke i haosa, stvara celovitost, pruža vam centriranost, tlo pod nogama.

Štaviše, svaka sinteza može biti samo intelektualna, nikada stvarna i opipljiva. To je kao da pokušavate da spojite svetlost i tamu: možete to izvoditi intelektualno, ali suštinski je to nemoguće. Kada je prisutno svetlo, nema mesta tami; ako tragate za tamom, onda morate napustiti svetlo.

Ovo je prva stvar koju morate razumeti: ja ovde ne pokušavam da stvorim nikakvu sintezu, jednostavno prenosim, da, prenosim svoj ličan stav. On je sveobuhvatan i višedimenzionalan. On sve uključuje, ali nije nikakva sinteza.

Po meni, ne postavlja se pitanje da li ćete nastaviti sa pomaganjem ljudima ili ćete uložiti napor ka blaženstvu, ka meditaciji, kako bi pretvorili svoj život u slavlje. To se pitanje ni ne postavlja zato što se u startu polazi od pogrešne pretpostavke. Pretpostavka je da onaj ko nije blažen može pomoći drugima - a to je nemoguće i objasniti vam zašto. Drugima možete dati samo ono što već imate; ne možete im pružiti ono što sami nemate. Od kakve onda pomoći možete biti drugima?

Osoba koja je neraspoločena sigurno će i ostale zaraziti svojim neraspoločanjem; drugačije ne može biti. Takva osoba se može *truditi* da se ponaša drugačije, ali stvarno ne može učiniti ništa, jer se stvari po samoj svojoj prirodi ne mogu promeniti. To je jednostavno protivno samom njihovom postojanju.

Ako smrdite, kako možete drugima ulepšati atmosferu? Kad god drugima dajete nešto, uvek dajete deo sebe na ovaj ili onaj način; vi u to ulažete svoje biće, svoje postojanje, sve to delite. Vi delite sa drugima suštinu svog bića.

Takozvani javni dobročinitelji možda predstavljaju najzlobnije ljude na planeti jer su stvorili više bede od bilo koga drugog. Kada bismo se oslobodili svih tih dobročinitelja, čovečanstvo bi bilo u mnogo boljoj poziciji - ali ovi dobrotvori ne žele da prestanu sa svojim aktivnostima. A kakvu *korist* oni imaju od tog služenja drugima? Samo jednu: oni sami su bedni, pa žele da zaborave sve u vezi toga, a najbolji način da to izvedu jeste da počnu da misle na tuđe probleme; to je beg od sopstvene bede. Kada vas tuđi problemi suviše zanimaju, prirodno, vaši lični problemi bivaju gurnuti u stranu i zaboravljeni.

Poznato je da ljudi koje zanima psihoanaliza, ljudi koji postaju psihoterapeuti, zapravo pokušavaju da izbegnu sopstvene psihološke probleme. Oni se plaše da se sa njima suoče, a najlakše rešenje jeste fokusiranje na tuđe probleme. Kada su okruženi tuđim problemima - a njih ima mnogo više i mnogo su teži od ličnih problema - prirodno zaboravljaju na svoje nevolje. Nema se vremena za razmišljanje o sebi.

Svi ovi socijalni radnici, društveni reformatori nisu ništa drugo do begunci. Oni su opterećeni nevoljama, napetošću, nervozom i zabrinutošću. Poznajem ovakve ljude - znam im svaki pokret. Oni nose hiljadu i jednu ranu, a ipak i dalje pokušavaju drugima da pomognu. Ne znaju da druge mogu samo da zaraze, samo da ih zagade.

Prva stvar je stvaranje blaženstva u samome sebi. Vaša ličnost treba da bude puna sjaja. Trebalo bi da budete igra, pesma, festival svetla. Zatim, iz te radosti se javlja saosećanje. Ja ga ne zovem 'služenje drugima', ne zovem ga 'dužnost prema drugima' - zovem ga ljubav. Tada ne obavezujete nikoga svojim delima, jednostavno se prelivate od zadovoljstva. Tada ste kao oblak pun kiše: kiša mora pasti. Tada ste kao mirisni lotos: on mora prepustiti svoj miris vetrovima. On ne obavezuje vetrove, kao što ni oblak ne traži ništa zauzvrat od zemlje. U stvari, oblak je obavezan prema zemlji, a ne ona prema njemu, zato što mu zemlja dopušta da se oslobodi svog tereta. Lotos duguje zahvalnost vetru, zato što mu vetar dopušta da odašilje svoj miris. Lotos je na tome beskrajno zahvalan. Tu nema ni govora o služenju i ne postavlja se pitanje pomaganja drugima; to je prirodna posledica blaženstva i ispunjenosti.

Oskare Mane, moraš se duboko zamisliti nad jednom stvari: jesi li blažen? Da li si raspoložen za slavlje? Jesi li oblak pun kiše? Ako nisi, onda zaboravi na ideju pomaganja drugima, zaboravi na vađenje drugih iz njihovih nevolja. Tako ćeš im samo navući još više nevolja na vrat! Postać ćeš opterećenje! Sedećeš im na glavama - moraće da te nose sa sobom. I naravno, pošto si društveni radnik, veliki dobrotvor, tvoje rođenjem zagantovano pravo je da im sediš na glavama! Oni moraju da te obožavaju: ti si divan, tvoj rad je divan. Moraju da cene tvoju veličinu, tvoju superiornost, tvoje saosećanje. A sve je to obično sranje! Ako nisi blažen, ne možeš pomoći ni samome sebi, a o drugima da i ne govorimo.

Sveća koja je ugašena ne može pomoći drugim svećama ako se ne upali; samo upaljena sveća može zapaliti druge sveće. A čudo je sledeće: kada plamen prelazi sa upaljene na neupaljenu sveću, sveća koja je upaljena ništa ne gubi, i od jedne sveće se može zapaliti milion drugih - a i dalje ona koja je upaljena ne gubi ništa. Drugi dobijaju, ali vi ne gubite ništa. U stvari dešava se upravo suprotno: što više dajete, to više dobijate. A kada ste spremni da date sve, sve su vam radosti sveta na raspolaganju. Kada ste spremni da date sve, otvarate se ka Božjoj milosti, postajete medijum. Ali, onda se ne pojavljuje ideja služenja ili dužnosti; to se pitanje uopšte ne postavlja.

Zato nema potrebe da mislite ni na kakvu sintezu. Čovek je blažen - i iz tog blaženstva, kao neka senka koja ga prati, rađa se saosećanje. Vi čak niste ni svesni da vas vaša senka prati; ona ne pravi nikakvu buku, čak joj se ni koraci ne čuju. Ona vas jednostavno prati, bez glasa, bez šapata. Na sličan način dolazi i saosećanje: Ono prati meditanta.

Gautam Buda definiše meditaciju kao izvor saosećanja. On kaže da ukoliko ne meditirate, ne možete biti saosećajni. 'Saosećanje' je divna reč: transformisano osećanje koje delite sa drugima, transformisano alhemijom meditacije.⁵ To je ona ista energija koju ste uključivali u svoja strastvena osećanja, a koja je sada prošla alhemiju meditacije, kroz tišinu, svesnost. Ona se tako oslobodila svake zagađenosti, svega što joj je strano; postajući vremenom sve čistija i čistija. Kada vaša meditacija dođe do svog krajnjeg dometa, vaša celokupna energija postaje preplavljujuća ljubav - i to je saosećanje.

Zato se ne postavlja niukakvo pitanje sineteze - ili ste blaženi ili to niste. Ako ste blaženi, sledi saosećanje; ako niste blaženi, šta god da radite, to je samo beg od soptvene bede.

Kažeš:

*Ja sam jedan od onih koji rade na sopstvenom razvoju,
a na čija si pitanja juče tako lepo odgovorio.
Ipak, na jedno nisam dobio odgovor..*

Um neprekidno postavlja neka pitanja. Kada odgovorim na ovo tvoje pitanje, Oskare, otkrićeš da su ti se pojavila još neka nova pitanja. Um je veoma pogodno tle za pojavljivanje raznih pitanja; a nikakve odgovore ne poznaje. Um nema odgovore, on ima samo pitanja. Meditacija ima samo odgovore i nikakva pitanja, jer je meditacija stanje ne-uma.

Ja mogu da odgovorim na tvoja pitanja, ali nemoj ni pomisliti da ćeš *dobiti* neki konačan odgovor - dobićeš samo još pitanja.

5) Engleski "compassion", a u originalu transformisana je "passion" ili strast - prim.prev.

Na njujurskoj autobuskoj stanici, stajao je jedan autobus. Vozač je obavestio putnike da će krenuti samo ako se crnci pomere u zadnji deo vozila a belci pređu napred.

“Hej, čoveče!” reče jedan od crnaca. “Prestani sa tom diskriminacijom. Mi smo pod Karterovom administracijom, samo da znaš!”

Upravo u tom trenutku, Predsednik u kolima stade pored tog autobusa. Jedan od crnaca priđe da mu ispriča celu priču.

“O tome nema ni govora!” reče Karter odlučno. “U mojoj vladi nema ni crnih ni belih. U Sjedinjenim Američkim Državama svi smo mi zeleni!” (tu boju je koristio u svojoj predizbornoj kampanji).

Svi pozdraviše aplauzom ovu izjavu Predsednika i on se odveze dalje.

“Okej”, reče vozač pošto su kola otišla, “hajde da se organizujemo. Svi svetlo-zeleni neka pređu napred, a svi oni tamno-zeleni neka odu pozadi!”

Jedino što se menja to su pitanja, ali u suštini um sve vreme ostaje isti. Zato, ako pokušavate da dođete do odgovora *uz pomoć* uma, uopšte ih nećete ni dobiti. Slušajte me u tišini, slušajte me bez uma. Sklonite um u stranu.

Vi ste uslovljeni hrišćanstvom da služite, a ta uslovljenost hrišćanstvom je otišla toliko daleko da nije samo uslovlila hrišćane, već i budiste, đaine, hinduse, muslimane. Ona je na sebi svojstven način izuzetno privlačna.

Na primer, mi smo u Indiji uvek poštovali čoveka koji se okrenuo meditaciji. Nikada od Bude nismo tražili da ide i služi siromašne.

Svakoga dana primim na stotine pisama u kojima se kaže: “Ako si stvarno *Bagvan*, onda bi trebalo da otvaraš bolnice, škole, domove za siromašne, za siročiće, za udovice.” Ali niko nije pitao Budu, niko nije preispitivao Krišnu, niko ispitivao Mahavira koliko je bolnica otvorio ili koliko je škola otvorio. Sve što smo ih pitali jeste jesu li zaista dosegli blaženstvo. Ako jesu, onda je sve postignuto. Onda je samo njihovo prisustvo izlečujuća sila, onda je samo njihovo prisustvo veoma obrazovno, onda je samo njihovo prisustvo nektar. Onda samo njihovo prisustvo otvara oči slepome, sluh gluvome, govor nemome, a srce mrtvome - samo njihovo prisustvo!

Ali hrišćanstvo je zagadilo celi svet. Sada čak i hindusi misle da je Majka Tereza *pravi* svetac. Đaini misle, budisti misle, da ukoliko ne služite siromašne, ukoliko ne pomažete starima, da u stvari niste religiozni.

Istok je definisao religioznu osobu na potpuno drugačiji način i ja *insistiram* da je Istok u pravu, a da hrišćanstvo greši. Čovek prvo treba da postane blažen, i samo nakon toga to može sa drugima da deli.

Kon se vratio u svoj rodni grad posle mnogo godina provedenih u tuđini. “Nadam se”, reče mu njegov paroh, “da si bio odan svojoj veri dok si bio odsutan.”

“Zaista Oče, jesam. Lagao sam, borio se, proklinjao, pljačkao i menjao žene, ali ni za jedan trenutak nisam zaboravio veru u kojoj sam odgajan.”

Ljudi su samo pritivorno pobožni, ali se po tom pitanju ne može ništa uraditi pošto je hrišćanstvo sve okrenulo natraške.

To je bila tipična prodavnica katoličkih suvenira sa mnogim statuama svetaca. Sa skoro divljačkom energijom, jedan protestantski sveštenik je počeo da ih udara i obara na zemlju. Na sudu je i objasnio zašto se tako ponašao.

“Vaša Visosti, nisam mogao da prođem pored tog mesta a da ništa ne uradim. Ako nešto mrzim, onda je to fanatizam!”

Oskare Mane, ti me pitaš:

...čini mi se kao da me pomaganje drugima sprečava da poletim.

Ako ne umeš da letiš, ne moraš biti ukorenjen. Tu se pitanje sinteze uopšte ne postavlja. Drvo je ukorenjeno: što njegovo korenje ide dublje, to njegove grane streme više. Drvo može da šapuće sa oblacima samo ako njegovo korenje ode duboko u zemlju; proporcija je ista: što je drvo više, to mu je korenje dublje. Postoji ravnoteža. Drvo može doseći do zvezda, ali onda korenje mora otići do samog jezgra planete.

Ne vidim da uopšte postoji problem sinteze ostajanja na zemlji i letenja. U stvari, drvo koje je svedeno samo na korenje uopšte nije nikakvo drvo. Korenje je ružno, zato ga priroda drži nevidljivo pod zemljom. A drvo koje nema korenje ne može preživeti, čak ni za trenutak; ono ne može rasti, odmah bi umrlo. Moguće je da ono procveta, ali samo zato što postoji korenje.

Ti me pitaš da li da izabereš letenje ili ostanak na zemlji, a ja ti kažem: oba su moguća samo u zajedništvu; ne možeš izvesti samo jedno.

Ako osećaš magiju ovog mesta, onda se prepusti toj magiji, opij se njom! Onda ćeš možda jednoga dana biti od neke pomoći čovečanstvu.

Šef neke prodavnice imao je nedelju punu posla, pa je u subotu uveče, posle zaista burne nedelje, svratio na piće pre nego što ode kući.

“Daj mi nešto da me podigne”, reče barmenu.

“Brendi? Votku? Tjulamor Dju?Bušmils?”

“Ne, ne. Potrebno mi je nešto drugačije.”

“Pa”, reče barmen oklevajući, “jedina stvar koja bi vam pomogla je možda naš Bagvanov specijalitet.”

“Probaću!” reče prodavac - i morao je da prizna da ga je prvo učinilo potpuno drugačijim i novim čovekom, dok su ga drugo i treće odlepili od zemlje.

Sledećeg dana je pričao svom prijatelju o tome. “Bilo je divno!” rekao je. “I sledećeg jutra skočio sam iz kreveta i pripremio sam porodici doručak, spakovao ih u kola i odveo do Buda Hola Šri Radžniš Ašrama. Tamo smo saslušali čudnu propoved protiv Isusa i videli hiljade čudnih ljudi u narandžastoj odeći. Nisam mogao da verujem sopstvenim očima! Sve je bilo čudno, izgledalo je kao da sanjam. I tek kada smo izašli, počele su sve naše nevolje.”

“Kakve nevolje?” upitao ga je njegov prijatelj.

“Pa, eto, mi nismo Radžnišovci, mi smo hrišćani!”

Pokušajte to da shvatite - nemojte biti Nemci!

Drugo pitanje

Bagvane, u ranim godinama bio si sam na svom putu, bunio si se protiv pripadnosti bilo kojoj porodici, grupi, društvu, religiji, udruženju ili zemlji. Sada si spoznao, i

odmaraš se u svom biću. Oko tebe se stvara komuna, zajedno sa semenom budućeg establišmenta. Istina, ja želim da budem blizak tebi i izvoru, ali se protivim svim tim ogromnim masama, grupama (uspavanim) i vođama grupa (poluuspanim). Čujem te kako govoriš: "Ovo je društvo individua, ali...". Eto me, sedim pored reke, slušam pesmu ptica, vidim ih kako lete i igraju se, i meditacija mi se dešava. Sada, onaj deo mene koji se buni pita me da li znam koliko je priroda pravo mesto za moj rast, za moju terapiju i za moju meditaciju. Zašto bih opet počeo da pripadam nekim grupama? Ako znam svo to sranje koje mi prolazi kroz um, zašto bih tragao za meditacijom na nekim posebnim mestima? I u meni nema nikakvog poriva da slušam 'poluogledala'?

Vit Adam

Prva stvar je: nikada nisam nikoga ništa pitao. Onog trenutka kada postavite pitanje, uplićete se u društvo - jer postajete društveno biće! Ja to nisam nikada radio.

Osim toga, grešiš kada kažeš:

...bunio si se protiv pripadnosti bilo kojoj porodici...

Ako hoćeš da se pobuniš protiv neke porodice, grupe, društva, religije, establišmenta, prvo moraš da mu pripadaš. Ja nisam nikome pripadao! Nisam postao deo nijedne grupe, nijednog udruženja, establišmenta, pa se zato pitanje pobune nikada nije ni postavljalo.

Jedna žena je pitala drugu: "Da li veruješ u oslobođenje žena?"

Ona joj je odgovorila: "Da, verujem."

Druga ju je, vidno iznenađena, upitala: "Pa zašto se onda udaješ?"

Ova joj je odgovorila: "Ali, da bih se oslobodila, moram prethodno da budem zarobljena! U suprotnom, kako bih mogla da se oslobodim?"

Za oslobođenje je potrebno da prvo budete zarobljeni. Nisam nikada bio pobunjenik, zato što nije bilo nikoga protiv koga bih se mogao buniti. Jednostavno, nisam nigde pripadao.

Ti se buniš, a to znači da nečemu pripadaš. Nemoj nikome pripadati! Zašto nepotrebno stvarati nevolje? - prvo se venčavati, pa se onda truditi da se oslobodiš? Zar nije lakše odmah biti slobodan?

Upravo sam pre neki dan pročitao definiciju neženje: neženja je onaj ko ne počini istu grešku čak ni jednom. Zato budi neženja! Ko te u tome sprečava? Mi smo sprečavali ljude da uđu, ali nikada onda kada su hteli da izađu.

Ako neko želi da izađe iz cele ove igre, mi mu pomažemo na svaki mogući način! Napravili smo prepreke da ljudi ne bi mogli tako lako da uđu, iako im pružamo svaku mogućnost ako žele da pobjegnu - ali ako oni žele da ostanu zarobljeni, šta se tu može učiniti? Oni su slobodni, i mi ne možemo zauvek da ih zadržavamo. Jer, oni će se ionako zarobiti negde drugde. Ako je već predodređeno da će postati zarobljeni, u svakom slučaju će to i postati. Onda je ovo najbolje mesto za zarobljeništvo, zato što su vrata stalno otvorena, a i uvek se nađe neko da vas pogura da izađete napolje što je moguće pre! Na drugim mestima vas ne ometaju dok ulazite, već naprotiv, dok izlazite.

Ko vam kaže da budete ovde? Ali, svejedno, vi to razumete na svoj način.

Kažeš:

...u ranim godinama bio si sam na svom putu...

Ne samo dok sam bio mlađi: oduvek sam bio sam. Čak i danas sam apsolutno sam. Vaše prisustvo ništa ne menja; moja samoća je time netaknuta - zato što je usamljenost moja unutrašnja stvar. Niko ne može da proдре ni u čiju samoću. Možete biti u gomili i apsolutno sami, ali možete biti usamljeni i u društvu. Možete sedeti u pećini na Himalajima i dalje misliti o gomili, na dragu ili dragog, na svoj grad i šta se tamo zbiva...

Kada sam putovao po Himalajima, susreo sam mnogo ljudi koji su godinama živeli po pećinama - trideset, četrdeset godina. Prvo što bi me upitali kada bismo se sreli, bilo je: "Ima li nekih vesti iz sveta? Šta se tamo dešava?" Zamislite, oni su i dalje čekali na vesti! Šta je onda loše u čitanju novina? Ako je to prvo pitanje - "Ispričaj nam nešto o svetu, šta se tamo dešava?" - onda njihovi umovi i dalje borave u svetu.

Vi možete biti sami, ali ta samoća možda nije ona istinska. Možda je to samo usamljenost, a vi mislite i fantazirate da je to nešto sasvim drugo.

Samoća proizilazi iz svesnosti; ona nije ni na koji način povezana sa tim gde se nalazite u spoljašnjem, već gde ste u *unutrašnjem* svetu. Verovatno si me pogrešno razumeo. Jer kažeš:

... bunio si se protiv pripadnosti bilo kojoj porodici, grupi, društvu, religiji, udruženju ili zemlji.

Nije mi potrebno da se baš toliko mučim. Vidim u čemu je stvar i jednostavno izlazim iz toga - nema tu nikakve

pobune! Da li ste nekada videli kako zmija odbacuje svoju košuljicu? Mislite li da se ona protiv nje buni? Ona jednostavno iz nje isklizne! Kada sam sagledao glupost *bilo čega*, odmah sam iz toga iskliznuo, tu nije bilo nikakve pobune.

Pobuna znači borbu, a borba znači ostati na poprištu bitke. I sa kim god da se borite, s njim postajete vrlo bliski ili *vice versa*: ako ste sa nekim bliski, počinjete da se borite. Zato sada za parove govore da su to bliski neprijatelji. Ili postanite bliski ili započnite bitku, ili se borite i postaćete bliski.

Vidite, nešto je tu pogrešno - vi znate da je ovo zid, da to nisu vrata: da li se zato bunite protiv zida? Prosto, izađete kroz vrata! Kad god bih video neki zid, nikad se nisam bunio protiv njega! Priznajte da bi to bilo glupo! Zidu nećete nauditi, već samo samome sebi.

Ali, svako shvata pojave na sebi svojstven način...

Jednom je neki peder, prolazeći pored crkve, osetio snažan poriv da uđe unutra i poslušati propoved. Same reči su ga toliko dirnule i toliko mu je sve to prijalo da je, kada je stigla posuda za donacije, sav radostan unutra stavio novčanicu od pet stotina dolara.

Propovednik se toliko uzbudio zbog tolike velikodušnosti, da je odmah započeo govor o ljudskoj darežljivosti. "Kakav divan primer hrišćanske velikodušnosti!" izjavio je preplavljen emocijama. "Onaj ko je dao ovoliki prilog, može da bira koju god himnu⁶ želi."

Peder ustade, takođe sav uzbuđen, i počeo da gestikulira širokim pokretima. "Uzeću njega!" i pokaza na jednog pevača iz hora. "I ovoga i ...onoga!"

6) Igra reči: hymen i hymn se u engleskom jeziku isto izgovaraju. Hymen označava devičansku opnu, a hymn - svečanu pesmu. Peško je, razumljivo, ponudu shvatio na svoj način: kog od članova hora želi da razdeviči. (nap. prev.)

Vi me uopšte ne slušate! Ja govorim nešto sasvim drugo! A vi čujete nešto deseto, tome dijametralno suprotno.

Ja sam jednostavan čovek. Nisam ni na koji način zainteresovan da ulazim u bilo kakvu glupu borbu. Vidim u čemu je suština stvari i izlazim iz toga. Potrebno je samo to suštinsko uviđanje, i sve što je pogrešno jednostavno nestaje; tu se ne postavlja pitanje bilo kakve pobune...

A ti kažeš:

Sada si spoznao, i odmaraš se u svom biću.

Ne bi se moglo reći da sam ja pronašao i da sam zato ispunjen: pre svega sam ispunjen, a zato sam i pronašao! Ti si naopačke postavio stvari!

Oko tebe se stvara komuna, zajedno sa semenom budućeg establišmenta.

To je istina! Gde god postoji neka komunikacija, biće i komune. To se ne može izbeći, a za to nema ni potrebe. Zapravo, ja odobravam da se ona stvori! Odobravam vaše prisustvo, sve sam vas pozvao da budete sa mnom, da delite radost koju sam pronašao, da delite istinu. Ali tu nema nikakvog establišmenta.

Establišment se pojavljuje onda kada Učitelj umre, onda kada komuna više nema nikakav centar, već samo površinu. *Mrtva* komuna je ono što ja zovem establišmentom. Znam da će se, pre ili kasnije, kad god se rodi neka komuna, uspostaviti nekakav establišment, ali to ne znači da stvaranje komune treba sprečavati. To bi bilo kao kada biste ubili dete zato što ono će ono ionako odrasti, ostariti i na kraju umreti, pa je zato bolje ubiti ga odmah. Zašto mu dopustiti

da živi kada će ionako umreti? Svi znaju da će umreti; ali to ne znači da zato treba ubiti svako dete. Kada smrt dođe, to je savršeno u redu.

Jedino što treba zapamtiti jeste da komuna treba da se rasturi kada Učitelj umre; tada počinje potraga za novim Učiteljima. Ili će Učitelj za sobom ostaviti mnoge učitelje, budne, prosvetljene...tada komuna može i dalje nastaviti da bude komuna, jer neće postati establišment. Ako je barem jedna osoba prosvetljena, onda je komuna i dalje komuna; uopšte nije bitno ko je taj ko je prosvetljen.

I mogu vam sa sigurnošću reći da ću ja u mojoj komuni ostaviti mnogo više prosvetljenih nego što je iko ikada izveo do sada. Isus nije ostavio nikoga...

Evo Tajne večere. U skromnoj sobi koju obasjava svetlost tek jedne sveće, sedi Isus, okružen s dvanaest učenika. Zlatni odsjaj ispunjava prostor...

Reči su suviše u toj prijatnoj tišini.

Isus se nežno obraća Petru koji sedi s njegove desne strane: "Hoćeš li ti možda ovo poslednje jaje, Petre?"

"Ne, učitelju, uzmi ga ti!" promrmlja Petar.

Isus zatim zapita Luku: "Hoćeš li ti ovo poslednje jaje, Luka?"

"Ne, učitelju, uzmi ga ti!" odgovara mu Luka.

Isus pita Stevana: "Hoćeš li ti ovo poslednje jaje?"

I Stevan odgovara: "Ne, učitelju, uzmi ga ti."

I tako Isus postavlja isto pitanje svakom od svojih najbližih učenika. Svi oni odbijaju, ostavljajući mu da pojede to poslednje jaje.

U trenutku kada Isus viljuškom krene da nabode komad jajeta, nalet vetra ugasi plamen sveće. Nastupa prigušena

vriska. Kada ponovo upale sveću, Isus sav zgrožen pokazuje svoju ruku, izbodenu sa dvanest viljušaka!

I ovih dvanaest budala je postalo dvanaest apostola! Zato je, čim je Isus umro, religija nestala, postala je kult! Postala je običan establišment. Istina, sada je tome zadat konačan udarac - Papa je iz Poljske. Niže od toga ova religija ne može pasti. Samo je jedna stvar u vezi nje dobra, a to je da gora od ovoga ne može biti. Ovo je stvarno zadnje! Tako je hrišćanstvo došlo do sedmog kruga pakla, i od toga se dublje ne može.

Znam da pojavu komune uvek prati opasnost pojave establišmenta. Krišnamurti pokušava da izbegne tu opasnost ubijajući bebu kako ne bi kasnije ionako umrla. Ali, u čemu je stvar? Smrt će svakako doći; pa ipak, ta beba je mogla poživeti desetak, pedesetak ili čak više godina.

Buda je rekao: "Moja komuna će živeti pet hiljada godina", ali onoga dana kada je dozvolio ženama da pristupe komuni, rekao je: "Sada ne mogu da obećam pet hiljada, već samo pet stotina godina!" I bio je u pravu zato što njegova uspostavljena disciplina ženama nije davala nimalo prostora. A on je bio sve stariji; bilo je nemoguće sada iznova uspostavljati novu strukturu.

Moja komuna može da poživi i duže od pet hiljada godina, zato što sam je ja i započeo sa ženama. Sada, ko može da je uništi? Ja imam svoj način! Niko ne može da je uništi; preduzeo sam sve mere predostrožnosti. Predao sam komunu u ruke žena, ali naravno opasnost uvek postoji... ipak pet hiljada godina je suviše dugačak period. Vite Adame, valjda ćeš se dotle prosvetliti! Nemoj se plašiti semena jer je ono uvek tu, mada sigurno neće isključiti

narednih pet hiljada godina. A ja ću za sobom ostaviti mnoge prosvetljene - oni su već sada spremni.

Neka žena po prvi put dolazi kod psihijatra. On je poziva u svoju ordinaciju i traži od nje da se udobno smesti na kauč. Videvši da okleva i da joj je neprijatno, on je hrabri: "Samo vi ležite na leđa i opustite se. Svi pacijenti prolaze istu proceduru. Ovo je veoma važan tretman."

Žena učini kao što joj je rečeno. Brižno namesti haljinu oko kolena, nasloni se, a zatim opusti.

"Dakle", reče doktor, "počnimo od početka. Kako su počele vaše nevolje?"

"Upravo ovako!" odgovori ona.

Znam, nevolje počinju upravo ovako, ali biće im potrebno pet hiljada godina dok se potpuno ne manifestuju. Do tada, samo oni koji su glupi neće uspeti da se prosvetle - veoma, veoma glupi! A Adame, ja ne smatram da si ti toliko glup!

Kažeš:

... ja želim da budem blizak tebi i izvoru...

Ali, to je upravo začetak komune! Svi prisutni žele da budu blizu izvora, i zato je komuna potrebna. Svi žele da budu blizu, ali se onda mora uključiti i neka disciplina, jer u protivnom nastupa haos.

Takođe kažeš:...

ali se protivim svim tim ogromnim masama, grupama (uspavanim) i vođama grupa (poluspavanim).

Nemoj u njima učestvovati! Ko te na to prisiljava? Ti odlučuješ.

Kažeš:

Čujem te kako govoriš: "Ovo je društvo individua, ali..."

Ja nikada ne koristim reči *ali* i *ako*! To mora da je tvoj sopstveni glas - čuvaj ga se!

Neki čovek je igrao rulet i došao je do svog poslednjeg čipa. Dok je tako stajao neodlučan šta da radi, čuo je kako mu neki glas šapuće: "Igraj na 32!"

I tako, smatrajući da će ionako izgubiti, on odigra na 32 - i dobi.

Tihi glas nastavi: "Stavi sve na 8!"

Tako i učini i opet dobi.

"Sada stavi sve na 19", nastavi glas.

Igrač poslušao i dobi po treći put.

"Hajdemo još poslednji put", nastavi glas, " sa tvojom srećom! Stavi sve na 3."

Čovek učini kao što mu je rečeno. Dok se mala bela lopta zaustavljala na broju 15, čovek ču ponovo glas: "Ah, sranje! Kolo sreće se zaista okreće!"

Ti u stvari čuješ sopstveni glas! Jedno je apsolutno sigurno: ja ti nisam ništa rekao. To mogu da kažem sa stopostotnom sigurnošću, da sa tobom još uvek nemam direktnu vezu - zato što si ovde polovično. Direktno mogu da se obraćam samo onima koji su *potpuno* ovde. Ti to još uvek nisi, pa ti se zato i javljaju sva ta pitanja.

Kažeš:

Eto me opet kako sedim pored reke, slušam pesmu ptica, gledam ih kako se igraju i lete, i meditacija mi se dešava sama od sebe.

Dobro je što je tako! Neka je bude sve više i više!

Sada, onaj moj deo koji se buni...

Kako to da još uvek postoji neki deo koji se buni - a meditacija se spontano pojavljuje dok sediš pored reke? Kakva je to onda meditacija? Odjednom, ptice više ne lete i ne igraju se - i opet se nešto u tebi buni?

Sada, onaj moj deo koji se buni protiv svega što sam pomenuo, pita se da li sam duboko u svom srcu siguran da je priroda pravo mesto za moj dalji razvitak, za moju terapiju i konačno za moju meditaciju.

Sve je to u tvom umu - i ta meditacija i ptice koje lete i igraju se. To je samo um i ništa više od toga!

Zašto bih ponovo ulazio u sve te grupe?

Ali, ko te na to uopšte primorava? - zaboga - ko te primorava? Ti si taj koji kaže:

Ako razumem da mi sve te gluposti prolaze kroz glavu, zašto bih tražio meditaciju na tako gusto naseljenim mestima?

Možda si zaboravio da si do razumevanja došao upravo zahvaljujući tim grupama, a i to malo misli o meditaciji koje imaš, javljaju ti se upravo zbog ove komune. U suprotnom, pored reke ionako sedi dovoljno budala za koje ptice niti lete niti se igraju niti se uopšte bilo šta dešava.

I u meni nema nikakvog poriva da slušam 'poluogledala'.

Ako ne osećaš nikakav poriv, to je savršeno u redu! Ali meni izgleda kao da ipak osećaš neki poriv. A bolje je i

slušati one koji su delimično spoznali, nego slušati samo sebe - barem neku nejasnu ideju o tome kakvo je tvoje pravo lice, kakav je tvoj odraz i u tim polu-ogledalima. Bolje je imati nejasno, staro polu-ogledalo nego običan zid. Ako nisi pronašao svoje savršeno ogledalo, bolje je koristiti tuđe - i u tome nema ničeg lošeg.

Ipak, ti potpuno nepotrebno prizivaš nevolje. Izgleda mi Adame, da si ti ovde neki novajlija...

U Južnu Afriku je došao beli Brazilac i pozeleo da ode u pozorište. Cena karte je bila pet dolara za parter i deset za balkon. To mu je bilo čudno - nikad nije video da je parter jeftiniji od balkona. Čovek koji je prodavao karte mu je rekao: "Vidim da si ovde nov. Ovde belci odlaze na balkon, a crnci u parter."

"Okej", reče Brazilac, "dajte mi kartu za balkon".

Polu sata nakon početka predstave, osetio je potrebu da piša, pa zapita tipa pored sebe gde se nalazi toalet.

"Vidim da nisi iz ovih krajeva", reče mu čovek, "zato što ovde nema toaleta. Mi jednostavno pišamo preko ograde na glave crnaca!"

Kada je skoro završio pišanje, jedan crnac iz partera, povika: "Hej čoveče, vidim da nisi odavde. Ovde belci ne pišaju samo na jednog nego preko celog partera!"

Adame, vidim da si nov ovde! Budi prisutan malo više, i sve te tvoje glupe misli će nestati. Koristi polu-ogledala dok ne pronađeš ogledalo sopstvene meditacije. Ono se može pronaći - ovde ti je na raspolaganju svako moguće sredstvo da ga pronađeš. Nemoj propustiti ovu mogućnost - a ona se može propustiti...

Poslednje pitanje

Bagvane, ja ne tražim darove ili slavu, ali nisam nikada čuo da izgovaraš moje ime. O, Bagvane, oslobodi me i ispričaj mi neku šalu.

Deva Kalimba

Evo jedne šale za tebe:

Porodica nedavno preminulog Eb Koena sakupila se prilikom čitanja poslednje volje preminulog. "Mojoj ženi Idi", započeo je advokat, "koja je bila moja voljena žena dvadeset pet godina, i koja mi je rodila dvoje predivne dece, koja mi je bila verna i velikodušna, ostavljam kuću, kola i jednu trećinu zarade od mog posla."

"Aaah!", povikaše rođaci, "kakav velikodušan čovek!"

"Mojoj kćerci, Alisi", nastavi advokat, "koja mi je pružila samo sreću i radost od dana svog rođenja, ostavljam jednu trećinu zarade od mog posla, jahtu i dvesta pedeset hiljada dolara."

"Aaah!", povikaše rođaci, "kakav velikodušan čovek!"

"Mom sinu, Davidu", nastavi advokat, "koji me je učinio tako ponosnim što je postao neurohirurg, koji je bio prvi u svojoj klasi tokom školovanja i na fakultetu, ostavljam jednu trećinu svog posla, gliser i dvesta pedeset hiljada dolara."

"Aaah!", povikaše rođaci, "kakav divan čovek!"

"Konačno", reče advokat, "mom bratancu, Luisu, koji je živeo sa nama u našoj kući većinu svoje mladosti, koji nikada ništa u svom životu nije uradio, koji je pušio samo najfinije cigare - moje cigare, koji je godinama išao okolo govoreći kako ga u svom testamentu neću pomenuti ... evo pominjem ga, zdravo Luise!"

Zdravo Kalimba!

Deveto predavanje

19. 12.1980.

Tiho blažen, blaženo tih

*To nije spoljašnja svesnost,
to nije unutrašnja svesnost
Niti je odsustvo svesnosti.*

To nije znano

to nije neznano

niti je samo saznanje.

To se ne može ni videti ni razumeti,

niti se može ograničiti.

To je nepojmljivo i izvan misli.

Nemoguće ga je definisati.

To se jedino može biti.

To je prestanak svake aktivnosti

Tiho i nepromenljivo,

Vrhovno dobro,

Jedno jedino.

To je pravo Jastvo.

To se mora spoznati pre svega.

नान्तः प्रज्ञं न बहिःप्रज्ञं

नीमयतः प्रज्ञं

न प्रज्ञानघनं

न प्रज्ञं नाप्रज्ञम् ।

अद्रष्टमव्यवहार्यमग्राह्यम-
लक्षणमचिन्त्यमव्यपदेश्यमैकात्म-

प्रत्ययसारं प्रपञ्चोपरामं शान्तं

शिवमद्वैतं चतुर्थं मन्यन्ते

स आत्मा स विज्ञेयः ॥

Nāntaḥ-prajñāṁ, na bahiḥ-prajñāṁ
Nobhayataḥ-prajñāṁ
Na prajñāna-ghanāṁ
Na prajñāṁ, nāprajñāṁ
Adr̥ṣṭam, avyavahāryam, agrāhyam
Alakṣaṇam, acintyam, avyapadeśyam, ekatma-
Pratyaya-sāraṁ, prapañcōpaśamaṁ, śāntaṁ
Sivam, advaitaṁ caturthaṁ manyante
Sa ātmā, sa vijñeyaḥ.

AUM

Purnamadah

Purnamidam

Purnat purnamudaçate

Purnasja purnamadaja

Purnameva vašišjate.

AUM

Ovo je hladno.

Ono je hladno.

Iz hladnoće nastaje hladnoća.

Hladnoća dolazi iz hladnoće,

ali hladnoća i dalje ostaje!

Jutros je zaista hladno, zato je promenjeno značenje sutri. Ja se nikad strogo ne pridržavam reči, već se držim stvarnosti! Zato, pre nego što uđemo u hladne vode Mandukja upanišade, evo nekoliko šala da se zagrejte.

Dve buve su sedele na svojim ležaljka na plaži u Majamiju, Florida. Bio je januar mesec, vreme je bilo lepo, i buve su se odmarale uz hladno piće, tela namazanog uljem za sunčanje.

Njihov mir iznenada poremeti treća buva koja se namesti odmah pored njih u treću ležaljku. Bila je obučena u teške čizme, kaput, sa rukavicama i šeširo, a i dalje je drhtala.

“Zašto si obučena za južni pol usred leta?” zapita ga jedna od prve dve buve.

“Oh”, zakuka treća buva, “ostala sam u bradi jednog hipija dok je vozio motorcikl preko hladnog i snežnog Mičigena i Detroita. Vozio je non-stop dva dana dok nismo stigli do ovde. Hladnoća mi se uvukla u kosti!”

“Sledeće zime”, reče joj jedna od buva, “otiđi na vrh jedne od luksuznih zgrada za vreme nekog koktela. Tu ćeš sigurno pronaći nekoga ko ide na jug tokom zime, pa ćeš tako doći do ovde u velikom stilu!”

Godinu dana kasnije, dve iste buve su se odmarale na plaži u Majamiju, kada se opet pojavila treća, i ovaj put u kaputu, vidno drhteći.

“Šta ti se desilo? Zašto nisi poslušala naš savet?” zapitaše je buve.

“Poslušala sam”, promumla smrznuti insekt”. Uradila sam sve kao što ste mi rekli. Smestila sam se na nekoj lepoj ženi, koja je nosila skupe haljine i nakit. Znala sam da će

otići na jug pa sam se zato popela na njen prst, uz njen zglob, preko kolena i butine sve do mesta koje je bilo ušuškano i vrlo toplo, znajući da ću u velikom stilu otići na jug.

Sledeće čega se sećam je da sam se odjednom opet našla u bradi hipija koji je dva dana vozio kroz sneg do Majamija!”

Ovo me podseća na Almastu i njena pitanja - eto ponovo se vraćam pitanjima.

Bagvane, zašto se u Iranu prodaje toliko sijalica?

Zato što pokušavaju da ih smeste u grlo pomoću čekića. To se zove islamska revolucija!

Koliko Tibetanaca je potrebno da bi zavrnuili jednu sijalicu?

Nijedan. Na Tibetu još uvek nisu čuli za sijalice.

Koliko Kineza je potrebno da bi se zavrнула jedna sijalica?

Nijedan. Ovih dana u Kini nije dozvoljeno ništa zavrutati.⁷

Zašto je Rusu potrebno toliko mnogo vremena da zavrne običnu sijalicu?

Zato što prvo treba da ima petogodišnji plan za to.

Zašto se sadašnji Papa uplašio kada je prvi put zakoračio u svoju kancelariju u Vatikanu?

Almasto, video je sijalicu kako leži na korpi za papir odmah do stola pa se uplašio da je kontraceptivno sredstvo.

I konačno...možemo ~~da zaronimo~~ u hladne vode Mandukja upanišade. Možda je vama još uvek hladno, ali meni nije. Kao dokaz vidite - moj ventilator još uvek radi!

⁷⁾ Igra reči - na engleskom *to screw in* i *to screw* znači i zavrutati ali i voditi ljubav, imati decu - prim. prev.

Brahminski sveštenik vozio je bicikl seoskim putem. Gledao je tako unaokolo bez cilja, kada je odjednom spazio dečaka kako tuca zeca. Sveštenik, bez oklevanja, skoči sa bicikla, zgrabi dečaka za kosu i održa mu predavanje. Potpuno besan, zapita dečaka: "Šta to radiš?"

Dečak mu reče:

"AUM
Purnmadah
Purnamidam
Purnat purnamudaćate
Purnasja purnamadaja
Purnameva vašištate."

Ovo je zaista bilo previše! Sveštenik propisno izudara dečaka, vrati se na bicikl i nastavi dalje svojim putem. Nekoiliko milja dalje spazi starijeg čoveka kako izviruje iz visoke trave i tuca kozu. Sveštenik je ovim bio zaista šokiran, pa se sjuri punom brzinom prema čoveku.

"Nema dve milje niz put", povika sveštenik, "kako sam srećo dečaka koji je radio isto što i ti samo sa zecom! Trebalo bi da barem imaš neku pamet pošto si već toliko stariji!"

Starac pogleda u sveštenika sa žalosnim izrazom na licu pa reče: "Da li očekuješ da mogu da stignem zeca u ovim godinama?"

Sveštenik pogleda u nebo, pa reče: "

"AUM
Purnmadah
Purnamidam
Purnat purnamudaćate
Purnasja purnamadaja
Purnameva vašištate."

Sada, sve zavisi od vas koliko duboko možete da zaronite u ove hladne vode. Pre skoka, čovek treba da se vrati nekoliko koraka unazad, zato ću početi sa sutrama iz prethodnog predavanja:

*Treće je duboki san, u kojem je um miran,
a svesnost prigušena.*

*U ovom stanju izvan dualnosti - iz kojeg talasi mišljenja
izranjaju, uživaju prosvetljeni kao u okeanu mira i blaženstva.*

Jedina razlika između dubokog sna bez snova i stanja budnosti, prosvetljenog stanja, jeste svesnost. Ako možete biti svesni i u svom dubokom snu, onda ste Buda. Vi, međutim, niste dovoljno svesni ni u budnom stanju, a Buda je onaj koji je svestan i dok je u dubokom snu. On možda i hrče: kao što vi čujete njegovo hrkanje, tako ga i on sve vreme čuje. Hrkanje je fiziološka pojava. Vi posmatrate spolja, on posmatra iznutra. U stvari, on je svesniji svog hrkanja, nego vi koji ga čujete spolja, jer vi možda imate neke druge misli, hiljadu i jednu misao, dok on nema uopšte nikakvih misli.

Onaj ko je probuđen naziva se prosvetljenim, zato što maleni plamen svesnosti nastavlja da gori svih dvadeset četiri sata, bez obzira da li je on budan, da li spava, bez obzira da li nešto radi ili ne radi ništa. Ništa nije važno: sve ostaje samo na površini. U centru nastavlja da gori plamen svesnosti, i ovaj plamen svesnosti se doživljava kao tišina i blaženstvo.

Ovo je jedna od najvažnijih stvari koje treba razumeti: lako je biti tih, lako je biti blažen, ali biti blažen i tih, to je nešto što um ne može da shvati. To se može doživeti samo u krajnjim stanjima, u krajnjoj kulminaciji, kada se sve dulanosti stapaju i postaju jedno.

Ovo je dualnost: tišina i blaženstvo su odvojeni polovi. Zato je lako biti priklonjen jednoj od polarnosti; ako ste spremni da se odreknete drugog, lako ćete dobiti bilo koje od njih, ali ostati u jednom znači ostati delimičan. A sve dok niste celoviti, niste ispunjeni. Jedino je celovitost svetost; jedino celovitost može da cveta, jedino je ona ispunjenje, zadovoljnost.

Osoba koja je ostvarila samo jedan deo svog bića, nalazi se u neprekidnom sukobu sa onim drugim, nedodirnutim delom. Takav čovek ne može plesati - on je paralizovan, jedna njegova polovina je paralisana. Kako bi i mogao plesati? On ne može čak ni da hoda! Potrebna mu je hiljadu i jedna podštapalica, ove ili one štake. On nije sposoban ni da stoji na nogama, ne može ni da živi kao svoj na svome. Potrebno mu je ovo ili ono, a te su potrebe beskrajne. Tako on nastavlja da želi i da želi, sa umom koji stalno nešto prosjači; tako nikada neće postati kralj. Biti ceo znači biti kralj.

Tišina vam je odmah na raspolaganju ako želite da se odreknete blaženstva. To su vekovima radili tzv. sveci : oni su odlučili da budu tihi i zbog te ideje su odbacili dobro raspoloženje, radost, uživanje. Zato je njihova tišina postala mrtva, ona više nije prohodna, u njoj nema nikakve muzike, njihova je tišina nalik groblju. Možete prati spomenike, možete se brinuti o njihovoj čistoći, možete na njima čak uzgajati ruže, ipak groblje ostaje groblje. Možete se truditi da sakrijete činjenice, ali su one nepobitne. Uostalom, koliko se dugo možete obmanjivati? Možda možete obmanjivatiu druge, ali sebe ne možete nikako. Znae da je u vama nešto umrlo; onog trenutka kada ste odbacili veselje, nešto u vama je prestalo da peva.

Upravo zbog ovakvih begunaca, zbog tih takozvanih religioznih ljudi, religija je postala groblje. Možete osetiti dah ove smrti u crkvama, u sinagogama, u hramovima ili džamijama. Kad god se ti religiozni ljudi sakupe, oni su mrtvi ozbiljni. Oni ne mogu ni da se nasmeju - za to više nisu sposobni. Oni su apsolutno hladni, ne mogu biti topli, zato što se takve topline plaše. Toplina predstavlja ljubav, toplina znači radost, ona je smeh. Samo radi mira, oni su odbacili sve što bi ga moglo narušiti. Zapravo, njihova tišina je samo prividna: jer tišina koju je lako narušiti i nije neka tišina. Jedino ona tišina koja se ničim *ne* može poremetiti je istinska - ali radi nje nije potrebno pobeći od sveta.

Odakle odlazi ovaj strah od sveta? Zašto svi ti ljudi beže od sveta? Strah se nalazi u njima, a ne u svetu. Oni se plaše da će se, ako ostanu u svetu, možda zaljubiti ili će početi da uživaju u nečemu, da će možda početi da žive. A tamo gde ima toliko živih ljudi možda će zaboraviti na svoj zavet ćutanja. Možda će početi da pevaju! Uplašeni pred mogućnošću, pred svojim unutrašnjim potencijalom, oni beže od mogućnosti koje im se pružaju i tako se zatvaraju u pećine, u manastire. Naravno, tako postaju tihi, ali je ta njihova tišina bezvredna; ona nema nikakvu važnost. Ona nije sveta - ona čak nije ni živa, kako onda može biti sveta? Ništa iz nje ne može izrasti; ona je gola kao pustinja. Ona je apsolutno impotentna, nekreativna, nesenzitivna.

Eto, zato sam ja protiv tog starog, skoro rutinskog religioznog stava, zbog njegove tendencije da pobegne od života. Ja sam protiv svakog odricanja, ali sam zato za uživanje. Voleo bih kada bi svaki hram bio ispunjen smehom, kada bi crkve bile mesta radosti, a džamije odjekivale od muzike i plesa.

Da li znate da se u džamijama muzika izbegava do te mere da čak ni pred džamijom ne možete svirati ni na jednom instrumentu - to može izazvati negodovanje. U Indiji se ovo dešava skoro svakodnevno. Čak i ako zasvirate flautu ispred neke džamije, to automatski znači da ste protiv muslimana - da ste protiv njihovih ubeđenja. Zamislite, samo zbog sviranja! Možete čak i odsvirati nešto na stihove iz Kurana, ali u džamiji muzika nije dozvoljena, čak ni u njenoj bližoj okolini. Strah od muzike? Strah od radosti? Strah od života?

Dobro je što ti tzv. religiozni ljudi nisu uspeli da ubede ostatak čovečanstva - u tome nisu uspeli zato što je njihov ceo pristup bio zasnovan na negiranju života; nisu u tome uspeli zato što većina ljudi ipak nije toliko sklona samoubistvu. Nisu uspeli da prošire svoje ideje iz prostog razloga što ljudi nisu sadomazohisti. Ali ipak, uspeli su da utiču na nekolicinu sadomazohističkih ljudi, na psihološki bolesne individue, na samoubice. Uspeli su da privole nekoliko negativnih umova, i ti negativni umovi su dominirali našom prošlošću.

Pre svega, ja želim da uvedem afirmativan pristup, a njega podržavaju i Upanišade: one su pozitivno orjentisane. Upanišadsko gledište je jedino pozitivno, ali je čudno da čak ni hindusi koji i dan danas čitaju Upanišade, ne mogu uvideti taj pozitivan stav. Oni se i dalje odlučuju na beg, na negativan stav prema životu. Oni tumače Upanišade na takav način da one gube svaki smisao - zapravo, oni ih predstavljaju upravo sa suprotnim značenjem. Oni izvrću značenje reči na takav način da i ono što je afirmativno postaje negativno, i ono što je da postaje ne. U tome su veoma vešti.

Obrazovani ljudi su veoma vešti. Oni znaju kako da žongliraju rečima, kako da cepidlače. Oni stvaraju maglu do te mere da se ništa ne vidi, toliko dima logike da vi polako zaboravljate koje je pitanje postavljeno na početku.

Međutim, Upanišade imaju pozitivan pristup, potpuno pozitivan pristup.

Lako je biti tih, ako ste spremni da napustite blaženstvo, ali napustiti blaženstvo znači napustiti život, a napustiti život znači napustiti Boga. Takva tišina nema nikakvu važnost - vi ste izvršili samoubistvo. A naravno, mrtva usta ne govore...

Jednom je neki čovek ubio svoju ženu. Na suđenju, sudija ga upita: "Da li ste svesni šta ste uradili?"

Čovek mu odgovori: "Ja sam veoma miroljubiv."

Sudija ga zatim zapita: "Šta vam to znači 'miroljubiv'? Ubili ste svoju ženu, a i dalje mislite da ste miroljubivi?"

Čovek mu reče: "Otkad sam je ubio, u našoj kući je tako mirno!"

Naravno, ako ubijete ženu, biće mir u kući! Ako pobegnete od žene, opet će biti mir i tišina. Ako pobegnute od dece, naravno, negde u neku pećinu na Himalajima, biće mir i tišina. Ali koja je cena za to? Sve je to obična glupost!

A drugi ekstrem je izbor blaženstva i odbacivanje tišine. To ljudi vekovima rade. Oni su izabrali radost, zadovoljstvo, uživanje, razne oblike zadovoljstva, razne varijante blaženstva. Blaženstvo je kao duga: ima puno boja, od zadovoljstva do blaženstva; ono ima ceo spektar od fizičkog do psihološkog, pa sve do spiritualnog i izvan toga.

Ljudi koji su izabrali zadovoljstvo, veselje, sreću, blaženstvo, radost, odrekli su se tišine. Zato je njihovo

blaženstvo rastrzano, skoro ludo. Ono je, istina, živo, ali na pomalo lud način. Oni svi plešu, ali njihov ples ne poznaje ritam. On je sav kaos, anarhija. Oni svi pevaju, ali ne znaju šta to zapravo pevaju. Njihova pesma je besmislena, nema nikakvog značaja, zato što sa sobom ne nosi tišinu.

Pesma bez tišine je prazna: ona je ćup bez sadržaja, cvet bez mirisa. Ona je lažni cvet: možda papirni ili plastični, ali nikako pravi. On nema korena. On nije izrastao, već je tako gotov napravljen.

Ljudi na isti način proizvode različite vrste zadovoljstva, ali to ih ne zadovoljava, ne donosi im ispunjenje; naprotiv, čini ih sve luđim. Tako su se tzv. religiozni ljudi umrtvili, a tzv. svetovni poludeli. U ovakvom je stanju celo društvo - to je naša situacija. Nekoliko ljudi je zaboravilo kako da se smeje, a nekoliko njih se smeje neurotično. Njihov je smeh neurotičan, histeričan. Oni njime ne gospodare, već mu robuju. Oba su ekstrema pogrešna.

Upanišade su pronašle zlatni rudnik, a to je srednji put. Čovek mora imati oba, ništa ne sme biti podređeno u odnosu na ono drugo. Jedino tada - kada je vaša tišina bremenita blaženstvom, a vaše se blaženstvo preliva od tišine - jedino tada postoji celovitost, potpunost. Tada svaka dualnost i shizofrenija nestaju.

Voleo bih da moji sanjasini budu takvi: tiho blaženi, blaženo tihi. Ovo stanje tihog blaženstva ili blažene tišine:

*...nije spoljašnja svesnost,
to nije unutrašnja svesnost
Niti je odsustvo svesnosti.
To nije znano
to nije neznano*

*niti je samo saznavanje.
To se ne može ni videti ni razumeti,
niti se može ograničiti.
To je nepojmljivo i izvan misli.
Nemoguće ga je definisati.
To se jedino može biti.
To je prestanak svake aktivnosti
Tih i nepromenljivo,
Vrhovno dobro,
Jedno jedino.
To je pravo Jastvo.
To se mora spoznati pre svega.*

Sada, proučimo svaki stih veoma pažljivo. Ovo stanje Upanišade nazivaju 'četvrtim', turija; Mandukja pokušava da vam pomogne sa nekoliko nagoveštaja. Prvo:

To nije spoljašnja svesnost...

To nije ekstrovertnost; jer se tako nešto naziva običnim budnim stanjem. Svesni ste spoljašnjeg sveta, ali niste svesni onoga što se zbiva unutra. Svesni ste objekata, ali niste svesni svoje unutrašnjosti. Svesni ste svega izuzev svoje subjektivnosti. Poznato vam je drveće, planine, reke, zvezde, ali vam je apsolutno nepoznat onaj kome je sve to poznato - ko sam ja?

Spoljašnja svesnost, ekstrovertnost, pruža vam razna saznanja, i to je svet nauke. Pošto je nauka zasnovana na spoljašnjoj svesnosti, ona *ne* može opaziti ničiju unutrašnjost, u vama ne može pronaći nikakvo sebe, ne može otkriti nikakvu dušu - iz prostog razloga što je sam

njen pristup u tome sprečava, sam njen metod proučavanja je istovremeno i njeno ograničenje.

Vi ne možete videti ušima niti čuti očima, ali to ne znači da ako ne možete čuti očima da na ovom svetu nema zvukova. Ako ne možete gledati ušima, to ne znači da nema svetla, da nema boja na ovome svetu; to samo znači da nešto pokušavate da otkrijete metodom koji je pogrešan. Oči mogu videti, uši mogu čuti, i to su njihova ograničenja. Ako pokušate očima da slušate, onda naravno nema nikakve muzike - ali to ne dokazuje da muzika ne postoji; dokazuje samo da ste opsednuti određenom ograničenom metodologijom.

Nauka je opsednuta spoljašnjom svesnošću, i, naravno, kada sve svedete na spoljašnjost, ne možete spoznati ono unutra. Već ste ga unapred odbacili, već ste ga sprečili da se pojavi, birajući svoj metod. Zato nauka nikada neće moći da otkrije svest. Ako ostane ograničena na svoje spoljašnje metode, nema nade da će ikada otkriti Boga; onda je za nauku Bog obična izmišljotina.

Isto važi i za onu drugu suprotnost. Bilo je ljudi koji su kao i Šankaračarija govorili da je spoljašnji svet iluzoran, da je *maja*. Na neki način, oni su isti kao i naučnici: postali su opsednuti onim unutrašnjim. Ali, ni naučnik se ne ponaša u skladu sa svojom naukom, kao što se ni Šanakaračarija i njegovi naslednici ne ponašaju u skladu sa svojom filozofijom - jednostavno to nije moguće. Naučnik neprestano u svom proučavanju koristi svoju svest, čak i ako je poriče, u samom tom poricanju koristi svoju svest. Svest ne možete poreći; jedino je ona neosporna, neporeciva.

Jednom se desilo:

Mula Nasrudin i nekoliko njegovih prijatelja je razgovaralo. Nasrudin se toliko hvalio svojom velikodušnošću da ga je jedan od prijatelja upitao: "Ako si stvarno toliko velikodušan, zašto to ne dokažeš? Do sada nas nikada nisi pozvao kući na sedeljku, a kamoli na neku zabavu!"

Mula, od uzbuđenja u trenutku zaboravi na svoju ženu, pa reče: "Hajde, idemo iz ovih stopa! Pođimo svi mojoj kući na večeru!"

Ali kada su krenuli i počeli da se približavaju kući, on shvati šta je učinio. Sada je stvarno upao u nevolju! U stvari, seti se da ga je tog jutra, kad je odlazio od kuće, žena zamolila da u povratku donese neko povrće - a on se zadržao sa prijateljima na šahu i potpuno je zaboravio na povrće. Mora da mu je žena do sada poludela - bilo je već večer, i sunce je zalazilo.

On reče prijateljima: "Svi vi znate, kao oženjeni ljudi, moje probleme - sačekajte me za trenutak pred vratima. Ja ću ući prvi i saopštiti ženi da sam pozvao nekoliko prijatelja."

Svi shvatiše - svaki muž će to razumeti - pa i ostadoše ispred ulaznih vrata. Mula uđe. Reče ženi da je upao u zamku: "Bilo je stvarno glupo što sam pozvao sve ove ljude, ali mi sada pomozite i izbavite me iz ove situacije. Otvorite ulazna vrata i reci im da nisam kod kuće."

Žena učini kao što joj rečeno i zapita Muline prijatelje: "Šta radite svi vi ovde?"

A oni joj odgovoriše: "Pa čekamo Mulu Nasrudina!"

Ona im odgovori: "Ali on se nije vratio kući - nisam ga videla od jutros. Otišao je na pijacu da mi donese nešto povrća i još se nije vratio."

Oni povikaše: "Šta to govoriš! Došao je sa nama, videli

smo ga kako je ušao u kuću, čak smo ga čuli kako sa tobom razgovara. Čak smo i čuli da je sve ovo njegova ideja! I koga ti pokušavaš da lažeš! Došli smo s njim! Znamo da je u kući!”

Žena je stajala ćuteći. Šta sada da radi? Nije očekivala da će se ljudi toliko vatreno držati svog stava.

Videvši šta je zakuvao - Nasrudin je sve slušao sa prozora na gornjem spratu - toliko se uznemiri zato što njegova žena nije uspela da ubedi budale, pa otvori prozor i povika: ”Možda ste vi u pravu kada kažete da je došao sa vama, ali možda je izašao na zadnja vrata! A zar vas i nije sramota da tako napadate tu jednu ženu! Marš odavde! Kažem vam da nije kod kuće!”

Ne možete reći: ‘Nisam u kući’, zato što sama ta izjava dokazuje da *ste* u kući!

Naučnik kaže: ”Nisam u kući”. To zapravo znači: ”Ovde unutra nema nikoga.” Pa ko onda to govori? Čemu onda sav taj napor da se dokaže da unutra nema nikoga, da je sve to samo pustoš? Ko je onda taj koji to pokušava da dokaže?

Karl Marks tvrdi da je svest samo posledica materije - štaviše nus-proizvod - a sam taj nus-proizvod kaže da svest ne postoji! I on je spreman da se o tome raspravlja i napisani su tomovi knjiga gde se dokazuje da svest zapravo ne postoji.

Šankaračarija je, opet, govorio da svet ne postoji - a svakoga dana je odlazio da prosi. Gde li je to odlazio da prosi? Putovao je celom zemljom i uzduž i popreko kako bi ubedio ljude da svet ne postoji, da je sve to *maja*. Ponekad se zapitram kako je moguće da ga niko nije zapitao: ”Ako je sve *maja*, koga onda u to ubeđujete?” Kada bi se sreo sa njim, prvo što bih ga pitao bilo bi: ”Kome onda ti

govoriš?” Jednostavno bih ga ošamario i sačekao da vidim šta će se desiti. Ako je svet iluzoran, onda sam i *ja* iluzoran, i moj šamar, pa ako se naljuti ili uradi nešto slično tome, zašto? Zbog čega? Ovde nema nikoga! Nepotrebno ulaženje u rasprave, dokazivanja...

A sledbenici Šankaračarije su napisali knjigu *Šankar Digviđaj* - Šankarina pobjeda sveta - pobjeda sveta! zato što je pobedio sve tadašnje indijske filozofe. Išao je od mesta do mesta, svakoga je izazivao, a bio je dobar polemičar, dobar logičar. Ali s kim se raspravljao? - sa iluzornim ljudima? Pobeđivao je dakle iluziju, borio se sa snovima koji uopšte ne postoje?!

Ako poričete nešto stvarno, onda će se desiti sledeće: vaše ponašanje će vam dokazati da grešite, zato što se stvarnost ne može poricati. Možete se protiv toga buniti, ali sam vaš život će vam pokazati... sigurno je Šankara, kada je bio žedan, ipak tražio čašu vode, a voda je iluzorna. Dakle, kako iluzorna voda može utoliti stvarnu žeđ?

I zašto ste se uopšte odriicali sveta ako je nestvaran? Ne odričete se onoga što ne postoji, jer bi se u protivnom svako mogao odreći svega. Možete reći: ”Odrekao sam se kraljevstva.” A ako vas neko upita: ”Gde je to vaše kraljevstvo?” vi ćete mu verovatno reći: ”Pa, ono je iluzorno! Ono u stvarnosti ne postoji, ali ja sam ga se svejedno odrekao”...On se odrekao sveta, i to nepobitno dokazuje da je svet stvaran.

Postoje ljudi koji su obratili pažnju na spoljašnju svest - to su tzv. naučnici; zatim imamo one koji su obratili pažnju na unutrašnju svesnost - to su tzv. vedantini. Na Istoku ih predstavlja Šankaračarija, a na Zapadu Berkli. On kaže da je svet ništavan, da je sačinjen od iste stvari kao i snovi.

Mandukja kaže:

To nije spoljašnja svesnost...

Četvrto stanje, prosvetljeno stanje, nije spoljašnja svesnost; ono nije ekstrovertnost.

To nije ni unutrašnja svesnost.

To nije introvertnost - zato što je podela na unutrašnje i spoljašnje prividna. Šta nazivate spoljašnjim, a šta unutrašnjim?

Uzmimo disanje, na primer. Dah ulazi, tako postaje unutrašnji, a kada izlazi, postaje spoljašnji. Jedan isti dah dok ulazi, postaje unutrašnji, a kada izađe, postaje spoljašnji. Šta je taj dah onda? - spoljašnji ili unutrašnji? Spoljašnje i unutrašnje je ceo krug: pola je unutrašnje, a pola spoljašnje, oba zajedno čine ceo krug.

Niti je odsustvo svesnosti.

Ali i onda preostaju još dve mogućnosti: ako to nešto nije spoljašnja svesnost, a nije ni unutrašnja, onda je možda odsustvo svesnosti. Mnoge je ovo odsustvo svesnosti zavaralo. Oni su pomislili da je ovo duboko stanje bez snova zapravo četvrto stanje - čak i ljudi kao što je bio Ramakrišna.

Ramakrišna je ceo svoj život, izuzev par dana pred smrt, verovao da je odsustvo svesnosti, *sušupti*, samadi, tj. četvrto stanje, *turiya*. Oni koji znaju, kažu da je to *đad samadi*, neka vrsta nesvesnog samadija, a ne istinski samadi. To zaista jeste stanje duboke tišine, ali budući da je svesnost odsutna, nema nikakvog blaženstva, jer tamo gde nema svesnosti nema blaženstva, nema plesa, nema nikakve radosti.

Ramakrišna je često ulazio u *đad samadi* i u njemu ostajao danima. Jednom je tako ostao nesvestan spoljašnjeg sveta čitavih šest dana, ali je njegovo stanje pre ličilo na komu. Doktor koji ga je pregledao, tvrdio je da je Ramakrišna u komi - prema *njihovom* viđenju, to je bila koma i ništa drugo, jednostavno odsustvo svesnosti. On je bio potpuno nesvestan - disao je, ali ničega nije bio svestan.

Jednom sam video neku ženu koja je u komi provela devet meseci, disala je i živela, ali kakav je to bio život? - obično vegetiranje. A lekari su bili ubeđeni: "Evo, sada više neće moći da nam se vrati, zato što je u komi već provela toliko vremena, pa su joj moždane ćelije sigurno već uništene, a bez njih možda više nikada neće moći da povрати normalnu budnu svest" - i ona se zaista *nikada* više nije vratila. Živela je još tri godine i onda je umrla u komi.

E sada, te četiri godine, zovete li vi to životom? Naravno, to nije smrt, slažem se, ali sigurno nije ni život. To je jednostavno odsustvo života; preostao je samo minimum života, tek fiziološki procesi kao što je npr. disanje. Krv i dalje cirkuliše, ali svesti više nema.

Ramakrišna je za ovo stanje mislio da je *samadi*, kao što i mnogi ljudi misle da je to *samadi* - i postoje mali trikovi koji ga mogu izazvati. Postoje joga položaji, vežbe disanja koje mogu proizvesti ovo stanje. Možete ući u komu, osetiti fantastičan mir, a kada se iz nje vratite bićete veoma osveženi; bićete preporođeni, veoma živahni, jer je to vrsta veoma duboke relaksacije - koja je dobra za zdravlje, ali nema nikakve veze sa četvrtim stanjem, prosvetljenim stanjem, stanjem probuđenosti.

Ramakrišna je spoznao šta je pravi *samadi* tek u poslednjim godinama svog života, i to zahvaljujući jednom mistiku

po imenu Totapuri. Totapuri mu je pomogao da izađe iz ovog trećeg stanja i da uđe u četvrto.

A pevanje mantri nije ništa drugo nego napor da se svesnost odstrani.

Na sanskritu imamo dve reči za san: jedna je *nidra*. *Nidra* označava uobičajeni san, prirodan san, svake noći ulazite u to stanje. Druga je reč *tandra*: *tandra* znači namerno izazvan san. Može se čak prevesti i kao 'hipnoza'. Hipnoza je takođe san, ali je uz hipnozu vezan i jedan sasvim drugačiji kvalitet: ona je namerna, izazvana, nije prirodna.

Šta radite u hipnozi? Ponavljate određene formule. Na primer, ponavljate "Upravo padam u duboki san. Moje telo se smiruje i ja padam u duboki san." Tako vi to ponavljate, ponavljate, ponavljate, i to veoma koncentrisano, i ta ideja polako tone iz svesnog uma u njegov nesvesni deo, i onog trenutka kada dosegne nesvesno, vi upadate u duboki san. To je iskreirani događaj.

U Transcendentalnoj meditaciji se dešava isto kao i u ostalim metodama koje se svode na ponavljanje mantri. *Bilo kakvo* ponavljanje može stvoriti *tandru*, hipnozu. I naravno, nakon toga, kada se vratite, osećate se veoma prijatno, veoma ispunjeno, ali to nije konačna spoznaja. To je dobro iz zdravstvenih razloga.

Zato ja Transcendentalnu meditaciju Mahariši Maheš Jogija zovem ne-medicinskim smirujućim sredstvom. Ona je dobra za ljude koji pate od nesanice, koji ne mogu lako da zaspe - naravno da je dobra. Možda je to razlog zašto u Americi ima toliko puno sledbenika, zato što je Amerika zemlja koja pati od nesanice, i to do to mere da im uopšte ne dozvoljava da padnu u san; oni se sve vreme prevrću u

krevetu. Ali bilo kakvo ponavljanje, zapamtite...možda to ne mora biti sanskritska mantra, ne mora biti:

AUM

Purnmadah

Purnamidam

Purnat purnamudaćate

Purnasja purnamadaja

Purnameva vašišjate.

Bilo šta će pomoći - npr. H₂O -to je jedan veoma stari metod. Ljudi broje od jedan do sto i unazad - sto, devedeset devet, devedeset osam, devedeset sedam, i tako sve do jedan, nula, pa ponovo do sto, pa opet unazad do jedan, pa onda opet gore... uz lestvicu, niz lestvicu, uz lestvicu, niz lestvicu...Uspećete četiri, pet puta, i onda ćete sigurno zaspati - i eto izveli ste pravu Transcendentalnu meditaciju!

Možete izmisliti i neku svoju, nema potrebe da pitate bilo koga za sistem, to je tako jednostavan proces da svako može da ga izvede. Možete ponavljati i svoje sopstveno ime, pa će vam to koristiti. Nema ničeg posebnog u sanskritskim rečima ili arapskim - sve može da vam bude sredstvo, ako ga ponavljate.

Ali, ovo će stvoriti samo odsustvo svesnosti, zato što ponavljanje stvara dosadu, a dosada stvara pospanost. I ako stalno uljuljukujete sebe - a Transcendentalna meditacija i nije ništa drugo nego uljuljivanje - samo se mučite mantrom, i nastavljate da se mučite, nastavljate da je ponavljate, i ne slušate sebe. Um će reći: "Dosta mi je svega! Dosadno mi je da ovo dalje ponavljam!" ali vas to ne brine, jer nastavljate da je ponavljate. Preostaje jedan jedini izlaz za um: on može da se uspava, da se oslobodi i vas i vaše mantre i vašeg Maharišija! Zato on beži u san!

Mandukja upanišada kaže da to nije ni odsustvo svesnosti.

To nije znano...

To nije znanje, zato što to nije nešto izvan vas što možete posmatrati i znati. Nauka zapravo označava znanje - jer sama reč 'nauka' znači nešto naučiti, saznati. To nije nauka, nije znanje, nije sposobnost saznavanja.

To nije neznano...

Ali, nemojte odmah odlaziti u drugi ekstrem. Ako kažete da nije znanje, možda ćete pomisliti da je to neznanje, nešto nepoznato. E, dakle, nije ni to - već neki treći fenomen. Neznanje i znanje su dve strane istog novčića: onaj ko je neznalica može postati znalac, ali i onaj ko je pun znanja može postati neznalica. Oni se mogu promeniti jedan u drugog, pa prema tome nisu mnogo različiti. Koja je razlika između neznalice i nekoga ko je načitan, ko je pun znanja? Razlika je samo u kvantitetu. Osoba koja je u neznanju zna manje, a onaj ko je načitan, zna više. On je bolje informisan, pročitao je više knjiga, a onaj ko je neznalica nije baš tako dobro informisan, nije toliko načitan. Ali to je samo razlika u kvantitetu, nema nikakve kvalitativne razlike.

Zato Mandukja kaže:

*To nije znano
to nije neznano
niti je samo saznavanje.*

Ovde se dakle, Mandukja trudi da vas približi neizrecivom, pokušavajući da izbegne sve zamke. Prva zamka

je da vi možete misliti da je to znano - nije. Možete misliti da je neznano - nije. Možete misliti da je samo saznavanje - nije.

To se ne može videti ni razumeti...

Nema ni načina da se vidi, zato što to nije spolja, a nema ni načina da se shvati zato što nije ni unutra. To je izvan oba, zato je to izvan viđenja i shvatanja. To je misterija: i jednostavno se ne može tako jednostavno razotkriti.

Niti se može ograničiti.

Kada kažete da je to znanje, već ste ga ograničili; kada kažete da nije znanje, opet ste ga ograničili; kada kažete da je samo saznavanje, opet ste ga nekako ograničili. Bilo koja reč ograničava.

Zato ja volim Upanišadski uzlet: on ostavlja sve iza sebe. Na primer, Vede kažu da je to saznavanje; to je značenje reči veda. *Viđ* znači znanje; iz tog *viđ* nam dolazi *veda*; *veda* označava znanje. Vede kažu da je to saznavanje. A Mandukja upanišada kaže:

To nije znano...

Oslobodite se Veda, oslobodite se svih spisa, oslobodite se svih reči!

Sokrat kaže: "Ja znam samo jedno, a to je da ne znam ništa." On zapravo kaže da je to nesaznavanje. Dionizije kaže da je to *agnosia*, nesaznavanje, ali Mandukja opet odlazi korak dalje. Ona govori bolje i od prvog - znano je najniže, neznano je malo više, ali ga i dalje definiše, ograničava ga. Sokrat i Dionizije su bolji od Veda, ali su i dalje daleko iza onih koji žele da istraže i odu dalje.

A Mahavir kaže da je to *kaivalja*, samo saznavanje. Mandukja upanišada kaže da se Mahavir veoma, veoma približio, ali da se i to može poreći, a kada to uradimo doći ćemo nadomak toga, nadomak onoga što se ne može definisati.

*To se ne može ni videti ni razumeti,
niti se može ograničiti.
To je nepojmljivo i izvan misli.
Nemoguće ga je definisati.
To se jedino može biti.*

Nema načina da se to spozna - ni putem spisa, ni iz tradicija, niti od gurua. Nije ga čak moguće saznati od bilo koga ili bilo čega drugog, i zato *vi* morate *to* postati. A način da to učinite je da se rastopite u celom, da nestanete kao odvojeni entitet, kao ego; to se misli kada se kaže da se to može jedino biti. Ne budite ostrvo; nestanite i postanite deo beskrajnog kontinenta. Nemojte ostati kišna kap; skliznite s lotosovog lista u jezero i nestanite. Onog trenutka kada kap sklizne u jezero, ona i jezero postaju jedno, postaju okeanski.

To je prestanak svake aktivnosti...

U samom centru vašeg bića nema nikakve aktivnosti; svaka aktivnost se odvija na površini, a ne u centru. Centar je apsolutno miran i nepromenljiv. On je *vrhovno dobro*, *sumum bonum*. Biti to, znači biti moralan, *biti* to, znači biti pun vrlina.

To je ...jedno jedino.

Ovde nema ni poznatog niti onoga što se spoznaje; oni su se stopili sa jednom jedinom stvarnošću. Zato sada nema

nikoga ko može da kaže: "Ja ne znam" jer je i to takođe izjava. Sokratova izjava je mnogo bolja od mnogih izjava onih ljudi koji navodno znaju, ljudi koji govore: "Mi znamo" - oni su najgluplji. Sokrat je od njih mnogo bolji. On kaže: "Ja znam jedno, a to je da ništa ne znam", ali i ovo je nekakva izjava. Eto, on zna makar jednu stvar - da ne zna ništa. Pa ipak on jeste... ostatak ega nalik senci. Ako ne sam ego, onda barem se tu negde održava senka ega - negde se skriva. Ali to skrivanje takođe mora prestati, jer ćete samo tako doći do pravog jastva.

*To je pravo Jastvo.
To treba spoznati pre svega.*

Ova izjava - i to poslednja - izgledaće kao paradoks, zato što smo rekli da se to ne može saznati, da nije znano, a da nije ni neznan. Rekli smo takođe da to nije ni saznavanje, da je nepojmljivo, da ga je nemoguće definisati, a Mandukja na kraju kaže:

To treba spoznati pre svega.

U tome je nevolja jezika. To nije greška Mandukja Upanišade - greška je u jeziku. Jezik ne može ispravno preneti ono što jeste, jezik to ne može ispravno označiti, ali se to *mora* spoznati. Sada ovom 'spoznati' treba dati ispravno značenje: značenje - postati jedno s tim. To je jedini način kako ga možete spoznati. Spoznati znači nestati, spoznati znači prestati postojati.

Šekspir kaže: "Biti ili ne biti, pitanje je sad?" Ako upitate Mandukja upanišadu, ona će reći - a ja se sa tim slažem - da pitanje nije: biti ili ne biti, već kako ne biti da bi po prvi put mogao biti? Da bi se bilo, ne treba biti. Nestanite kao taj i

taj, i pojavite se kao onaj pravi i jedini koji *jest*. Neka sve maske spadnu kako bi se razotkrilo pravo lice, neka um nestane kako se ne bi više uplitao...i vi ćete ostati mirno blaženi, sjedinjeni sa sveukupnim postojanjem.

Tada ćete se obreti u cveću i mirisu, među pticama i njihovom pesmom, među suncem, mesecom i oblacima, među ljudima, među životinjama, otkrićete da ste sveprisutni. Bićete ogromni kao sam univerzum.

A cena za sve ovo je mali ego. Od vas se stvarno ne traži da izgubite mnogo. Sve je to budalaština! Sve je to pogrešno! Sve je to samo ideja. Ako ste u stanju da to napustite, odjednom ćete doživeti ekspanziju, i tada će vam sva bogatstva postojanja biti na raspolaganju. Sve pesme će biti vaše, svi blagoslovi, sva dobra.

Stanje ekstaze je četvrto stanje, *turiya*. Njega treba spoznati! Njega treba živeti! To je jedini način da se živi najviši život. Ako se ovo ne pronađe, život ostaje bedan, život ostaje pakao. Pronaći ga znači stupiti u Božje kraljevstvo.

Deseto predavanje

20. decembar 1980.

Izazov mojoj ljubavi

Prvo pitanje

Bagvane: "Zajedno igramo ove umne igre, prevazilazeći barijere, sadeći novo seme. Igrajući se ove umne gerile, pevamo mantru 'neka bude mir na zemlji'. Svi mi igramo ove umne igre oduvek... Ljubav je odgovor, i ti to znaš sa sigurnošću. Ljubav je cvet i ti moraš da ga gajiš. Da je odgovor, ti i to znaš sa sigurnošću. Da je predanost i ti moraš da je gajiš..." Ovu pesmu je napisao Džon Lenon pre otprilike deset godina. On je sada mrtav. Lenon te je veoma voleo, iako je tvrdio da još uvek nije spreman da ti bude učenik. I ja sam mogu da osetim nešto slično. Stvarno bih voleo da nam nešto kažeš o njegovoj smrti.

Svatantra Sardano

Reči imaju svoju magiju, a pesnici, pevači i njima slični žive u ovom magičnom svetu reči, a ne u stvarnom svetu. Oni su vešti, veoma vešti i sposobni, bar po pitanju delikatnih i suptilnih talasa reči, maštanja, snova, ali je sve to što rade potpuno nesvesno.

Džon Lenon na jednom mestu kaže:

"Ljubav je odgovor, i ti to znaš sa sigurnošću."

A on sam to ne zna sa sigurnošću. Takođe kaže:

"Ljubav je cvet i ti moraš da ga gajiš."

Ali da biste sve ovo spoznali, morate biti apsolutno probuđeni, zato što je ljubav krajnji izražaj svesti. Pesnik o njoj može maštati, pevač pevati, slikar može pokušati da je naslika, ali su svi oni videli tek odraz meseca u vodi; nisu videli sam mesec. I, naravno, odraz meseca u jezeru je sačinjen od iste stvari od koje su sačinjeni i snovi. Pevači, pesnici, svi su oni sanjari, a ne mudraci. Zato on kaže:

"Da je odgovor, ti i to znaš sa sigurnošću."

Ali, on sam nije u to siguran. Da jeste, ne bi govorio o meni kao učitelju u superlativima, a ipak nije bio siguran da li da postane moj učenik. Šta znači biti nečiji učenik? To znači - zaljubiti se. To je najviši oblik odnosa, relacije, potpuno prihvatanje i odsustvo svakog zadržavanja.

On peva:

"Da je predanost i ti moraš da je gajiš..."

Reči mu zvuče istinito, ali su one ipak samo odraz meseca na površini vode. Ako zaronite u jezero, nećete nigde naći nikakav mesec. U stvari, onog trenutka kada skočite u jezero, odraz će nestati, raspršiće se na hiljadu delova. Raširiće se po celom jezeru; nećete moći da ga zadržite. Odraz je, istina, divan; ali ne smemo zaboraviti da je to samo odraz i da kao takav ne može transformisati vaše biće.

Zato on peva: "Ljubav je odgovor...ljubav je cvet...da je odgovor...da je predanost...i ti to znaš sa sigurnošću" - ali je on sam apsolutno nesvestan toga; on sam to nije doživeo. Divan čovek, ali i dalje izgubljen u svojim snovima i maštanjima.

Pesnik živi nesvesno, dok mudrac živi svesno. Ponekad su njihove reči apsolutno iste - ali nemojte da vas reči zavaraju. Ako zaista želite da znate da li ove reči odražavaju stvarnost ili su prazne, morate pogledati život tog čoveka.

Khalil Gibran je napisao neverovatno lepe reči. One su se toliko približile Hristovim, Zaratustrinim, Lao Ceovim, Budinim, pa zato postoji velika mogućnost da ljudi pomisle kako je Khalil Gibran prosvetljen. On možda čak prevazilazi Lao Cea, Budu ili Hrista, bar što se tiče izražaja; možda je

njegov izraz lepši, zato što je on vešt pesnik, vešt slikar. On poseduje izuzetnu senzitivnost za lepotu, ali bez obzira, to je nesvesno.

Buda možda nije tako divno objasnio neke stvari, zato što nije pesnik u uobičajenom smislu te reči, ali šta god da kaže, to je istina. Možda njegovim rečima nedostaje poetičnosti, ali bi se pre moglo reći da rečima uvek nedostaje istinitosti; one nikada nisu dovoljno adekvatne. Zato nemojte biti obmanuti rečima.

Sardano, ti si, eto, obmanut rečima. Zato kažeš:

I ja sam mogu da osetim nešto slično.

Sardano u sebi nosi kvalitete jednog pesnika, ima senzibilitet kreativne osobe. Zato sam mu i dao ime Sardano: *sardano* znači kreativnost.

Ali, na Khalila Gibrana ili Džona Lenona uvek treba motriti: da li su njihove istine prave ili su samo obični snovi, fantazije, imaginacije; da li su oni odista doživeli ono o čemu pričaju ili su to samo puste želje. Morate motriti na Budu...

Priča se da je Buda rekao: "Nemojte mnogo voditi računa o tome šta ja pričam, bolje me pogledajte, posmatrajte me, osetite me. Neka reči nestanu. Nemojte dozvoliti da se reči ispreče između mene i vas. Doživite moju tišinu, doživite energiju koja me okružuje, vibrirajte sa mnom - jedino ćete tako razumeti ono što vam govorim."

Ako želite da razumete Budu, njegove reči, morate posmatrati njegov život.

Buda je takođe rekao, i to veoma oštro: "Nemojte slediti moje reči, sledite ono što radim, sledite ono što jesam."

Sardano, vidim da su ove reči lepe:

"Zajedno igramo ove umne igre, prevazilazeći barijere, sadeći novo seme."

Ali, Lenon je radio iznova istu stvar i u ovom životu, jer je opet igrao iste igre. Jednom kada *stvarno* spoznate da se radi o umnim igrarijama, one prestaju. Spoznajući ih, one nestaju, tope se. Ne možete biti u umnoj igri ako shvatite da je to umna igra; u njoj možete biti jedino ako je smatrate za istinitu. Kada poptuno zaboravite da je to umna igra, jedino se tada možete uživeti, i identifikovati sa igrom .

"Igrajući se ove umne gerile, pevamo mantru 'neka bude mir na zemlji'. Svi mi igramo ove umne igre oduvek..."

Ali nema potrebe da se ove igre oduvek igraju. Postojali su oni koji su ove umne igre skroz zaustavili, a jedini način da se to izvede jeste putem meditacije; nema drugog puta. Meditacija znači ulazak u stanje ne-uma.

Ako je zaista o meni govorio u superlativima, onda ga ništa nije moglo sprečiti da ovde dođe. Zaljubiti se u nekoga znači zaljubiti se u meditaciju, ali, on se verovatno meditacije plašio. Ako je rekao da još uvek nije spreman da bude učenik, onda se najverovatnije plašio meditacije, predanosti, potvrdnog odgovora, zaljublivanja. Zašto - zato što su pesnici, pevači, slikari, vajari, muzičari, najegoističniji ljudi na svetu. Oni samo govore o odsustvu ega, pričaju o tome kako treba reći *da* i zaljubiti se, ali je to samo obična priča.

Oni su zapravo veoma egoistični, štaviše u tome daleko prevazilaze čak i političare ili sveštenike, iz prostog razloga: oni su *talentovani*. Političari nisu talentovani - oni su trećerazredni ljudi, pripadaju svetu licemera. Ali, pesnici, pevači, muzičari, slikari, oni su talentovani. Oni stvarno

imaju nešto čime se mogu pohvaliti - imaju nešto. Njihov ego im u tome daje snažnu podršku. Političar svoju kuću gradi na klizištu, ali pesnik - ili bilo koja kreativna osoba - svoj ego gradi na čvrstim temeljima, na pravoj steni. Njegov je temelj sav od betona; nije to klizište, nikako. Zato on s punim pravom može biti egoističan, ali je tako opasnost još veća: on će biti poslednji koji će se predati, a ceo život će pričati o predanosti, neegoističnosti i ljubavi.

Khalil Gibran govori o ljubavi, predanosti, govori *da*, ali je njegov život prava noćna mora. Sa ljudima koje je voleo, uvek se raspravljao. Govorio je o saosećanju, ali je često bio veoma ljut. Upadao bi u dečje izlive besa iz najobičnijih razloga - bilo koji izgovor bi bio dovoljno dobar. Bacao bi stvari, lomio - prosto bi ludeo od besa! Ljudi koji su sa njim živeli plašili su ga se, a žene koje su ga volele, neprekidno su patile.

A isti taj čovek je napisao divnu knjigu, *Proroka*. To je jedna od deset najboljih knjiga na svetu, i zauvek će to i ostati; nema mogućnosti da ga bilo ko prevaziđe. A ona nam dolazi od čoveka koji je bio veoma, veoma nasilan, veoma ljut, veoma ljubomoran, veoma egoističan.

Vilhelm Rajh je pisao o tome kako se osloboditi ljubomore - zato što je ljubomora *pravi* otrov za ljubav, ona podriva same njene korene. A Vilhelm Rajh je jedan od najvećih kreativnih psihoanalitičara posle Sigmunda Frojda. Ali njegova žena je objavila sasvim drugačiju knjigu - pisala je o svom životu s njim: "U svom životu nisam videla nekoga ko je toliko ljubomoran. On je govorio o svakakvim slobodama, kretao se sa toliko mnogo raznih žena!" - zato što je govorio o slobodi i o tome kako nijedan odnos ne bi smeo da ograničava, ali je na svoju ženu bio ljubomoran.

Dvadeset četiri sata dnevno ju je špijunirao, pratio gde ide, s kim se sastaje, šta radi, da li je srećna s tim čovekom. Kada bi odlazio iz grada, govorio bi svojim prijateljima da paze na nju...

Konačno, žena je morala da se razvede - život je postao pravo mučenje. On je pričao o svakakvim slobodama - bio je sa mnogo žena - a svojoj ženi nije dozvoljavao da ima nijednog prijatelja, ljubavnike da ni ne pominjemo.

Morate osmotriti *život* te osobe, zato što je to odlučujući faktor.

Dakle, Lenon se neprestano svađao sa svojom ženom - mnogo su se puta rastajali i mnogo puta odlučivali da ponovo počnu zajednički život - on nam govori o igrama uma, a on sam je igrao te igre!

Sarđano, reči su lepe: *Ljubav je odgovor*. I ja takođe kažem da je ljubav odgovor, ali ja to zaista *i mislim!* On to ne misli, on se samo igra lepim rečima. A lepe reči imaju svoj hipnotički kvalitet. One opsedaju um nekog pevača, pesnika, ili muzičara; oni se jednostavno zaljubljuju u te lepe reči. On se možda zaljubio u reč 'ljubav' - ali zapamtite, reč 'ljubav' nije ljubav, reč 'bog' nije Bog, reč 'da' nije uvek potvrđna.

Da znači potpuno drugačije egzistencijalno iskustvo. Reći *da*, znači potpuno napustiti ego. Predati se znači nestati u celini. On je bio divan čovek, ali potpuno nesvestan, kao i ti, Sarđano. Zato ti i kažeš:

I ja sam mogu da osetim nešto slično.

Verovatno i osećaš!

Sada je jadnik mrtav. Neko je odigrao neku umnu igru - i ubio ga. Puno puta su mi postavljali pitanja u vezi njegove

smrti. Za mene, rođenje i smrt nemaju nikakv značaj. Postoji puno načina da se umre, a najbolji od svih je biti ubijen - barem vi niste odgovorni! Najgore je umreti u svom krevetu, a devedeset devet odsto ljudi odlučuje da umre upravo tako. Čuvajte se kreveta, jer je to *najopasnije* mesto na svetu. Sve nesrećne slučajnosti se tamo dešavaju: rođenje, ljubav, smrt. Kada biste samo mogli da se odreknete kreveta, bili biste prosvetljeni!

On je umro lepom smrću - neko ga je jednostavno ubio. Čovek ionako mora umreti; kada već *morate* umreti, makar izaberite dobar način. Ne mislim da je on izabrao dobar način, kao što ni ne mislim da je onaj ko ga je ubio izabrao da tako učini. Ljudi žive - svi ljudi žive - krajnje nesvesno.

Pacijent na operacionom stolu počeo da vrišti: "Ne želim da me otvore! Ubićete me! Ne želim da umrem!"

Hirurg pokušava da smiri pacijenta.

"Smirite se gospodine", reče mu. "Pogledajte u moju dugu belu bradu. Do sada sam izveo hiljade operacija i ništa nikada nije pošlo naopako."

"Oh doktore, u pravu ste! Znam da vam mogu verovati!" odgovori pacijent.

Kada se pacijent probudio posle operacije, pogledao je oko sebe i pošto je spazio istu belu bradu, reče: "Oh, hvala vam, doktore! Vi ste pravi svetac!"

"U redu je sine, ne moraš da mi zahvaljuješ. Ja nisam tvoj doktor - moje ime je Sveti Petar!"

Dakle, šta da kažem o njegovoj smrti? Ona je savršeno u redu! Sve je u redu.

Pa ipak...da je *stvarno* došao ovde, umro bi sasvim drugačijom smrću. Umro bi u slavlju, umro bi uživajući.

Umro bi bez ikakvog žaljenja, bez pritužbi. Umro bi u ljubavi, u predanosti, u *da*. Ovaj put je to promašio - nadam se da sledeći put neće.

Drugo pitanje

Bagvane, pretpostavimo da si od drugih doživljavao samo negativne reakcije, i da u svom životu nisi znao za ljubav, da li bi i dalje bio tako prijatan, srećan čovek? Ili je za sreću potrebna određena usaglašenost i odgovor kako od drugih, tako i od Boga? Čak ni Isus Hrist nije umro srećno, kao što je i zapisano u Jevanđelju po Mateju, dvadeset drugo poglavlje: "I u deveti sat, Isus glasno povika: 'Gospode, Gospode, zašto si me napustio?'"

Holger

Ljubav nema nikakve veze sa ponašanjem ljudi oko tebe. Ljubav nije odgovor na određene pozitivne situacije. Vi se radate sa ljubavlju - ljubav je sama stvar od koje ste sačinjeni. Vi možete da je dajete, radi se o davanju, a ne o primanju. Naravno, kada je date, dobićete je nazad - vraća vam se udesetostručena, zato što celo postojanje reaguje na vaše davanje. Ali, suštinska ideja, Holgere, nije primati, nego davati.

Svet je danas prepun mržnje a sa toliko malo ljubavi iz jednostavnog razloga što svako želi prvo da dobije ljubav - to je uslov da bi mogli pružiti ljubav. A ako svako pre svega želi da dobije ljubav, pa tek onda da je dâ, ko će je onda prvi dati? A zato što niko ne prima nikakvu ljubav - prvi uslov nije zadovoljen - onda niko ni ne pomišlja da je dâ.

I zapamtite, ljubav je živa jedino onda kada je dajete. Ako je ne dajete, ona se polako suši, umrtvljuje, postaje mrtvi teret. Ona onda postaje mržnja - preokreće se u svoju suprotnost. Postaje strah, postaje ljubomora, postaje posesivnost. Ako vaša ljubav nije živa, ona se zapravo pretvara u hiljade čudovišta koje vas vrebaju. A kada se potčinite ovim uticajima, onda vam, prirodno, celo postojanje slično vraća. To je jedan začarani krug.

Prvo, vi nikome ne *dajete* ljubav - tako se ljubav upropašćava, suši se, postaje otrovna - a onda ako je takvu i date - dajete ljutnju, pružate nasilje, pružate mržnju. Za tako nešto ne možete uslovljavati! Drugima dajete sve to potpuno bez razmišljanja. Bilo koji izgovor je dovoljan, a ako ih i nema, vi ćete ih izmisliti. To onda izaziva još više mržnje, a kada vas mržnja potpuno prevlada, naravno da imate razloga da budete još više mrzovoljni. Tako je ljubav potpuno izgubljena.

Pitaš me:

Bagvane, pretpostavimo...

Ja nikada ništa ne pretpostavljam! Filozofiranje počinje sa pretpostavkama - a ja nisam filozof. Ja sam vrlo prizeman čovek, vrlo pragmatičan. Nikada ništa ne pretpostavljam.

Kažeš:

Pretpostavimo da si od drugih doživljavao samo negativne reakcije...

U stvari, to je ono što sam doživljavao - a i dalje doživljavam razne negativne emocije. U stvari, bilo bi teško pronaći ijednog čoveka na zemlji koji se toliko naprimao negativnih emocija. Ali ja u tome uživam! Ja ih volim!

Svojom negativnošću oni pokazuju da su zainteresovani za mene, svojom negativnošću oni pokazuju da ne mogu da me ignorišu. Svojom negativnošću oni zauzimaju određeni stav prema meni. A ako su negativni, isto tako mogu biti i pozitivni, njihova negativnost je pokazatelj da prema meni nisu ravnodušni.

Jedino onaj ko je neutralan, ne može se promeniti, ne može se transformisati. Negativnost se lako može pretvoriti u pozitivnost, mržnja se lako može pretvoriti u ljubav, kao što se i ljubav može pretvoriti u mržnju, ali osobu koja je apsolutno neutralna, bez mržnje ili ljubavi, nemoguće je promeniti - ona je kao stena.

Zato ja stvarno uživam u ljudskoj negativnosti i smatram je izazovom - izazovom za moju ljubav. Ako ih i dalje mogu voleti, samo ću tada znati šta je ljubav. Ako mogu da volim samo one koji mene vole, onda je to posao, obična pogodba. A ako mogu voleti i one koji me ne vole, koji čak gaje mržnju prema meni, koji bi voleli da me unište, onda je to istinska ljubav, neuslovljena ljubav - jer od njih ništa ne zahteva.

Ja sam doživeo toliko negativnosti, Holgere, koje čovek u svom životu može teško da doživi, i od samog detinjstva, zato što je moj stav oduvek bio stav pobunjenika. Oduvek sam bio neposlušan, buntovnik po prirodi. Skoro svakoga sam odbacivao: svoje rođake, ljude iz mog sela, moje učitelje, moje profesore. Svima sam im zadavao probleme: i u tome sam uživao - ali nikada nikoga nisam mrzeo. Čak i one protiv kojih sam se bunio, ljude koji su mi se svetili na svakakve načine... Izbacivan sam sa mnogih fakulteta, univerziteta, ali nikada nisam mrzeo nikoga. Čak i one ljude koji su direktno učestvovali u mom izbacivanju, nisam nikada zamrzeo.

Interesantno, njih je to zbunilo, čak i razočaralo, jer su očekivali da ću se naljutiti. Ali ja se na njih nisam ljutio - bio sam buntovnik, to je sigurno, ali nikada nisam bio bez poštovanja. Uz svo poštovanje, ja sam odbijao da poslušam! Uvek sam ostajao 'ponizno vaš' - buneći se, boreći se, smetajući im, bez obzira na sve ono što im se nije sviđalo, ali sam uvek bio 'iskreno vaš'. To čak i *oni* mogu da kažu nepobitno - da sam bio pun poštovanja.

Doživeo sam svakakve negativne reakcije od drugih; ali to nije umanjilo moju ljubav. U stvari, naprotiv, to ju je učinilo još kompaktnijom; to ju je učinilo centriranom i utemeljenom do te mere da je sada ništa ne može uzdrmati, ništa je ne može promeniti. Čak i ako me neko ubije, umreću voleći ga.

Kažeš:

Pretpostavimo da si od drugih doživljavao samo negativne reakcije, i da u svom životu nisi znao za ljubav, da li bi i dalje bio tako prijatan, srećan čovek?

Da, i dalje bih bio isti. Šta god da sam, to ni od koga drugog ne zavisi, i u tome je moja nezavisnost. To je postojanje koje ja volim, u kojem uživam; ono nema nikakve veze sa drugima. Šta god da drugi rade ili su radili sa mnom, apsolutno nema veze sa onim što ja jesam - oni u stvaranju toga nisu učestvovali. Ja sam sam sebe otkrio, niko me nije stvorio. A ljubav koju drugi stvaraju, ne može se uzeti nazad. Ako je ljubav moguća samo u određenim situacijama, onda će, čim se okruženje promeni, vaša ljubav izbledeti. Moja ljubav ne može izbledeti - zato što vi niste učestvovali u njenom stvaranju.

Vi ste primili toliko puno ljubavi, ali to se desilo samo zato što sam ja voleo, a nikako zbog nečeg drugog. Vaše

davanje nije bilo uslov jačanja moje ljubavi, već je to bio samo odgovor postojanja.

Svi moji sanjasini, koji su se ovde okupili, vole me bezgranično, ali to nije razlog zbog kojeg ja volim njih. Upravo, pre bi se moglo reći suprotno: zato što sam ih voleo, oni su došli kod mene; moja ljubav je ta koja ih je dovela meni. Vi me sada vidite okruženog sa toliko ljudi koji me vole, ali svi su oni došli zato što neka vrsta magnetične ljubavi okružuje ovaj prostor: oni su njome jednostavno privučeni. Spremni su da učine bilo šta. Ja od njih nikada ne *tražim* da za mene bilo šta učine, ali oni to sami hoće. Čak su spremni da u svakom trenutku umru za mene, iako ja ne bih voleo da *bilo ko* umre za mene. Sve što bih voleo jeste da oni *žive* za mene. Ljubav ne može ni od koga tražiti da za nju umre, ljubav jedino može tražiti: *živi i uživaj!*

Ali, ja sam doživljavao i dalje doživljavama svakakve neprijatnosti. Milion ljudi bi želelo da me vidi odmah mrtvog, ali to ne menja ništa u mojoj ljubavi prema njima. Ljubav je nešto večno, a ne prolazno. Ona nije uslovljena vremenom, niti bilo čime drugim.

Kažeš:

Ili je za sreću potrebna određena usaglašenost i odgovor kako od drugih, tako i od Boga?

Ne, to sigurno nije tačno. Ako sreća zavisi od drugih, onda je ona obično zadovoljstvo i veoma je prolazna. I uskoro ćete biti frustrirani, zato što će takva sreća uništiti vašu slobodu; postaćete zavisni.

Zapamtite: sloboda ima vrednost veću od ljubavi. Ako ljubav pomaže slobodi, jedino tada ima neku vrednost; ako uništava slobodu, onda ćete se veoma brzo umoriti od takve

ljubavi, za vas će ona postati teret. Ako ljubav postane zatvor, bez obzira koliko lep, namešten, udoban, i dalje ćete mrzeti svaki tren koji ste u njemu proveli. Jer, hteli biste da živite pod pokrivačem od neba, na otvorenom prostoru, želeli biste da živite u nepoznatom, želeli biste da živite uzbudljivo - jer tako doživljavate svu ekstazu slobode - slobode ptice u letu, slobode cveća u cvatu.

Ljubav je vredna jedino ako je u skladu sa slobodom, ali to se može desiti samo ako vam je drugi nisu poklonili - čak ni Bog - jer ako su vam je drugi dali, to vas čini njihovim robom. I ne samo to - ako vam je drugi daju, počinjete da se za njih *vezujete*, da od njih očekujete, a svako očekivanje donosi hiljadu i jednu brigu. A upravo se to desilo Isusu Hristu.

Kažeš:

Čak ni Isus Hrist nije umro srećno, kao što je i zapisano u Jevanđelju po Mateju, dvadeset drugo poglavlje:

"I u deveti sat, Isus glasno povika:

'Gospode, Gospode, zašto si me napustio?'"

Što se mene tiče, smatram da je u tom trenutku, kada plače za Bogom: 'Zašto si me napustio?' on samo Isus, ali ne i Hrist. On je postao Hrist tek u poslednjem trenutku. Zato je hrišćanstvo mrtva religija od samog početka, zato što je Hrist postao Hrist tek na krstu, u poslednjem momentu. On nije imao vremena da prenese svoju realizaciju, nije imao vremena da poseje seme, nije imao vremena da pomogne ljudima da se prosvetle.

Buda je živio još četrdeset dve godine posle svog prosvetljenja; naravno da je uspeo da pomogne hiljadama ljudi. On je *do sada* bio najsrećniji Učitelj - i to naglašavam

- zato što se stotine njegovih učenika prosvetlilo pre nego što je napustio ovaj svet. On nije umro nesrećno, umro je ispunjen - ispunjen zato što je bio prosvetljen, ali i ispunjen kao Učitelj.

Krišnamurti je ispunjen kao prosvetljeni čovek, ali je veoma isfrustriran kao Učitelj, i kako se njegova smrt približava, on je sve nervozniji - nervozniji zato što se ništa ne dešava. Nijedno ljudsko biće nije postalo prosvetljeno. Ako je Buda do sada jedan od najsrećnijih Učitelja, onda je Krišnamurti sigurno najnesrećniji!

Isus nije imao dovoljno vremena. Sve do ovog vapaja, on je bio samo Isus, zato što taj vapaj pokazuje - ti si u pravu, Holgere - da je umro nesrećan, ali ti ne znaš da se posle tog vapaja nešto desilo, odmah, nakon nekoliko sekundi. Tebi je promaklo ovih par sekundi; a ovih par sekundi je potpuno transformisalo njegovo biće. Sve do ove izjave, on je sigurno bio nesrećan čovek, jer nesreća dolazi zbog očekivanja; u suprotnom zašto bi to rekao: "Bože, Bože, zašto si me napustio?"

Mora da se Isus nadao, mora da je očekivao da će se desiti neko čudo - da će Bog sići sa neba, da će ga nešto spasiti u poslednjem trenutku. Možda će se krst pretvoriti u zlatni presto, možda će se iz neba pojaviti neke ruke, i on će biti spašen. A sakupilo se barem sto hiljada ljudi kako bi videli čudo.

Njihova očekivanja nisu bila drugačija. Ti ljudi su se sakupili da vide čudo jer su o Isusu čuli puno toga - da je hodao po vodi, da je vraćao vid slepima, da je bolesne podizao na noge, da je iz mrtvih čak podigao Lazara. Sve to mora da je bila obična prevara! Lazar je bio njegov stari prijatelj - mora da se samo pretvarao, možda je izvodio neku

joga vežbu - npr. *pranajamu* - zadržavanje daha. Poznato je da jogini to mogu veoma lako da izvedu.

Tako je jedan jogi iz južne Indije, Brahmajogin, to čak i demonstrirao na Oksfordu, Harvardu, i na univerzitetu u Kalkuti. Nakon deset minuta čak su i doktori morali da potvrde da je mrtav. On je sakupio sve te potvrde sa univerziteta od svih ti eksperata koji su znali kada mogu nekoga da proglase mrtvim, a pokazalo se da greše jer bi posle deset minuta on počeo da diše. On je mogao da zaustavi dah čitavih deset minuta. Postoje vežbe *pranajame*, vežbe disanja: možete da zaustavite disanje određeni period, i vi ste u tim trenucima mrtvi kao što samo mrtvac može biti.

Lazar mora da je bio jogin - sve je to dobro izveo!

Brahmajogin je takođe mogao da izvede sledeće: mogao je da popije bilo koji otrov i da preživi. Ali, u Rangunju je tako od prevelike doze stradao, jer je mogao da zadrži otrov u sebi samo trideset minuta i ni sekund više. Naučio je jogičku veštinu kako da krv ne pomeša sa otrovom. Za to naravno *postoje* metodi... Joga je nauka stara deset hiljada godina; ona je otkrila mnoge stvari u vezi tela, i sve te stvari su moguće. I ovo što vam govorim nije neka legenda - ovo se desilo dvadesetih godina ovog veka, pre šezdesetak godina.

Ali u Rangunju... znate, saobraćaj na Istoku je veoma čudan. Ljudi uspevaju svaki dan da odu na posao i da se vrate uveče kući, ali je to pravo malo čudo - zapravo mnogo veće nego neko tamo hodanje po vodi! Ovo možete videti čak i na ulicama Pune...u takvom jednom saobraćajnom kolapsu se i Brahmajogin zaustavio. Dok se vraćao u svoj hotel sa univerziteta gde su ga podvrgli ispitivanju, on je upao u saobraćajni špic i tu ostao duže od trideset minuta.

U hotel je došao već onesvešćen i tamo je i umro. Strategija nije mogla da se primeni nakon trideset minuta; toliko dugo je mogao da zadrži otrov.

Lazar je zaista bio Isusov veliki prijatelj. A i Isusovo hodanje po vodi verovatno je bilo posledica dobrog poznavanja rasporeda stena! U mom selu i ja sam isto hodao po vodi - znao sam gde su podvodne stene!

Ljudi su se sakupili da vide: "Sada će se desiti najveće od svih čuda." Ljudima i mogu da oprostim, ali Isusu ne mogu nikako da oprostim - čak je i *on* očekivao, a ništa se nije desilo. On je razapet, a ništa se nije desilo, i sve se završilo bez ikakvog čuda.

"Bože, Bože, zašto si me napustio?"

Očekivanja obično donose razočarenja. Njegova izjava dokazuje da on nije bio Buda, da još uvek nije bio čovek koji od života više ništa ne očekuje, koji više nema nijednu želju. On je i dalje bio neprosvetljen, kao i ljudi koji su se okupili oko njega - ali, sigurno je bio veoma inteligentan čovek. Odmah je razumeo suštinu onoga što se odvijalo, i odmah je sebe ispravio. Podigao je oči ka nebu i izustio: "Oprosti mi. Neka bude carstvo tvoje, neka bude volja *tvoja*."

Onog trenutka kada je rekao: "Neka bude volja *tvoja*", postao je Hrist. Pre toga je bio samo Isus, sin Josipa i Marije, sin čovekov. Onog momenta kad je rekao: "Neka bude carstvo tvoje, neka bude volja *tvoja*", predao je svoj ego sa svim svojim očekivanjima, svoj um sa svim njegovim željama. To je *da*, potpuno i savršeno *da*! A moglo je biti potpuno samo u tom poslednjem momentu dok je umirao. Šta je još preostalo da se zadrži? Potpuno se predao; to je bilo pravo prepuštanje. U tom prepuštanju i on sam je postao Hrist.

Zato, Holgere, neću reći da je umro nesrećan, već da je umro blažen. Ali u pravu si što se tiče ove izjave iz Jevanđelja po Mateju, poglavlje dvadeset drugo; tu je zaista bio razočaran, vrlo bedan. Ali u posljednjem trenutku desilo se čudo - i to *pravo* čudo - i on nije bio spašen, već se predao. Vaskrsenje *nije* nikakvo čudo, predanost je čudo: "Neka bude volja tvoja." Onog trenutka kad je to izgovorio totalno, nije bilo nikakvog problema, nikakvog razočarenja, nikakvog očekivanja, nikakve frustracije. Bilo mu je lagodno, osećao se kao kod kuće. Bio je jedno sa univerzumom. Dostigao je četvrto stanje, *turiju*. Probudio se. Umro je kao probuđen čovek, ali nikome nije mogao to da prenese.

Zato se hrišćanstvo zasniva na učenju Isusa - koje je sigurno nedovršeno, koje mora biti pogrešno, koje sigurno u sebi nosi mnoge zabune. A ja sam sada odlučio da vam objasnim sve te zabune. Zato, od sada, neće biti nikakvih zabuna, nikakvih grešaka - iako on nije izgovorio nijednu reč! Umro je u apsolutnoj tišini, savršeno blažen.

To je jedini trenutak koji je važan u Isusovom životu: po prvi put bio je apsolutno slobodan, jer kada nema ega postoji apsolutna sloboda.

Sloboda ne znači slobodu ega: sloboda znači slobodu *od* ega. A to donosi beskrajno blaženstvo i dobro.

Poslednje pitanje

Bagvane, danas je opet veoma hladno. Hoćeš li nam ispričati par viceva o Radžnišovim sanjasinima?

U redu, Šahido! Evo prvog:

Jedne noći, za vreme strašne oluje, dok je vetar lomio talase o stene, jedan brod se nasukao u blizini nekog svetionika. Preživio je samo jedan čovek, Radžnišov sanjasin. Sanjasin, plivajući i daveći se, plivajući i daveći se, uspe nekako da dođe do stena i do samog svetionika. Uspe nekako da dopuzi do obale, i iscrpljen, dođe do vrata svetionika, pa zakuca.

Svetioničar otvori mali prozor na vratima, pa povika: "Šta hoćeš?"

"Ništa!" jedva procedi sav iscrpljen sanjasin. "Samo sam prolazio i video neko svetlo, pa pomislih da svratim!"

Drugi:

Veliki lovac je pričao o svojim avanturama grupi sanjasina. U opisivanju nekih svojih uzbudljivih iskustava u Africi, on reče: "Sećam se da me je jedne noći probudio nečiji urlik. Poskočio sam u krevetu i zgrabio pušku, koju sam uvek držao kraj svoje postelje. Tako sam istrčao napolje i upucao ogromnog lava, sve u pidžami!"

Na kraju je upitao sve prisutne imaju li nekih pitanja.

"Da", počeo jedan od sanjasina iz prednjeg reda. "Kako je lav dospao u pidžamu?"

Treći:

Tri čoveka su provalila u studio čuvenog modernističkog slikara, inače sanjasina. Zavezaše umetnika, na silu otvoriše njegov sef u zidu i odoše sa svim njegovim novcem, kasetofonom, televizorom, i svime što su još mogli da natovare. Sledećeg dana su umetnika pronašli drugi sanjasini i odvezali ga.

On je odmah pozvao policiju.

“Da li biste mogli da identifikujete pljačkaše?” upita ga detektiv.

“O, naravno”, reče mu sanjasin. “To mi je posao, da zapamtim izgled stvari. Nacrtaću vam kako izgledaju.”

Tako on nacrtava pljačkaše i preda crteže policiji. Sledećeg dana policija je uhapsila jednogookog go-go plesača, bivola, kamion za đubre, i hotel Blu Dajmond!

Četvrti:

Jednom, dok je neki sanjasin plivao u reci, iznenada je začuo povike čoveka koji se nešto nizvodnije od njega, davio. On zapliva prema čoveku i spasi ga. Tek kasnije sanjasin je saznao da je čovek kojeg je spasio zapravo, poljski Papa.

“Dakle”, reče Papa, “sada od mene možeš da tražiš šta god hoćeš.”

Sanjasin, vidno nervozan, osvrnu se oko sebe i prošapta Papi: “Samo jedno, molim vas, nemojte nikome reći da sam vas ja spasao.”

Peti:

Roditelji jedne već punoletne sanjasinke primetiše da ona počinje da izlazi sa mladićima.

Jedne večeri, pre nego što će da izađe sa dečkom u disko, oni je upozoriše: “Draga, moraš da shvatiš da mladići uvek pokušavaju da igraju jednu istu igru. Prvo te pozovu na ples, zatim ti ponude piće. Uskoro te pozovu u njihov stan da slušate ploče...a jednom kada tamo stigneš, obavezno završiš u krevetu s njim. Tada si obeščašćena, tvoja je majka obeščašćena, i tvoj otac je obeščašćen.”

Njihova kćerka izađe na sastanak i vrati se veoma kasno noću, sva crvena i raščupana.

“Šta se desilo?” zapitaše je roditelji nervozno.

“Pa, bili ste u pravu” odgovori im kćerka. “Prvo me je pitao da igramo, zatim mi je doneo piće, a onda me je pozvao kući da slušamo njegove ploče. Ali onda...ja sam njega bacila na krevet! Eto, sada je on obeščašćen, njegova majka je obeščašćena i njegov otac je obeščašćen!”

Šesti:

Jedna je žena upravo primila konačan sudski izveštaj o razvodu od sanjasina i o tome je ćaskala sa svojom prijateljicom.

“Tip je bio užasan”, ona reče. “U početku je bio veoma pažljiv, pun razumevanja i romantičan sa svojim pesmama, ali se ubrzo pretvorio u tiranina!”

“Pa”, reče joj prijateljica, “ne volim što opet ponavljam, ali rekla sam ti onda i kažem ti opet, nisi trebala da se udaš za njega. Svako zna da su Radžnišovi sanjasini najgori mogući muževi.”

Šest meseci kasnije, žena se zaljubi i uda za drugog sanjasina. Sledećeg dana, primi poruku sa buketom ruža od svog prethodnog muža: “Najbolje želje za vaš brak i čestitam - potpis :Tiganj.”

Poslednji:

Mlada žena sanjasin ode kod apotekara i reče mu: “Dajte mi dvanaest kondoma, molim vas.”

“Koju biste veličinu želeli?” upita je čovek.

“Oh, razne veličine”, odgovori mu mlada žena. “Idem na prik-nik!⁸”

8) Igra reči: pricknick i picnic - prick znači muški polni organ.(nap.prev)

Jedanaesto predavanje

21. decembar 1980.

Ego je obična navika

Prvo pitanje

Bagvane, hoćeš li, molim te, da mi objasniš koji je odnos između spontanosti i rada na sebi? Zar ne bi trebalo da bude-mo koliko god možemo puni ljubavi? Ako postoje određene stvari koje treba uraditi ili načini kako da se taj opseg zadovoljstva poveća, zar ne bi trebalo da ih odradimo? Zar ne bi trebalo da odbacimo svoj ego? Mnogo dobrih ljudi je napisalo da ljubav može otpočeti kao impuls volje, a da pokušaj da se bude spontan, znači kontradikciju. Hoćeš li, molim te, ovo da prokomentarišeš?

Mark Zighrist

Čovek mora da radi na sebi, ali samo na negativan način. Na sebi se ne može raditi pozitivno, zato što se tu ne radi o stvaranju nečega, već o otkrivanju onoga što je već tu.

Kada slikate - to je pozitivan čin jer stvarate sliku - ali kada kopate bunar, to je negativan čin. Voda je već tu; jedino što treba otkloniti je nekoliko slojeva zemlje i kamenje. Onog trenutka kada ih uklonite, voda vam je na raspolaganju. Voda je tu, vi ste tu, a između vas je neka prepreka; tu prepreku treba ukloniti. To je za mene negativan posao.

Čovek je već stekao sve ono za čim je tragao i za čim je žudeo. Tu je istina, tu je blaženstvo, tu je ljubav - jednom rečju, Bog je tu. Bog nije neka osoba, Bog je samo sveukupnost svih vrednosti koje su izvan uma. Ali *um* je prepreka, i vi morate da iskopate bunar. Morate da uklonite nekoliko slojeva misli, sećanja, želja, maštarija, snova. Onog trenutka kada otvorite vrata ka onome izvan uma, sve što ste oduvek želeli postaje vam dostupno.

U trenutku kada se prosvetlio, Gautama Buda se nasmejao, i rekao, ne obraćajući se nikome posebno, više samome

sebi: "Ovo je smešno! Tragao sam za tim hiljadama godina, a ono se nalazilo tu, duboko u meni!"

Ono za čim se traga je sam tragalac. Zato upanišade kažu da je metod pronalaženja *neti neti*. *Neti neti* znači 'ni ovo, ni ono'; zato je to proces eliminacije. Konačno, kada ne preostane ništa više što bi se moglo odbaciti, ništa što bi se moglo iznegirati, kada se potpuno ispraznite, ono je pronađeno.

Zato prvo, Mark, treba razumeti: rad na sebi ti pruža iluziju o nekom pozitivnom radu, a to je pogrešno. Rad na sebi je negativan proces; to znači isprazniti sebe. A onog trenutka kada se oslobodite uma, i svih njegovih procesa, spontanost eksplodira. Jednom kada shvatite da je proces negativan, onda nema nikakve kontradikcije između procesa i spontanosti.

Spontanost jednostavno znači da ništa nije preostalo da spreči vašu pravu prirodu da se izrazi. Svo kamenje je uklonjeno, sva vrata su otvorena. Sada vaša prava priroda može da peva pesmu, može da otpleše šta god želi.

Ja koristim obe reči: ponekad kažem: "Radite na sebi", a ponekad kažem: "Budite spontani". I logičan um u tome naravno mora pronaći kontradikciju, ali u tome, u suštini, nema nikakve kontradikcije - jer rad na sebi znači *neti neti*, ni ovo ni ono.

Spontanost ne treba kreirati; ako je iskreirana, onda to nije uopšte nikakva spontanost. Onda je to kontradikcija: ako se nešto uvežbava, to nije spontano, očigledno. Kultivisana spontanost ne može biti iskrena niti istinita; biće lažna, falsifikat, pseudo, biće samo obična maska. Možda ste vi samo dobar glumac, a u suštini nimalo niste spontani. I ne možete kao takvi da odete stvarno duboko; ostaćete

samo nešto što je spolja dobro naslikano. Samo zagrebite tzv. kultivisanu, spontanu osobu, i sva njegova spontanost će odjednom nestati. On se samo pretvarao, nije bio zaista spontan.

Prava spontanost dolazi iz centra; ona se ne može gajiti, zato se i zove spontanost. Ne postoji način da se ona kultiviše, ne postoji način da se ona iskreira, niti za tim postoji bilo kakva potreba. Ali ako želite da budete dobar glumac, ako želite da glumite, onda je to nešto sasvim drugo - ali zapamtite: bilo koja prava situacija odmah će isprovocirati vaš um. On će izjuri na površinu; sva vaša spontanost će nestati u trenutku.

Bilo je vreme karnevala, i jedan peder se obukao u kostim lavice. Lovac koji je nosio pušku, priđe mu. "Beng! Beng!" poviče lovac praveći se kao da puca. Lavica pade kao mrtva. Gomila se skupi sva zbunjena.

Dok se lovac spremao da ode, peder zbacilo svoju masku lavice i nežno reče: "Dušo, zar nije zakon džungle: ako ubiješ, onda to i pojedi?"

Bilo šta kultivisano, ostaće samo na površini, biće samo obična drama: to neće biti vaša autentičnost.

Zato prvo morate zapamtiti: spontanost treba otkriti - ili, možda je bolje reći, *iznova* otkriti, jer kada ste bili dete, bili ste spontani. Sada ste to izgubili, zato što ste toliko puno toga kultivisali - toliko raznih disciplina, moralnosti, vrlina, karakternih osobina. Naučili ste toliko novih uloga, pa ste zaboravili jezik samoga sebe. Sledeće što pitaš je:

Zar ne bi trebalo da budemo koliko god možemo puni ljubavi?

Ljubav nije nikada moranje, njome se ne može

komandovati. Ne možete sebe *prisliti* da volite koliko god možete više. To je upravo ono što ljudi rade i razlog zašto ljubavi nema u ovom svetu. Od samog početka mi dete učimo pogrešnim stvarima, a ta greška provocira shizofreniju, stvara dvostruku ličnost, stvara rascep.

Svako je dete rođeno kao celo, ali ga mi svojim vaspitanjem delimo na dva dela. Mi mu govorimo šta treba da izražava, a šta da potiskuje. Mi mu kažemo šta *treba* da radi, a šta ne. Šta ono zaista oseća ili ne oseća, za nas je potpuno nevažno. A dete je tako bespomoćno, tako zavisno, da se mora pokoriti našim zahtevima. A mi još nismo u stanju da sa decom budemo demokratski - umemo da budemo samo diktatori. Mi *govorimo* o demokratiji, ali naš celokupan pristup, naš šablon življenja je diktatorski, nedemokratski, zaista je anti-demokratski.

Detetu nije dozvoljeno da bude ono što jeste; mi ga uvek iznova forsiramo da bude neko drugi. A ono *mora* da nas sledi zato što je za njega to pitanje opstanka. Ako nas ne prati, onda je ono u opasnosti: ne može živeti samo od sebe, mora učiniti kompromis, a svaki kompromis je laž.

Mi kažemo detetu: "Ja sam ti otac - moraš da me voliš" kao da zato što ste otac postoji neka prirodna nezubežnost da morate biti voljeni. A ako i jeste neizbežno, zašto to onda naglašavate? Samo to naglašavanje pokazuje da se ljubav ne podrazumeva sama po sebi. Dete može voleti; možda i ne mora voleti; ono će od vas zavisiti, od toga da li ste vredni te ljubavi ili ne. Samo biti otac ne znači ništa.

A institucija očinstva je potpuno izmišljena; ona uopšte nije prirodna stvar, već je to obična institucija. Možda će jednoga dana i nestati, zato što je postojalo vreme kada

očinstva nije bilo. Hiljade godina čovečanstvo je živelo bez ove institucije očinstva.

Možda ćete se iznenaditi kada čujete da je reč 'čika' starija od reči 'otac', zato što je matrijarhat prethodio patrijarhatu. Majka je bila tu i otac nije bio poznat, zato što se majka sretala, kretala i bila sa mnogo muškaraca. Neko je morao biti otac, istina, ali nije postojao način da se to otkrije. Zato su svi bili čike - svi potencijalni očevi su bili čike. Reč 'čika' je starija u svakom jeziku od reči 'otac'.

A možda je i bolje Boga zvati 'Čika' nego 'Oče' - zvuči mnogo slađe! Ali, Talmud, jevrejski sveti spis kaže: "Bog nije vaš čika, on prema vama nije dobar. Ako ga ne budete poslušali, ako ga ne budete sledili, on će vas baciti u pakao!" Upravo se tako kaže: "Bog nije dobar, Bog nije vaš čika." A ja vam kažem da Bog nije vaš otac, i da je dobar, i da je bolje zvati ga 'Čika'.

Institucija očinstva pojavila se zajedno sa pojavom privatne svojine; ovo dvoje su veoma usko povezani. Otac predstavlja privatno vlasništvo; jer kada se pojavilo vlasništvo uopšte, svako je hteo da poseduje *svoje* dete. "Ja neću živeti večno, ali jedan moj deo će naslediti moju imovinu." Prvo dolazi privatno vlasništvo, pa tek onda očevi.

A da biste bili apsolutno sigurni da je 'dete baš moje', prevladala je ideja da žena sa kojom se oženite mora biti devica - jer bi u suprotnom očinstvo bilo teško odrediti. Ona bi mogla već nositi dete pri udaji, mogla je biti već trudna, a onda bi dete bilo tuđe, i taj neko drugi bi nasledio sve što imate. Da bi se osiguralo da će '*moje* dete naslediti moje imanje' preporučivalo se da mlade budu device.

A tu možete videti razliku: od muškaraca se nikada nije očekivalo da budu bez seksualnog iskustva. Kaže se 'mladići

su mladići' - njima je sve dozvoljeno, ali devojke moraju biti apsolutno smerne. Svakakve budalaštine su se dešavale u prošlosti zato što je pre venčanja žena morala da dokaže da je zaista devica.

Ponekad se dešava da se tanka opna koja dokazuje devojčino devičanstvo, pocepa. Možda je devojka pala, ili je možda jahala konja, ili nešto tome slično, vozila se na biciklu... to su bile sve opasne stvari i preporučivalo se da ih devojke izbegavaju! Sve su one protiv devičanstva! Ta tanka opna koja dokazuje da u ženu još uvek niko nije seksualno ušao...Na Zapadu, posebno u Srednjem veku, ako bi se desila neka ovakva nesreća, devojka je morala da ide kod doktora da joj se stavi neka slična opna, inače ne bi mogla dobro da se uda.

Samo je ideja privatnog vlasništva stvorila očeve, stvorila je porodicu, stvorila je dominaciju muškarca nad ženom. Ako je postojalo vreme kada očeva nije bilo, kada nije bilo lične svojine, verovatno *mora* doći dan kada ga ponovo neće biti - otac će nestati.

Ali otac insistira: "Voli me - ja sam tvoj otac!" i dete se pretvara da ga zaista voli. Nije neophodno ni da dete voli svoju majku. Jedan od zakona prirode jeste da majka instinktivno oseća ljubav prema svom detetu, ali ne važi i obrnuto - dete nema prirodni instinkt da voli svoju majku. Njemu je majka *potrebna*, to je jedno, on majku koristi, to je drugo, ali nema nikakvog prirodnog poriva da mora voleti svoju majku. Ona mu se *dopada* zato što mu toliko pomaže, toliko mu koristi; bez nje ono ne bi opstalo. Zato je dete zahvalno, puno poštovanja - sve je u redu - ali ljubav je nešto sasvim deseto.

Ljubav teče od majke prema detetu, ali ne i u obrnutom smeru. A sve je veoma jednostavno zato što će i detetova ljubav na isti način teći i prema njegovom detetu, a ne suprotno - kao što Gang može teći jedino prema okeanu, a ne prema svom izvoru. Majka je izvor, i ljubav ide ka novim naraštajima. Okrenuti je u suprotnom smeru izuzetno je nasilno, neprirodno, suprotno svakoj biologiji.

Ali, dete mora da se pretvara, zato što mu majka govori: "Ja sam ti majka - *moraš* me voleti!" I šta tu dete može?Može se samo pretvarati, i tako postati političar. Svako dete postaje političar još od malena. Ono počinje da se smeši kada majka ulazi u sobu - i to je osmeh Džimija Kartera! Ono ne oseća nikakvu radost, ali *mora* da se smeši. Ono mora da otvori usne i da ih raširi u osmeh - to mu pomaže, to mu pomaže da opstane. Ali tako ljubav postaje lažna.

A jednom kada naučite ovu jeftiniju varijantu ljubavi, njenu plastičnu vrstu, veoma je teško otkriti pravu, stvarnu, autentičnu ljubav. Onda dete mora da voli svoje sestre i braću, iako za to nema nikakvog očiglednog razloga. U stvari, ko stvarno voli svoje sestre i zašto? Sve su to nametnute ideje kako bi se porodica održala na okupu. Ali, ceo ovaj proces laži, dovodi vas do tačke kad pomislite da ste se zaljubili, a u stvari je i ta ljubav takođe lažna.

Zaboravili ste kako prava ljubav izgleda. Vi se zaljubljujete jednostavno zbog određene boje kose - kakve to uopšte veze ima sa ljubavlju? Posle dva dana, boja kose vas uopšte neće zanimati. Ili ćete se zaljubiti zbog određenog izgleda nosa ili očiju, ali posle medenog meseca, sve će vam to biti dosadno! A onda ćete morati nekako da nastavite dalje, opet uz laži i pretvaranje.

Vaša spontanost je svakako zatrovana i pokvarena, jer u protivnom se ne biste zaljubljujivali tako polovično. Ali, vi se zaljubljujete samo u tako nevažne stvari. Ako vas neko pita: "Zašto volite ovog čoveka ili ovu ženu?" vaš odgovor će biti: "Zato što je tako lepa" ili "Zato što njen nos, oči, proporcije tela, ovo ili ono" - a sve je to glupo! Zato takva ljubav ne može biti tako duboka i ne može biti nimalo vredna. Ona ne može biti intimna. Ona ne može trajati ceo život; uskoro će se osušiti - zato što je tako površna. Ona nije došla iz srca, već je obična umna igrarija. Možda ona izgleda kao filmska zvezda i vi je zato volite, ali ta vaša ljubav nije prava.

Ljubav je potpuno drugačija pojava, nedefinisana, misteriozna - toliko misteriozna da Isus kaže: "Bog je ljubav." On Boga izjednačava sa ljubavlju, isto tako nedefinisanom. Ali, takva prirodna ljubav je izgubljena.

A ti Mark, kažeš:

Zar ne bi trebalo da budemo koliko god možemo puni ljubavi?

Da li ti misliš da tu treba nešto *uraditi* koliko god možeš bolje? Ne, to nikako nije stvar rađenja. To je nešto što se tiče srca, što transcendirira um i telo. Ona nije proza, već poezija. Ona nije matematika, već muzika. Ti ne možeš da je *uradiš*, možeš samo da *budeš*. Ljubav nije nešto što *radiš*, već nešto što *jesi*. Ali to tvoje 'trebalo' sigurno je veliko opterećenje za tvoju spontanost.

Takođe kažeš:

Ako postoje određene stvari koje treba uraditi ili načini kako da se taj opseg zadovoljstva poveća, zar ne bi trebalo da ih odradimo?

Cela ideja odrađivanja je pogrešna, jer stvarnost treba živeti, ne treba odrađivati. Zato se ne postavlja pitanje bilo kakvog činjenja, već pitanje kako postati tih, kako otkriti svoje pravo biće. Činjenje je uvek tako ekstrovertno.

Naravno, ako želite da imate više novca, morate da *činite* nešto. Samo sedeći tiho, ne radeći ništa, proleće dolazi...a novac ne raste sam od sebe! *Trava* je ta koja raste sama od sebe, ali ne i novac. Moraćete dosta da se potrudite; moraćete dobro da se namučite, moraćete da se borite za njega, da budete agresivni, ambiciozni, nasilni; ovaj svet je izuzetno takmičarski, bar kada je novac u pitanju. Ali, vaše *biće* nije nešto što je izvan vas.

Ako želite da budete predsednik ili premijer neke zemlje, moraćete dobro da se potrudite, moraćete neprestano nešto da radite; neće biti odmora, nikakve pauze. Skoro da ćete poludeti, zato što će borba biti veoma gruba. Ukoliko niste potpuno poludeli za moći, skoro da je nemoguće dosegnuti je.

Ali vaše biće nije nešto što je spolja, tamo negde, i nema nikoga s kim bi trebalo da se takmičite za svoje biće. I niko u vaše biće ne može da uđe; tamo ste potpuno sami. Ono je već prisutno; samo treba da se ka njemu okrenete, samo da ga pogledate.

Zato, sve što je potrebno, Mark, jeste sedeti mirno, ne raditi ništa...Kada ništa ne činite- fizički, mentalno - kada uronite *duboko* u tu pauzu, u taj interval, sva aktivnost prestaje, i onda se biće otkriva. Aktivnost samo diže prašinu.

Kada je Vinston Čerčil već zašao u duboku starost, posetio ga je jednom njegov lekar i upitao ga: "Kako se osećate?"

On je bio bolestan. Reкао mu je: "I dalje se muvam okolo, ali sada već ne podižem toliko prašine."

Ako u svetu želite novac, slavu, moć, prestiž, moraćete da se malo muvate okolo i da stvorite koliko je god moguće više prašine. Što više muvanja, to više prašine, i tim bolje. Ali, u unutrašnjem svetu, svo to muvanje treba da prestane kako bi se sva prašina slegla i kako biste mogli da sagledate gde se nalazite.

Zato se ne postavlja pitanje nikakvog činjenja. Blaženstvo je vaša prava priroda - samo otkrijte svoje pravo biće i pronaći ćete ono što ste oduvek tražili.

Isus kaže: "Tragajte prvo za carstvom Božijim, i sve ostalo će vam se otkriti" - i u tome je savršeno u pravu. "Tragajte prvo za carstvom nebeskim" - a ono je u vama, zato uvek iznova ponavljam: "Carstvo nebesko je u vama".

Zato se samo okrenite ka unutra i otkrićete sopstvenu prirodu, a s njom će i sve ostalo biti otkriveno. Radost je pronađena, istina je pronađena, ljubav je pronađena, sloboda je pronađena, večnost je pronađena, Bog je pronađen.

A ti pitaš:

Zar ne bi trebalo da odbacimo svoj ego?

Ti misliš da je ego nešto što nosiš sa sobom i što možeš odbaciti. Ego je samo obmana, on je obična ideja. Njega ne treba odbaciti, jer se on i ne može odbaciti. Kako možeš odbaciti ideju?

Na primer, pada noć i na stazi kojom ideš ugledaš kanap, ali čini ti se kao da je to zmija. Sada, možeš li tu zmiju ubiti? Pre svega, tamo uopšte nema nikakve zmije! Kako da pobegneš od zmije? Pre svega, zmije tamo uopšte nema. Možeš li da se ne plašiš zmije? Slušaj, tamo nema nikakve

zmije, zato je sve ostalo što sledi posle nevažno. Sve što je potrebno je malo svetla - dovoljna je i obična sveća - i videćeš da tamo nikada nije bilo nikakve zmije. Ona je bila samo ideja, iluzija, projekcija.

Onog momenta kada otkriješ da je to konpac, da li ćeš pitati: "Sada, šta da radim sa ovom zmijom? Da je bacim? Da zaboravim sve u vezi te zmije?"

Onog trenutka kada otkrijete svoje biće, nećete otkriti nikakav ego. Ego je samo projekcija: kao što projektujete zmiju umesto konopca, tako projektujete i ego umesto svog bića. Vi ne poznajete konopac, zato se pojavljuje zmija; ne poznajete svoje biće, zato se javlja ego. Ego znači ne poznavati svoje biće; ne biti svestan svog bića je sve što treba da znate u vezi ega. Zato se tu ne radi ni o kakvom odbacivanju.

Ali, toliko mnogo ljudi se trudi da odbaci svoj ego, a čarobno je što većina njih u tome i uspeva! Oni postaju ponizni. Ali, poniznost je još jedan od trikova ega, njegov veoma suptilan trik - ego tu ulazi na zadnja vrata - zato što odbaciti ga jednostavno znači da ga uopšte niste razumeli, zato se on *mora* pojaviti ponovo.

Živeo sam u gradu u kojem je živeo i jedan veoma poznati čovek, tako reći svetac, i mnogo ljudi mi je reklo: "On je tako ponizan". Konačno je taj čovek došao mene da vidi, dodirnuo mi je stopala dok se klanjao i rekao mi: "Ja sam samo prašina ispod tvojih stopala!"

Pogledao sam ga - oči su mu govorile nešto drugo, nos mu je govorio nešto drugo - pa sam mu zato odgovorio: "Vidim da si apsolutno u pravu; ti si upravo prašina ispod mojih stopala!"

On mi odgovori: "Šta!" Ovo ga je veoma razljutilo.

Rekao sam mu: "Ali ja se samo slažem sa tobom! Nisam rekao ništa svoje. Ti si taj koji je počeo ovaj razgovor, i ja sam se samo složio sa tobom, zašto te to onda vređa?"

Rekao sam mu: "Samo zatvori oči, sedi par trenutaka i vidi u čemu je stvar! Ovo je samo jedan od načina kako tvoj ego pokušava da se potvrdi. Ego je svakako prisutan; samo je postavljen naglavce, radi *siršasanu*, stoj na glavi. Ali to je svejedno *isti* ego; samo se pretvara da je ponizan."

Tri hrišćanska monaha se sretoše na ulici. Jedan reče: "Što se obrazovanosti tiče, naša je sekta među prvima, najviše je filozofska. Niko se ne može takmičiti s nama po pitanju teoloških stvari."

Drugi nastavi: "U pravu si, ali po pitanju asketskih praksi, niste nam ni prići!"

Treći se nasmeja, pa im reče: "Obojica ste u pravu, ali što se tiče poniznosti, mi smo ubedljivo najbolji!"

Dakle, poniznost..."Mi smo ubedljivo najbolji!" Eto kako se poniznost igra sa vama.

Molim te Mark, nemoj ni slučajno da odbaciš svoj ego! Shvati ga, budi ga svestan, prinesi svetlo svesnosti i pogledaj - i nikakav ego nećeš otkriti. Nećeš ga pronaći, pa se ni ne postavlja pitanje kako ga odbaciti. *Nemoj ga nikako odbacivati!* Ako ga odbaciš, vratiće ti se u nekoj drugoj formi. On ne može da te napusti - to je samo stara navika nesvesnog uma.

Politička situacija u Južnoj Americi je bila veoma nestabilna. Vojska je bila zabrinuta. Nekako su uspeli da uhvate državnog neprijatelja, inače poznatog kao tračera i da ga osude na smrt.

Kada su ga postavili ispred voda za streljanje, i kada je zapovednik uzviknuo: "Pali!", čovek je odmah pao kao pokošen. Pa ipak, nakon par momenata shvati da nije mrtav.

Zapovednik mu priđe i procedi: "Ti si takvo bezvredno stvorenje da sam sve ovo izveo samo da bih te zaplašio. Ovi meci su bili ćorci! Nadam se da ćeš iz ovoga izvući neku pouku - možeš sada da ideš, slobodan si."

Čovek istrča na ulicu gde mu odmah priđe prijatelj. "Hej Pablo", zapita ga prijatelj, "ima li nekih novosti?"

"Pa", reče mu tračara prigušenim glasom, "nemoj nikome reći, ali izgleda da naša vojska više nema municije!"

Stare navike...umiru tako teško!

Ego je samo navika, navika iz neznanja, nesvesna; uvek će se vratiti. Molim vas, nemojte nikako pokušavati da je se rešite! Nemojte je pothranjivati, nemojte je odbacivati, jer ćete na oba ta načina uspeti samo da je ojačate. Samo je posmatrajte, i nećete je nigde pronaći.

Glavni biskup je primio puno pisama u kojima se ljudi žale na londonske propovedi Oca O'Rajlija u kojima on kritikuje Britance.

"Ne možeš govoriti sa tolikom žestinom", obratio se svešteniku Biskup. "Seti se zakona milosrđa i činjenice da ipak živiš u toj zemlji koju tako žestoko napadaš. Sledeće nedelje, molim te, govori nešto o Tajnoj Večeri, na primer. Sa takvom temom sigurno nećeš moći da povisiš ton svog glasa."

Otac O'Rajli mirno primi ovu kritiku, ali Biskup ipak odluči da tajno prisustvuje ovoj propovedi kako bi proverio da je sve prošlo u najboljem redu. Nije imao šta da zameri

svešteniku, i nijednom u toku propovedi nije sveštenik pomenuo Primitivne, Nasilne i Krvoločne Saksonce. Biskup je sa zadovoljstvom primetio da se priča o Tajnoj večeri približavala zadovoljavajućem kraju kao veoma dobra i obrazovna lekcija iz religije: "...i pošto zapita sve svoje učenike, on se okrenu Judi", reče Otac O'Rajli. "Juda", zapita ga Hrist, "hoćeš li me ti izdati?"

Sveštenik sačeka i pogleda unaokolo. "Juda ga pogleda bez ijednog treptaja, i onda, kao pravi izdajnik, reče: 'Vidiš valjda da ne crvenim!'"

Cela je propoved bila dobra, ali njegov bas na kraju ga je izdao: "Valjda vidiš da ne crvenim." On je to ipak rekao - a da toga nije ni bio svestan.

Jedino što ne treba zaboraviti jeste da stalno posmatrate ego, i tako ga nećete naći - niko ga nikada nije ni našao. Ko god ga je tražio, nije ga našao, a oni koji su pokušali da ga se otarase, u tome nisu nikada uspeli.

Zatim me pitaš:

Mnogo dobrih ljudi je napisalo da ljubav može otpočeti kao impuls volje.

To je stvarno obična glupost! Ljubav nikada ne počinje kao impuls volje. Volja podrazumeva napor, volja podrazumeva nameru, nametanje, ona znači disciplinovanje. Volja znači prisiliti sebe da činiš nešto protiv sebe.

Ljubav na taj način nikako ne može započeti, a ako i počne, onda to nije ljubav, već nešto sasvim drugo. A ako je početak pogrešan, onda je prvi korak pogrešan, kao i poslednji, koji svakako ne može biti dobar.

Znam da je mnogo dobrih ljudi napisalo tako nešto, ali

ti moram reći da su oni obični lažljivci. Oni nisu Bude, oni nisu probuđeni. Oni su slepi kao i svako drugi, oni su slepi kao uostalom i celo čovečanstvo. Oni su naravno dobri - toliko su se trudili da budu dobri, i u tome su uspeli - ali su duboko u sebi nezadovoljni. Sebe su potiskivali, to je sve, i u tome su stvarno uspeli. Uspeli su da stvore predivnu fasadu, i iza te fasade se skrivaju. Oni možda nose naočare, ali su u stvarnosti slepi. A ako nosiš naočare, niko neće misliti da si slepac. Mnogo slepaca nosi tamne naočare upravo zato da bi sakrili svoje slepilo.

"Hoću da idem u bioskop, mama! Hoću da idem u bioskop! Hajdemo u bioskop!" ponavljao je dečak sav uzbuđen.

"Zaćuti već jednom i nemoj mi više dosađivati!" odgovori mu majka sva besna, "dobro znaš da si slep!"

Ali veoma je teško prihvatiti da si slep! Možeš biti dobar, možeš biti veoma disciplinovan, možeš biti pravi karakter, možeš imati jaku savest, ali ako nemaš svest o tome, slep si. Svi ti dobri ljudi su bili upravo takvi zato što su sledili razna pravila mase, i upravo zato neka osoba može biti pogodna i cenjena u jednom društvu, a potpuno omražena u nekom drugom.

Hindusi misle da je Ramakrišna prosvetljen. Upitajte đaine i oni će vam reći da to nije tačno, zato što je Ramakrišna nastavio da jede ribu, a za đaine jesti ribu, a biti prosvetljen, apsolutno je nemoguće. Čovek mora biti vegetarijanac pre svega.

Đaini prosvetljenost nisu priznali čak ni Krišni, zato što je on bio uzrok velikog rata koji je opisan u Mahabharati. On je nagovarao Arđunu da se bori. U stvari, Arđuna je bio na

putu da postane đainistički monah; želeo je da se odrekne sveta i ode u planine, ali ga je Krišna u tome sprečio - ne samo da ga je sprečio, već ga je od toga potpuno odvratilo, davajući mu svakakve argumente protiv, a poznato je kako je dobar polemičar bio Krišna. Nije izgledalo da je on Arđunu *ubedio*, već samo da ga je utišao. Argumenti su mu bili toliko jaki da je Arđuna pokušavao na svaki mogući način da ih izbegne, ali mu Krišna nije davao prostora za bilo koji manevar.

Videvši da "ovaj čovek neće otići i da ga ja ne mogu ubediti", Arđuna pomisli: "Bolje je boriti se i završiti s tim." Zato on na kraju kaže: "Hvala ti, sada sam ubeđen" - ali u suštini, on nije bio ubeđen.

Dokaz ovoga što tvrdim je da *Mahabharata* pominje da konačnog cilja, rajskih vrata, niko nije stigao. Jedino je Judištira sa svojim psom stigao do kapije beskonačnosti. Čak se i Arđuna usput pretvorio u prah, nestao je, ispario; čak ni on nije uspeo da dođe do kraja. To savršeno pokazuje da je propustio Krišninu poruku - da još uvek nije bio prosvetljen, da još uvek nije bio probuđen. Nestati na putu znači roditi se ponovo u svetu. Čak je i Judištirin pas stigao da vrata, a Krišnin učenik nije u tome uspeo!

Đaini kažu da je Krišna otišao u sedmi krug pakla zato što je izazvao najveće nasilje u ljudskoj istoriji. Sada, ko je u pravu?

Mislite li da je Isus Hrist dobar? Pitajte hinduiste, pitajte budiste, pitajte đaine, i svi će vam oni reći: "Sigurno nije!" zato što u skladu sa *njihovim* moralnim kodeksima, u skladu sa *njihovom* filozofijom, čovek pati samo zbog učinjenog greha - a priznajte, raspeće je jedna veoma velika patnja. Prostom logikom, to dokazuje da je Isus Hrist u

prošlosti počinio, verovatno, veliki greh, možda je ubio nekoga, ili nekoga silovao, mora da je učinio nešto *zaista* loše, jer u suprotnom, zašto bi bio razapet?

Đaini kažu da je Mahavir - njihov *tirtankara*, njihov Hrist - dok je hodao stazama, ako bi naišao na neki trn, trn bi se sam okretao šiljkom na dole, videvši da nailazi Mahavir, zato što Mahaviru čak ni trn ne može naneti bol. On je završio sa svim svojim lošim karmama, bol je za njega nemoguć - šta reći onda za raspeće? Isus mora da je bio kriminalac u nekom od svojih prošlih života, možda je bio Džingis Kan, Temerlan, Nadir Šah, Hitler - nešto tako!

I pitajte hrišćane šta kažu za Mahavira ili Budu ili Šankaračariju, i oni će vam reći da su oni veoma sebični ljudi - da su samo meditirali i da nisu pomogli siromašnima. Isus je pomagao slepima, pomagao im da progledaju, pretvarao kamenje u hleb kako bi pomogao siromasima, čak je i mrtve vraćao u život. Ceo svoj život je pomagao čovečanstvu.

Sada, šta je to Mahavir pomogao čovečanstvu? Stajao je go...je li to služenje čovečanstvu? Samo meditirati zatvorenih očiju i uživati u svom jastvu, biti blažen - da li je to od koristi čovečanstvu? Kada celo čovečanstvo pati, a vi uživate sami sa sobom - da li je to ljudski? Naravno da je neljudski!

Buda, Mahavir, Krišna, ti ljudi se ne mogu smatrati dobrima, u skladu sa stanovištem hrišćana. Sada, šta je Krišna uradio za druge? - samo je svirao na svojoj flauti dok su oko njega igrale devojke, a čovečanstvo je patilo! Postoje slepi i siromašni, i potrebne su škole, potrebne su bolnice.

Šta mislite da je Krišna sada živ, da li bi dobio Nobelovu nagradu? Majka Tereza iz Kalkute ju je dobila, zato što je

pokrenula domove za siročad, služila je siromašne, hranila je siromašne. A taj Krišna, umesto da je služio siromašnima, gađao je jadne devojke, dok su nosile krčage pune mleka, kamenjem, tako da su se krčazi razbijali, a svo mleko bi se rasulo... i takvog čoveka neko naziva Bogom! Umesto da pomogne siromašnima, on je uzimao odeću tih jasnih žena dok bi se kupale u reci i penjao se na drvo sa svom tom odećom. Kakva je to religioznost? Tog čoveka treba predati policiji!

Ako tako pogledate, ko je dobar? Muhamed? - koji je čitav svoj život nosio mač i poubijao toliko ljudi i vodio toliko puno bitaka? Prema Budi, on nije dobar, prema Mahaviru, on nije dobar - ne samo to, on je veoma nasilan. Oženio se sa *devet* žena. Prema tome, gde je tu i najmanji znak karakternog čoveka? Čovek koji ima karakter ostaje u celibatu! Šankaračarija je čovek od karaktera, jer je ostao u celibatu.

Isus je pio vino. Sada, Muhamed sa ovim nikako ne može da se složi - on je protivnik alkohola. I taj Krišna što je svirao frulu - Muhamed ne može da se složi da je taj čovek dobar. On je alergičan na muziku kao što sam ja alergičan na parfem! On je zaista anti-talenat za muziku.

Ko je onda dobar...?

Mark, sve naše ideje dobra su izmišljene - samo su probuđeni dobri. Zato mislim da je dobar samo onaj ko je probuđen. Dela uopšte ne treba uzimati u obzir, treba gledati samo svesnost. Zato je, po meni, Mahavir dobar, Krišna je dobar, Muhamed je dobar, Buda je dobar, Ramakrišna je dobar. Hrist je dobar, jednostavno zato što su svi oni probuđeni. Njihova svest dalje odlučuje šta treba da čine, a šta ne.

Isus je toliko probuđen da može piti puno vina, a ne napiti se. Šta je u tome loše? Ništa. On je sam za sebe odlučio, niko to nije učinio umesto njega.

Mahavir je toliko probuđen da jednostavno želi da bude kao od majke rođen; nema potrebe da krije bilo šta, zato odbacuje svoju odeću. Niko drugi to nije odlučio umesto njega. Kada je vaša svest probuđena, vaša dela su posledica takve svesti.

Po meni, jedina moguća definicija dobrog jeste: delo koje dolazi od svesnog bića, kakvo god ono bilo. Ali mi obično mislimo o delima kao o dobrim ili lošim; a sama dela nisu po sebi ni dobra ni loša. Isti čin pijenja vina je dobar zato što ga izvodi *Isus*, a loš je ako ga izvodi neko ko nije probuđen. Obojica naizgled izvode isto! Goli Mahavir je dobar, ali devojka koja izvodi striptiz nije dobra. Svest je jedini odlučujući faktor.

Kažeš:

Mnogo dobrih ljudi je napisalo da ljubav može otpočeti kao impuls volje...

Ti tzv. dobri ljudi u stvari nisu baš sasvim dobri; oni su samo tradicionalni, ortodoksni. Oni su sledili spise, a kada ste nesvesni, sve što interpretirate, samo je lično vaša interpretacija.

Jedan prostodušni, ali slabo obrazovan seljak beše izabran za sudiju u jednom osamljenom gradu. Iako je znao da prebroji novac, nikad nije naučio da čita i piše, a kamoli da se potpiše. Pošto nije mogao da pročita šta mu zakon nalaže, a nije hteo ni da ljudi pomisle da je tolika neznalica, razvio je sistem kažnjavanja ljudi - ne iz knjige zakona, već iz kataloga robne kuće Sirs.

Jednog dana, neki stranac, koji je došao u grad da poseti rođaka, bi uhvaćen zbog prebrze vožnje. Kada je proglašen krivim, sudija nasumice okrenu svoj katalog i osudi čoveka na kaznu od devet dolara. Čovek se naljuti zbog načina na koji su mu sudili, pa se požali svom rođaku.

Rođak mu reče: "Imao si sreće. Osudio te je na cenu sun-cobrana od devet dolara. Da je drugačije prevrnuo stranice kataloga, mogao si da platiš tristaosamdeset pet dolara za pijano!"

Ljudi samo prevrću svoje spise, a ne poznaju sami sebe. Šta tu uopšte mogu razumeti? Sve su to obični katalogi! Možda je u pitanju Gita, Biblija ili Kuran, nema nikakve razlike! Ono što u njima pronalazite je vaš sopstveni um, vaš odraz; ne može biti nikako drugačije.

Vi ste nesvesni - i kao takvi nikako ne možete biti dobri.

Ženski glas s druge strane žice, u tri sata posle ponoći, preklinjao je policajce da dođu što je moguće pre. Žena je rekla da je njenog muža probudila neka buka u dvorištu iza kuće i kada je izašao da pogleda šta je, neko nepoznat ga je napao.

Policajac koji je iz policijske stanice krenuo odmah, stigao je na mesto zločina za par minuta. Pola sata kasnije, kada se vratio u stanicu, imao je grč na licu i veliku čvorugu na čelu.

"Već si se vratio?" zapita ga dežurni. "Jesi li pronašao napadača?"

"Da" odgovori mu policajac, "i ja sam takođe stao na grabulje."

U vašoj nesvesti... šta dobro iz toga može biti?

Kažeš, Mark:

Mnogo dobrih ljudi je napisalo da ljubav može otpočeti kao impuls volje...

Oni stvarno ne znaju ništa o ljubavi ili o volji. Volja je drugo ime za ego, a ljubav znači odsustvo ega. Kako se može desiti odsustvo ega u njegovom prisustvu?

Osoba koja je zaista religiozna, nije čovek od volje. Stvarno religiozan čovek je potpuno predao svoju volju; on dopušta Božjoj volji da kroz njega struji. Upravo to kaže Isus na krstu: "Neka bude carstvo tvoje, neka bude volja tvoja."

Stotine knjiga je napisano širom sveta na temu moći volje - a to nije ništa drugo do obična moć ega. Osoba koja je istinski religiozna je apsolutno bez ega, bez volje; ona je običan šuplji bambus, ili flauta. Šta god Bog poželi da peva, on peva; ako ne želi da peva, flauta ostaje tiha. Flauta nema sopstvenu volju zato što nije više odvojena od postojanja.

Religiozna osoba je dobra - dobra u smislu da je jedno sa Bogom. Ona se stopila sa Bogom, zaboravila je na svoju odvojenost, postala je jedno sa Bogom. Ljubav ne može početi s voljom, niti kao impuls volje.

A ti kažeš:

...pokušaj da se bude spontan, znači kontradikciju.

Naravno, ako misliš da ljubav počinje kao impuls volje, onda biti spontan, ili pokušati da se bude spontan, izgleda kao kontradikcija. Ali, ljubav ne započinje sa voljom, i samim tim nema kontradikcije. Ljubav je spontanost sama po sebi.

I ja ti ne kažem da budeš spontan. Kako to uopšte možeš pokušavati? To bi sigurno bila kontradikcija! Kažem ti da

pokušaš da shvatiš šta činiš, šta misliš, šta osećaš, da to posmatraš.

Upravo je to meditacija: posmatranje svojih akcija, bilo fizičkih ili mentalnih... Kada možeš da posmatraš svoje aktivnosti, misli, osećanja - treba posmatrati ove tri dimenzije - kako tvoja pažnja raste, ući ćeš u četvrto, u *turiju*. Mandukja upanišada govori o ovom četvrtom. Posmatrajući tri, doći ćeš do četvrtog - samo posmatrajući; ne radi se tu ni o kakvom pokušavanju. Pokušaj je identičan sa naporom; posmatranje predstavlja opuštenost, potpunu opuštenost, samo posmatranje, bez obzira šta se javlja.

Misli uvek prolaze ekranom uma. Samo budi opušten, sedi u fotelju kao da se spremaš da gledaš televiziju. Um je neka vrsta televizije! Možeš jednostavno posmatrati, i sve će biti veoma izražajno. Samo posmatrajući, uočićeš da posmatrač nije ono što se posmatra, da svedok nije ono čemu se svedoči. Počeće da se dešava odvajanje, razidentifikacija od kompleksa um-telo. I u toj samoj razidentifikaciji, počćeš da se centriráš, da se utemeljuješ u srcu svog bića. Tada će se pojaviti spontanost.

Tu se dakle ne radi ni o kakvom praktikovanju. Radi se samo o posmatranju onoga što se dešava u vama, kroz vas, tako da jednoga dana možete postati svesni svoje svesnosti. To je najviši domet ljudskog razvitka; ne postoji ništa više od toga. Tada čovek postaje Buda, i tada je sve što činite dobro, sve što činite je ljubav, sve što činite je služenje drugima, sve je to saosećanje.

Drugo pitanje

Bagvane, da li je sve što je ezoterično, glupo?

Viramo

Da! Sve je to beg od stvarnosti u raznorazne maštarije. Ljudi tako počnu da razmišljaju o raj u paklu, a sve vreme ne znaju ko su zapravo. Postoje takođe ljudi koji do detalja opisuju prostore raja pakla. U nekim hramovima se te mape mogu i nabaviti, i zna se da su one veoma drevne.

Ljudi su tek od skora došli do tih mapa; setimo se da je otkriveno kako je zemlja okrugla tek pre tri stotine godina. Tako su sve mape zemlje stare tri stotine godina, dok su mape raja stare barem pet hiljada godina. Ali, stvar je relativno laka jer svako može napraviti svoju mapu, niko je ne može dovesti u pitanje zato što su one samo obična fantazija i imaginacija.

Tako đaini imaju svoje mape, budisti svoje, hinduisti svoje, i sve one su kontradiktorne.

Jednom je došao da me vidi neki čovek, sledbenik Radasvamija, pa mi je rekao: "Bagvane, šta ti misliš? Naš guru kaže da postoji četrnaest rajeva, i on je došao do tog četrnaestog. A takođe je i rekao..." Zatim mi je izneo celu listu: Rama je došao tek do petog, Buda i Mahavir do sedmog, Hrist je stigao samo do četvrtog, Muhamed do trećeg, Kabir i Nanak do dvanaestog - a njihov guru je došao čak do četrnaestog. Taj četrnaesti nivo se naziva *Sačkand* - istinsko nebo."

Zatim me je upitao: "Šta ti kažeš na to?"

Ja sam mu odgovorio: "Tvoj guru je u pravu - znam za njega!"

On reče: "Šta ti to znači?"

Ja mu rekoh: "Zato što postoji *petnaest* rajeva, a ja sam u tom *petnaestom*! A on me uvek pita: 'Bagvane hoćeš li me, molim te, prebaciti nekako u taj *petnaesti* raj?' Tvoj guru je stvarno u *četnaestom* raju, znam ga vrlo dobro."

Na te reči se čovek razljuti. Reče mi: "Šta hoćeš da mi kažeš? Da si otišao dalje od *mog* gurua?"

Ja mu rekoh: "Ako on može da ode dalje od Bude i Mahavira, Krišne i Hrista, zašto ja ne mogu da odem dalje od njega? A pošto ih zaista ima *petnaest*, šta ja tu mogu?"

I dalje: "Ime tog *petnaestog* je *Mahasačkand* - *velika* zemlja istine. Tvoj guru je uspeo da dođe samo do zemlje istine, a ja čak i dalje od nje!"

Te budale govore svakakve gluposti. Ezoterija je samo beg od stvarnosti; neka vrsta ludila.

Psihijatar je bio veoma zadovoljan Šinovim napretkom. "Dobro ti ide, Šine" govorio mu je pohvalno. "Popravio si se mnogo više nego Beri. On ide svuda unaokolo govoreći kako hoće da kupi Irsku Narodnu Banku."

Šin se odjednom uznemiri. "Oh, kakav lažov!" povika Šin. "Hiljadu puta sam mu rekao da neću da je prodam!"

Sve je to, dakle, obična ludost i ništa više - ljudi koji govore o raznim vrstama pakla i koliko ih ima. Hinduisti misle da ih ima tri, đaini da ih ima sedam, a postojao je jedan Mahavirov savremenik, zvao se Sandaj Viletiputa - mora da je on bio čovek kao ja - koji je govorio: "Sedam? Ima ih sedam stotina! Vaš Mahavir nema pojma! Možda je on došao samo do sedmog, pa pretpostavlja da ih ima toliko, ali jedino sam ja prešao celi put. Ima ih sedam stoti-

na, a naravno ima i sedam stotina rajeva kako bi se sve to izbalansiralo!"

Jednom je neki čovek otišao da poseti ludnicu, pa je započeo razgovor sa nekim ludakom. "Izgledaš mi kao ja, pa mi nije baš jasno zašto si ovde?" zapita ga.

"Pa, da ti kažem iskreno, ne znam. Možda je to zato što volim decu."

"Šta je u tome loše? Pa i ja volim decu."

"Stvarno? Kuvanu ili pečenu?"

Jednom je premijer Indije bio čovek po imenu Jurinđibai Morardibai Desai. On je bio veoma ezoteričan. Promovisao je direktne telefonske veze između raja i pakla. Prvo bi zvao raj i razgovarao sa Svetim Petrom otprilike deset minuta. Nakon toga bi zvao par starih prijatelja koji su otišli u pakao i sa njima razgovarao po nekoliko sati. Kada bi završio, zvao bi operatera da mu kaže koliki je bio račun.

"Poziv u raj će vas koštati sedamsto osamdeset rupija", odgovori mu operater. "Poziv za pakao će vas koštati pedeset pajsas."

"Bože moj!" uzvкну Jurinđibai Morardibai Desai. "Zašto se cene toliko razlikuju?"

"Vrlo jednostavno, gospodine" odgovori mu operater. "Telefonski poziv za raj je bio poziv za inostranstvo, dok je onaj sa paklom bio lokalni!"

Da, Viramo, sve što je ezoterično je glupo - izuzev Almastinih ezoteričnih pitanja. Ona ih je opet postavila. Pitala me je: "Bagvane mogu li da postavim još par ezoteričnih pitanja?" Ja volim njena ezoterična pitanja - ona su stvarno ezoterična!

Prvo:

Koliko Gandijevaca je potrebno da bi se zavrnila sijalica? Almasta, pet. Prvi, Jurinđibai Morardibai Desai da je drži, a ostala četvorica da okreću sto na kojem on stoji. To se zove ne-nasilna gandijevska revolucija!

Drugo:

Koliko je potrebno komunista da zavrnu jednu sijalicu? Almasta, dvojica. Jedan da je zavrne, a drugi da deli letke.

Treće:

Koliko jevreja je potrebno da bi se zavrnila sijalica? Alamsta, tri. Jedan da pozove spremačicu da to uradi i preostala dvojica da se osećaju krivim zbog toga.

Četvrto:

Koliko sledbenika EST je potrebno da bi se zavrnila sijalica?

Almasta, puna soba. Oni se menjaju dok im vođa govori kakvi su oni pokvareni i bezvredni zavijači sijalica. Nikome nije dozvoljeno da napusti sobu i ode u kupatilo, dok se zavrtnanje ne privede kraju.

Peto:

Koliko je potrebno indijskih mahatmi da bi se zavrnila sijalica?

Almasta, četiri. Jedan da zavrne sijalicu i preostala tri da se žale kako je stara sijalica bila bolja.

Šesto:

Koliko *brahmačarija* - indijskih monaha u celibatu - je potrebno da bi se zavrnila jedna sijalica?

Alamasta, dvojica. Jedan da zavrne sijalicu a drugi da mu spreči klecanje kolena.

Sedmo:

Koliko novinara je potrebno da bi se zavrnila jedna sijalica? Alamasta, dvojica. Jedan da zavrće sijalicu, a drugi da joj da iznenađujući zavrtnanj na kraju.

Osmo:

Koliko studenata radikala je potrebno da bi se zavrnila sijalica?

Almasta, tri. Jedan da je zavrne, a dvojica da insistiraju da se okrene više na levo.

Deveto:

Koliko električara je potrebno da bi se zavrnila sijalica?

Almasta, trinaest. Jedan da nabavi sijalicu, drugi da je prinese sijaličnom grlu, treći da je zavrće, četvrti da ga pridrži, peti da pritisne prekidač kako bi isprobao sijalicu, šesti da proveri da li je ostalim sijalicama potrebna popravka, sedmi da nadgleda, osmi da naređuje, deveti i deseti da odu na kafe-pauzu, jedanaesti da pojede ručak, dvanaesti da malo prilegne, i treinaesti da isplanira najbolji način kako da te noći upadne u stan.

I poslednje:

Koliko Kalifornijaca je potrebno da bi se zavrnila sjalica?

Almasta, sedam. Jedan da zavrne sijalicu i preostalih šest da sa njim podele to iskustvo.

Dvanaesto predavanje

22. decembar 1980.

Uznemiri se!

Prvo pitanje

Bagvane, odrastao sam u moralnoj i religioznoj hinduističkoj porodici, pa me samim tim veoma uznemirava ponašanje tvojih sanjasina. Zar ih ne možeš nekako moralno vaspitati?

Pratap Čandra Doši

To je stvarno tvoj problem, a ne njihov! Ti patiš od neke moralne discipline, pa želiš da i moji sanjasini pate. Ti si uznemiren, pa zato *tebe* treba izlečiti! *Oni* time nisu nimalo uznemireni.

Ali se uvek tako dešava da čovek ne vidi sopstvene projekcije na tuđe ekrane, ne vidi da su to njegove projekcije! Tvoje moralno i religiozno okruženje je bilo potpuno pogrešno. Da je bilo istinito, ništa ne bi moglo da te uznemiri, ništa na ovome svetu; ostao bi miran i tih, centriran, učvršćen.

Uopšte ne treba da te se tiče šta rade drugi! Oni to ne rade *tebi*, ne mešaju se sa tobom - ko si ti da bi odlučivao kako oni treba da se ponašaju? Zar to nije veoma nedemokratski? Ti hoćeš da se oni ponašaju u skladu sa *tvojim* umom, ali *zašto* bi trebalo da se prilagođavaju *tebi*? Ko si sad pa ti? Ti si slobodan da radiš šta ti hoćeš, a oni su slobodni da rade šta oni hoće. Njih ne uznemirava tvoje moralno ili religiozno poreklo. Oni me ne pitaju: "Bagvane, disciplinuj malo tog Pratap Čandra Došija kako bi se ponašao kao što se i mi ponašamo."

Sama želja da se drugi ponašaju u skladu sa *tvojom* ideologijom, u skladu sa *tvojim* koncepcijama, u skladu sa *tvojim zaključcima*, je despotska - to je fašizam. Ti nisi ni moralan ni religiozan, ti si jednostavno fašista!

I zapamtite, moralnost nema nikakve veze sa religijom. Religija, naravno, ima dosta toga zajedničkog sa moralnošću, ali ne važi i obrnuto. Moralnost je bedna zamena za istinsku religiju; ona je samo plastična kopija. Ona vam daje dobru fasadu, ali ne i pravo biće. Ona ne menja vaš centar, vašu svest; ona samo daje dobru šminku. Ona je obična maska. Možete se sakriti iza nje, a možete takođe sakriti sve vrste potisnutih želja, težnji, ambicija. I kad god vidite druge da se ponašaju prirodno, što vama vaša moralnost ne dozvoljava, uznemirićete se. To uznemirenje dolazi iz vas, a ne iz njih.

Puritanci iz Tilinga užasno se plaše svojih osećanja. Kada vide stolicu sa sve četiri noge gole, odmah skreću pogled ka tavanici.

Sada, da li mislite da bi stolicama trebalo dati neku moralnu poduku, da bi trebalo da pokriju svoje noge? U viktorijansko doba, noge su zaista i pokrivali. U Engleskoj je na primer bilo veoma nemoralno imati u kući stolicu sa nepokrivenim nogama! Ali, to je samo pokazatelj jednog dekadentnog društva, suštinski nereligioznog društva.

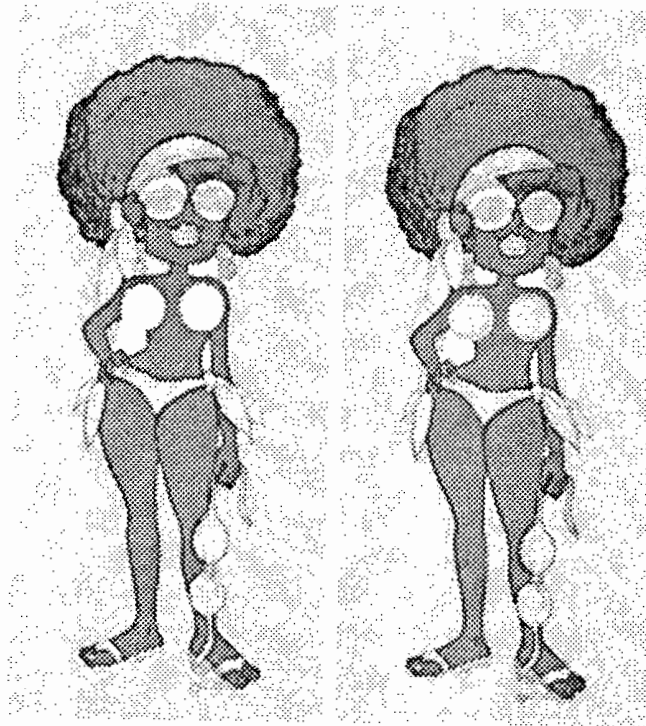
Pratap Čandra Doši, probudi se i pogledaj ovu čestitku... Šta na njoj vidiš? Uznemiri se !A sve je to ništa...obične dve rupe! Ali mora da si se ti uznemirio, veoma uznemirio - a to su samo moja dva prsta! Nemoj biti toliko glup!

Ljudi tako nastavljaju da gledaju stvari...upravo si sada video 'stvari' kojih u suštini nema!

Majka i kćerka su bile zajedno u kuhinji kada majka iznenada primeti da devojčica crta velikog đoku. "Gde si to videla?" upita je majka zaprepašćeno.

"U tvojim rukama, mama!" odgovori joj mala Meri nevino.

Bagvan pokazuje jednu čestitku sa svoje sveske. Na čestitki je nacrtana ženska figura, a na mestu grudi, izrezane su dve rupe. Bagvan gura Svoja dva prsta kroz rupe, stvarajući tako utisak da joj se pokazuju gole grudi. Zatim podiže čestitku kako bi svi mogli da je vide. Čitava hala odjekuje smehom.

Majka ošamari svoju malenu kćer, pa joj ljutito reče: "Videćeš ti kada ti se otac vrati kući!"

Kada se otac vratio kući, on upita malu Meri: "Šta si to nacrtala kada se majka toliko naljutila na tebe?"

"Makaze, tata" odgovori dete nevino.

Jadna Meri, nevinna Meri je samo crtala makaze! Deca su deca - njihovi crteži nisu baš sasvim tačni. Ali, majka je u tom crtežu videla nešto drugo. A dete je naravno videlo makaze u majčinoj ruci - i dete je savršeno u pravu.

Eto, to je ono što se tebi dešava...

Jednom je neki čovek otišao da večera sa sveštenikom u italijanskom restoranu. Dok su pregledavali meni, čovek reče svešteniku: "Kako vi beše izgovarate ime onog italijanskog jela za kojim ste toliko ljudi?"

"Sveštenik odgovori odmah, a da nije ni podigao pogled: "Dina Lolobridida!"⁹

Tvoja svest je ta koja se nameće u nekim situacijama - mada je ovde situacija više nego jasna. Moji ljudi žive od slobode - i to je jedina moja disciplina. Oni nisu robovi nijednog moralnog pravila. Svi su oni religiozni ljudi, samo si ti nereligiozan, šta god nazivao tim hinduističkim moralnim religioznim nasleđem. Ti uopšte nisi religiozan; samo zagovaraš ideje koje su ti drugi utvili u glavu. Ti možda imaš nekakvu savest, ali što se tiče svesti, uopšte je ne poseđuješ. Savest stvaraju drugi, a svest stvaraš ti sam.

Moji sanjasini ulažu svaki mogući napor kako bi se oslobodili sveg tog đubreta svojih roditelja, sveštenika i političara. To je sve deo discipline slobode: moraš postati potpuno neuslovljen.

Naravno, kada dođu oni koji su uslovljeni, ova atmosfera ih veoma uznemirava. Možda u tom njihovom uznemiravanju postoji i elemenat ljubomore - zato što u svom životu nikada nisu bili toliko slobodni. "Kako se samo usuđuju? Treba ih u tome odmah sprečiti! Ako smo mi bili

⁹Italijanska glumica, slavni seks simbol 60-ih godina. (nap.prev.)

robovi, onda svi treba to da budu." Ali sama želja da svi ostali budu disciplinovani je nehumana, odvratna, nasilna, destruktivna, životinjska. Kakve ona uopšte ima veze sa religijom? Moralna sigurno jeste, ali moralnost ovde nema nikakvu vrednost. Moralnost jednostavno znači da su ti drugi govorili šta treba da radiš, šta ne treba da se radi, a ti nisi bio sposoban da se pobuniš protiv svih tih nametanja. Oni su ti govorili: "Ako učiniš ovo, bićeš poštovan, i tvoja će biti sva rajska zadovoljstva."

Ti si bio pohlepan, a oni su iskoristili tvoju pohlepu.

Oni govore: "Ako nas ne budeš sledio, otići ćeš u pakao, u vatru pakla, čitavu večnost." A oni opisuju sve patnje pakla tako plastično, da to znači samo jedno: oni su stvarno i *bili* u paklu - nšta drugo; oni su tamo *živeli*. Zato su njihovi opisi tako plastični. Samo pogledajte te vaše tzv. religiozne spise: pakao se opisuje sa toliko detalja da su ti sveci koji opisuju sve te muke tamo sigurno boravili i to toliko dugo da primete sve detalje - sa takvom preciznošću, sa takvom matematičkom tačnošću. Oni zloupotrebljavaju tvoj strah, oni iskorišćavaju tvoju pohlepu, a tvoja religioznost ili tvoja moralnost nije ništa drugo do obična pohlepa i strah.

Moja religija nema nikakve veze sa pohlepom ili strahom; to je avantura, otkriće sopstvenog jastva. A jednom kada otkrijete svoju svest, ponašaćete se sasvim drugačije. Tada će sve vaše aktivnosti biti lepe; tu lepotu ja nazivam moralnošću. To se može poklapati sa zaključcima drugih, a i ne mora. Veća je mogućnost da se neće slagati, zato što je ono što vam drugi govore u *njihovom* interesu; oni su u vas investirali. Oni pokušavaju da vas učine svojim robom, kako biste mogli da služite *njihovim* interesima.

A kada otkrijete sebe, postajete sami svoj gospodar. Više ne ispunjavate ničije ciljeve, već počinjete da živite sami za sebe. Velika je verovatnoća da će se vaše akcije proglasiti lošim, a vi nemoralnim.

Mene zovu nemoralnim zato što ja uopšte ne podržavam tu glupu moralnost koja postoji u Indiji. Ona je samo deo establišmenta, deo davno mrtve prošlosti; nositi je jednostavno znači nositi nečiji leš.

Opet, ako jednostavno slediš pravila i odredbe koje ti daju drugi, šta ćeš uraditi sa svojim sopstvenim željama, instinktima, težnjama? Potisnućeš ih, a one će se opet pojaviti na ovaj ili onaj način.

Mladić se viđao sa svojom učiteljicom. Otišli su na večeru, zaplesali, a na putu kući, on je zaustavio svoja kola na mračnom mestu. Ona nije baš mnogo o tome mislila, ali posle malo razgovora i milovanja, složila se. Tako su se oni lepo zabavili. Kasnije, iste te večeri, ona mu reče: "Znaš, nešto me brine."

"Šta se desilo" zapita je momak.

"Pitam se kako ću sutra pogledati svoj razred bez grižnje savesti, znajući da sam zgrešila dvaput."

"Zgrešla si samo jednom!" reče joj mladić.

"Znam, ali uradićeš to ponovo, zar ne?"

Pratap Čandra Doši, budi malo svesniji. Mora da nosiš hiljade škorpija i zmija potisnutih želja, tvojih unutrašnjih obogaljenih instikata, i svi se oni trude da izađu na površinu. Ti ih i dalje potiskuješ, ali tako dalje ne ide. Živećeš lažni život, ali ne i pravi - možda hinduistički život, ali ne i život!

Imaš mnogo života na raspolaganju - muslimanski život, hrišćanski život, hinduistički život, đainistički život. Ja podučavam jedino život, bez bilo kakvog prideva, zato što sam to iskusio sam na sebi i video sam u hiljadama mojih sanjasina, da ukoliko ne počneš da živiš *sam život*, ostaješ polovičan. Sva tvoja maska, sav tvoj sjaj, tvoje džentlmenstvo je obična šminka.

Vrlo skroman, moralan, mladi engleski džentlmen poverava svoje probleme romantičnog života svom školskom drugaru. "Svakoga dana kada odlazim na jahanje u Hajd-Park, vidim predivnu damu kako takođe ide na svoje jutarnje jahanje. Ona je toliko prelepa, da sam potpuno poludeo za njom!"

Njegov školski drug, očigledno sa više iskustava po tom pitanju ima ideju: "Evo šta ćeš uraditi: večeras ofarbaj svog konja u zeleno, tako da će sutra ujutro kada kreneš na jahanje, ona morati da prokomentariše nešto o tvom konju, pa ćete se tako upoznati. Zatim, nakon mesec dana možeš da je pozoveš na piće, a posle dva meseca možeš da je pozoveš na večeru. Posle tri meseca možeš da je pozoveš na vikend u tvoju kućicu na selu da bi joj pokazao svoju kolekciju burmutica. A onda, nakon godinu dana, biće tvoja!"

Stidljivi džentlmen odjuri odmah da ofarba svog konja u zeleno. Sledećeg jutra, on je naravno sreće, i kao što se i pretpostavilo, ona ne može, a da ne upita: "Pitam se, zašto ste ofarbali svog konja u zeleno?"

Potpuno zbunjen, crven u licu, stidljivi mladi džentlmen, uspe da prozbori: "Pa, draga moja... to je... to je zato što hoću da te pojebem!"

Drugo pitanje

Bagvane, Mandukja upanišada kaže - To treba spoznati pre svega. A i Isus takođe kaže: Tragajte prvo za carstvom nebeskim. Kako je onda hrišćanska crkva sve do Majke Tereze promenila značenje toga u: prvo služite čovečanstvo pa će carstvo nebesko biti vaše? Jedan nemački džentlmen, g-din Rajner, dok je razgovarao sa mnom, veoma agresivno je optužio Radžniš Ašram da je mašina za pravljenje novca, a takođe je primetio i da bi on trebalo više da se pozabavi siromašnima i svima onima koji su potlačeni. Bagvane, kako je moguće da te ljudi sa bogatog Zapada i dalje ne razumeju?

Adit Sarasvati

Ja nisam protiv novca - ja sam protiv opsednutosti novcem. Ja nisam protiv posedovanja, ja sam protiv posesivnosti. A to su dve potpuno različite dimenzije, dijagonalno suprotne jedna drugoj. Biti protiv novca znači biti glup. Novac je divno sredstvo - sredstvo razmene. Bez novca, kultura ne bi mogla da napreduje, kao ni društvo ili civilizacija.

Samo zamislite kako bi izgledalo da novac nestane sa ovog sveta. Tada bi sve ono što je udobno, sve što vam pruža razne udobnosti nestalo sa njim. Ljudi bi se vratili u krajnje siromaštvo. Novac je obavio fantastičan posao; čovek to mora priznati.

Zato, ja nisam protiv novca, ali sam sigurno protiv opsednutosti novcem, a ljudi tu ne mogu da naprave nikakvu razliku. Cela ljudska prošlost je po tom pitanju nejasna.

Odrećite se opsednutosti novcem, ali se nemojte odreći novca. Novac se mora stvoriti, bogatstvo se mora stvoriti.

Bez bogatstva sva nauka bi bila zbrisana sa lica zemlje, sva tehnologija bi nestala, sva velika čovekova dostignuća. Čovek ne bi uspeo da dođe do Meseca, ne bi uspeo da poleti. Bez novca bi život bio veoma dosadan, kao što bi bez jezika sva umetnost, sva literatura, poezija, muzika, nestali. Kao što vam jezik pomaže da razmenite misli, da komunicirate međusobno, tako vam i novac omogućava međusobnu razmenu; on je takođe jedan vid komunikacije.

Ali ljudi koji su opsednuti novcem vezani su za njega; oni uništavaju ceo njegov smisao. Njegov smisao se i sastoji u tome da ide iz jedne ruke u drugu. Zato ga i nazivaju 'tekući novac': on mora ostati pokretan, kao tok. Što se više pokreće, to bolje, to društvo postaje bogatije.

Ako imam samo jedan rupi, ali se on kreće iz ruke u ruku kod svih pet hiljada mojih sanjasina, onda jedan rupi postaje pet hiljada rupija. Što se više kreće, to se više novca stvara. On je upotrebljen kao da je bilo pet hiljada rupija - a bio je samo *jedan* rupi! Ali, čovek opsednut novcem ga grabi; on mu ne dozvoljava da se kreće. On ga zadržava, prisvaja, ne koristi ga dalje u druge svrhe.

Sigurno je da mi stavramo neko bogatstvo, a mogu vam reći da je to samo početak; ovo još uvek nije mašina. Samo još malo... i biće! Napravićemo nezamislive količine novca, zato što ja u suštini nisam njegov protivnik. Ali, mi ga koristimo, to je važno naglasiti; mi ga ne zadržavamo. I što ga više budemo imali, više ćemo ga upotrebljavati; on će postati pravi 'tekući novac'.

Jedan od razloga zašto je Indija siromašna zemlja jeste taj što su ljudi sakupljači. I oni sakupljaju novac sa divnim opravdanjima: nazivaju ih 'jednostavan život'. Čista glu-post! Ako želite da živite jednostavno, onda predajte novac

onome koji želi da živi bogato! Zašto ga zadržavate? Živite jednostavno, i to je savršeno okej. To je vaš život; ako želite da živite jednostavno, *živite* jednostavno - ali šta će vam onda sav taj novac koji držite u rezervi? Onda ga predajte onima koji znaju *kako* da ga iskoriste! Novac treba iskoristiti; treba mu dozvoliti da se kreće koliko je god moguće brže.

Sačekajte samo još malo! Kažite g-dinu Rajneru da jednom kada se moja komuna stabilizuje, tek će onda videti kako se može stvoriti bogatstvo, i kako se ono može iskoristiti, zato što ja nisam neka jednostrana osoba. Ja nisam ni za spoljašnje, ni za unutrašnje, ja sam za oba. Čovek mora iznutra biti bogat, ali takođe i spolja. Bogatstvo je divno; spoljašnje bogatstvo je lepo kao i unutrašnje; nema ničega lošeg u stvaranju novca.

Mi ne prosimo, mi ga zarađujemo, i nikada za njega nećemo prositi. Kada možemo da ga zaradimo, zašto da prosimo? Nikada ni od koga nismo tražili nikakav novac.

Kaži g-dinu Rajneru da je on veoma pohlepna osoba, i to osoba koja je opterećena novcem. Kada onaj ko je opterećen novcem dođe ovde, sve što vidi je svoj um. Ovo mesto je ogledalo! Uvek ćete to videti: svoje lice odraženo na hiljade načina.

Ali, kakva je bila prošlost. Mahavir se odrekao novca. Buda se odrekao novca. Ja sam *protivnik* toga - mnogo mi se više dopadaju ljudi kao što je bio Džanaka, jer je on živio kao kralj, pa ipak se prosvetlio. Mnogo više mi se dopada Krišna koji je živio kao kralj, pa ipak je bio prosvetljen. Ovi ljudi su mi daleko više uravnoteženi.

Odricanje od novca jednostavno pokazuje jednu stvar: da u vama postoji neki strah. Vi se plašite da ćete, ako se ne

odreknete, ostati vezani. Ja se toga ne plašim! A ako mene pitate...ja lično ne posedujem nikakav novac, nikakav - nijednu *pajsu*. Ja sam u ovoj komuni samo gost, i naravno da se vi ophodite prema meni kao prema gostu - to je savršeno u redu: gosta i treba tako tretirati - svi ste vi moji *domaćini*. Ali, ja lično ništa ne posedujem. To ne znači da ja moram da živim kao prosjak - toliko sam inteligentan! Ja ne moram da živim kao prosjak; i bez novca mogu da živim kao kralj. Zar to nije dovoljan dokaz prosvetljenosti? Ja ne zarađujem, ne činim apsolutno ništa, čak ni ne napuštam svoju sobu. Ne znam čak dobro ni da brojim novac - znate već kako brojim. Posle prvog pitanja dolazi treće, a posle trećeg, drugo...

Godinama nisam video novac; nisam dotakao novčanice barem dvadeset godina. Nisam ga dotakao - ne kažem da sam protiv doticanja, ali su novačanice tako prljave, posebno indijski novac - tako je prljav! Čak i dok sam putovao, imao sam nekoga ko me je pratio, jer ko će baratati tim novcem? Toliko ga je ruku doticalo da ga je to i učinilo tako prljavim. Mora da nosi svakakve boleštine!

A čak deset godina ja nisam ni video novac, zato što u moju sobu ne dolazi nikakav novac, a ni ja ne idem nigde. Ukoliko novac sam ne ušeta u moju sobu...ali tu su stražari, oni ne bi dozvolili!

Ali, ja nisam protiv novca. Moja komuna će biti najbogatija koja je ikada postojala na zemlji. U stvari, u prošlosti su mnoge komune nastajale i nestajale upravo zbog te glupe ideje da ne bi trebalo da poseduju nikakva novac. Kako ćete onda opstati?

Sada, hiljadu petstotina sanjasina radi u komuni - kako oni opstaju? Potrebna im je hrana, potrebna im je odeća,

sklonište, potrebni su im lekovi, sve im je potrebno. Odakle će sve to doći? Mi prosto *moramo* zaraditi neki novac. A sve ovo je na eksperimentalnoj bazi kako bi se pripremili za novu komunu, u kojoj će biti najmanje deset hiljada sanjasi-na zajedno.

Sve komune koje znamo su propale. Najduže što je komuna poživela - tri godine, od tri meseca do tri godine, to je minimum i maksimum života komune iz jednostavnog razloga što se insistira na siromaštvu, i zato pre ili kasnije mora da se raspadne.

Ova će komuna poživeti - a jedini način da to uspe jeste da postane bogata.

Eto, svi ti ljudi koji govore o služenju siromašnih, Adite Sarasvati, ko ih u tome sprečava? Zašto *oni sami* ne odu i pomognu siromašnima? Kažite g-dinu Rajneru da ga *ja* u tome uopšte ne sprečavam. Može da ide sa svim mojim blagoslovima, i pomogne siromašnima!

Primam na hiljade pisama u kojima me pitaju: "Zašto ne pomogneš siromašnima?" Kada bi postojalo toliko mnogo ljudi koji bi pomagali siromašnima, onda vam *ja* i ne bih bio potreban - ne bih vam nedostajao. Ali svi ti ljudi hoće da *ja* pomognem siromašnima! Sledite svoju ideju, radite svoju stvar - a *ja* ću svoju. *Ja* vama ne govorim da učinite bilo šta, *ja* ne pišem nikome pisma sa savetima: "Trebalo bi da uradiš ovo, a zatim ono". Zašto ti ljudi pokušavaju da nametnu svoje ideje drugima? *Ja* ih u služenju neću sprečavati, to je sasvim sigurno. Možete ići - ima toliko siromaha - pomozite im.

Šta je g-din Rajner radio ovde? Gubio je svoje dragoceno vreme! Postoji toliko siromašnih; čak i u Puni možete naći prosjaka koliko god želite. Idite i pomozite im! Masirajte im stopala...ili šta god želite. Uživajte u tome!

Zašto mi svi ti ljudi pišu kao da sam *ja* sve te ljude učinio siromasima, kao da sam *ja* odgovoran za njihovu sudbinu? Oni su odgovorni! I ti isti ljudi koji su odgovorni zato što je ovaj svet siromašan, insistiraju da bi trebalo *ja* da pomazem. Vi ste ih učinili siromasima, a *ja* da im pomazem - divan dogovor! *Ja* sam takođe bio siromašan, i niko nije došao da mi pomogne, zašto bih se onda *ja* brinuo oko toga?

Ja imam svoj stav prema ovim stvarima: *Ja nisam* ovde zato da bih pomagao siromašnima, *ja* sam ovde da siromašne potpuno uništim. Imam svoje planove kako da to učinim, na sopstveni način. Neću valjda slušati savete nekih glupih Nemaca! U stvari samo reći 'Nemac' je dovoljno, ali vi možda nećete shvatiti - zato kažem 'glupi Nemac'. U protivnom, ko je ikada čuo da je neki Nemac bio nešto drugo?

Ja imam svoje planove kako da to izvedem, ali ako siromašni insistiraju da to i ostanu, onda ne mogu nikako da im pomognem. Na primer, voleo bih kada bi se uvela obavezna upotreba sredstava za kontrolu rađanja. Ako ljudi ne žele da i dalje budu siromašni, oni će poslušati; ako im nije stalo, onda je to *njihova* odluka, onda *ja* za to dalje nisam odgovoran.

Siromaštvo se može uništiti za petnaest godina - spreman sam da prezumem na sebe taj izazov. Siromaštvo se može otkloniti za samo petnaest godina - siromaštvo u ovoj zemlji može biti daleka prošlost. Ali postoji teškoća: šta će onda ti vaši hrišćanski misionari, Majka Tereza i njima slični raditi? Njima su siromašni *potrebni* - i to apsolutno - jer u suprotnom, šta će biti sa Nobelovom nagradom, sa Majkom Terezom? Kada više ne bi bilo siromašnih, koga bi oni onda služili? Potrebni su im siročići, siromasi, bolesni...

Ja mogu da uništim celu ovu strukturu - i to vrlo jednostavnim metodama. Sve te budale su navodno služile čovečanstvo barem deset hiljada godina - i kakav je rezultat? Da li je siromaštvo nestalo? Samo plod pokazuje kakav je život drveta bio.

Ova ideja pomaganja siromašnima nije nova - nije to izmišljotina g-dina Rajnera. Deset hiljada godina religije govore: "Pomozite siromašnima", i *one* zaista i služe siromašne, ali kakav je rezultat svega toga?

Ja želim da presečem sve te stvari u samom korenu! Prvo je: populacije svih siromašnih zemalja treba hitno smanjiti. Amerika bi bila siromašna kao Indija kada bi imala toliko stanovnika. Bilo koja zemlja bi bila isto tako siromašna, sa toliko stanovnika, zato što je tlo svojevrsno ograničenje; kapacitet ove planete je stvarno ograničen. A vi i dalje nastavljate da radate decu ne mareći za upozorenja.

Ljudi su protiv mene zato što ja preporučujem kontrolu rađanja. Njihova moralnost je dovedena u pitanje - jer ako ljudi budu upotrebljavali metode kontrole rađanja, onda će *njihova* vrsta moralnosti biti dovedena u pitanje. Jer tada njihova žena može imati i neku vanbračnu vezu. Sada ona to ne može, iz straha da će možda ostati u drugom stanju; u tome je sprečava samo strah. Njihova kćerka može imati seksualne odnose pre braka. Odatle strah! Ali, ako su ovi strahovi razlog vašeg siromaštva, onda ja nisam odgovoran.

Ja podržavam odnose pre braka, podržavam najsavremenije metode kontracepcije, takođe podržavam i odnose van braka. To naravno menja celokupnu strukturu, ali će vaše siromaštvo nestati, i sa njim sva vaša moralnost.

A ja takođe neprekidno napadam i vašu moralnost jednostavno zato što su oba ta veoma usko povezana; to je

zapravo zavera moralnosti i siromaštva. Vaša moralnost mora biti uništena, samo tada će biti uništeno i vaše siromaštvo.

Sve je vrlo jednostavno: unesite više tehnologije. Umesto da otvorite sirotište, unesite više tehnologije, više industrije. Upravo ću to ja i uraditi - i to se naziva 'mašinom za pravljenje para'.

U mojoj komuni sva najnovija dostignuća će biti korišćena kako bi mogla nastati neka još novija! Ako neka mašina može proizvesti više nego hiljadu ljudi ili deset hiljada ljudi - zašto uopšte koristiti ljude? Ljude treba osloboditi svakog rada. Po prvi put u istoriji čovečanstva, čovek može više da uživa u svemu, zato što mašine mogu da obavljaju sav posao. Ali svi ti 'radoholičari', ljudi koji su suviše opsednuti idejom da treba nešto da rade, ne dozvoljavaju mašinama da zauzmu njihovo mesto. Oni se plaše. A oni su daleko opasniji od alkoholičara - radoholičari su opasniji - zato što sprečavaju učešće mašina i tehnologije.

Mahatma Gandhi je bio radoholičar. On je bio protivnik svake tehnologije, uplašen da bi čovek, lišen rada, shvatio da je život zabava. Može se čak sa pravom reći da su svi ti tzv. sveci u stvari protivnici zabave. Život treba da bude ozbiljan, ne bi trebalo da bude nikakva zabava. Život treba opteretiti ozbiljnošću. Ako život postane zabava i ljudi u njemu počnu da uživaju, ko će poželeti raj? - jer u raj u imate samo jedno: ne morate da radite, samo da uživate. Da li ste ikada čuli da je neko u raj u naporno radio? Anđeli samo sviraju na svojim harfama: "Aleluja! Aleluja!..." i kako danas, tako i sutra.

Ali sve to se može desiti *ovde*, upravo *sada*! Svi mi to možemo uživati! To se može desiti na zemlji - ali ako se to

može desiti na zemlji, ko će se onda brinuti za raj i za sveštenike koji treba da vam pokažu put do raja? Ko će se brinuti za sve te tzv. vrline kroz čije negovanje možete da *zaslužite* kartu za raj?

Zato je svim religijama siromaštvo apsolutno neophodno. S jedne strane im je siromaštvo potrebno - celom tom establišmentu, crkvi, državi, potrebno im je siromaštvo - a s druge strane oni stalno ponavljaju: "Pomozite siromašnima". Zašto to uopšte govore? Samo da bi utešili siromašne, kako se oni ne bi pobunili, kako ne bi poželeli da zbacе celу tu strukturu. Zato im bacite par mrvica, samo nekoliko, čisto da biste ih utešili. Nastavite da im dajete nadu.

To je uradio Isus kada je siromašne nazvao 'Božjom decom' kada je rekao: "Poslednji će biti prvi u mom Božjem kraljevstvu." Uteha za siromašne! To je samo otrov za njihove umove.

Ja uopšte nisam ni u kakvoj zaveri sa establišmentom, zato neću da služim siromašne. Oni koji su ih učinili siromašnima, oni treba da ih služe! Potpuno sam spreman da otklonim svako siromaštvo. Prema siromaštvu nemam nikakvog poštovanja, u siromaštvu ne vidim nikakvu spiritualnost. Ono je odvratno, neljudsko je. Ono je kao rak: mora se iskoreniti, potpuno i zauvek. Treba ga sagoreti - a to je moguće izvesti.

Ja sam spreman da prihvatim izazov, ali oni čak ni ne žele da imam svoju komunu, zato što se plaše da će ona pokazati celoj zemlji, celom svetu, da ljudi mogu da žive u bogatstvu sada i ovde, u *potpunom* bogatstvu, kako spoljašnjem, tako i unutrašnjem, i da nema potrebe biti siromašan. Jednom kada uspostavim svoju komunu, ona će

biti primer, model, a onda možemo stvarati komune i u drugim zemljama. Vetar je seme već razneo. Onda ćemo moći komune da prilagodimo svakom tipu ljudi, svakoj kulturi, svakom društvu, i polako ćemo uspeti da transformišemo celу planetu.

Takođe, ovo se može izvesti veoma brzo, ali se to sigurno neće desiti kroz služenje siromašnih. Onda će vlada morati da me sluša - spreman sam da ih vodim. Nisam zainteresovan ni za kakvu politiku, i zato ne želim nikakvu moć za sebe. Vlada će morati da me sasluša.

Plan od petnaest godina... i ja sam spreman da se suočim sa ovim izazovom. Unišićemo svako siromaštvo, ali sa siromaštvom će otploviti i vaša Majka Tereza!

Treće pitanje

Bagvane, svaki put kada dođem na tvoja predavanja, moje se uši načulje, posebno kada ispričaš neki vic. Često ne čujem svaku reč, i promašim značenje. Zato se ponadam da ćeš ga ispričati ponovo, ali se to ne dešava. Zatim pokušavam da shvatim sledeći vic, ali mu opet ne shvatim značenje. Onda uvidim da je sve što se ovde dešava jedan veliki vic - a ja ga ne razumem! Šta ti kažeš na sve to?

Henk fon Hol

Henke, ne izgleda mi kao da si Nemaц, ali u tebi sigurno teče neka nemačka krv!

Desilo se da je ovde jednom italijanskom sanjasinu bila potrebna transfuzija krvi, a prva osoba koja je bila spremna da je da, bila je nemačke nacionalnosti. Sada je taj italijanski sanjasin savršeno zdrav, zdraviji nego ikad, vrlo

snažan - nemački snažan! Međutim, pojavio se jedan problem: on sada ne može da razume nijednu od mojih šala.

Zato ili ti ili tvoji roditelji ili roditelji tvojih roditelja... desila se tu sigurno neka nemačka transfuzija! Ali, tvoje mi ime izgleda potpuno holandsko...Nemci ne mogu da shvate nijednu šalu - to je savršeno u redu - ali Holanđanima to već nije dozvoljeno!

Evo, ispričaću ti jedan vic, i to veoma polako...

Jedna grupa vojnika....razumeš? Jedna grupa vojnika padobranaca se pripremala za svoj prvi skok...okej? Instruktor je otvorio vrata aviona i poslednji put posavetovao padobrance: "Zapamtite, ljudi, izbrojte do deset pre nego što povučete ručicu i otvorite padobran!"

Svi su ispravno razumeli instrukciju, i već su leteli prema zemlji, kada, sasvim iznenada, jedan od vojnika prolete pored njih, padajući ničice, i to bez otvorenog padobrana.

"Oh, Bože!"prozbori jedan, gledajući dole, "evo ga jedan od novih regruta - onaj koji muca!"

Henke fon Hole, da li i ti mucaš? - možda ne u govoru, ali sigurno u mišljenju?

Ipak, mora se priznati, sasvim si ispravno primetio: celo ovo dešavanje ovde je jedan veliki vic!

Kažeš:

....i promašim značenje.

Ne, ne bi se moglo reći da si ga promašio - naprotiv, jedini si ga ispravno razumeo! Sve ovo ovde je jedna velika šala, zato što je za mene život smeh, život je zabava. Život nikako

nije ozbiljan, nije tužan. On je radost, veselje, igra. Ti si savršeno razumeo smisao. Zato, nemaš zbog čega da se brineš ako nisi razumeo nijednu od mojih šala - jedinu pravu si sigurno razumeo!

Vrlo, vrlo zgodan mladić i njegov prijatelj Petar odlučili su da posete jedan noćni klub u Parizu. Seli su za najbolji sto i pili najbolje uvozno vino. Kada se kabare završio, zgodan mladić zamoli Petra da pozove najlepšu plesačicu da im se pridruži za stolom. Devojka im priđe sva uzbuđena, sjajnih očiju i sede za njihov sto.

"Petre", reče njegov prijatelj-Apolon, "pozovi je u moju sobu!"

Oni napustiše noćni klub, uđoše u Rols Rojs i Petar ih odveze do najskupljeg hotela u gradu. Petar ih ostavi u sobi i ode.

Sledećeg jutra, u trenutku dok je devojka izlazila iz sobe, naiđe Petar, pa je upita: "Kako ti se dopalo? Da li si provela uzbudljivu noć?"

"Oh, Petre", uzviknu devojka, "to je bila najlepša noć u mom izvotu! Tvoj prijatelj je pravi bog!"

Petar se zbuni i uz izvinjenje brzo uđe u sobu. "Moramo odmah otići odavde Isuse", reče sav uznemiren. "Mislim da je devojka otkrila ko smo!"

Ti si za sebe otkrio, zato zaboravi na sve šale!

Četvrto pitanje

Bagvane, sutra pravim dan pauze u Poljskoj na aerodromu. Postoji li Poljska stvarno, ili je to samo šala?

Deva Endrju

To je veoma lepo i uzbudljivo - voleo bih da mogu da idem sa tobom! Poljska je jedino mesto koje želim da posetim. Stvarno si srećan što letiš do tamo, posebno zato što sam čuo:

Severno od Varšave se gradi drugi veliki aerodrom. Da bi se stvari pojednostavile, svi dolasci će biti na tom aerodromu, a svi polasci na starom južnom aerodromu.

To nije šala - zaista je tako!

Poljakinja, obučena samo u majicu i u donjem vešu, obraća se čoveku na šalteru izgubljeno-nađeno: "Da li ste pronašli neku crvenu suknju sa tri klinca koji je vuku na sve strane?"

Poljski pijanica upade u baru. Jedan od prolaznika mu pomogne da se pridigne. "Sve je...hik...okej", odgovori pijanica. "Prvo spasite decu - ja znam da plivam!"

Živela jednom dva poljska isposnika na dva veoma bliska brda. Posle dvadeset godina takvog života, jedan od njih se oseti usamljeno, pa poseti onog drugog. Posle desetominutnog razgovora, isposnik B saopšti isposniku A najnovije vesti i oni se razidoše.

Petnaest godina kasnije, isposnik B požele još malo razgovora pa ode do svog suseda. Dok je ulazio u ćeliju, isposnik A se uz smešak okrenu pa ga zapita: "Zaboravio si nešto?"

Jedan poljski par se venčao, i izabarao da prvu bračnu noć provede u jednom motelu. Čim su smestili, nekoliko momenata kasnije, ona ga pozva: "Hoćemo li, Ćete?"

Nije bilo odgovora. Sat kasnije, ona ponovi pitanje: "Ćete, hoćemo li?" I dalje nije bilo odgovora.

Uskoro je došlo i pet ujutro, i mlada sva već besna upita: "Ćete, hoćemo li?"

Konačno, on joj odgovori: "Hoćemo li šta?"

"Pa, hoćemo li spavati već jednom?"

I poslednje pitanje:

Voljeni Bagvane, mogu li da ti postavim još nekoliko ezoteričnih pitanja?

Almasta

Definitivno, ne! Apsolutno ne, kategorično ne! Koliko ćeš još zavrtati jadne sijalice? Prekini s timi, bejbi, i učini pravu stvar!

Trinaesto predavanje

23. decembar 1980.

**Učini to svojom
jedinom težnjom**

सौऽयमात्माध्यक्षरमौऽङ्गरौऽधिमात्रं

पादा मात्रा मात्राश्च पादा

अकार उकारौ मकार इति ॥

जागरितस्थानी वैश्वानरौऽकारः

प्रथमा मात्राऽऽप्तेरादिमत्वा

द्वाऽऽप्नोति ह वैः

सर्वान्कामानादिश्च भवति

य एवं वैद ॥

स्वप्नस्थानस्तैजस उकारौ

द्वितीया मात्रौत्कर्षाद्दु-

मयत्वाद्द्वौत्कर्षति ह वै

ज्ञानसंतति समानश्च भवति

नास्याब्रह्मवित्कुलै भवति

य एवं वैद ॥

सुषुप्तस्थानः प्राज्ञो
मकारस्तृतीया मात्रा
मितैरपीतैर्वा मिनोति ह वा
इदं सर्वमपीतिश्च भवति
य एवं वेद ॥

अमात्रश्चतुर्थोऽव्यवहार्यः
प्रपञ्चोपशमः शिवोऽद्वैत
एवमीकार आत्मैव
संविशत्यात्मनाऽऽत्मानं
य एवं वेद य एवं वेद ॥

*Sóyam ātmādhyaṅsaram, oṅkaro'dhimātram
Pādā mātrā, mātrās ca pādā
Akāra ukāro makāra iti.*

*Jāgarita-sthāno vaiśvānaro'kāraḥ
Prathamā mātrā āpter ādimattvā
Dvā, āpnoti ha vai.
Sarvān kāmān, ādiś ca bhavati,
Ya evaṃ veda.*

*Svapna-sthānas taijasa ukāro
Dvitiyā mātrā utkarṣādu-
Bhayatvād vā utkarṣati ha vai
Jñāna-santati, samānaś ca bhavati
Nāsyābrahma-vit kule bhavati
Ya evaṃ veda.*

*Suṣupta-sthānaḥ prājño
Makāras tṛtīyā mātrā
Miter apīter bā, minoti ha vā
Idaṁ sarvaṁ, apītaś ca bhavati
Ya evaṁ veda.*

*Amātrās caturtho'vyavahāryaḥ
Prapañcopaśamaḥ, śivódvaita
Evam omkara ātmaiva
Saṁviśtyātmanātmānaṁ
Ya evaṁ veda, ya evaṁ veda.*

*Ovo čisto Jastvo i AUM su kao jedno;
a različiti delovi Jastva
odgovaraju AUM-u i njegovim glasovima A-U-M.
Iskustvo spoljašnjeg sveta odgovara A,
prvom glasu.
On pokreće aktivnost i razna postignuća.
Ko god ga spozna, dela slobodno
i postiže uspeh.
Iskustvo unutrašnjeg sveta odgovara U,
drugom glasu.
On označava uzdizanje i sjedinjavanje.
Ko god ga spozna, ovladava tradicijom
znanja, sjedinjavajući sve raznolikosti života.
Sve sa čim se susretne, govori mu o Brahmanu.
Stanje dubokog sna odgovara M-u,
trećem glasu.
On predstavlja merilo i spajanje.
Ko god ga spozna, stapa se sa svetom,
i zna kako da odmeri sve stvari.
Jedino je čisto Jastvo
ono koje je nepodeljeno,
koje se ne može opisati,
vrhovno dobro,
jedno jedino.
Ono odgovara celom AUM-u.
Ko god ga spozna, postaje Jastvo.*

Sanskrit je najstariji jezik na svetu, i zato ima određenu lepotu, određenu fleksibilnost, određenu poetičnost koja je današnjim jezicima potpuno nepoznata. Savremeni jezici su naučni; oni su bliži prozi, matematici, logici. Današnji jezici naglašavaju tačna značenja, zato nisu fleksibilni; oni su kruti blokovi, sa svojim strogo isklesanim definicijama.

Reči sanskrita imaju više značenja. Svaka reč je čitava duga, jer ima spektar značenja. Zato postoji toliko puno prostora da se interpretira na različite načine, na raznim planovima. Zato svaka reč na sanskritu može da se tumači mnogostrano, multidimenzionalno.

Osnovna sutra, *biđ* mantra:

AUM
Purnamadaha
Purnamidam
Purnat purnamudaćate
Purnasja purnamadaja
Purnameva vašišjate.

AUM
Purnamadaha
Purnamidam
Purnat purnamudaćate
Purnasja purnamadaja

Purnameva vašišjate - sastoji se iz često pominjane reči: *purna*. Ova reč *purna* može se prevesti na tri načina. Prvo značenje može biti "savršenstvo"; tako je obično prevode panditi, intelektualci, profesori. Ali, to je njeno najniže značenje, najgrublje značenje, iz prostog razloga što je ideja savršenstva neprimenljiva na postojanje.

Samo se na jedan način može reći da je postojanje savršeno, a to je da je postojanje savršeno u svojoj nesavršenosti. Da je postojanje stvarno savršeno, onda ne bi postojala mogućnost evolucije, savršenstvo bi značilo smrt, apsolutnu smrt. A život se razvija, ne samo sa spoljašnjeg aspekta, već i sa unutrašnjeg. Život se neprestano kreće kao reka prema

okeanu, prema horizontu, koji uvek izgleda kao da se približava, ali odstojanje i dalje ostaje fiksno; ne možete nikada apsolutno stići do horizonta.

Drugim rečima, život je hodočašće bez cilja - i u tome je njegova lepota, zato je on živ. Ako je cilj postignut, onda ne preostaje nikakav smisao: onda nema svrhe dalje opstajati. Savršenstvo bi jednostavno značilo samoubistvo; zato je značenje reči *purna* kao savršenstvo samo intelektualno. To značenje koriste ljudi koji nisu dublje iskusili postojanje, koji su proučavali spise, ali koji nisu ušli u okean života, koji ga nisu okusili. To je jednom rečju, detinjasta interpretacija.

Jednom je neka učiteljica odvela svoje učenike na izlet u obližnji zoološki vrt. Svako je dete propitivala da pogodi ime životinje pred kojom bi se na kratko zadržali. Kamila, lav, žirafa, medved i slon su bili tačno imenovani.

“Sada je na tebe red” učiteljica se obrati devojčici. Ona pokaza na irvasa, pa reče: “Kako se zove ta životinja?”

Devojčica je dugo oklevala, i učiteljica je pokušavala da je navede na ispravan odgovor: “Razmisli dobro. Kako tvoja mama zove tatu kad su kod kuće?”

“A, znači tako izgleda babun!” odgovori devojčica.

To je najdetinjastije značenje, ali je takođe i veoma opasno, zato što svaki perfekcionizam vodi u neurozu. Perfekcionista nije baš zdrava osoba. On mora biti pomalo lud zato što se uvek trudi da bude savršen, a život je uvek nesavršen. On se trudi da ide protiv toka stvari, protiv zakona, univerzalnog zakona: *ais dhammo sanantano*. On ne plovi zajedno sa postojanjem, nije prepušten. On se tako trudi da izvede nemoguće - a to je običan ego trip.

Zato su oni koji su protumačili reč *purna* kao savršenstvo, tu reč pogrešno obojili. Ali, sanskrit to dozvoljava; njegova fleksibilnost je tolika, njegova poetičnost je takva da se možete igrati sa bilo kojom reči na mnogo načina.

Drugo značenje je malo bolje od prvog, a to je ‘potpunost’; *purna* može takođe značiti ‘potpun’. Ali, i ovo je takođe različito od pravog značenja. Koncept potpunosti je matematički, a koncept savršenstva, egoističan. Potpunost označava ‘zbir svega’, ali sveukupni zbir ne mora biti neko organsko, povezano jedinstvo. Potpunom može nedostajati duša, ono što ga povezuje, što ga čini jedinstvenim.

‘Potpuno’ jednostavno označava zbir svega postojećeg, ali to nije dovoljno. Postojanje je nešto više od prostog zbira svih stvari; taj plus kojim se stvari sabiraju nekako je tajna života. Ovo je organsko jedinstvo. Zato ga ne možemo zvati prosto ‘potpuno’.

Treće značenje je ‘celovitost’, što je i najbliže pravom značenju; bliže je od bilo koje reči jezika. Ako čovek hoće da pride još bliže od toga, onda mora biti tih, jer tu nikakav jezik ne pomaže. Ali ‘celovitost’ je najprimernije značenje. Zato mi prevodimo ovu *biḍa mantru*, ovo seme, koje u sebi sadrži sve upanišade, celokupnu upanišadsku viziju:

AUM

Ovo je Celo.

Ono je Celo.

Iz celog celo nastaje.

Ako se od celog oduzme celo,
celo i dalje celo ostaje.

Ovaj svet je jedan živi organizam. Mi nismo njegovi delovi u nekom mehaničnom smislu, zato što se kod mašine svi njeni delovi mogu zameniti. Deo nije apsolutno važan, on je zamenljiv; drugi deo će obavljati isto. Ali, nismo mi delovi u tom smislu. Čak je i najmanja vlat trave nezamenljiva, nenadoknadiva; potrebna je celom postojanju, njeno postojanje nije slučajno. Zato deo nije samo deo, već je on na jedan način i celina.

P. D. Uspenski, jedan od vrlo bliskih učenika Gurđijeva, kaže da u nižoj matematici - matematici koja se uči u škola-ma, na fakultetima - da je u njoj deo uvek manji od celine. Očigledno, deo ne može biti jednak celom, a deo naravno ne može biti veći od celog. Deo *znači* manje od celine. Kako moja ruka može biti ista sa mnom ili veća od mene? Ona je deo mene! To što je ona deo je dovoljan pokazatelj da je ona manja od celog.

Ali, Uspenski kaže da takođe postoji i viša matematika. Upanišade pripadaju toj višoj matematici. Tu stvari počinju da se menjaju; uobičajena pravila više ne važe. Ne samo to - ona su potpuno neprimerena - postaju protivna samoj istini. U višoj matematici, deo može biti isti sa celinom, a u nekim slučajevima čak i veći od celine.

Vi ste identični sa celim - svaki deo je jednak sa celinom - ali kada deo postane Buda, on postaje veći od celog. Tada vladaju sasvim drugačiji zakoni.

Ovaj univerzum je celina, i iz njega nastaju zasebne celine, a on i dalje ceo ostaje. Možete izdvojiti celo i ništa nije izgubljeno, možete ga vratiti nazad, i ništa nije dodato.

Ovo je suština Mandukja upanišade. Ja je zovem *philosophia ultima* - krajnjom filozofijom. To nije neka uobičajena filozofija koja se tiče svetovnog, već ona otkriva

tajne onoga što je krajnje. Zato morate biti veoma, veoma budni da biste ušli u ove sutre - ovo su poslednje sutre Mandukja upanišade.

Ovo čisto Jastvo i AUM su kao jedno...

Pod 'čistim Jastvom' se misli: kada u vašoj svesti nema više nikakvog sadržaja, kada je svaki sadržaj odsutan, kada svest ništa ne odražava, kada je ogledalo apsolutno samo, bez ikakvog odraza. Nema misli, nema sećanja, nema želja, nema maštanja, nema očekivanja - nema nikakvog talasa na površini svesti. Jezero svesti je apsolutno mirno, odmarajući se u sebi. To se zove 'čisto Jastvo', kada vas više nema, kada nestanete kao ego identitet, kada postanete deo celog. Kap je skliznula u okean, postala je jedno s njim.

Ovo čisto Jastvo i AUM su kao jedno...

Primerite reč 'kao' - ovde se ne kaže da oni *jesu* jedno. Mnogi nezreli su ovo tumačili kao da su 'oni jedno'. Zato širom ove zemlje svi ponavljaju reč AUM, nadajući se da će se tako stalno sećati krajnjeg.

To je kao da žedan čovek ponavlja formulu H₂O. H₂O je formula: ona predstavlja tačne sastojke vode, ali ona sama *nije* voda. Ona je *kao* voda, ali ako ste žedni, neće vam pomoći. A mi smo žedni krajnjeg. Samo ponavljanje mantrе AUM neće vam pomoći - to je prava glupost!

Ono što Mahariši Maheš Jogi zove Transcendentalnom meditacijom, nije ništa drugo do transcendentalna glupost! Naravno da je transcendentalna - nije to tek obična glupost, već veoma sveta! - ali svejedno, glupost je glupost, a još

kada postane transcendentalna, postaje još opasnija, još otrovnija.

Pogledajte:

Ovo čisto Jastvo i AUM su kao jedno...

Ne zaboravite na reč 'kao' - zapamtite je.

Isus kaže: Kada ste kao mala deca, ući ćete u moje kraljevstvo. Jedino kada ste kao deca, Božje kraljevstvo vam otvara vrata. Ne zaboravite na 'kao'. Ona vam ne kaže 'ako ste deca', već kaže 'kao deca'. To jednostavno pokazuje, jasno pokazuje, da se od vas ne očekuje da podetinjite; ono što se očekujete da budete kao deca. Trebalo bi da budete odrasli, zreli, pa ipak bi trebalo da u sebi nosite neku dečju nevinost - istu svežinu, istu nevinu svest, da budete nezagađeni, nezaprljani. Svetac nije dete, ali je sigurno kao dete. AUM je samo formula, upravo kao H₂O. Ovaj glas jednostavno predstavlja sveukupnu stvarnost. Pre nego što uđemo u ovo, u najbolju ikad izmišljenu formulu, morate znati nekoliko stvari. Prvo: AUM se na sanskritu ne piše uobičajenim alfabetom, već ima zaseban simbol. To je kao kodirana reč. Da bismo ovo razjasnili, ne koristimo običan sanskrit, već poseban simbol, i samim tim je taj glas neprevodiv.

On se sastoji iz tri glasa i četvrtog, bezvučnog zvuka. Sastoji se iz četiri dela: tri su glasovi, a četvrti je harmonija ova tri glasa. Zvučno su prisutna tri glasa, i vi ih možete čuti. Četvrti ne možete čuti na uobičajeni način; on se može čuti samo u najskrivenijim odajama vašeg bića.

Zato se simbol AUM sastoji iz četiri dela. To su osnovni zvuci: aa-oo-ma- A, U, M.¹⁰ Ovo su osnovni zvuci, a svi

¹⁰) Treba napomenuti da je glas U pre bliži pri izgovaranju našem o nego u. Zato se pri izgovaranju skoro stapaju a i u o, pa se i transcendentalni zvuk ne retko prevodi kao Om, a ne kao Aum. - prim. prev.

ostali su izvedeni na osnovu ova tri. Ovo je istinsko trojstvo, trojstvo glasova. Sva tri su ponikla iz četvrtog, ali je on nečujan, neizgovorljiv. Četvrti je predstavljen samo tačkom; i ta tačka se zove *anusvar*.

Ako uđete u neki prazan hram ili džamiju, crkvu ili praznu kuću - neku novoizgrađenu, potpuno praznu... ako uđete i počnete da pevate mantru AUM: "AUM, AUM, AUM..." Vi nastavljate da je ponavljate, i iznenada prekinete. Više je ne ponavljate, ali vibracija je i dalje prisutna, šum... kako polako nestaje, nestaje... svakog trenutka nestaje, postajući sve suptilniji... sada već skoro nečujan, kraj glasa M. Kada kažete: "AUMMMMM..." čuje se kraj glasa M i kada prestanete da ga proizvodite.

Eto, to je označeno tačkom, na sanskritu se ta tačka zove *anusvar*. Iz te tačke se pojavljuju tri glasa, A-U-M. Ova četiri zajedno predstavljaju celokupno postojanje, ova četiri su četiri dimenzije postojanja.

Možete ovo predstaviti na još jedan način: na prazan papir stavite tačku - ona je centar - i oko nje nacrtajte tri koncentrična kruga. Poslednji od njih, najveći, biće A, prvi glas. Drugi koncentrični krug, U, biće tačno u sredini između prvog i trećeg. A treći krug, najbliži centru, biće M. A tačka - centar sva ova tri kruga, ove tri sfere - je *anusvar*, bezvučni zvuk; ono što zenovci nazivaju zvukom jedne ruke! Mandukja upanišada ga zove četvrtim - *turija* - a da mu ne daje nikakvo ime, već samo broj - četvrti.

Tri, prva tri, predstavljaju vaša tri stanja, a četvrto, vašu pravu prirodu. Čovek je identičan sa ovim AUM-om; čovek je minijturni univerzum. Kada bismo mogli da oslikamo čoveka, onda bismo mogli da oslikamo celi univerzum. Ako poznamo jednu kap, poznati su nam svi okeani, zato što

smo razložili jednu kap koja sadrži tajnu svih okeana. Spoznali smo formulu H₂O, i to je tajna.

Bilo da voda postoji na zemlji bilo da postoji i na drugim planetama... mora da i tamo postoji, bar tako kažu naučnici, na najmanje pedeset hiljada planeta. Zato je život moguć na svih pedeset hiljada planeta, i to je minimum; možda ih ima i više. Ovo je vrlo precizan broj, ali je minimalan; manji od pretpostavljenog, veći od mogućeg. Pedeset hiljada planeta: ako na njima ima života, moraju imati i vode. Bez vode, život ne postoji - ni biljke, ni životinje, ni ljudi. Ali mi imamo formulu: ista formula je svuda primenljiva.

Vi ste ta kap Boga, celine, ovog organskog beskraj, ove večnosti. Najbolji način da razumete univerzum, istinu, postojanje je da razumete sebe. Sokrat je u pravu kada kaže: "Spoznaj sebe", zato što sa spoznajom sebe možete znati sve.

*Ovo čisto Jastvo i AUM su kao jedno;
a različiti delovi Jastva
odgovaraju AUM-u i njegovim glasovima A-U-M.*

*Iskustvo spoljašnjeg sveta odgovara A,
prvom glasu.*

To je najgrublje, najviše spoljašnje. A milioni ljudi, na nesreću, umiru znajući samo za ovo A. Njihov život je najpovršniji što može biti, i oni misle da je to sve od života: Rotari Klub, Lajons Klub, Blu Dajmond Hotel... porodica, deca, pijaca, novac, moć, prestiž, poštovanost. Sve ovo sačinjava jedan najpovršniji život.

*Iskustvo spoljašnjeg sveta odgovara A,
prvom glasu.*

Ovaj prvi zvuk, A, predstavlja vaše takozvano budno stanje. Nemojte zanemariti reč *takozvano* - podvucite je. Ono se samo naziva budnim stanjem, zato što stvarno probuđena osoba postaje veća od celine. On postaje Buda, Hrist, Krišna. Vaše budno stanje se samo zove budnim; samo mali, zanemarljivi deo vašeg bića postaje svestan.

Kada se probudite izjutra, to i nije baš nekakvo buđenje. Vi samo otvorite oči i sposobni ste da obavite neke najpovršnije stvari. Možete da pripremite svoj doručak, i da poslužite čaj svojoj ženi, i da spremite decu za polazak u školu - a sve te stvari se obavljaju na vrlo mehaničan način. U suštini vi niste svesni onoga što radite, jer to radite dan-ima, iz dana u dan, godinama, životima; možete da funkcionišete kao robot.

Čuo sam:

Razlika između tri keltske rase je u tome što se Škoti drže svoje nedelje i svega ostalog što dodirnu; Velšani se mole na svojim kolenima nedeljom, a na svima ostalima tokom preostalih dana u nedelji, dok Irac ne zna šta hoće, ali će se do smrti za to boriti.

Ali, ovakvo je celo čovečanstvo. Ljudi žive, umiru, ne znaju zašto žive, ne znaju zašto umiru. Ljudi se trude da prežive i ne znajući zašto. Ljudi se svuda žure, a ne zanju kuda zaista idu. Oni čak nisu ni svesni ko su - kakva je to uopšte svesnost?

Zato je nazovite takozvanom budnošću. Ali, ona stvara sama za sebe svoj svet.

*Ko god ga spozna, dela slobodno
i On pokreće aktivnost i razna postignuća.
postigne uspeh.*

Ovakvo budno stanje Karl Gustav Jung zove ekstrovert-nošću. Ekstrovertna osoba živi samo izvan sebe, ali zato što živi van sebe, veoma je aktivna. Ona je, u suštini, toliko akti-vna da joj je teško da zaspi, teško joj je da se odmori. Njen život je više ili manje uglavnom stalni nemir.

Dobro prilagođena osoba je ona koja upotrebljava više pilula za smirenje od pilula za bolju probavu, ostavljajući sebi dovoljno vremena da jednom nedeljeno ode kod svog psihijatra.

Ekstrovertna osoba živi na takav način, ali postiže mnogo: novac, moć, prestiž, poštovanost. Oni koji su zaista postigli mnogo - Aleksandar, Napoleon, Nadir Šah, Džingis Kan, Tamerlan, Staljin - svi ti ljudi postigli su mnogo, ali su njihova dostignuća kao zamci u pesku. Jednog dana, mora-ju nestati. Smrt će ih oboriti jednim udarcem.

U Kremlju, sedištu moskovske Komunističke partije, Staljin je ležao na samrti. Pozvao je drugokomandujućeg - Nikitu Hruščova da dođe. "Želim nešto da ti ostavim, Nikita", prošapta. "Ako bilo šta krene naopako u Glavnom Komitetu, otvori prvu od ove dve kovertе."

Nekoliko godina kasnije, pojavili su se problemi Hladnog rata: Kenedijeva predsednička kriza u Kubi, pa je Hruščov odlučio da otvori prvu kovertu. "Sve prebaci na moja leđa! Pozdrav, Staljin".

Hruščov je postupio prema savetu, okrivljavajući za sve Staljina, i njegova se politička pozicija uskoro popravila. Ali, opet, nekoliko godina kasnije, Hruščovljevu vladu su pono-vo napali - Amerikanci su uspeli da pošalju čoveka na Mesec, kriza u poljoprivredi, zemlja je grcala pod velikom

inflacijom. Zato je Hruščov odlučio da je vreme da otvori i drugu kovertu.

Unutra je samo pisalo: "Pripremi dve kovertе!"

Sva dostignuća spoljašnjeg sveta su upravo takva. To je kao da pišete svoje ime po vodi: niste ni počeli sa pisanjem, a slova već nestaju. Kao da pravite kuću od karata: dovoljan je običan povetarac, i čitava palata se odmah ruši.

Ali oni koji su ekstrovertni u svakom slčaju ostavruju neke ciljeve. Takav čovek gradi puno dvoraca - možda su svi oni od karata; on može da porine mnogo brodova - možda su to samo čamci od papira, ali je on sposoban da izvodi neke stvari i da ostavruje neke ciljeve. On postaje laureat Nobelove nagrade, postaje predsednik, premijer. Njegov um je okrenut što većem sticanju.

Zapad živi u tako organizovanim državama. Zato je Zapad i postigao mnogo - u tehnologiji, u industriji, u napretku, na svaki mogući način. Zapad je postigao mnogo; Istok je bio potpuni promašaj. Kada su u pitanju spoljašnja postignuća, Zapad je potpuno porazio Istok. A naravno, Zapad je bio daleko slobodniji; Istok se lako pokoravao raznim osvajačima. Nije bilo otpora okupatorima, niko se nije protivio siromaštvu - nije uopšte bilo nikakvog otpora.

Dvadeset dva veka je Indija bila u ropstvu, bez ikakvog otpora. Tu se nije desila nijedna revolucija. Čak i ono što Indijci zovu revolucijom, teško da se može tako nazvati. Indija se oslobodila 1947, a revolucija se desila 1942. To je zaista retkost! Revolucija se desila pet godina pre oslobođenja - koliki je to jaz! Rusija se pobunila 1917, i iste godine je postala komunistička - pobedila je ropstvo koje su im nametnuli carevi. Nije bilo nikakvog intervala.

Ta revolucija koja se desila u Indiji 1942, nije bila nešto posebno; ona se skoro ni ne može povezati sa onom revolucijom kada je Indija zadobila svoju slobodu. Sloboda je došla zbog tadašnje povoljne međunarodne političke situacije. Da je tada na vlasti u Engleskoj bio Čerčil, sloboda ne bi došla.

Kada je Lord Mauntbitn, poslednji britanski Guverner i Viceroy, otputovao nazad u Englesku, sreo se sa Čerčilom na jednoj zabavi. Čerčil je odmah povikao na njega: "Da znate da ste me smrtno uvredili!" okrenuo se i godinama nije sa njim govorio. On je bio protivnik toga da se Indiji da sloboda; da je on tada bio na odlučujućem položaju, ne bi bilo nikakve mogućnosti da Indija dobije slobodu.

Indija se vrlo lako pokorava bilo kakvom spoljašnjem pritisku, iz jednostavnog razloga zato što je to zemlja koja nikada nije živela ekstrovertno. Nauka se rodila na Zapadu, a ne na Istoku, zato što nauka pripada ekstrovertnim umovima, objektivnom pristupu stvarnosti.

Siromaštvo Istoka i bogatstvo Zapada se mogu razumeti veoma lako ako poslušamo Mandukja upanišadu: Zapad je ekstrovertan, a Istok introvertan. Nema potrebe dalje ulaziti u bilo kakve detalje; sve je veoma jednostavno.

Zapad zna kako da bude slobodan, ali ne zna šta bi sa tom svojom slobodom; Istok zna šta bi sa slobodom, ali ne zna kako da se oslobodi. Zapad zna kako da se obogati, ali ne zna na šta da bogatstvo upotrebi, kako da ga potroši. Tako je stvorena ogromna snaga, koja samu sebe sagoreva.

Dve krave na paši pored auto-puta, videvši cisternu kako prolazi pored njih, pročitaše šta piše na njoj:

"Pasterizovano, homogenizovano, standardizovano, obogaćeno vitaminom D."

Jedna se okrenu drugoj pa primeti: "Čini te nekako suvišnom, zar ne?"

Zapad je otišao daleko ispred prirode, to je sasvim jasno...

Dok se jedne večeri vraćao kući, sasvim obnevideo od pića, muž se spotače, i pade niz stepenice, a flaša pića koju je nosio, razbi se u paramparčad. Ne želeći da njegova žena sazna šta se dogodilo, on ode u kupatilo kako bi je zalepio da bude kao nova.

Sledećeg jutra kada se probudio, žena mu reče: "Opet si došao sinoć pijan kući?"

"Nisam", odgovori on. "Zašto bi uopšte pomislila tako nešto?"

"Pa", odgovori ona, "ako nisi bio pijan, zašto je ogledalo u kupatilo svo izlepljeno selotejpom?"

Samo pogledajte oko sebe...i moći ćete jasno da odredite mnoge uzroke. Uzrok svih stvari obično je vrlo lako naći.

Jedan psiholog je istraživao kako ljudi sede na šoljama u svojim kupatilima. Otkrio je da od stotinu ljudi, njih devedeset devet sedi licem okrenutim prema slavini, dok samo jedan sedi lica okrenutog od slavine.

Kada ga je upitao zašto, čovek mu je odgovorio: "Vrlo jednostavno - nemam poklopac na šolji!"

*Iskustvo unutrašnjeg sveta odgovara U,
drugom glasu.*

On označava uzdizanje i sjedinjavanje.

*Ko god ga spozna, ovladava tradicijom
znanja, sjedinjavajući sve raznolikosti života.*

Sve sa čim se susretne, govori mu o Brahmanu.

Drugo stanje je stanje sanjanja. Prvo je ono koje zovemo budnim stanjem, drugo je sanjanje - to je introvertnost. Prvo stvara nauku, drugo stvara umetnost. Prvo je objektivisan pristup stvarnosti, dok je drugo subjektivan pristup stvarnosti. Pesnik, slikar, pevač, igrač, muzičar, svi oni pripadaju ovom drugom: introvertnom stanju.

Istok je dao velike pesnike, velike muzičare, velike igrače. On je pokazao da ima veliki estetički senzibilitet, koji Zapadu nedostaje, ali, kao što sam već rekao, nije pokazao nikakav naučni napredak, nikakav razvoj tehnologije.

Introvertna osoba je zatvorena u sebe; ona je sanjar. Štaviše, ona je veoma vešta u svom sanjanju, ali samo u sanjanju. Ako se sudari sa spoljašnjim, ona će neminovno biti poražena. To je kao da se nežna, delikatna, osećajna osoba boksuje sa Muhamedom Alijem - ona nema nikakve šanse da pobedi Muhameda Alija! Pesnik je kao cvet ruže, dok je Muhamed Ali kao stena. Ako ruža treba da se bori protiv stene, sigurno će biti poražena. Zato je Istok ostao u ropstvu: on zna kako da gaji ruže, ali ne zna kako treba da baca kamenje. Zna kako treba da sanja, ali ne zna kako da industrijalizuje stvari, kako da unese više tehnologije. Zato on nastavlja da sanjari - divne snove, slatke snove - ali pati u spoljašnjoj stvarnosti. On zna kako da se bolje usreći; zadovoljan je sa mnogo manje nego ljudi na Zapadu sa mnogo više. Oni imaju sve što bi čovek mogao poželeti, pa ipak nema konačnog zadovoljenja. Istok je zadovoljan - bez ičega; možete to zadovoljstvo videti na licima ljudi, ali to nije ništa zbog čega biste se oduševljavali. Oba nisu savršena zato što su oba polovična. Oba su nedovršena, oba su nepotpuna.

I ukoliko se ekstrovertno i introvertno ne susretnu kako bi stvorili novi svet, nećemo uspeti još dugo da preživimo na ovoj planeti. Otišli smo u savim suprotnim pravcima. Leva noga vam je otišla na levu, a desna na desnu stranu, a vi ne znate koju da poslušate, dok se rastojanje između dve noge opasno povećava - svakog trenutka je sve veće i veće.

Radjard Kipling kaže: "Zapad je Zapad, a Istok je Istok i ta dva se nikada neće sresti." Ljudi treba da dokažu da je Radjard Kipling pogrešio; ali, ako se to *ne* uradi, ovom čovečanstvu nema spasa.

Moj rad ovde se upravo sastoji u tome da dokažem da je Radjard Kipling apsolutno pogrešio. Istok i Zapad se *moгу* sresti, *moraju* se sresti; nema razloga zašto se ne bi sreli, zato što su ekstrovertnost i introvertnost vaše dve strane. Možete vrlo lako promeniti brzinu. Morate naučiti kako da menjate brzine, pa kada ste potrebni u spoljašnjem svetu, možete postati ekstrovertni, a kada sa njim završite, promenite brzinu i povučete se u unutrašnji svet - svet poezije, muzike i plesa. Unutrašnji svet će vas približiti Bogu, a spoljašnji materiji; oba su neophodna.

Ko god ga spozna, ovladava tradicijom znanja...

Zato su ljudi na istoku tako tradicionalni, tako ortodoksni - možda čak fanatično ortodoksni, vrlo netolerantni za bilo šta novo i vrlo opsednuti starim. Staro je zlato na Istoku - bez obzira koliko bilo trulo, to nije važno, mora biti staro; ako je staro, mora biti dobro. Što starije, to bolje! I, naravno, što je starije, biće trulije - smrdljivo trulo! Ali, ljudi su time opsednuti.

Čovek ulazi u bar, u oblaku sopstvenog nepodnošljivog smrada. Seda u ugao sasvim sam. Celo veče sedi tako ljušteći pivo za pivom.

Konačno, neka žena iz saosećanja zapuši nos prstima, pa mu pride.

“Da”, on počne da priča, ”uvek je tako, uvek sam sâm. Niko ne priča sa mnom zato što uvek nepodnošljivo smrdim - to mi je posao u cirkusu. Kupim izmet za slonovima, a miris je grozan. Nemam nikakvih prijatelja i osećam se strašno usamljeno.”

“U tom slučaju”, ona ga upita, ”zašto ne napustiš svoj posao?”

“Šta ti pada na pamet!” povika čovek. “Da napustim šoubiznis?”

Niko ne želi ničega da se odrekne. Ljudi se vezuju za staro zato što im je ono dovoljno. Zapad je uvek raspoložen za nešto novo, dok je istok raspoložen uvek za staro. Zapad neprestano otkriva nešto novo, a Istok stalno pokušava da dokaže da su “naši spisi stariji nego što vi mislite.”

Istoričari kažu da su Vede stare između tri do pet hiljada godina, ne više od toga, dok se hindusiti sa tim ne slažu. Lokmanja Tilak je pokušao da dokaže da su Vede stare barem devedeset hiljada godina. Otkud ova opsednutost?

Mandukja upanišada kaže u ovoj sutri:

Ko god ga spozna, ovladava tradicijom znanja...

Tradicija postaje mnogo značajnija od novih otkrića. Okrenutost prošlosti postaje životni stil onoga ko se odluči da bude introvertan. A onaj ko je ekstrovertan, okrenut je

budućnosti, uvek gleda u budućnost, njegovo zlatno doba tek treba da dođe. A introvertan? Njegovo zlatno doba je odavno prošlo - *Ramarađja*, Ramino kraljevstvo. Zlatno doba je prošlo; sada postoji samo propadanje, svakoga dana čovek sve više propada.

Istočna filozofija smatra da su najbolji dani bili na početku i da mi sada proživljavamo svoje najgore dane. Zapadna vizija je potpuno drugačija: prošlost nije bila ništa važno; sada počinjemo da živimo, započinjemo bolji život. Zato na Zapadu postoji nada; na Istoku postoji određena beznadežnost, očaj, fatalizam, determinisani stav da se ništa ne može učiniti. Vreme je takvo: ovo je *Kali Juga*, najgore vreme. Najbolje što možete učiniti jeste da iz toga izvučete najviše što možete dobra. To nikako neće biti mnogo, ali dajte sve od sebe. Nije moguće učiniti mnogo, ali dajte sve od sebe. Ulepšajte ga malo, aranžirajte stvari na malo bolji način, tek da vam vreme brže prođe. Uskoro će ova kreacija nestati i nova kreacija će započeti, ponovo će nastupiti prvo doba: *Satja Juga*, doba istine. Ali, ovo sada je mračno doba.

Pripazite se! Okrenutost budućnosti svakako ima svoje nedostatke, zato što ne možete živeti u sadašnjosti. Okrenutost prošlosti ima isti problem: ne možete živeti u sadašnjosti. Zato, niti Zapad živi u sadašnjosti, niti to čini Istok; Istok živi u prošlosti, a Zapad u budućnosti.

Jedan istraživač začu zvuk bubnjeva iz duboke džungle, i podstaknut duhom otkrića nepoznatog, probi se kroz najgušće rastinje kako bi došao do mesta odakle je začuo zvuk. Konačno, dođe do čistine na kojoj spazi vrača čudnog plemena kako udara u šuplje deblo.

Uz pomoć prevodioca, istraživač reče vraču: "Zašto vrač pravi bum-bum?"

"Potrebna nam je voda, želimo vodu" odgovori mu vrač.

"Znači", reče istraživač, "vrač udara bubnjeve da bi pala kiša?"

Prevodilac se nije ni trudio da prenese ovo pitanje. Umesto toga, okrenu se prema istraživaču pa mu reče: "Ne budite glupi! Zove vodoinstalatera!"

Ako se ljudima koji su opsednuti prošlošću pruži moderna tehnologija, oni će nastaviti da i dalje žive u starim idejama. Čak i uz poslednju reč tehnike, neće imati *um* naučnika.

To se svakodnevno dešava u Indiji. Ljudi odlaze na Zapad da se upute u nauku, ali njihova sujeverja ostaju nepromenjena. Oni se vraćaju sa titulama dr ili mr ispred svog imena, ali i dalje nastavljaju da izvode svoju *jađnu* - obožavanje vatre - u sušnim sezonama. Oni odlaze u hramove Hanumana, boga-majmuna, i tamo mu ostavljaju razne ponude. Čak i doktori, naučnici, svakakvi ljudi koji su u tehnologiju dobro upućeni...ali sa starim umovima, koji svejedno ostaju nepromenljivi.

Služba u crkvi se završila, i žena je već izašla iz crkve i ušla u kola, kada se setila da je zaboravila tašnu. Brzo je ponovo parkirala kola, i otrčala do reda gde je sedela. Kao što se i moglo očekivati, njene torbe tamo više nije bilo.

Dok je tako stajala i razmišljala šta da učini, priđe joj sveštenik, pa joj reče: "Verovatno tražite svoju torbicu. Ja sam je video i pomislio sam da je bolje da je sklonim i sačuvam."

"Ah, hvala vam", reče žena. "Ipak, u crkvi verovatno niko ne bi ukrao tašnu?"

"Ne bi, pretpostavljam", odgovori sveštenik. "Ali znajući moje indijske vernike, možda bi neko pomislio kako mu Bog odgovara na molitve."

Ova introvertnost se ipak približila malo centru:

Sve sa čim se susretne, govori mu o Brahmanu.

Neki čovek je otišao u bolnicu da napravi kardiogram. Pošto su mu napravili kardiogram, dali su mu parče papira sa pravom šumom špicastih linija na njemu. On ga odnese kući, stavi ga na klavir, pa odsvira: "Bliži sam Tebi, o Gospode"!

Introvertan čovek je ipak bliži; on nije dostigao, i ako ostane samo introvertan, neće nikada dostići, ali je svakako bliži.

Prvi se može zvati, u skladu sa savremenom psihologijom, svest; drugi, podsvest; a treći, nesvest.

*Stanje dubokog sna odgovara M-u,
trećem glasu.*

*On predstavlja merilo i spajanje.
Ko god ga spozna, stapa se sa svetom,
i zna kako da odmeri sve stvari.*

Treće je negativno stanje transcendentalnog, *đad sama-di*; to nije istinski *samadi*, ali mu je veoma blizak. Čovek je ušao u duboku nesvest, ali je tih; u njemu nema nikakve buke. Ali, ovo je negativno stanje; u njemu nema svetla, postoji samo tama. Čak i snovi nestaju. Desilo se neko

određeno stapanje. On je okusio *odmeravanje svih stvari*, ali u dubokom i nesvesnom stanju.

To je kao kada se probudite ujutro i kažete: "Zaista sam mirno spavao prethodne noći. Bilo je tako lepo!" Ali, to možete reći tek kasnije. Kada ste bili u tom stanju, u *dubokom* snu, toga niste bili svesni. Naknadno se javlja razmišljanje, naknadno obasjavate to sećanje na tamu. Izjutra se osećate toliko osveženi da možete videti, možete zaključiti da ste verovatno doživeli duboki san.

Ali ovo nije istinski *samadi*. Mi ga zovemo *đad samadi* - nesvesni *samadi* - ali je on ipak veoma blizu pravom samadiju. On je najbliži četvrtom, *turiji*.

Prvi čovek postaje naučnik, objektivni posmatrač; drugi postaje introvertan, sanjar, poeta, esteta; a treći postaje mistik. On zna, ali ne može ništa reći, zato što je njegova spoznaja još uvek izgubljena u dubokoj tami. On *oseća*; oko njega lebdi određeno iskustvo, ali ga on ne može definisati, ne može na njega ukazati, ne može ga pokazati svetu.

U Indiji ćete pronaći mnogo ljudi - ako odete do pećina i manastira, pronaći ćete mnogo ljudi - koji izgledaju neverovatno blaženo, ali u isto vreme i veoma glupo. Sreo sam nekoliko njih koji su bili veoma blaženi, ali u isto vreme i vrlo glupi. Njihov pogled ne ukazuje na Budu - nemaju tu svesnost, tu oštrinu - ali su veoma nevini. Njihova nevinost je pre nalik neznanju nego mudrosti.

Čuvajte se trećeg, zato što se mnogi tragaoci izgube u tom trećem, pomišljajući da su stigli do kraja puta. To je *najopasnije* mesto. Onaj ko je ekstrovertan neće *nikada* pomisliti da je stigao do kraja puta; on zna da je njegov život užurban, u većitoj promeni. Onaj ko je introvertan ne može prihvatiti ideju da je stigao do kraja puta, zato što je

sve što ima taj nestvaran svet sanjanja. On ne može zadržati te snove; nema ničega što bi se moglo uhvatiti, samo magla, samo oblaci.

Ali treći, onaj ko je doživeo san bez snova, nije ni ekstrovertan, ni introvertan; on je prevazišao tu dualnost. On je doživeo određeno stapanje sa postojanjem, i odatle opasnost: može pomisliti da je sve završeno. I ljudi mogu početi da ga obožavaju, zbog njegove čednosti, zbog njegovih dečjih kvaliteta. Oni će ga čak zvati Paramahansa. Ali, on mora da učini još jedan korak...

*Jedino je čisto Jastvo
ono koje je nepodeljeno,
koje se ne može opisati,
vrhovno dobro,
jedno jedino.*

*Ono odgovara celom AUM-u.
Ko god ga spozna, postaje Jastvo.*

Treći je samo okusio božansko, a četvrti je postao sam Bog. On može reći: "*Aham Brahmasmi* - Ja sam Vrhovno, ja sam Apsolut!". On može reći: "*Anal hak!*" kao Mansur Al Halađ: "Ja sam istina". Jedino tada...ali se ovo može reći jedino kada se vaša nesvest prosvetli, kada tama trećeg nestane, kada sva njena negativnost nestane i kada postane pozitivno iskustvo u punoj svesnosti. Mi zovemo ovo stanje Budastvo. I dostizanjem ovog četvrtog, *turije*, deo postaje veći od celine. Čudo se desilo. Čudo je toliko ogromno da se ne može opisati - tu su reči nedovoljne.

Nijedna pesma ga ne može opevati, nijedna poezija ga ne može zarobiti, nijedna ga muzika ne može definisati! A ono

je nepodeljeno; ne možete ga deliti. Ako ne postignete to četvrto, ne bi trebalo da sebe uopšte nazivate individuum.

Koren individualnosti je isti kao i koren nedualnosti; oba znače isto: ono što se ne može podeliti. Ako ne dostignete četvrto, niste individua; samo ste ličnost, personalnost - a ličnost je uvek lažna. Ličnost je maska, individulanost je vaša prava priroda. Ona je vrhovno dobro, *summum bonum*. Sve vrline iz nje proizilaze.

Tada ne treba da sledite nikakvu moralnost, tada ne treba da sledite nikakvu disciplinu. Onda ne treba da slušate nikakve spise - vi *ste* sami svoj spis. Vaša sopstvena svest vas vodi. I zato što ste sada potpuno svesni, možete živeti spontano, iz trenutka u trenutak. Samo četvrti živi u sadašnjosti i to svesno.

Treći takođe živi u sadašnjosti, ali ipak nesvesno. Prvi je u budućnosti, drugi je u prošlosti, treći *je* u sadašnjosti ali nesvesno, četvrti je u sadašnjosti *i to* svesno u sadašnjosti. Četvrti je u stanju Bude, Hrista, Krišne, *Dina*.

To je cilj svake sanjase. Ako se ovo ne postigne, život je propušten. Ako se ovo ne spozna, ništa niste spoznali. Ako niste došli do ovog četvrtog stanja, do središta, samog središta, do najskrivenijeg dela vašeg bića, vaš život ne može imati nikakav značaj niti smisao. Propustili ste suštinu. Samo ste proživljavali svoj mali život - bezvredan, odvratan.

Četvrto vas približava optimumu. Postajete Everest, vrh, ispunjenje, cvetanje; hiljadulatični lotos se otvara. Onda su svi blagoslovi egzistencije vaši, sva ljubav postojanja je vaša, sva sloboda postojanja pripada vama.

A najčudesnije što morate zapamtiti jeste: četvrto u sebi sadrži sva tri. Zato ono može biti i naučno, i poetično, i

odmarajuće. Osoba koja je dostigla četvrto može se kretati u preostale tri dimenzije, u svakoj ravnopravno.

Čovek je došao do tačke kada mu je ovo četvrto neophodno; samo će uz pomoć ovog četvrtog moći da se rodi novi čovek. A taj novi čovek je hitno potreban - sa starim čovekom je sve gotovo, njegov rok je prošao. On se i dalje nekako drži, sav osušen i polumrtav. Samo iz stare navike on nastavlja dalje i dalje. Ali kraj ovog veka biće odlučujući: ili ćemo roditi novog čoveka ili ćemo morati da izvršimo samoubistvo.

Sav moj napor je usmeren upravo ka pripremanju terena za novog čoveka. Sanjasa, po mom mišljenju, samo je priprema za dolazak novog čoveka. Zato vas podučavam *konačnoj filozofiji*. Ovo je zaista krajnja filozofija: metod, tehnika, savet, kako da dostignete četvrto. Učinite to svojom jedinom težnjom, svojom jedinom željom. Postanite ova težnja, kako biste dostigli ovo četvrto. A jednom kada se tome posvetite, kada se u to uključite, nema ničega što bi vas sprečilo da ga dostignete - taj potencijal je u vama, to je vaše pravo koje ste stekli rođenjem.

14. predavanje

24. decembar, 1980.

Celovitost - jedna reč sadrži sve

Prvo pitanje

Bagvane, da li su Krišna, Mahavir, Buda i Lao Ce takođe odgovorni za siromaštvo u svetu, kao što je to Isus Hrist? Ja lično želim da služim siromašne i one koji su odbačeni. Mogu li to učiniti uz tvoj blagoslov?

Sangam Lal Pandei

Da, ti su ljudi odgovorni za siromaštvo. Krišna, Buda, Mahavir, Lao Ce, odgovorni su isto koliko i Isus Hrist, iz prostog razloga što su insistirali na unutrašnjem, *za razliku* od spoljašnjeg.. A spoljašnje se mora razviti isto kao i unutrašnje, jer u suprotnom čovek gubi ravnotežu. Ako napredujete samo u spoljašnjem svetu, postaćete bogati, ali iznutra ćete ostati običan prosjak. I vice versa je isto: ako se opredelite samo za unutrašnja putovanja, bićete dobri u meditaciji, u svesnosti, ali ćete biti siromašni spolja.

Slažem se da je lako brinuti se samo o jednoj strani - lako je zato što ne morate neprekidno da balansirate između dva suprotna pola. Ali, život se sastoji upravo od ovakvih suprotnosti. Život je hod po žici: onaj koji hoda mora svakog trenutka da vodi računa o svojoj ravnoteži; ni za jedan momenat ne sme da prestane da o tome vodi računa, jer ako se to desi, sigurno pada sa žice. Tačno, ponekad će se nakriviti u levo, kako ne bi pao na desno, ali ako se nagne previše, opet se javlja opasnost da bi mogao pasti na tu stranu... Odmah mora da izbalansira naginjući se na desno, ali opet ne previše. Potrebna je neprekidna budnost; samo onda možete biti potpuni, celoviti. A biti ceo znači biti svet.

To je poruka upanišadske filozofije, Mandukja upanišade: celovitost - jedna reč u sebi sadrži sve. Albert

Ajnštajn nije celina, niti je Mahavir ceo. Obojica su izabrali jednu stranu novčića, jedan aspekt, ali ono odbačeno neminovno se mora osvetiti. I čovečanstvo je do sada živelo na zaista neuravnotežen način.

Boli, znam, kada kažem da su Isus Hrist, Krišna, Mahavir, Buda, Lao Ce odgovorni za siromaštvo sveta, ali šta ja tu mogu? Moram reći istinu po svaku cenu. Žao mi vas je zato što znam da će vas to povrediti, ali ja sam odgovoran pred istinom, jer sam se njoj i zavetovao. A istina je da su ljudi na razne načine pomogli da čovečanstvo ostane zaostalo.

Krišna je fatalista, determinista. On veruje da se sve dešava zato što je Bog to tako odlučio, pa se zato u vezi s tim ne može ništa učiniti. On vam pomaže da se pomirite sa stvarima onakvim kakve one jesu. To sigurno pomaže unutrašnjem razvoju, zato što naizgled, spolja, svaka borba prestaje. Ako ste siromašni, siromašni ste - Bog je odlučio da bude tako. Vaša je sudbina da budete siromašni; nema mogućnosti da to izbegnete, da od njega nekako pobegnute. Morate ga prihvatiti, morate s tim biti zadovoljni.

Da, to pomaže na neki način - jer svu vašu energiju okreće ka unutra. Spolja nema nikakve slobode; zato vaša energija može iznutra imati koliko god želi slobode. Slobodni ste da napredujete prema prosvetljenju, prema božanskoj svesti, ali spoljašnji svet ostaje isti. Bespomoćni ste kada se radi o spoljašnjem svetu - a siromaštvo i bogatstvo su karakteristike upravo tog sveta.

Krišna je sigurno pomogao da ova zemlja ostane siromašna.

Mahavir i Buda veruju u teoriju karme: siromašni ste zato što ste u prošlim životima počinili puno greha; i sada

patite zasluženo. Bolje je tiho patiti, nego se žaliti, jer onda opet stvarate lošu karmu u budućnosti; u sledećem životu ćete opet patiti. Zato onaj ko je siromašan mora da prihvatiti da je siromašan, jer je to posledica načina na koji je živio u prošlim životima.

Sada, prošlost ne možete promeniti - ona se već odigrala. To je još jedna vrsta fatalizma, predodređenosti - samo nešto drugačija, sa drugačijom pozadinskom logikom, ali sa istim posledicama. Bogat čovek je bogat zbog prošlih života, a siromašan je siromašan zbog svojih prošlih života. Što se sadašnjosti tiče, morate živeti u potpunom prihvatanju jer će vam takav stav pomoći da budete meditativniji, zato što u spoljašnjem nemate šta da tražite. Energija koja bi mogla da se uključi u spoljašnjost je oslobođena; sada vam je na raspolaganju za unutrašnji napredak. Ali, bez suptilne ravnoteže sa spoljašnjim svetom, unutrašnji razvoj će vas samo učiniti polovičnim, nikako celovitim.

Buda i Mahavir su se odrekli svog kraljevstva, palate, svih udobnosti. Ovakvim odricanjem oni su na neki način prokleli bogatstvo. To je proizvelo dva efekta. Prvi: ako bogatstvo treba odbaciti, onda je siromašnima veoma dobro; njihova ja su polaskana zato što njihovo siromaštvo odmah dobija na spiritualnosti: "Pogledajte, Mahavir i Buda su se odrekli sveg svog bogatstva!" Zašto onda da vi dalje stvarate bilo kakvo bogatstvo? Ako ga se ljudi već odriču, to vas jednostavno sprečava da dalje nastavite istim putem, jer se ljudi već vraćaju i govore vam da je to slepa ulica, da je tu kraj i da dalje nigde ne vodi, da ćete uskoro i vi sami sitći do ambisa i da nećete moći da nastavite dalje. Ta staza je samoubilačka!

Kada su Buda i Mahavir napustili ovaj svet, to je siromašnima pružilo neverovatnu satisfakciju, jer je pomoglo egu: "Nekako smo i mi već spiritualni." Siromaštvo je postalo poželjno, jer je odisalo duhom spiritualnosti; biti siromašan postalo je isto što i biti spiritualan: "Niko ne može biti spiritualan, a da nije siromašan - zato je siromaštvo dobro, siromaštvo je poželjna vrlina!"

Isus je siromašne nazvao "Božjom decom", i tokom vekova svi sveci, izuzimajući upanišadske proroke, naglašavali su ovo uvek iznova, takoreći ga utiskivali u umove drugih ljudi. Tako je ova ideja ušla duboko u dušu čovekovu, da je siromaštvo nešto veoma lepo.

Zato su se siromašni osećali tako dobro, jer su im Mahavir i Buda u tome pomogli... ni zbog čega drugog nije im ni moglo biti dobro. Bili su gladni, izgledneli, loše uhrañeni, bez ikakvog skloništa. Buda i Mahavir su postali izuzetna podrška; milioni siromaha su obožavali Budu i Mahavira jednostavno zato što su im olakašavali njihovo siromaštvo. S druge strane, njihovo napuštanje sopstvenih kraljevstava i bogatstva, stvorilo je takvu atmosferu da bogati treba da osećaju krivicu, a čim u nekome stvorite takvo osećanje, on vas mora poštovati. Morate razumeti psihologiju krivice. Kada god učinite da se neko zbog vas oseti krivim, on to nečim mora kompenzovati, kako bi se te krivice oslobodio. On tako počinje da poštuje i služi Budu i Mahavira zato što su oni uradili nešto za šta on još uvek nije sposoban, ali se nada da će jednoga dana moći da učini - ako ne u ovom životu, onda će sigurno u nekom sledećem doći taj blagosloveni trenutak kada će napustiti svo svoje bogatstvo, sva blaga, celo kraljevstvo, celi spoljašnji svet. Što se sadašnjosti tiče, može učiniti toliko da uputi neko-

liko donacija siromašnima. Tako su bogataši počeli da daju malo svog novca za donacije kako bi se oslobodili osećaja krivice. I počeli su da poštuju i služe Mahavira i Budu; to je bio način da se oslobode krivice.

Obe religije, i budizam i đainizam, zasnovane su na ovim principima. Siromašni su se osetili dobro zato što se njihovo siromaštvo odjednom obojilo spiritualno, a bogati su se osetili krivim i počeli su da daju donacije. Naravno, svi đainistički spisi kažu: "Dajte neku donaciju đainima, zato što su oni pravi ljudi. Nemojte davati onima koji toga nisu vredni - dajte samo onima koji su zaslužili. Dajte đainističkim hramovima."

I u to se možete uveriti. Đaina ima malo, tek oko trideset pet hiljada; u zemlji sa sedam stotina miliona stanovnika, trideset pet hiljada je ništa - tek so za vaše povrće, malo bibera za vašu supu. Ali idite i pogledajte kakvi su njihovi hramovi - to su najbogatiji hramovi u Indiji. A postoji na hiljade đainističkih hramova: neki su arhitektonski veoma lepi, bogati, iz prostog razloga što su bogati bili prisiljeni da se osećaju krivim, pa su počeli da im daju donacije. Budisti govore isto: "Nemojte davati donacije nikome drugom, dajte budistima - jer ako ne date pravoj osobi, vaša je donacija beskorisna." A ko je prava osoba? Onaj koji sledi Budu!

Brahmini kažu: "Dajte samo brahminima, hinduistima. Nemojte davati đainima i budistima. Oni su ateisti, ne veruju u Boga."

Ove religije su pomogle siromašnima da ostanu siromašni, a bogatima da se osete krivim. Sve donacije su takođe pomogle da siromašni ostanu to što jesu, zato što se onda ne mogu buniti protiv onih koji im daju donacije. Kako

se možete pobuniti protiv onih koji vam misle dobro? Kako se možete pobuniti protiv onih koji vam pomažu da izgradite tako prelepe hramove, *dharamsale*, prihvatilišta za siromašne, domove za siročad, škole, bolnice? Kako se možete pobuniti protiv tako dobrih, vrljivih ljudi? Zato je ova strategija davanja donacija postala sklonište, štiti bogatih, ali i uteha za siromašne. U Indiji, u proteklih deset hiljada godina nije zabeležena nikakva klasna borba iz jednostavnog razloga što je bogata klasa uvek pomagala siromašnima u sitnim stvarima. Oni su izgledali i ponašali se prijateljski. Oni su ih iskorišćavali, oni su ih učinili siromašnima; oni su bili uzrok njihovog siromaštva. Jednom rukom su nastavili da ih iskorišćavaju, a drugom su im pružali pregršt hrane. A bilo je dobro siromašnima dati malo hrane i sredstava, jer u suprotnom, kako biste mogli dalje da ih iskorišćavate, da im sisate krv? Odakle će ta krv doći? Ne bi trebalo da umru, treba ih održavati u životu! A da biste ih održavali u životu, nastavite da im dajete donacije; tako će oni *ostati* živi, a vi i dalje možete da ih eksploatišete.

Lao Ce kaže da sve prepustimo slučaju. To je zaista lepo za unutrašnji razvoj, ali ne i za spoljašnji svet. Prepustiti sve slučaju znači biti bez napora, bez borbe, bez revolucije, bez pobune, samo ići sa tokom reke kuda god ona da ide, ne pokušavajući da promeniš taj smer.

Matematika je prvi put otkrivena u Indiji; zato su matematičke brojke od jedan do deset u principu indijskog porekla. Možete čak primetiti i sličnost u rečima: tri je *tri* na sanskritu, šest je *šešt* na sanskritu, a dva je *dva* takođe na sanskritu.¹¹ Matematika je po prvi put otkrivena u Indiji, ali

11) Ovdje autor pronalazi sličnost između two, na engleskom, i dva, na sanskritu, govoreći da je dva postalo tva, a od tva je nastalo two na engleskom jeziku - prim. prev.

tamo dalje nije razvijana, jednostavno zato što hinduisti smatraju da je svet iluzoran, da je *maja*; sve što je potrebno jeste odreći se takvog sveta.

U stvari, otpadnike zapadnog društva ne bi trebalo nazivati hipijima - oni to nisu. Pravi hipiji su oni koji su napustili svet, oni koji su stvarni *otpadnici*. Reč 'hipi' znači onaj ko je pokazao svoje mišiće¹² svetu i koji je od njega pobjegao. U tom smislu, Mahavir, Buda, Lao Ce, su svi od reda hipiji - doslovno! Svi su oni pobjegli od životne borbe.

Matematika je otkrivena, ali matematika se može primeniti samo na spoljašnji svet, zato što je ona vid odmeravanja. Da li znate da reč 'materija' dolazi od sanskritskog korena koji znači 'meriti'; materija znači 'ono što se može izmeriti'. Dakle, matematika je potrebna samo radi materije, zbog onoga što se može izmeriti. Unutrašnji svet je neizmerljiv, ne možete ga izmeriti, i zato je on izvan materije; tamo nikakva matematika nije potrebna.

Ljudi koji su ovaj svet nazvali iluzornim zaustavili su sav njegov naučni i tehnološki napredak.

Prvi tehnološki izumi su se desili u Kini, ali nauka nije tamo ponikla. A jedini razlog je bio Lao Ce, zato što je on rekao da je izmisliti mašinu isto što i prevariti prirodu.

Priča kaže da je jedan stariji čovek, baštovan, izvlačio vodu iz bunara uz pomoć svog mlađeg sina. Obojica su se znojila - bio je to vreo letnji dan - i oni su tako vadili vodu iz bunara i polivali drveće. Čovek naučnog uma, konfučijevac, prolazio je tuda. Pogledao je - stariji čovek je zaista bio veoma star, mora da je prešao devedesetu. Čak i u tim godinama on je radio tako naporno, od ranog jutra do večeri, a bunar je bio veoma dubok, oko šezdeset, sedamdeset stopa.

12) Hips - mišići, ko je pokazao koliko je mišićav - prim. prev.

“On je izgubio ceo svoj život navodnjavajući drveće, a sada će se isto desiti i njegovom sinu. Celog svog života, od ujutro do uveče, on će izvlačiti vodu.” A kada tako naporno radite preko dana, šta vam preostaje noću nego da spavate? Ne možete svirati gitaru ili sitar, ne možete pevati, ne možete svirati flautu. Za to nije preostalo nimalo energije. Sve što možete jeste da zaspate, i izjutra ponovo krenete u istu rutinu. Konfučijevski obrazovan čovek se nagnu preko ograde, pa mu reče: “Zar niste čuli da je pronađena naprava koja iz bunara veoma lako može da ispumpa vodu? Više neće biti potrebno da traćite svoje vreme! To će moći da radi konj, mnogo efikasnije i brže.”

Starac reče: “Prestanite sa tim glupostima!” Mladić je u to doba bio otišao da donese nešto povrća, hleba i putera za podnevni obrok.

Starac nastavi: “Odlazite odavde pre nego što mi se sin vrati. Ako on čuje šta govorite, on je tako mlad - možda će ga zainteresovati vaša ideja. Gubite mi se s očiju! Čuo sam sve što ste rekli, ali ja verujem Lao Ceu. On je moj Učitelj i on kaže da su mašine sredstvo za varanje prirode, a ja to ne želim da činim. Priroda znači Tao! Ako varate prirodu...”

I naravno na jedan način, on je u pravu: kada izmislite mašinu i ona počne da obavlja čovekov posao, činite nešto protivprirodno. Mašine nisu prirodne, i ako mašina može da obavlja posao za sto ljudi, to znači da ste sto puta više prevarili prirodu. To nije dobro.

Ovo je čuvena i veoma značajna priča, zato što su u Kini još pre pet hiljada godina otkrivene prve naprave, ali zbog Lao Cea i njegove filozofije, sav taj razvoj je zaustavljen.

Naravno, ako se opustite sa prirodom, možete iznutra rasti veoma lako. Prepuštanje je tajna unutrašnjeg razvitka, ali ne i spoljašnjeg.

Ovi su ljudi pomogli da svet globalno ostane siromašan. A to su ljudi, s druge strane, koji vam stalno govore: “Idite i služite siromašne!” Oni su uzrok svakog siromaštva. Ja ih ipak poštujem jer su, bar po pitanju unutrašnjeg sveta podarili svetu zaista sjajne dijamante, blaga, tajne ključeve. Međutim, to je samo polovina; preostala polovina je ostala nerazvijena.

Moj napor ovde sastoji se u tome da vam pomognem da rastete na uravnotežen način. Život nije bukvalno iluzoran i spoljašnji svet je podjednako važan kao i unutrašnji, a vi treba da živite podjednako ispunjeno u oba sveta kada su vam već oba na raspolaganju. Zašto biste bili ispunjeni samo u jednom aspektu vašeg života? Jedino kada ste obostrano ispunjeni, dolazite do harmonije, do toga da se u vama rađa veoma važna ravnoteža.

Sangam Lal Pandei, mora da si mislio da neću ovako govoriti o Mahaviru, Krišni, Budi, i Lao Ceu. Ja se nisam zavetovao nijednoj individui. Poštujem istinu tamo gde je pronađem, ali *samo* istinu, a ako se tu provlači nešto neistinito, ja sam poslednji koji će to i dalje podržavati - naprotiv, odmah ću ga uništiti.

Ti me pitaš:

*Ja lično želim da služim siromašne i one koji su odbačeni.
Mogu li to učiniti uz tvoj blagoslov?*

Neki čovek u veoma brzim i moćnim kolima skrete sa auto-puta i stade ispred jedne radnje tipične za zabačenu

unutrašnjost. Nekoliko staraca je sedelo na verandi, razgovaralo i žvakalo duvan.

Čim je zaustavio kola, on povika kroz prozor ljudima na verandi: "Želim da odem u Fermingdejl!"

Posle deset ili petnaest sekundi pošto nije bilo nikakvog odgovora, on povika ponovo: "Želim da odem u Fermingdejl!"

Ljudi na verandi se zgledaše i par sekundi nastade šaputanje, a zatim jedan od ljudi priđe kolima pa reče neznanцу: "G-dine, naš savet je upravo doneo odluku da protiv toga nemamo ni najmanju primedbu!"

Mogu samo toliko da kažem - da nemam primedbi - ali ako tražite moj blagoslov, onda ćete morati da razumete moje uslove. Ako želite da služite siromašne onako kako su oni služeni hiljadama godina, onda vam ne mogu dati blagoslov, zato što ni posle hiljadu godina socijalne službe nisu ništa pomogle siromasima - u stvari, da to kažem preciznije, pomogle su im da ostanu siromašni. To što obavljate tako human posao možda pruža dobar osećaj; to je dobra podrška za vaš ego - da ste vi društveni radnik, da ste reformista, to je već nešto! - i da ste žrtvovali svoj život radi siromašnih i onih koji su odbačeni.

Ja ne mogu blagosloviti vaše egoističke tripove, zato što služenje nije pomoglo siromašnim i odbačenima; sada je to apsolutno priznata činjenica. Koliko dugo ćete služiti siromašne? Deset hiljada godina je valjda dovoljno - a ništa se nije desilo. Bilo je slugu i slugu, i oni su odradili ogroman posao - misionarski posao - a opet se ništa nije promenilo.

Zato, u najboljem slučaju mogu ti reći da nemam primedbi. Neću da pravim razlike, prema tome, zašto bih se

uopšte protivio? Ako ti se sviđa da to radiš, nastavi svim snagama - ali zapamti da to neće pomoći siromašnima. To možda može pomoći *tebi*, ali sigurno neće pomoći siromašnima.

Samo stara navika, staro uslovljavanje...

Jedan jevrejin stavi ispred šaltera blagajne pet stotina dolara i zatraži kartu u jednom pravcu za Izrael. "Kakva dobra prilika!" mislio je u sebi.

Kasnije su ga otpratili do čamca na kojem je sedelo još petnaestak starijih jevreja. Traumatično putovanje počeo kada dva dobro građena anglosasksonca, skočiše na čamac. Prvi zviznu i zauze mesto kod kormila povikavši: "U stroj!" a drugi im stade iznad glava i počeo da pucketa bičem.

Tako prođe tri meseca, i hvala bogu! čamac dođe do Izraela. Pri izlasku iz čamca, jedan od starijih jevreja obrati se kapetanu: "Izvinite, gospodine, do sada nisam nikada putovao ovako, pa ne znam da li treba da dam neku napojnicu onom čoveku sa bičem?"

Stare navike umiru zaista teško!

Sangam Lal Pandei, ako želiš da služiš siromašne, meni te je žao - ali okej!

Ministar je imao običaj da citira u svom govoru one reči iz Biblije na koje bi naišao slučajnim otvaranjem Svete knjige. Posebno ovog nedeljnog jutra, on otvori Bibliju i prst mu pade na reči: "Sve Jude odoše i obesiše se."

Tog jutra nije baš bio u tako pesimističkom raspoloženju, zato on promeni svoju uobičajenu proceduru i prelista dodatnih nekoliko listova u Bibliji, ali se njegov prst opet zaustavi na: "I ti idi i uradi isto!"

Sangam Lal Pandei, nemam primedbi: I ti idi i uradi isto! Ali, ako hoćeš *moj* blagoslov, onda ćeš morati da razumeš *moje* uslove. Ja ne mogu dati blagoslov bez ikakvih uslova, zato što je u ime služenja već učinjeno dovoljno gluposti. Ako stvarno želiš da služiš siromašne, odbačene, onda je prvo: prenesi poruku da život nije iluzoran, da mu je potrebna tvoja pažnja, da bogatstvo nije greh, da bogatstvo treba stvoriti.

A onoga koji se bogati treba poštovati isto kao inekog slikara, muzičara, pesnika. Slikar stvara slike, pesnik poeziju - a nisam siguran da poezija i slikarstvo baš mogu nahraniti siromašne. One koji se bogate - Morgana, Rokfelera, Karnegija - treba poštovati više od jednog Pikasa, iako njih svi proklinju. Ti ljudi - Rokfeler, Morgan, Karnegi - ocrnjeni su iz prostog razloga što su akumulirali bogatstvo. I ti tako želiš da služiš siromašne. Kako ćeš ih služiti ako nisi bogat?

Zato prema bogatstvu stvorite poštovanje, stvorite poštovanje i prema onima koji se trude da stvore bogatstvo, stvorite poštovanje za društvo koje podržava sticanje bogatstva. Poštujte kapitalizam jer to je ono što kapitalizam jeste - ekonomska struktura koja proizvodi bogatstvo. Socijalizam je impotentan. Šezdeset godina eksperimentisanja u Rusiji dovoljno je pokazalo da su ljudi tamo još siromašniji. Naravno, svi su *jednako* siromašni! Zato ni nema mesta zavisti, zato što nema nikoga bogatijeg od vas, svi su siromašni kao i vi.

Siromašni Amerikanac je u daleko boljoj poziciji nego ruski komesar. U Rusiji još, pored toga, niko ne može da se pobuni, ne može da se usprotivi sistemu. Nprekidno vas posmatraju.

Dve osigurača hodaju Crvenim trgom u Moskvi. Izenada jedan se obrati drugom: "Pazi šta pričaš, Ivane, iza nas je sigurnosni osigurač!"

Komunistička partija u Rusiji imala je posebne članske pogodnosti. Pravila su bila sledeća: bilo koji komunista koji dovede novog člana, više neće morati da plaća članarinu. Ako dovede još dva potencijalna člana, biće mu dozvoljeno da napusti partiju. A ako dovede tri nova člana, dobiće sertifikat u kojem se tvrdi da nikada nije pripadao komunističkoj partiji.

Statua Staljina na Lenjinovom trgu je toliko velika da pruža senku leti, zaštitu od vetra zimi, a pticama mogućnost da govore u ime svih.

Sangam Lal Pandei, stvori takvu atmosferu među siromašnima da svet nije iluzoran, da bogatstvo nije greh, da je sticati bogatstvo jedna od najkreativnijih aktivnosti. *Ja* podučavam moje sanjasine... veruj mi, u novoj komuni novac će rasti na drveću!

Drugo, pomози siromašnima da shvate da nije potrebno još dece. To će biti pravo služenje. Ja Majku Terezu ne smatram pravim slugom siromašnih. Prvo im pomognete da otvore sirotišta, zato što je Katolička crkva protiv kontracepcije. Ako ste protiv kontracepcije, sigurno ćete se susresti sa siročićima. Prvo stvorite siročiće stavom da ste protiv kontracepcije, a onda otvorite sirotišta i eto vam Nobelove nagrade. Kakva jednostavna aritmetika! Dozvolite prosjacima da imaju dece koliko hoće, zato što nije dobro sprečavati prirodu. A ti isti ljudi otvaraju bolnice.

Ako nije dobro sprečavati prirodu, onda, ako je neko bolestan, nemojte mu davati lekove - to je sprečavanje

prirode. U stvari, vi tako ubijate amebe... i to milione ameba! To nije dobro. Svi bacili koje ubijate su duše, potencijalne Bude. Pre ili kasnije, svi će oni postati Bude, a vi ih ubijate. S jedne strane, otvarate bolnice da biste sprečili prirodnu smrt pojedinih ljudi, da biste sprečili da se ljudi razbole, a onda im kažete da je reprodukcija njihovo pravo stečeno rođenjem.

Tako će prosjaci samo stvoriti nove prosjake. A vi ćete morati da otvorite još više bolnica, više sirotišta, da nahranite siromašne ...valjda ćete uživati u svem tom dešavanju! Kako vam može biti dobro da hranite siromašne, da ih služite.

Mnogo puta sam u ovoj zemlji posećivao Rotari klubove. Rotarijanci mi liče na najgluplje ljude na svetu - takvo je barem moje iskustvo. Oni su najbogatiji u svakom mestu, u svakom gradu, ljudi iz samog vrha. Ali na Rotarijanskom stolu, na stolu ispred predsednika, uvek stoji parola "Mi služimo". A šta oni to rade? Samo raspoređuju lekove, pakete hrane, odeću.

Sve te stvari neće pomoći. To nije služenje, to je zavera koja siromašne održava u nadi da će se stvari možda ipak popraviti - morate samo malo sačekati. A oni su čekali hiljadama godina.

Zato, ako zaista želiš da pomognete siromašnima, Sangam Lal Pandei, poduči ih kako da upotrebljavaju kontraceptivna sredstva, pomozim im da koriste sve metode kontrole rađanja. Pomozim im da bi im se moglo pomoći: pomozim da se žene sterilisu, pomozim da se muškarci sterilisu. To će biti *istinsko* služenje. Onda mogu da ti dam svoj blagoslov. Pomozim ljudima da se upute više u tehnologiju, u nauku. Njima nije potrebna Biblija, nije im potrebna Gita,

nije im potreban Kuran - svega toga su imali dovoljno. Potrebna im je bolja tehnologija, potreban im je elektricitet, potrebne su im mašine. Pomozim im da se više okrenu nauci. To će biti *istinsko* služenje.

Ako želimo da smanjimo populaciju, milioni ljudi bi trebalo da odluče da više neće imati dece...Pogledajte moje sanjasine. Ovde je pet hiljada sanjasina, a samo tri stotine dece. A moji sanjasini nisu u celibatu: oni su štaviše uvek pozitivno okrenuti prema svemu što život donosi. Kako se to desilo? Oni su samo razumeli činjenicu da je svet već krcat ljudima. Prosto je odvratno stvarati još dece. Ovih tri stotine dece je tu zato što su oni rođeni pre nego što su njihovi roditelji postali sanjasini. Jednom kada neko postane sanjasin, njegova prva dužnost je da shvati kakva je situacija. Svet je zaista pretrpan ljudima, i oni *moraju* biti siromašni. Povucite se, nemojte se dalje umnožavati. Odbacite tu glupavu staru ideju da iza sebe morate ostaviti nekoliko dece u svetu. Vi ste dovoljni! Vaši roditelji su učinili veliku uslugu svetu, zato vi sada budite još saosećajni.

Sangam Lal Pandei, ako stvarno želiš da služiš siromašne, onda moraš da razumeš moje uslove. Onda, svakako, možeš da odeš i da im pomogneš - ali prvo treba da uradiš ono što ti kažem.

U Indiji, ako ne proizvedeš najmanje tuce dece, ne možeš poneti ime čovek. Prestanite sa rađanjem dece! U stvari, koristiti seks samo za reprodukciju, kao što kaže Mahatma Gandhi ili poljski Papa...Mahatma Gandhi mi izgleda kao potajni Poljak - svi oni kažu da je seks tu samo radi dece, inače je greh. Ja kažem upravo suprotno: ako koristite seks kao zabavu, onda je on vrlina; ako ga koristite radi potomstva, onda je greh.

Drugo pitanje

Bagvane, jesi li potpuno zaboravio jadnog Marfija i njegove sutre?

Sunita

Ne, samo sam čekao da ih se ti setiš. Mogu da zaboravim na Budu, Hrista, ali ne i na Marfija. On je tako divan momak, tako je mudar. Poslušajte njegove sutre...

Prva: Ljubav nije dovoljna, ali sigurno pomaže.

Druga: Imamo samo jedni druge i sami sebe. To možda nije mnogo, ali je sve što imamo.

Treća: Marfijeva dva politička principa. Prvi: Bez obzira šta ti govore, ne govore ti celu istinu. Drugi: Bez obzira o čemu pričaju, pričaju o novcu.

Četvrta: Činjenica je okamenjeno mišljenje.

Peta: Činjenice mogu da oslabe na izuzetnoj vrućini ili pritisku.

Šesta: Istina je rastegljiva.

Sedma: Drugi red uvek ide brže. Ovo se odnosi na sve redove - u banci, prodavnicima, naplatnoj rampi, carini. Ako promenite red, onda će onaj drugi, u kome ste bili prvobitno, ići brže.

Osma: Jedino što je gore od posla jeste traženje posla.

Deveta: Ljudi se ne spotiču o planine, samo o krtičnjake.

Deseta: Neki ljudi ne mogu da slažu, neki ne mogu da govore istinu, a treći ne mogu da naprave razliku.

Jedanaesta: Za nas postoje tri doba: mladost, srednje doba i "Baš izgledaš dobro!"

Dvanaesta: Ako je pijančenje loše, zašto onda postoji toliko puno starih pijanica, a toliko malo starih doktora?

Trinaesta: neko je upitao Marfija šta on smatra idealnom publikom. Marfi odgovori: "Idealna publika je ona koja je inteligentna, dobro obrazovana i makar malo pijana."

Četnaesta: Jedan prijatelj upita Marfija: "Jesi li ikada realizovao neku od svojih mladalačkih želja?" "Da", odgovori mu Marfi, "kada me je majka šišala, često sam želeo da budem ćelav."

Petnaesta: Nemojte odlagati za sutra ono što možete da uradite danas. Ako u tome uživete, možete to opet izvesti sutra...ako ste dovoljno mladi.

I poslednja: Čovek osuđen na smrt na električnoj stolici, zapita svog prijatelja Marfija da li može da mu saopšti neku mudrost za rastanak. Na to mu veliki Marfi odgovori: "Da, nemoj da sedneš."

Petnaesto predavanje

25. decembar, 1980.

Istina onakva kakva jeste - gola

Prvo pitanje

Bagvane, jedna zen izreka kaže: Bolje je videti nečije lice nego čuti reči. Zar ne bi bilo bolje i videti lice i čuti reči?

Kasper Vogel

Jedno je razumeti reči, a potpuno je drugačije iskustvom razumeti ono što su rekli neki mistici. Reči su jednostavne. Svako ih može razumeti, ali ono na šta one ukazuju mogu razumeti samo oni koji su doživeli isto stanje svesti iz koje su te reči proistekle.

Ova zen izreka je jedna od najznačajnijih: *Bolje je videti nečije lice...*

Pod 'licem' se ovde misli na vaše prvobitno lice - a ne na ono koje vidite u ogledalu, ne ono koje vidite u očima drugih ljudi, već ono lice koje ste imali pre nego što su se vaši roditelji rodili, lice koje ćete imati kada se bude vaše telo vratilo prašini, kada vas više ne bude među živima. 'Prvobitno lice' je zenovski način ukazivanja na vašu spiritualnu suštinu, na vašu najskriveniju istinu, na vašu individualnost. Lice na koje ste se navikli zapravo je vaša personalnost. Reč 'personalnost' dolazi nam od grčke reči *persona*. *Persona* znači maska.

Personalnost je maska, i, štaviše, vi nemate samo jednu ličnost, već ih imate više, za različite svrhe. Neprekidno, svakoga trenutka vi menjate svoje ličnosti. Kako se situacija menja, i vaša se personalnost menja. Vaša maska nije jedina, postoji puno takvih maski. Kada vam je nešto potrebno, i to zatražite od prijatelja, imate drugačije lice. Kada je tom vašem prijatelju nešto potrebno, i kada od vas on to zatraži, imate sasvim drugačije lice. Ova dva lica uopšte nisu ista, i za svaku situaciju vi imate odgovarajuću masku. I usred ove

gomile maski, vaše prvobitno lice je izgubljeno. Mnogo vas brine šta će ljudi reći o vama. Zašto? - zato što vam njihove oči, njihova mišljenja, njihove ideje slikaju lice. Vaše je lice u suštini pozajmljeno. Ako vam neko kaže da ste lepi, to vas odmah usreći. Ako vam kaže da ste odvratni, ružni, odmah ste nesrećni.

Vaše lice zavisi od toga šta će drugi reći o vama. Ako vas nazovu svecem, vi odmah poletite iznad oblaka. A ako vas nazovu grešnikom, propadate u zemlju od stida. Vi ne znate ko ste, i zato toliko pažnje poklanjate tuđem mišljenju, tuđim ogledalima.

Vaša celokupna ideja o sebi je pozajmljena - pozajmljena od ljudi koji sami ne znaju ko su. Ovaj svet je veoma čudan, veoma ćaknut.

Ova izreka se može veoma lako razumeti. To je Kasper Vogel i učinio, on misli da je razumeo.

Bolje je videti nečije lice nego čuti reči.

I misleći da je razumeo, dalje pita:

Zar ne bi bilo bolje i videti lice i čuti reči?

Jednom kada ste videli svoje prvobitno lice, nema potrebe da dalje slušate bilo kakve reči. Prvobitno lice se otkriva samo u apsolutnoj tišini. Tu rečima nema mesta. Reči su daleko, negde daleko iza. Morate otići izvan uma, jedino tada možete videti svoje pravo lice.

Um sačinjavaju reči. Onog trenutka kada odete izvan uma, otišli ste izvan reči. Nema ničega što bi trebalo čuti, već jedino treba videti. Zato su veliki mistici nazvani,

između ostalog, i vidiocima. A na Istoku, posebno u Indiji, filozofija se naziva *daršan*. *Daršan* označava umetnost viđenja.

Nije ispravno prevoditi filozofiju kao *daršan* niti *daršan* kao filozofiju. To je pogrešan prevod. Ali ljudi kao što je Kasper Vogel nastavljaju i dalje to da čine. Intelektualci kao što je dr Radakrišnan i njemu slični, preveli su indijsko viđenje na druge jezike i nazvali ga 'indijskom filozofijom'.

U Indiji filozofija nikada nije ni postojala - filozofija u grčkom smislu te reči, onako kako su je razumeli Platon, Aristotel, Dekart, Kant, Hegel, Rasel ili Vitgenštajn. Filozofija na Istoku nije filozofija, ona je *philousia*. Filozofija predstavlja ljubav prema znanju, ljubav prema mudrosti; *philousia* označava želju za suštinom ili jestvom.

Istina nije nešto o čemu bi se moglo ramišljati, ona je nešto što treba doživeti, uvideti. Zenovci to nazivaju tvojim prvobitnim licem. Ono nema nikakve veze sa tvojim licem, telom, umom; čak nema nikakve veze ni sa tvojim srcem.

Prosečni hindusi misle da se do Boga može doći na tri načina: *gjana jogom* - stazom znanja; *karma jogom* - stazom akcije; i *bakti jogom* - stazom predanosti. Vivekananda se takođe slaže sa ovim prosečnim viđenjem, i kaže da do Boga postoje tri staze. Nijedna od njih nije prava staza ka Bogu. Akcije pripadaju telu, a telo moramo ostaviti po strani. Znanje pripada umu, a i um treba ostaviti po strani. Predanost pripada srcu, a i srce treba ostaviti po strani. Samo onda kada transcendirate ova tri, znate šta je Zen.

Zen dolazi od sanskretske reči *dhjana*; za nju je vezano divno predanje. Gautama Buda nikad nije koristio sanskritski jezik iz dva razloga. Prvo, to je bio jezik obrazovanih, pandita, a oni su najgluplji ljudi na svetu. Buda nikada nije

želeo da koristi jezik intelektualaca, pandita i sveštenika. Koristio je narodni jezik.

Naravno, sanskrit je veoma sofisticiran. Pravo značenje same reči sanskrit je: ono što je veoma sofisticirano, veoma kulturno, prefinjeno. Ali, on je postao toliko fin da je izgubio svaki kontakt sa stvarnošću; toliko suptilan da je postao apstraktan, izgubio je svu svoju živost; postao je koceptualan, tako reći zasebna filozofija.

Buda je odbacio takav sanskrit; nikada ga nije upotrebljavao. Koristio je pali, jezik naroda. On je mnogo grublji, ali i prizemniji; pragmatičan, primitivniji, ali bliži stvarnosti. Primitivni jezici su uvek bliži stvarnosti. Oni još nisu dopali šaka intelektualaca, profesora ili filozofa. Na *paliju*, *dhjana* se izgovara *đhana*. A od te reči *đhana* nastala je japanska reč *zen*.

Zen je jedina staza. Vivekananda je potpuno pogrešio kada je rekao da postoje tri puta; postoji zapravo samo jedan. Postoji samo jedna stvarnost i do nje vodi samo jedna staza, a to je *dhjana* ili meditacija. Meditacija nije znanje, ona nije akcija, nije neko osećanje; ona je transcendiranje sva ova tri. A kada transcendirate tri, ušli ste u četvrto - *turiju*.

Svih ovih dana smo meditirali na Mandukja upanišadu. Mandukja upanišadu upravo zanima ovo četvrto, *turija*. Zen je četvrto, meditacija je četvrto. A prvobitno lice se otkriva samo onda kada sav kaos aktivnosti, mišljenja, osećanja, utihne, kada zakoračite u čudesno tihi prostor. Tu nema nikakvih reči koje možete čuti, postoji samo viđenje - ili je čak možda bolje reći, postoji samo bivanje. Tada jednostavno samo jeste. I u tom jestvu se otkriva sve ono što je skriveno. Svaka potreba za pričanjem iščezava. Kada sebe okusite, nema smisla govoriti bilo šta.

Dva mistika, Farid i Kabir, sreli su se sasvim slučajno. Farid je putovao i njegovi učenici mu rekoše: "Veoma smo blizu Kabirove komune, i za nas će biti lepo iskustvo ako vas vidimo obojicu zajedno kako razgovarate, međusobno razmenjujete iskustva." Farid se složi sa predlogom.

Isto se desilo i sa Kabirovim učenicima. Čuli su da je Farid u blizini; zamoliše Kabira: "Bilo bi lepo da pozovemo Farida i njegove sledbenike kod nas, samo na par dana. Zaista bi nam značilo kada bismo mogli da vidimo vas dvojicu kako zajedno razgovarate."

Kabir reče: "To je stvarno lepo! Pozovite ga." Tako ga i pozvaše. Sam Kabir izađe ispred naselja da ga primi. Oni se zagriše i nasmejaše gromko. Držeći se za ruke, odšetaše do Kabirove komune. Dva dana su ostali zajedno, a učenici Kabira i Farida bili su nemalo razočarani kada su videli da njih dvojica ne razmenjuju nijednu jedinu reč. Oni su istina, sedeli zajedno i smešili se jedan drugome. Ponekad bi se držali za ruke. Koliko su samo jadni učenici čekali i čekali? Dva dana je izgledalo kao dve godine! Svima je bilo dosadno, umorili su se od čekanja. I šta se desilo toj dvojici? Svi su bili zbunjeni, zato što je Farid godinama podučavao učenike, Kabir je godinama davao uputstva učenicima - i sada su odjednom obojica zenemela?!

Nakon dva dana, oni se rastadoše. Ponovo se na rastanku zagriše, nasmejaše... Čim je Farid ostao nasamo sa svojim učenicima, a Kabir sa svojim - učenici su stvarno ključali iznutra - oni skočiše na svoje učitelje i povikaše: "Šta se desilo? Zašto ste odjednom začutili?"

Farid im odgovori: "Ali nisam imao šta da kažem. Onog trenutka kada sam ga video, video sam da je i on video. Šta

onda tu ima da se kaže? On zna, ja znam, i mi znamo istu stvarnost.”

A Kabir reče svojim učenicima: ”Hoćete li da izgledam glup? Video sam da on zna, zato nije bilo potrebno da govorim. Reči su potrebne kada treba da se ukaže na stazu, ali on je stigao do kraja tog puta, zato smo mi podelili zajedničku radost grleći se, smejući se. Obojica smo došli do istog. Uživali smo! Zaista smo voleli što smo skupa. Ta dva dana su stvarno bila divna. Ali kada se dve nule sretnu, one postaju jedna nula, dakle ništa.”

To je sve prirodno. Kada se dva apsolutno neegoistična bića sretnu, nema odvojenosti, nema zida, među njima nema nikakve barijere. Stapanje, spajanje jednog s drugim se dešava. Kabir i Farid su verovatno uživali u ta dva dana izuzetnog razumevanja. Ali tu nema šta da se kaže!

Kaspere Voge,le, onog trenutka kada si video lice, nema potrebe ni za kakvim rečima. Ako si suviše vezan za reči, onda izbegavaj lice; nemoj tragati za stvarnošću. Onda je bolje nastaviti sa *mišljenjem* o stvarnosti; onda možete čuti samo onoliko koliko možete čuti.

Upravo sam pre neki dan naišao na izjavu Rudolfa Štajnera: ”Ako Namac naiđe na raskrnicu i vidi da je jedan pravac označen tablom ‘Za raj’, dok je drugi označen tablom ‘Za salu u kojoj će se održati predavanje o raju’, sigurno će otići drugim - da bi slušao predavanje o raju.”

Nemci su rođeni filozofi; oni su zaista dali velike filozofe. Koga je briga za raj? Prvo hajde da nešto o njemu *čujemo*, da o tome prodiskutujemo, da ga izanaliziramo, nije važno da li to uopšte postoji ili ne, da prođemo kroz sve te teorije, da o njima razmislimo. A raj uvek može da

sačeka. Sutra će predavanja možda biti ili ga neće biti - ko zna? - ali raj je uvek tu. U raj možete otići kada god vam je volja, ali predavanje...krenite odmah ovog časa! Jednom kada sat otkuca osam, vrata se zatvarju i možda ćete ostati napolju. A Namac uvek voli da sedi u prvim redovima. Pogledajte! - Haridas, koji sedi tu, odmah do mene... Mislite li da će Haridas otići u raj? Nikad! Taj će pre otići na predavanje.

Ako želiš da čuješ reči, Kaspere, onda je bolje da se ni ne brineš o svom prvobitnom licu. Ako si prvobitno lice video, završio si sa svim rečima, svim filozofijama, svim religijama.

Drugo pitanje

Bagvane, Doli Didi mi je pokazala odlomak iz jedne od tvojih ranijih knjiga u kojoj kažeš da nijedan svetac nikada nije bio protiv drugog sveca, i da oni namerno govore loše jedni o drugima kako bi pokrenuli i oterali one koji im ne odgovaraju. Da li ovo znači da tvoje kritike protiv mogućih svetaca kao što su Mukatananda, Nitjananda, Mahariši Maheš Jogi, Svami Prabhupada pokreta Hari Rama, Hari Krišna i nosioca Nobelove nagrade Majke Tereze iz Kalkute nisu prave? Da li si isto tako neozbiljan kada ih kritikuješ ili to misliš ozbiljno? Ipak me je nekako uznemirilo ono što si rekao juče o Majci Terezi.

Ađai Krišn Lakhanpal

To je stvarno duga priča. Onog momenta kada sam mogao da vidim, počeo sam da govorim o istini onakvoj kakva ona jeste - goloj. Ali, niko nije hteo da me sluša. Bio sam iznenađen: pronašao sam prvobitno lice, video sam ga,

želeo sam da ga podelim sa onima koji su takođe za njim tragali, ali oni nisu hteli ni da me čuju.

Nekoliko godina sam tako pokušavao, ali sam onda shvatio da nisu oni bili pogrešni, već sam ja bio taj koji je bio pogrešan. Oni nisu mogli da svare istinu takavu kakva je bila, sirovu i голу, kada ste životima unazad jeli kuvanu hranu, naravno da sirovu ne podnosite. Bio sam u krivu, a oni su bili u pravu.

Onda sam počeo da kuvam stvari! Počeo sam da pričam ono što su oni mogli da svare. Sve me je manje i manje zanimala istina, a sve više ljudi koji će je svariti; morao sam da otkrijem koliko toga mogu da svare. A morao sam da spremim hranu na takav način da ona bude slatka, da ne bude gorka, da je dobrog ukusa, da dobro izgleda. Nije bilo bitno da li je bila hranljiva ili ne. Koga briga da li su Dikšini kolači hranljivi ili ne? Da li je sladoled dobar ili loš po vaše zdravlje? Koga briga za sve to? Važno je da je *ukus* dobar. Moda će vam to na kraju krajeva i doći glave...

I bio sam zaprepašćen kada sam počeo da nudim kuvanu hranu, ljudi su postali veoma zainteresovani i privučeni. To je bio dobar savet: tako sam sve vas uspeo da privolim da dođete ovde! U protivnom, ja bih iz dana u dan sedeo na obali reke - a ne bih upecao nijednu ribu! Jednom kada sam počeo da služim gotovu ribu - skuvanu u skladu sa vašim ukusom, ne u skladu sa vašim potrebama... nisam uopšte mario tada za istinu, zaboravio sam sve u vezi nje. Prestao sam da odlazim na reku - riba je počela da kod mene dolazi sama, sa velike daljine.

Zato se nemojte mnogo brinuti o onome što sam vam govorio ranije. Govorio sam vam stvari koje zapravo nisam mislio! Ono što govorim danas mnogo je bliže istini od

onoga što sam govorio juče, i svakoga sledećeg dana će biti sve bliže i bliže. Pre nego što odem, ponovo ću vam saopštiti голу istinu.

Morao sam da pređem toliki put, zato što nije bilo nikakvog drugog načina; morao sam da budem veoma indirektan. Onog trenutka kada sam postao prosvetljen, počeo sam da govorim ljudima da Boga nema - a oni su bili šokirani! Onda sam sve to lepo skuvao. Rekao sam: "Bog postoji, ali On nije osoba, On je samo prisustvo." To je kuvana hrana. Jednostavno, govorio sam da Boga *nema*. Ali sada je to zvučalo dobro - nije bilo osobe, samo prisustvo.

Ali, šta vam drugo preostaje? Ako su ljudi glupi, morate sa njima biti veoma obazrivi. Zato sam verovatno govorio, Ađai Krišna Lakhanpal, da nijedan svetac nije protiv drugog sveca - ali to je apsolutno pogrešno.

Buda je bio toliko protiv Mahavira, kao niko do tada, kao što je i Mahavir bio protiv Gosale. Krišna je bio protiv Veda, Buda je bio protiv Veda, Mahavir je bio protiv Veda. Mahavir je bio protiv Krišne...Mislite li da je Isus Hrist podržavao Stari Zavet? Naravno, on je služio kuvanu hranu, ali su jevreji veoma oprezni ljudi: prozreli su ga! On je govorio: "Ranije su vam govorili oko za oko. Ako vas neko udari kamenom, odgovorite mu isto, tako su vam govorili. Ali ja vam kažem, ako vas neko udari po desnom obrazu, okrenite mu i levi."

Sada, šta on to govori? To je kuvana hrana. On kaže da su stari proroci, stari tzv. proroci grešili. Jevrejski Bog i hrišćanski Bog su potpuno suprotni. Jevrejski Bog govori: "Ja sam vrlo ljubomoran Bog. A Isus kaže: Bog je ljubav. Pošto ljubav i ljubomora ne idu zajedno, nema mogućnosti da se sretnu. Jevreji su odmah primetili: "Ovaj čovek

uništava naše nasleđe. Pre nego što u tome do kraja uspe, treba ga uništiti.”. Zato su ga i ubili; imao je tada samo trideset tri godine. Jevreji su ga uklonili mnogo brže nego ikoga pre njega.

Lao Ce je živeo dugo, Buda je živeo dugo, Mahavir je živeo dugo. Oni su i dalje govorili razne stvari, ali na takav način da ih niko nije prozreo - to je tada prosto bilo nemoguće.

Ja sam želeo da vi od samog početka vidite голу istinu, ali kome to da kažem? Morao sam toga da se odreknem. Nekoliko godina sam se svojski trudio, ali su sva vrata ostala zatvorena; niko nije hteo ni da me sasluša. Zato sam promenio celu strategiju, postao sam daleko veći diplomata. Onda sam sve što sam želeo da kažem, govorio kroz Mahavira, kroz Budu, Zaratu, Lao Cea, Isusa...Nastavio sam da pričam iste stvari, ali sam upotrebljavao imena drugih ljudi. A hrišćani bi postajali veoma zainteresovani kada bih im govorio iste stvari u Isusovo ime! Šta god sam rekao u ime Isusa, bilo je zapravo moje; nije imalo nikakve veze sa Isusom. Da sam sreo Isusa, sigurno bismo se puno raspravljali. Mora da svi oni čekaju na mene - samo da nam padne šaka - zato što sam govorio stvari u ime Bude koje on nikada ne bi ni pomislio...ali su budisti bili veoma zadovoljni.

Budale ostaju budale! Zemlja je stvarno puna budala.

Počeo sam da govorim stvari u ime Mahavira koje su bile upravo suprotne onome što je on rekao - jer kada bih morao da budem u istoj sobi sa Mahavirom - neko bi morao da izađe - ja ili on! Ne bi sigurno mogli jedan drugog da tolerišemo. Pre svega, miris... zato što se on nikada nije kupao. On je bio protiv kupanja jer kada sipate preko tela

puno vode, mnogo životinjica u vodi na takav način umire; to je nasilje. Zato se on nikada nije kupao.

A i živeo je go - znate već kakvi su indijski putevi - hodao je jer nije koristio nikakvo prevozno sredstvo, nije ni mogao zbog svoje ideologije. Jahati na konju je nasilje, voziti se u volovskim kolima je nasilje. On je morao da hoda, i to bez cipela, zato što se cipele prave od kože - to je nasilno. A dvesta pedeset godina unazad... čak i sada su indijski putevi zastareli, napravljeni bar pre hiljadu godina. Dvadeset pet vekova unazad, hodajući po Bihar, koji je i dalje jedan od najprašnjavijih, mora da mu je koža skupljala prašinu po vrelom suncu, mora da se znojio i opet prašnjavio, sloj za slojem prašine.

On čak nije čistio ni zube, bio je protiv pranja usta, protiv ispiranja. Uvek to nasilje - ako perete usta, ubijate stvorenja koja nastanjuju vodu, a njih ima na milione. Zamislite kako je smrdelo iz njegovih usta!

Jedno je sigurno: ne bih s njim mogao ostati ni sekunda u istoj sobi. A ni on sa mnom. Sigurno bi poludeo kada bi video moju sobu sa erkondišnom, mog Rols-Rojsa - sigurno bi pobesneo!

On je bio asketa. Po meni, on je bio mazohista - eto vam malo sirove hrane - mučio se bez potrebe, čak je u tome uživao. A ja nisam ni mazohista ni sadista; ne želim da mučim ni sebe, ni druge. On je bio oba, sadomazohist: mučio je i sam sebe, a učio je i druge kako da se muče.

Ali ja sam pominjao Mahavira. Morao sam da se igram rečima kako bih u njih smestio svoje značenje. Bio je to težak zadatak, ali sam ga ja obavio, i đaini su bili veoma srećni.

Isto sam izveo i sa Krišnom. Mislim da je moj komentar na Krišnu najveći u istoriji. Mislilo se da je Lokman Tilakov komentar na Krišnu i njegovu Gitu, jedan od najvećih - više od hiljadu stranica. Ali, moji komentari su dvanaest puta veći! A ja se u suštini sa Krišnom uopšte ne *slažem!* Šta god sam rekao - reči su njegove, ali su značenja moja.

Ovo se, međutim, može veoma lako izvesti sa svecima koji su mrtvi. Šta vam oni mogu nauditi? A kada se kasnije negde budemo sreli - ako se takav susret uopšte desi - onda ću se jednostavno izviniti; nema nikakvog problema. I nadam se da će oni shvatiti - zato što su oni i sami izvodili istu stvar, a i ja radim to isto. Nema nikakvog problema u tome.

Zato znaj samo jedno, Ađai Krišna: kad god pokušaš da me razumeš, kad god pokušaš da me razumeš, molim te, nemoj to upoređivati sa onim što sam rekao ranije; to ti neće pomoći. Samo se *poslednje* računa. A kada sutra budem nešto rekao, to će biti još bolje. Pre nego što umrem, moja poslednja izjava će biti gola istina.

Ali morao sam da prođem ceo taj put iz prostog razloga - koga da pronađem, s kim da podelim svoje iskustvo? Sa kime? Postoje hindusi, muslimani, hrišćani, budisti, siki, parsi... nijedno ljudsko biće nije na raspolaganju, svi su već podeljeni. Jedini način da uhvatite nekog hrišćanina jeste kroz Isusa, a jevreje uz pomoć Mojsija, a hinduse uz pomoć Krišne. Jednom kada mi priđu, moći će da me shvate.

Sada sam pronašao svoje ljude i više me nije toliko briga. Sada mogu da vam prepričam svoja lična iskustva.

Pitaš me:

Da li ovo znači da tvoje kritike.....nisu prave?

Prave su!

*...protiv mogućih svetaca kao što su Mukatananda,
Nitjananda...?*

Kažeš 'mogućih'? Oni su nemogući sveci!

Muktananda je jedna sasvim obična osoba; sreo sam ga. Prolazio sam pored njegovog ašrama i njegovi učenici su me pozvali, samo na par minuta, da svratim na čaj. I ja sam pristao.

Taj čovek je bio tako površan, kao neka ravna ploča, ništa nije bilo u njemu, ništa vredno, čak ni najmanja sitnica. I to nije bilo jasno samo meni: jedna od mojih učenica, žena, po imenu Nirmala Šrivastava, je tada bila sa mnom - čak je i ona mogla da vidi, čak se i ona pokazala inteligentnijom od Mukatanande. Ostali smo samo petnaest minuta; to je bilo čisto gubljenje vremena. Čim su se naša kola udaljila, Nirmala mi reče: "Ovaj je čovek sasvim prosečan, običan. Zašto si na njega izgubio ovo vreme? - čak je i petnaest minuta u njegovom slučaju ogroman gubitak!"

Pogledao sam je i odmah sam znao da je dobila neku ideju - i zaista je bilo tako. Ideja je bila: "Ako takva budala kao što je Muktananda može da postane svetac, zašto to ne mogu i ja?" I ideja se pokazala stvarno dobrom. Sada je Nirmala Šrivastava velika svetica, putuje po svetlu, ima puno sledbenika. Tog dana se u njoj nešto prelomilo dok je gledala Muktananadu. Zato je ona sada 'Njeno Visočanstvo, majka Sveta - *Đagadđnani* - Matađi, Nirmalađi Deviđi Šrivastavađi. sada ona ima puno sledbenika, i radi isto što je radio i Muktananda - budi ljudima kundalini. Jednom kada je shvatila da ta budala može drugima da budi kundalini, onda se pojavljuje: "A zašto to ne bih mogla i ja?". I ona je sigurno daleko inteligentnija od Muktanande, daleko

sposobnija, daleko veštija, daleko pametnija. Muktananda nije svetac.

Ali, ovo nije bio usamljeni slučaj.

Mora da ste čuli za Jogi Bađana. On u Americi ima zaista puno sledbenika; mnoge je Amerikance pretvorio u *sardare*. On propoveda religiju sika; on je poglavar sika za zapadnu hemisferu. A znate li šta je bio pre toga? Bio je nosač na delhijskom aerodromu.

Ono što se desilo Nirmali Šrivastavi, desilo se i njemu. On se tada zvao Sardar Haribađan Sing. Muktananda je došao na aerodrom zajedno sa svojim sledbenicima, i ovaj nosač je samo nosio njegov prtljag. Pogledao je čoveka; i pomislio u sebi: "Ako ovaj čovek može da bude vođa, šta meni fali?" A naravno, Haribađan Sing je viši rastom, zdraviji, robusniji i daleko ineteligentniji. Odmah je pobegao za Ameriku, posato Jogi Bađan i sakupio dosta pristalica.

Baš pre nekoliko dana, zatekao se opet u Delhiju, a jedan od glavnih rukovodioca aerodroma, pričao je Lakšmiju: "Prolazim ja tako Tadž Mahal hotelom u Delhiju - išao sam tamo da se sretnem sa jednim prijateljem - i vidim u jednom separeu čoveka vrlo nalik svecu, okruženog sa puno Amerikanaca. Kada sam upitao: 'Ko je ovaj čovek?', rekli su mi da je to veliki guru, Jogi Bađan. Pomislio sam da je verovatno veliki jogin, jer kako bi inače mogao da okupi toliko takvih sledbenika?" Ovaj čovek se osetio zadovoljnim, zato što je i on takođe bio *sardar*, a Jogi Bađan je sve okupljene učinio *sardarima*; svi su sedeli oko njega sa turbanima i *kirpanima*. Bio je veoma srećan.

Dok je prolazio pored ove gomile Jogi Bađanovih pristalica - Jogi Bađan je izgledao kao stvarno dobar čovek, jednostavan - on ga pozva: "Hej, šefe!" Ovaj rukovodilac

nije mogao da veruje da ga svetac poziva, pa je pomislio da verovatno zove nekog drugog: "Kako takav veliki mahatma može da kaže: "Hej, šefe!" i to meni? Zato je nastavio da ide dalje.

On ponovo povika: "Hej, šefe!" i šef se okrenu. Jogi Bađan ga uvede u krug svojih pristalica, zatvori vrata separea, pa reče: "Jesi li zaboravio svog siromašnog nosača, Sardar Haribađan Singa? Ja sam taj Sardar Haribađan. Kako si mogao da me zaboraviš?"

Onda se šef setio. Ali reče: "Kako se to desilo? Kako si postao tako veliki mahatma?"

On mu odgovori: "Za to treba da zahvalim Muktanandi. Kada sam video Mukatanandu, pomislio sam: 'Ako ova budala može da sakupi sledbenike, šta je sa mnom? Zašto bih i dalje gubio vreme kao nosač na aerodromu?' Sada sam poglavar religije sika za zapadnu hemisferu. Imam na hiljade sledbenika. Ali, za tebe kažem da sam i dalje onaj isti - ne znam ništa više nego onda. Ipak, ovi koji me slede su veće budale od mene."

A uvek možete naći veće budale od sebe. Svet prosto obiluje njima.

Muktananda nije ni svetac ni ništa slično. Nitjananda, Muktanandin guru, bio je običan tradicionalista, konvencionalan. On je ispunio očekivanja hindusa, zato je bio svetac. Svako je mogao to da izvede; sve što vam je potrebno jeste nedostatak inteligencije. Možete vi to. Morate biti glupi - samo onaj ko je glup može biti tradicionalan, konvencionalan, samo glupak može ispunjavati tuđa očekivanja. Pravi svetac ne *može* biti tradicionalan.

Poslušajte samo reči Meher Babe, pravog sveca, autentičnog sveca: "Savršeni Učitelj ne samo da nije vezan za neku posebnu spiritualnu tehniku pri spiritualnom pomaganju drugima, već takođe nije vezan za naše standarde dobrog i lošeg. On je izvan ovih podela na dobro i loše. Ali, iako to što čini može izgledati bez ikakvog zakona u očima sveta, to je uvek namenjeno opštem dobru. On u tome nema nikakvog ličnog motiva."

Svi ostali imaju lične motive. Ako želite da vas obožavaju kao sveca, onda morate da ispunite očekivanja onih ljudi sa kojima živite. Ako živite sa hindusima, ispunite njihova očekivanja o tome kakav svetac treba da bude; ako živite sa muslimanima, ispunite njihova očekivanja - i bićete svetac. Za to nije potrebna nikakva inteligencija, nikakva umetnost, nikakva snalažljivost, ništa - samo ispunite ono što od vas očekuju. Ako misle da treba da jedete jednom dnevno, jedite jednom dnevno. I to se može srediti; nije to neki problem; to je samo pitanje stvaranja navike. Ako žele da gladujete tri dana, i da jedete samo jednom nakon tri dana, i to možete izvesti. Nitajananda mora da je znao takve stvari - njegov pozamašni stomak je dovoljan dokaz.

Da li ste nekada videli kako Nitajananda izgleda? Ako niste, propustili ste nešto stvarno vredno viđenja. Postoje ljudi sa stomacima, ali ovo ovde je upravo suprotno: to je stomak sa čovekom! Sve je stomak, na vrhu je mala glava, dve ruke sa strane, dve noge - ali stomak je jedino bitan. To je zapravo stomak sa rukama, nogama i glavom. Ovo se moralo desiti. Ako jedete samo jednom u tri dana, onda morate uzeti svu hranu koju ste u ta tri dana propustili - morate akumulirati za naredna tri dana. Nitjananda mi izgleda večito trudan. Samo pogledajte njegovu fotografiju,

i sve će vam biti jasno. On nije svetac, to je običan hindus, tradicionalan hindus.

Svetac je uvek revolucionaran, on je u svojoj osnovi pobunjenik.

A Mahariši Maheš Jogi...znam ga vrlo dobro, zato što dolazimo iz istog kraja Indije. Naša dva sela su udaljena samo šest milja. Često sam odlazio do njegovog sela ujutro, u svojoj jutarnjoj šetnji. On je totalni lažnjak. U njemu stvarno nema ničega. Ono što on podučava, nije ništa drugo do drevni, veoma jednostavni način ponavljanja mantr. Možete bilo koju reč ponavljati; to će stvoriti neku vrstu auto-hipnoze. Ona vam obezbeđuje dobar san, ali dobar san nije prosvetljenje; dobar san je dobar za vaše fizičko zdravlje, pa zato u njemu nema ničeg *lošeg*, ali nema ni ničega dobrog.

A Svami Prabupada...ako je Muktananda krajnje obična osoba, Prabupada je krajnje neobična. On je krajnje neobičan idiot! Muktanandi se i može pomoći, ali Prabupadi nema pomoći.

O njima možete prosuditi na osnovu ljudi koje privlače. Samo pogledajte ljude koji pripadaju pokretu Hari Krišna. Videćete da su to najidiotskiji ljudi ovog sveta na jednom mestu. Ovde ćete pronaći upravo suprotno - najinteligentnije ljude sveta. Oni ovde *moraju* doći, to je neizbežno. U Hari Krišna ljudima možete videti svoju suštu suprotnost. Nikada nisam naišao na takve idiote! Ali i njima je potreban svetac. Naravno, tu potrebu treba ispuniti - i Prabupada je to ispunio. A ti me pitaš:

*Da li si isto tako neozbiljan kada ih kritikuješ
ili to misliš ozbiljno?*

Ja sam apsolutno iskren, ali ozbiljan ne mogu biti - to je nemoguće. Uvek sam neozbiljan. Čak i onda kada sam sasvim iskren, i onda sam neozbiljan. Ozbiljan ne mogu biti; to nije moja priroda.

I uostalom zašto bih bio ozbiljan pored toliko glupih ljudi na svetu? Zašto bih bio ozbiljan? Ja uživam! U stvari, svetu uvek treba nekoliko dežurnih budala. One služe određenoj svrsi: čine svet smešnim. Oni su sami toliko smešni - kad ih ne bi bilo, nešto bi nedostajalo. Oni su toliko apsurdni - da su potrebni. Oni održavaju naš smisao za humor živim; to je njihov smisao. Bog - a vi znate šta ja podrazumevam pod Bogom: samo prisustvo, nikakvu osobu - Bog uvek stvara ono što je apsolutno neophodno, ne stvara nikada ništa nepotrebno. Zato su ovi ljudi *potrebni*.

I, Adai Krišna, kažeš da te vređa zato što sam pre neki dan o Majci Terezi govorio loše. Hoćeš li da o njoj govorim *svaki* dan? I to mogu da uradim - da bi bio miran. Nemoj se vređati! Izgleda da si ti neki njen sledbenik, čim kažeš da sam je samo pomenuo pre neki dan. Ona nije svetac, ona je samo poslanik katoličanstva; ona samo pokušava da preobrati ljude u katolicizam.

Pre nekoliko dana sam pomenuo jedan protestantski par koji je želeo da usvoji dete; bili su bez dece. Organizacija je bila spremna da im da dete na usvojenje, ali kada je muž ispunjavao formular, otkriveno je da on nije katolik, već da je protestant. Obe vere su hrišćanske - katolici i protestanti, među njima nema baš puno razlike ali je on bio odbijen. I kada tu kažem, znam da su u novinama objavljivali ljutita pisma protiv mene, u kojima su naširoko objašnjavali da su

Majka Tereza i njena organizacija, verovatno iz nekog veoma jakog razloga, odbili taj par; mora da je to bio hipi par - ona ih je odbila iz saosećanja.

To je totalna glupost! - zato što su oni hteli da daju dete, prihvatili su da ga daju, apsolutno su za to bili spremni. Jedan običan formular u kojem je on pomenuo da nije katolik, već protestantski hrišćanin, bio je dovoljan da budu odbijeni. A on nije nikakav hipi - par je dobro situiran, na dobro plaćenim poslovima, sa dobrim obrazovanjem. Muž je profesor na velikom univerzitetu u Evropi.

Zato, kada ljudi tako u pismima pišu protiv mene, prvo bi trebalo da provere ono što zastupaju.

Muževljevo pismo je objavljeno u *The Times of India*. On je bio šokiran jer je verovao da Majka Tereza podržava univerzalno bratstvo svih ljudi. Šta reći o takvom *bratstvu*? - čak ni protestanti i hrišćani nisu nikakva braća.

Onda je odgovorio sledbenik Majke Tereze: "Majka Tereza i njena organizacija su odbile da daju dete, ne zbog vaše religije već zato što je siročić podizano u duhu katolicizma. Ovo je učinjeno iz saosećanja prema detetu, jer ako bi ono otišlo u protestantsku porodicu, doživelo bi veliku konfuziju. Njegov život sa Majkom Terezom morao bi biti radikalno promenjen, a to bi bilo veoma bolno za dete njegovog uzrasta. To je pravi razlog odbijanja."

To izaziva mnoge nedoumice. Pre svega, to dete je u osnovi hinduista. Pre svih, Majka Tereza je poremetila prirodan razvoj deteta dajući mu katoličko obrazovanje i disciplinu. A sada, dati dete protestantskoj porodici... koja se nimalo ne razlikuje od neke katoličke porodice. Obe veruju u Hrista, obe veruju u Bibliju kakva je tu onda razlika? Tek neke neznatne razlike: protestanskim sveštenicima je

dozvoljeno da se žene, a katoličkima nije dozvoljeno. Kako će to poremetiti dete? Glupost!

Sigurno je da između hinduizma i hrišćanstva postoje velike razlike, i da je dete moralo da pretrpi drastičnu promenu. To je sa njihovog stanovišta u redu - to je saosećajno prema detetu. A ako Majka Tereza misli da promena vere toliko rastrzava ličnost, zašto su onda milioni hinduista, jadnih hinduista, preobraćeni u katoličanstvo? To bi trebalo sprečiti! A oni nisu deca - oni su potpuno odrasli ljudi; njihove su navike jače. U stvari, trebalo bi da oni prođu kroz još dublju krizu. Ako je saosećanje prisutno, onda je preobraćenje bilo koga iz jedne religije u drugu, neljudsko. Ali, to je savršeno u redu.

Cela Katolička crkva juri ljude, kako bi od njih napravila više katolika. Ona je jednostavno poslanik Katoličke crkve, hijerarhije romansko-katoličke organizacije. Ona uopšte nije nikakva svetac - daleko je pametnija od Mukatanande, nije tako idiotska kao Prabupada, veštija je, pametnija. Toliko je pametna da obavlja ovaj posao preobraćenja ispod fasade pomaganja siromašnima. Čak su i hindusi obamnuti, muslimani su obmanuti, i niko ne vidi trik i politiku - politiku brojeva.

Ja ću govoriti ono što smatram da je istina, i svaki dan će ta istina biti sve oštrija. Govorio sam toliko mnogo o svakakvim ljudima - dokaz za to su mojih tri stotine knjiga. Sada moram da objavim još tri stotine knjiga kako bih porekao sve što sam do sada rekao! Ali ja to mogu - sve sam to već isplanirao. Sedam godina sam govorio bez prekida, još samo sedam godina takvog non-stop govora i stvarno nećete znati šta da mislite!

Poslednje pitanje:

Bagvane, možeš li da nam ispričaš danas neku šalu o hrišćanima?

Satjarti

U skladu sa drevnim akašičkim zapisima, Meri je upravo rodila sina. Ona leže nauznak sva iscrpljena kada se odjednom otvoriše vrata i uđe šestoro pastira, šestorica kraljeva i šestoro mudraca sa Istoka.

Ona podiže oči prema mužu pa reče: "Isuse, kakav način da se provede Božić!"

Šesnaesto predavanje

26. decembar 1980.

Ovo je daleko izvan

Prvo pitanje

Bagvane, pre neki dan si rekao da je seks radi potomstva grešan. Znam da sam kod tebe čitao da kažeš kako je ženin najkreativniji čin rađanje deteta, i da između žene i majke postoji ogromna razlika. Ako je sve to tako, da li je onda grešno učestvovati u seksu i ljubavi u nadi da će se stvoriti dete i doživeti svu radost stvaranja i obnavljajuće energije univerzuma?

Satdarma

Jedno treba znati u vezi sa mnom: nikada nemojte pominjati ono što sam prethodno govorio. Ja živim samo sada i ovde, zato je sve što sada kažem, *istina* ; nema nikakve garancije da će ona to biti i sutra. Ja živim apsolutno u sadašnjem trenutku, zato nemojte unositi prošlost, ali nemojte unositi ni budućnost.

Budite sa mnom potpuno stopljeni u *ovom* trenutku. Biti u ovom trenutku bez ikakvih ostataka prošlosti, bez ikakvih snova o budućnosti, jedini je način da budete sa mnom - da budemo zajedno. Umrите za prošlost; to je jedini način da preživite.

Zato me, molim vas, nikada ne citirajte, sve ono što sam ranije rekao, jer se kontekst menja svakog momenta. Toliko je prošlo vode Gangom od moje izjave da je najkreativniji čin u životu žene rođenje deteta. Tada to nisam govorio svojim ljudima; govorio sam pred običnim ljudima, pred gomilom.

Sada govorim pred mojim ljudima, zato nema potrebe ni za kakvom razcionalizacijom. Mogu vam pružiti istinu u svoj njenoj krajnjoj golotinji, jer istina je jedino lepa kada je tako gola.

Da, do sada je najkreativniji čin u životu svake žene bio rađanje deteta, ali tako od sada neće biti. Zemlja je danas toliko prenaseljena, a tada je to možda bila potreba, i žena ju je ispunila. Ali, ona sada treba da otkrije novu dimenziju kreativnosti, i samo će tako biti sposobna da se izjednači sa čovekom. U suprotnom, ona je u prošlosti bila obična fabrika i muškarac ju je koristio kako bi proizveo što je moguće više dece. Imati više dece tada je bilo ekonomski isplativo; to je bio dobar posao jer su vam deca pomagala na svaki mogući način; ona u prošlosti nisu bila nikakav teret.

U siromašnim zemljama je još uvek na snazi ta stara ideja da je dobro imati puno dece, jer se vama to ekonomski isplati. U prošlosti je to bilo tačno - a danas je potpuno pogrešno. Muhamed se oženio sa devet žena i danas je svakom muslimanu dozvoljeno da se oženi sa četiri, jednostavno zato da bi bilo više muslimana, zato što se tada stalno ratovalo sa ne-muslimanima i za njih je to bilo pitanje moći - politika brojeva. Ko je bio brojniji, pobeđivao je, pa je moć shodno tome pripadala brojno nadmoćnijem. Sada je to jednostavna aritmetika: ako za jednog muškarca udate devet žena, jedan čovek može da prozivede godišnje devetoro dece. Ali učinite suprotno - udajte jednu ženu za devet muškaraca - i možda nećete dobiti ni jedno dete! Oni će se muvati - možda će se čak posvađati i ubiti ženu!

Zato je tada bilo ekonomski, politički značajno da se muškarci ožene sa više žena, i ljudi su otimali žene iz tuđih plemena. Bilo je mnogo važnije oteti ženu nego muškarca, zato što on nije bio toliko reproduktivan; dovoljan je jedan muškarac da opslužuje mnogo žena, i da ima mnogo dece.

Ali sada je situacija promenjena - svet je prenaseljen. Sada je preko potrebno prebaciti ženinu kreativnost na

nove dimenzije: u pesništvo, literaturu, slikanje, muziku, arhitekturu, skulpturu, ples. Sada bi joj trebalo dozvoliti čitav spektrom kreativnosti. Stvoriti i roditi dete sada je skoro opasno. I dalje prenaseljavati zemlju je samoubistveno; već sada nas ima više nego što je potrebno.

U Kairu, gradu koji pati od nedostatka stambenog prostora, jedan čovek se davio u Nilu. Vikao je upomoć, kada ga ču jedan prolaznik i povika mu: "Kako se zoveš?"

"Ma, nije važno kako se zovem!" boreći se za dah povika čovek. "Samo me spasite!"

"Prvo, kako se zovete!" insistirao je čovek na mostu.

"G-din Husein", prozbori sa ustima punim vode čovek pre nego što po drugi put nestade pod površinom.

"Brzo", povika čovek s mosta, "sada adresu!"

"Kazer el Nil ulica, broj četrdeset devet" povika čovek svoje poslednje reči.

Čuvši ovo, bez oklevanja, čovek s mosta potrča prema pomenutoj adresi, ostavljajući jadnog čoveka da se utopi. On pronade vlasnika stana i uzbuđeno mu reče: "U vašoj kući ima jedan prazan stan, zar ne - mogu li da ga iznajmim?"

"Već je iznajmljen", promrmlja vlasnik stana. "Žao mi je, ali upravo ga je uzeo čovek koji je starog stanara gurnuo u reku!"

Zato, roditi dete i nije baš kreativno, pre bi se moglo reći da je destruktivno. Ceo kontekst se promenio i mi moramo naučiti nove načine kako da u njemu živimo. A žena nije mogla da stvori dobru poeziju, dobru muziku, dobru umetnost, dobru literaturu; ona nije mogla da bude naučnik, mistik - nije mogla ništa da radi, zato što je u prošlosti bila

stalno trudna. Bila je neuhranjena, izmučena tolikom decom, mnoštvom dece, uvek trudna, bolesna. Ona još uvek nije živela potpuno - nije imala dovoljno vremena da živi.

Sada je po prvi put, zahvaljujući kontraceptivnim pilulama i ostalim metodama kontrole rađanja i sterilizacije, moguće da se žena oslobodi neželjene trudnoće i uopšte tereća rađanja dece i njihovog podizanja. Njene energije se sada mogu osloboditi. Sada i ona može postati Buda, Zaratuštra, Isus, Krišna. I ona sada može stvarati kao što su to činili Mocart, Vagner, Leonardo da Vinči, Mikelandelo, Šekspir, Kalidas, Rabindranat, Tolstoj, Čehov, Gorki, Dostojevski.

A ja lično osećam: jednom kada se energije žene potpuno oslobode od rađanja dece, možda ona može stvoriti još veće Bude. Zašto - zato što je ona daleko kreativnija sila od muškarca. Međutim, njena kreativnost se ograničila na rađanje dece, a to baš i nije neka kreativnost - to je čista biologija. Životinje to izvode savršeno dobro, i šta je u tome veliko? Roditi dete nije ništa svesno, voljno, meditativno. Vi ste samo iskorišćeni od strane prirode, biološki, da produžite rasu, svoju vrstu.

Zato u svakome kao da postoji neki osećaj krivice, čak i da sveštenika nema. Sveštenici su tu krivicu iskoristili, eksploatisali, ali je nisu odista stvorili. U pogledu seksa stalno je prisutna neka krivica; sveštenici su je samo razotkrili i učinili izvorom svoje eksploatacije. Tako su mogli da vladaju čovekom daleko moćnije jer su mu izazvali taj osećaj krivice. Ali, mora da je u samom čoveku već postojao taj osećaj krivice, jer u protivnom, bez te pozadine, ne bi se mogla nametnuti nikakva krivica. Čovek je oseća na veoma suptilan način, na nesvestan način, ali je ipak oseća. To je neodređen osećaj, skriven ispod slojeva magle, nepobitno

prisutan: da seks nije nešto svesno, da je on nesvesni čin, da je to nešto mehanično, da ste iskorišćeni kao sredstvo, da time ne gospodarite, da vas upotrebljava biološka sila, da niste zapravo vi ti koji želite tog čoveka ili tu ženu, da su to samo hormoni.

Zato muškarac može postati žena i žena muškarac - samo promenom nekoliko žlezda. Jednom kada se vaš hormonalni sistem promeni, muškarac postaje žena, a žena muškarac; među njima nema puno razlike. To su dve strane iste biologije. A kada znate da ste biće koje je iskorišćeno, i kada otkrijete da ne možete izbeći ovo ropstvo, javlja se krivica da niste dovoljno čovek, da niste pravi gospodar, da ste rob. Zato je seks skriven.

Hiljadama godina čovek je vodio ljubav u tami, u mrkloj noći, iza vrata, iz prostog razloga što izgleda tako smešno voditi ljubav pod otvorenim nebom, dok vas ljudi gledaju. Biće vam veoma neprijatno, izgledaćete tako ružno. U mraku žena ima čak neku nežnost - jer odmah zatvara oči; dok vodi ljubav više ih ne otvara. Čak i u mraku ona se plaši da ugleda lice muškarca zato što je ono tako životinjsko. On je kao životinja!

Seks je životinjski čin. To sam mislio kada sam rekao da je seks radi reprodukcije grešan; reč 'greh' se ovde ne koristi u svom moralnom značenju. Jednostavno, govorim da je to grešno, zato što je nesvesno, nemeditativno. Vi to zapravo ne *radite*, vi ste na to prisiljeni nekim nevidljivim nesvesnim silama.

U stvari, reč 'greh' je prelepa; njen koren se može prevesti kao 'zaborav'. Možda ne vidite nikakvu vezu između zaborava i greha, ali veza *postoji*; zaborav označava nesvest, nesvesnost.

Seksualni čin je sam po sebi toliko životinjski da se vekovima skrivao, potiskivao, prikrivao na svaki mogući način.

Australijski par srednjih godina krenuo je na krstarenje do Engleske. Oni se nisu svake večeri uključivali u društvene aktivnosti, ali jedne noći žena je otišla da spava, a muž se pridružio jednoj od igara. Iz šešira se izvlačila ceduljica sa nekom temom i slučajno izabrani iz publike trebalo je da kaže nešto o tome.

Australijanac je izabran da pet minuta govori nešto na temu seksa. On se toliko udubio u to da se publika smejala grohotom.

Kada se vratio u kabinu, žena ga je pospano upitala šta je radio. On joj ispriča sve, izuzev da je tema o kojoj je govorio bila seks - rekao joj je da je to bilo jedrenje.

Sledećeg dana, njegovu ženu zaustavi krupna mlada žena i reče joj: "Priča vašeg muža je prethodne večeri bila zaista zabavna i puna neočekivanih detalja!"

Žena se iznenadi pa reče: "To je zaista čudno...celog svog života on je to uradio samo dvaput; prvi put je dobio morsknu bolest, a drugi put mu je vetar oduvao kapu!"

Mi čak ne želimo ni da pomenemo tu reč! Čak se i reč izbegava. Mi za nju imamo razne zamene: 'vođenje ljubavi'...Da vam kažem, voditi ljubav uopšte nije moguće, ljubav nije nešto što možete proizvesti ili izvesti. Seks je moguće izvesti - to je obična aktivnost - ali ljubav je daleko dublja. Ali mi želimo da izbegnemo tu reč 'seks'; ona nas podseća na našu životinjsku prirodu.

To sam mislio kada sam rekao da je seks radi reprodukcije grešan. Prvo: zemlji sada ljudi više nisu potrebni.

Ako od ove planete želimo da napravimo pakao, onda je sve okej - onda nastavite da se množite. Slušajte samo Papu i Majku Terezu... Ađai Krišn Lakhnapal, podsećam te, ponovo sam je pomenuo - samo zbog tebe, da bi ti bio miran!...Slušajte onda sve te budale koji vam govore da izbegavate sredstva protiv začeca, da izbegavate kontrolu rađanja, sterilizaciju, zato što je sve to nereligiozno; izbegavajte abortus zato što je to vrlo nemoralno. Ali ako izbegnete abortus, kontraceptivna sredstva, sterilizaciju, bićete odgovorni za masovno samoubistvo koje će biti pravo nasilje - a mi mu se svakoga dana sve više približavamo. To je osnovni razlog zbog kojeg kažem da je seks radi reprodukcije grešan.

Ali Papa, Mahatma Gandhi, i drugi tzv. sveci kažu da je seks moralan samo ako ga upražnjavate radi potomstva. U stvari, oni vam govore da je seks dobar samo ako je animalan, zato što se životinje pare isključivo radi potomstva. Zato nijedna životinja ne upražnjava seks *celih* godinu dana; to je čovekov ponos, ljudska sloboda - jedini je čovek taj koji ima kapacitet da ima seksualne kontakte cele godine. Životinje su u nekoj vrsti ropstva: postoje sezone, njihov seks je sezonski, a kada se sezona završi i s njihovim seksom je svršeno - gotovo je sa seksualnim životom. Posle toga oni nisu zainteresovani jedni za druge.

Iz tog razloga nikakva porodica ili neka vrsta intimnosti nije se pojavila među životinjama; jer je njihov kontakt sezonski. Jednom godišnje oni su medijumi prirodnih sila radi reprodukcije. U stvari, kada je vreme pogodno, a klima dobra za njihove potomke, oni se upuštaju u seks, jer inače na njega potpuno zaboravljaju. Oni su sveci, bar sudeći po kriterijumima Pape i Mahatme Gandija - oni su daleko moralniji!

Po meni, ulazak u seks radi potomstva je grešan zato što je takav čin životinjski, nesvestan, biološki. Ulazak u seks iz čistog zadovoljstva spajanja obe energije sa onim sa kojim ste intimni...to je način komunikacije energije sa energijom, srca sa srcem. To je stapanje jednoga sa drugim...bez ikakve svrhe. Ako postoji neka svrha - želite da stvorite dete - onda je to biznis. Ako nema *nikakve* svrhe, ako je to nesvrhovita zabava, jedino onda ima lepotu, i onda ne stvara nikakvo ograničenje. I vi se oslobađate biologije, izdižete se iznad biologije, iznad životinja, dostižete vrhunac čovečnosti.

Zato je za mene seks lep jedino onda kada nema nikakvu svrhu, kada je samo igra, kada ga ne upražnjavate ni zbog čega posebno, kada je dovoljno samo biti u jedinstvu sa tim čovekom ili tom ženom. Tada transcendirate niži životinjski plan i ulazite u višu dimenziju.

I zapamtite, potomstvo nije kreacija. Jednom kada se žena oslobodi nepotrebnog tereta potomstva, moći će da bude kreativnija daleko više od bilo kog muškarca, jer ako može da rodi dete, zašto ne može da rodi i neku prelepu muziku? Ali to do sada nije bilo moguće, i čovek je to pokušavao da objasni...

Sigmund Frojd kaže da muškarac stvara muziku, umetnost, poeziju, samo da bio kompenzirao svoj kompleks inferiornosti. Zato što ne može da proizvede decu, ne može da nosi dete u materici, zato što ne može da bude majka, on pronalazi druge načine da to bude. On postaje majka nekoj slici, statui, Tadž Mahalu, Ađanti, Elori, Kađurahu. On pokušava da bude majka na ovaj ili onaj način kako bi kompenzirao i pokazao ženi: "Nisi ti jedina koja može da bude trudna - i ja mogu biti bremenit velikim idejama."

Sigmund Frojd je ovde pokazao stvarno veliki uvid, ali je on ipak polovičan; o drugoj polovini nije uopšte ništa rekao. On je ista muška šovinistička svinja kao i bilo ko drugi! Treba ispričati i drugu stranu priče. Druga polovina je da je žena oslobođena...a ona se sada može skoro potpuno osloboditi. Samo nekolicini žena treba dozvoliti da imaju decu; onda bismo imali bolje društvo. I bar po pitanju dece, ne bi trebalo voditi strogo računa da ona budu baš od vašeg muža, da moraju biti od vaše žene. To je glupost - moramo se toga osloboditi. Kada su deca u pitanju, onda vaše dete mora biti *najbolje* moguće.

Kada poželite neku lepu odeću, valjda ne pomišljate: "To može sašiti samo moja žena i niko drugi" - već tražite najboljeg krojača. Kada želite da vam se poprave kola, ne mislite: "Mora ih popraviti samo moj muž i niko drugi" - već tražite najboljeg nemačkog automehaničara!

A sve to već rade životinje. U Indiju se radi njihovih svetih krava uvoze engleski bikovi! U pogledu toga smo daleko naučniji - jer je tako mnogo bolje. Indijski bikovi su već iscrpljeni, umorni. Kada možete da dobijete engleskog bika, šta vas briga za indijske? Zašto ih dalje mučiti? I bolje krave i bolji bikovi se daleko lakše mogu proizvesti ovakvim ukrštanjem. Čovek mora biti tako naučan i kada se radi o njemu samome.

Predviđam da će se u budućnosti ovo desiti, zato što verujem u inteligenciju čovečanstva, nisam izgubio nadu. Nisam pesimista, već apsolutni optimista. Ovo će se zaista desiti, *mora* se desiti, ovo je neizbežno, da će jednoga dana otac reći: "Za moje dete sam skupio ćelije samog Alberta Ajnštajna. Moje dete nije neko obično dete: muški deo je Ajnštajnov, a ženski Merlin Monro! To je *moje* dete,

a ne neko obično!” I ja mogu shvatiti: vi želite najbolje.

Zašto bi se insistiralo da ženski deo vašeg deteta mora biti od vaše žene - zašto? - a da muški deo mora biti vaš? Kada možete nabaviti bolje muške hromosome, ženske hromosome, kada možete nabaviti bolje ćelije, zdravije, inteligentnije, onda je sve ovo savršeno saosećajno, puno ljubavi.

Pre ili kasnije deca će se proizvoditi u laboratorijama; već su uspeli sa stvaranjem bebe iz epruvete. Nije potrebno da žena nosi dete devet meseci; u laboratoriji možemo stvoriti bolju matericu, bolje dete uz pomoć naučne metodologije - a žena se može potpuno osloboditi ovog tereta ostajanja u drugom stanju. I jednom kada se njene energije oslobode, moći će da bude kreativna. Ali, ja mislim da se muškarac plaši te njene kreativnosti. Ona sigurno može prevazići muškarca po kreativnosti; ona je prirodno više obdarena kreativnošću.

Ja sam sav za kreativnost, ali zapamtite, reprodukcija nije ništa kreativno, to nisu sinonimi. Kreativnost je nešto svesno, reprodukcija je nesvesna. Kreativnost je meditativna, reprodukcija nema uopšte nikakve veze sa meditacijom.

Ali čovek je koristio ženu skoro kao stoku. Koristio ju je kako bi podigao svoju decu; koristio ju je kao neki farmer. To zapravo i znači reč ‘muž’: muž znači farmer. Farmeri su oličenje muževa: žena je polje a muž je farmer, i ženina jedina funkcija jeste da dá dobru žetvu svake godine.

Žena se nikada neće osloboditi ako se ovo ne razjasni: da ona mora zaustaviti ovaj šablon svog ponašanja. A muškarac joj stalno govori: ”Tvoja uloga je stvarno velika zato što rađaš decu!” Ovo je samo objašnjenje, samo uteha. Čuvajte se takvih trikova. Muškarac je iskorišćavao ženu na svaki mogući način i sada je vreme da se tome stane na put.

Luksuzno krstarenje se pokazalo kao veoma dosadno. Jedne večeri, samo da bi malo oživali stvari, britanski džentlmen je sve pozvao u Veliki salon kako bi predložio jednu igru.

”Svi džentlmeni treba da se postroje sa jedne strane sobe, a gospođe sa druge. Kada pljesnem, svi treba da se svuku što je moguće brže. Kada pljesnem po drugi put, džentlmeni treba da pretrče sobu i siluju žene što je moguće brže. Pobednik igre je onaj muškarac koji sve to prvi završi, a nagrada: poljubac jedne od naših putnica.”

Kakva ideja! Ali muškarci ovo praktikuju godinama, samo u različitim oblicima.

Pitaš me, Satdarma:

Pre neki dan si rekao da je seks radi potomstva, grešan.

Jeste, apsolutno je grešan.

Takođe me pitaš:

Znam da sam kod tebe čitao da kažeš kako je ženin najkreativniji čin, rađanje deteta...

Eto, kontradiktoran sam!

... i da između žene i majke postoji ogromna razlika.

Naravno da postoji velika razlika. Majka je ona koja slika, stvara poeziju ili muziku. Samo roditi dete, svako to može; to i nema neku vrednost. Za majku je to potpuno drugačiji fenomen. Muškarac može biti majka, žena može biti majka; kada ste kreativni, onda ste majka.

A ti me pitaš:

Ako je sve to tako, da li je onda grešno učestvovati u seksu i ljubavi u nadi da će se stvoriti dete i doživeti svu radost stvaranja...?

Mislim da niko nikad nije doživeo radost stvaranja, tako što je žena zatrudnela. Pre svega, ne znate da li je žena ostala u drugom stanju ili ne, pa kako onda možete da doživite svu radost stvaranja? Tek posle dva, tri meseca, moći ćete da doživite prvu radost - kada se otkrije da je jedna žena zatrudnela. Mislite da znate tačan trenutak da uživate u kreativnom činu stvaranja novog bića? Nemoj biti glup, Satdarma. Budi malo senzibilniji, malo inteligentniji.

... i obnavljajuće energije univerzuma?

Ako ste raspoloženi za igru, onda sigurno osećate obnavljajuću energiju univerzuma. Svaka igra, svaka zabava, svaki smeh, svaka radost, ples, ljubav, obnavlja energiju univerzuma - ali sigurno ne onda kada žena ostane u drugom stanju. To je ziaista vrlo nepravedno od prirode; priroda nije pravedna.

Kada bih morao ponovo da osmislim kreaciju, onda bih izveo sledeće: jednom bi zatrudneo muškarac, jednom žena, i onda biste znali kakva je to radost ostati u drugom stanju. Devet meseci nositi dete, i to svakakvu decu...koja se ritaju i rade svakakve gluposti. Ona čak utiču na vaše raspoloženje, na vaše misli, osećanja; jednostavno vas uzmu pod svoje. I vi ste stalno bolesni, nervozni, povraćate; ne možete da jedete, ne možete da se odmorite, imate svakakave more...samo pomislite; i da sve to traje devet meseci! I kada se dete konačno rodi - a to je vrlo bolno - tek onda sledi njegovo podizanje što je nešto najbolnije na svetu.

Lako je muškarcu da kaže ženi: "Ovo je stvarno velika radost, i mi obnavljamo energiju univerzuma!"

Žena je do sada samo pokorno slušala; zato što je bila potpuno zavisna od muškarca, morala je da se pokori svim tim glupostima. Samo probajte jednom da spavate u krevetu zajedno sa svojim detetom: ili ćete ubiti dete ili ćete sami počiniti samoubistvo. Što se mene tiče, ja savršeno znam da ne mogu spavati u istoj sobi u kojoj spava i neko dete, zato što deca imaju najčudnije ideje: danju spavaju, a noću smišljaju razne nestašluke!

Žena je ta koja je sve ovo vreme to tolerisala; muškarac jednostavno nije u stanju da to učini. Samo pokušajte na jedan dan: neka žena ode na izlet i ostavi vam dvanaestoro dece - sledećeg dana ćete sigurno otići kod psihijatra! Potpuno ćete poludeti!

A Satdarma kaže:

... doživeti svu radost kreacije i obnavljajuće energije univerzuma?

Možeš biti jednostavno raspoložen za igru i obnoviti energiju. Ljubav može biti zabava - za sada je previše ozbiljna. Iz te ozbiljnosti izrodila se ljubomora, iz te ozbiljnosti je nastalo ženino gundanje; zbog te ozbiljnosti vi neprekidno držite svoju ženu na oku - da li se sa nekim viđa...s kim priča? Da li se to ona smeje sa komšijom? Šta je radila ceo dan dok ste bili u kancelariji? Ova ozbiljnost je uništila svu radost; ona nije obnovila energiju univerzuma, jednostavno je uništila sam izvor energije univerzuma.

I muškarci mogu biti kao cveće. Naravno da mogu probuditi u sebi svu energiju univerzuma, ali kako ste se do sada ponašali, to se nije desilo.

Četvorica prijatelja su se sreli jedne zimske večeri pored vatre i počela da pričavaju svoje avanture.

“Jednom dok sam sam lovio u planini”, priča prvi, “noć je bila tako tiha da nisam mogao da zaspim zato što je veliku buku stvarala moja brada dok je rasla.”

“Nije to ništa!” odgovori mu drugi. “Ja sam lovio s prijateljem na severnoj strani planine. Bilo je toliko hladno da su se, kada bismo nešto rekli, naše reči pretvarale u led. Morali smo da ih topimo na vatri kako bismo čuli šta smo rekli.”

“Ah, nije to ništa!” dobaci treći. “Baš prošlog meseca moj stomak je morao biti operisan zbog mog seksualnog života!”

“Tvog seksualnog života?” ostali dobaciše u čudu.

“Da, znate, toliko sam dana proveo u lizanju ženskih tela da mi se u stomaku stvorilo klupko dlaka!”

Posle par trenutaka tišine, četvrti reče: “Ipak, sva vaša iskustva su smešna kada se uporede sa onim što se desilo meni! Pre mnogo godina, dok sam prelazio Kanadu, tada još neotkrivenu zemlju, napalo nas je nekoliko divljih Indijanaca. Jedan po jedan su padali mrtvi svi moji prijatelji dok na kraju nisam ostao sam - usamljen čovek među leševima. Onda posle krvave borbe...”

“Šta se desilo? upitaše ostali, nestrpljivi da čuju kraj priče.

“Jedino što je moglo da se desi - poginuo sam. Ovde sam s vama kao duh!”

Ljubav bi trebalo da bude više duhovna nego telesna; ona mora postati malo više nezemaljska. Mora postati zabava. Mora postati deo kosmičke šale kao što je i sam univerzum.

Satdarma, ti si u tom pogledu ipak suviše ozbiljan - napusti tu ozbiljnost. Ozbiljnost je nereligiozna, ona je nemoralna! Smeh je molitva. Obogatite vašu ljubav smehom - i po prvi put sada je to moguće. U prošlosti to nije bilo moguće zato što vam nije bila na raspolaganju nikakva naučna tehnologija; morali smo da sačekamo da se razvije. Ali danas je naučna tehnologija svima dostupna, jedino još ljudski um nije dovoljno naučan; i dalje je pun predrasuda.

Po nauci, mi živimo u dvadesetom veku, ali kada se pomenu naša sujeverja, kao da živimo pre tri hiljade godina. Skoro da smo kao Mohendodaro. U Pakistanu, do sada najstarija otkrivena civilizacija je grad Mohendodaro. Grad je uništavan barem sedam puta, ali je grad verovatno bio na vrhuncu svog razvitka zato što je otkriveno sedam slojeva. Sedam puta je grad napredovao i bio uništavan - možda nekom prirodnom katastrofom, možda nekim ratom, zemljotresom ili poplavom; sada se to ne može sa sigurnošću odrediti. Jedno je sigurno: sedam puta se grad uzdizao, sedam puta je uništavan; opet se obnavljao na ruševinama starog grada, i opet bivao uništen.

Sama reč, Mohendodaro, znači *murdon ka tila* - ‘breg mrtvih’. To je breg, sedmoslojni breg, i tu je sahranjeno milion ljudi. Mohendodaro je star sedam hiljada godina - i vaše sujeverje je upravo toliko staro. Jedna statua golog čoveka je pronađena u Mohendodaru, pa đaini misle: “To pripada našoj religiji” - i naravno, oni obožavaju gole *tir-tankare*, pa je zato đainizam star sedam hiljada godina.

Otkrivena je takođe i jedna statua brahminskog sveštenika sa svetim koncem preko tela - *jagno pavit* - i oni zato tvrde da su njihova kultura i religija stari sedam hiljada godina.

Kada je u pitanju naša psihologija, mi živimo u prošlosti, i nismo otišli dalje od civilizacije Mohenđodara, tog brega mrtvih. Naša je psihologija prepuna leševa. Naučno gledano, mi smo zaista u dvadesetom veku, ali psihološki zaostajemo vekovima. I to je jedan od razloga naše bede na zemlji, našeg siromaštva, bolesti, ove naše tuge. Celokupna tuga i beda bi mogle nestati kada bismo samo odlučili da idemo u korak sa našom psihologijom; u stvari, psihologija bi trebala da bude korak ispred naučnih postignuća.

I u tome se sastoji ceo moj napor. Moji sanjasini moraju biti psihološki *ispred* svog vremena, psihološki daleko razvijeniji nego što je to naučna tehnologija. Samo se onda to može upotrebiti, jer ćete ga u svakoj drugoj kombinaciji zloupotrebiti. Sada je nauka učinila mogućim sve ono što bi ovu zemlju moglo da pretvori u raj. Nema potrebe čekati raj u nekom sledećem životu - to se može desiti ovde i sada. I po prvi put je to moguće: može se desiti *sada*; na to se više ne mora čekati.

I u tome je moj problem: ja govorim o religiji, o filozofiji, metafizici, o poslednjim otkrićima ili čak o onome što će se tek desiti; a vaši sveci, vaše mahatme, popovi, svi oni žive u mrtvoj prošlosti. Ovaj jaz je ogroman, nepremostiv. I naravno, ja ne mogu da pravim nikakve kompromise, zato što bi to bilo samoubistveno. Oni moraju da učine prvi *korak*! Oni moraju da postanu savremenici doba u kojem žive, ja ne mogu da se vratim; to nije moguće. A vi morate biti spremni da se borite protiv prošlosti u korist sadašnjosti.

Moji sanjasini treba da budu pobunjenici protiv prošlosti - za novo sada, za novu budućnost. Zora nam se bliži. Samo malo napora, i moguće je transformisati ovu zemlju, potpuno je pretvoriti u divno mesto - kakvo do sada nije bilo, i o kojem je čovek oduvek sanjao.

Drugo pitanje

Bagvane, smejao sam svemu što si pričao pre neki dan sve dok nisi pomenuo da je Mahavir smrdeo. Osetio sam se lično pogođenim. Zbolelo me je. Ako mi čak ni rođenje kao američkom jevrejinu nije pomoglo da napustim Mahavira, onda ni tvoje ljutite izjve protiv njega sigurno neće tome doprineti. Šta da radim? Jesam li ovim zauvek uslovljen? Možda bi pomoglo još nekoliko takvih ljutih izjava. U meni postoji jedan deo koji nastavlja da se identifikuje sa mojim đainističkim delom, a o tome ja ne znam (intelektualno) ništa. Čitav svoj život sam pokušavao da svoj asketizam sakrijem u hedonizmu, ali vidim da je on i dalje prisutan.

Satja Bharti

Taj asketizam se nalazi u svakome, a tvoj uvid da si ga skrivao ispod fasade hedonizma, sasvim je u redu. To čine milioni ljudi. Pravi hedonista nije nikakva hedonista. *Ja sam pravi hedonista*, ali uopšte nisam hedonista! Onaj koji misli da je hedonista i pokušava tako da živi, jednostavno pokušava da potisne svoj duboko ukorenjeni asketizam, duboko ukorenjene sado-mazohističke tendencije koje je čovečanstvo podržavalo milionima godina.

Čovek je živeo u takvoj patnji da je počeo tu patnju da obožava, zato što nije imao nikakvu drugu utehu; nije bilo načina kako da je se oslobodi. Toliko je te patnje bilo da je

jedini način da se ona sakrije bio da se premaže veselim bojama, da se lepo oslika. A najbolji način za to bilo je obožavanje patnje. To je upravo asketizam: obožavanje patnje, obožavanje mučenja. Kada čovek počne da se muči, ljudi počinju da ga obožavaju; ovo je obožavanje potpuno bolesnog čoveka, vrlo bolesne individue.

Ovaj deo postoji u svakome od nas; đainizam je samo potpuno odrazio ovu filozofiju. Ali svako u sebi nosi nekog đaina; on je deo svakoga na ovoj zemlji...bez obzira da li ste jevrejin, hrušćanin ili hinduista, ili musliman, to je potpuno nevažno, đaini moraju postojati zato što je celokupna prošlost bila jedna takva mizerija, da su je svi prihvatili kao način života. A najbolji način da se ona prihvati jeste da se ona obožava, da se oboji spiritualnošću. To je upravo učinio đainizam.

Kažeš da si bio šokiran kada sam rekao da je Mahavir smrdeo. Ja nisam to izmislio - možeš naći potvrdu u đainističkim spisima. Naravno, to se tamo kaže na implicitan način. Oni kažu da Mahavir uopšte nije mirisao - ali zašto to onda uopšte pominju? Nije se znojio - ali koga to zanima? A kako se, molim vas, telo koje je živo, ne znoji? Znojenje je apsolutno neophodno za svako telo zato što održava temperaturu uvek na istom podeoku, trideset šest stepeni i još nešto. Kada je suviše toplo, vaše se telo znoji, i vaš znoj isparava; to isparavanje smanjuje temperaturu tela. Znoj isparava zbog toplote tela, ali u tom znojenju toplota se oduzima, i vaše telo ostaje pri istoj temperaturi. Bez znojenja, ono bi umrlo.

A Mahavir nije bio od čelika; bio je od kostiju, krvi, kože, kao i vi. Nije ga napravila neka kompanija Ford, već ga je rodila majka. Bio je ljudsko biće kao i vi, kao i ja, kao i

svako. Nemoguće je ne znojiti se. Ali đaini su to naglasili upravo zato što, ako se znojio, a nije se kupao, onda je verovatno smrdeo. Da bi se izbegla ta neprijatna činjenica, došlo je do izmena...

Bićete iznenađeni ako vam kažem da se u đainističkim spisima kaže i da nije mokrio, da se nije praznio. Kakva je to glupost? Naišao sam na slučaj u medicini koji mi liči na najduži period konstipacije: osamnaest meseci. Jedan čovek je ostao začepljen osamnaest meseci; to je pravi rekord. Ali izgleda mi da oni koji vode medicinske anale nisu svesni da je postojao i Mahavir: četrdeset dve godine...To je sigurno najduži hronični slučaj konstipacije!

Zašto se Mahavir nije praznio? - jer ako jeste, pojavljuju se određeni problemi. Bolje je to iznegirati, jer onda bi on ili morao da koristi toaletni papir - koji Indijci uopšte ne koriste i tada za njega uopšte nisu ni znali - ili je morao da koristi toalet, septičku jamu, ali tada toga nije bilo, a i da ga je bilo, ne bi koristio zbog septičke jame, jer dok vaš izmet pada u vodu, to bi možda moglo da ubije male životinje u vodi!

Đainistički spisi kažu: Nemojte nikada vršiti nuždu na mokroj zemlji, ni u reci, a nikada u vodi! Zato i danas đainistički monasi ne odlaze u toalet; ne mogu da idu u ove današnje toalete. Moraju da odu izvan grada i pronađu neko suvo mesto. A u doba monsuna veoma je teško pronaći neko suvo mesto!

Nije mogao da koristi vodu posle vršenja nužde jer voda...on je bio protiv upotrebe vode jer ona sadrži mikroorganizme koji će umreti takvom upotrebom, a to je nasilje. Zato je bolje problem saseći u korenu: on nikada nije vršio nuždu. Kakva kontrola! Kakva disciplina!

A vi kažete da je Hrist izvodio čuda! Mislite da je čudo ako je hodao po vodi? Ovo je pravo čudo: četrdeset dve godine, zadržavati, zadržavati, zadržavati...svih dvadeset četiri sata! Mislim da nije imao vremena da meditira ili da radi bilo šta drugo. Mora da je čak i tokom spavanja, zadržavao, zadržavao! To je čista pohlepa.

A Sigmund Frojd i po ovom pitanju ima nešto da nam kaže. On kaže da je boja izmeta i zlata ista, pa da zato ljudi koji su pohlepni za zlatom dobijaju zatvor. Mahavir se odrekao zlata, ali mora da je to učinio nevoljno, nerado. Zato se osvetio - zadržao je svo zlato u sebi!

I Satja, kažeš da si se šokirao kada si me čuo kako govorim da je Mahavir smrdeo. Samo pomisli, nakon četrdeset dve godine zatvora, bez mokrenja, bez kupanja, bez pranja zuba. Kako ne bi smrdeo! Ali, đainistički spisi kažu da je to čudo koje *tirtankara* može da izvede. Morali su da izmisle to čudo.

Postoji priča koja kaže da je iz Mahavirovog stopala, kada ga je ujela zmija poteklo umesto krvi, mleko. I đaini kažu da je ovo pravo čudo. Mislim da to nije bilo nikakvo mleko. Možda je bilo belo, ali je to verovatno bio gnoj, a ne mleko. Kako mleko može izaći iz stopala, kada je za njegovo stvaranje potreban određen mehanizam? Ono postoji samo u ženinim grudima. Mleko mora da se stvori, to je hemijski proces. Kako stopalo može da ga stvori? Možda je imao grudi na stopalima...ali je onda bio u veoma degenerisanom stanju. A ja mislim, kada bi zmija ujela ženu za grudi, da iz ujeda sigurno ne bi poteklo mleko, već krv. Zato je to verovatno bio gnoj - ovaj je čovek verovatno bio pun gnoja. Nije mokrio, nije vršio nuždu - šta bi drugo i moglo biti unutra?

I Satja Barti, kažeš da si bio šokiran. I ja sam šokiran, ali šta mogu?

Poslednje pitanje

Bagvane, osećam se kao tip na zelenom konju! Pomagaj!
Big Prem

Ovde vam zeleni konj neće pomoći - ofarbajte ga u narandžasto. I, štaviše, ako možete da nadete magarca, to bi bilo mnogo bolje, jer je u siromašnoj Indiji, jahati na konju veliki luksuz. Ljudi vam neće opsrostiti - ne mogu ni meni da oprostite. Bolje bi bilo da izabereš magarca.

Magarac reprezentuje nešto siromašno, a istovremeno i religiozno. On je veoma religiozna životinja - tužna, ozbiljna, uvek filozofski nastrojena. Jednom kada ga ofarbate u narandžasto, on će biti skoro kao svetac, kao mahatma! A onda možete na njemu napisati 'Njegova Visost, Paramahansa, Magarac-đi Maharadž'. Tada ćeš sigurno pronaći mladića - a zato je i postavljeno ovo pitanje.

Sada, ova Big Prem je stvarno velika (big), a treba pronaći muškarca koji je veći od nje. Ali, evo upravo sada, jedan muškarac je slobodan ...budi brza! Divja je dala potpunu slobodu Hamidu, *pravu* slobodu! Prvo je insistirala: "Moraš živeti u sobi, kako bih ti dala slobodu, jer ako živiš u nekoj drugoj, kako mogu da ti uopšte dam bilo kakvu slobodu! Moram neko vreme uvežbavati tu potpunu slobodu, i ti moraš živeti u mojoj sobi!" Ali, on je ipak uspeo da pobegne, tako da je sada slobodan, Big Prem. Pre nego što ga se neka druga žena dočepa...a pre ili kasnije neko će ga se dočepati, i to ubrzo. Možda ga je neko već uhvatio, zato što

su muškarci tako glupi - posebno Iranci - koliko dugo mogu biti slobodni?

Zato sa ovog predavanja, iz Buda Hola, odmah trči svome Ajatolahu Rahulahu Hamidulahu! Uhvati ga! Ali, ako je već zarobljen, onda će biti problema. Možeš onda sa svojim magarcem, ofarbanim narandžasto, otići u upraviteljevu Blu Dajmond kancelariju. Ja sam prelistao njegov izveštaj - možda će ti on pomoći. On mi izgleda kao jedini živi čovek u ovom gradu Puni - u ovom Mohendodaru, gradu mrtvih! Mora da je on živ čim je poslao taj svoj istraživački rad. Odštampan je na jednoj karti - celo njegovo istraživanje. On mi ga je poslao, ali ja ću ga uručiti Big Prem, zato što će i njoj možda biti od koristi. Pročitacu vam ovaj izveštaj:

Dragi Bagvane,

Naučni rad...pravi genijalni izvod:

Naučnici su utvrdili da je prosečno vreme vođenja ljubavi četiri minuta. Prosečan broj pokreta u minuti je devet, što čini prosečan broj kretnji po vođenju ljubavi trideset šest. Pošto je prosečna dužina šest inča, žena prosečno primi dvesta šesnaest inča ili osamnaest stopa po jednom vođenju ljubavi. Prosečna devojka to upražnjava tri puta nedeljno, pedeset dve nedelje godišnje - stopedeset puta osamnaest čini dvehiljade sedamsto stopa ili barem pola milje. Zato, moja devojko, ako ne dobiješ svojih pola milje svake godine, zašto ne dopustiš piscu ove karte da ti pomogne da ispuniš kvotu?

Ovaj upravnik Blu Dajmonda se zove g-din Pandit - odnesi mu ovu kartu. Ako već ne možeš da se dočepaš Hamidulaha, onda hvataj ovog g-dina Pandita! Naravno da

ti nećeš biti zadovoljna sa svoje pola milje...Big Prem je stvarno velika!

I stvarno poslednje pitanje

Bagvane, toliko sam se uzбудio danas kada si Mahavira, Budu i Isusa, bacio jednostavno u đubre. To je bilo kao planinski vazduh za mene. Dao si nam deo sebe, koji je bio tako intiman i prislan. Da li bi hteo da igraš Paka u našem sledećem filmu 'San letnje noći'?

Prem Pramod

Sve je to daleko!

AUM

Purnamadah

Purnamidam

Purnat purnamudaćate

Purnasja purnamadaja

Purnameva vašištate

Ovo je suviše daleko.

I ono je takođe suviše daleko.

Iz dalekog daleko nastaje.

Kad daleko iz dalekog nastane,

daleko i dalje još dalje ostaje.

Izdavač:
METAPHYSICA
Beograd

Za izdavača:
Aleksandar Dramićanin

Lektura:
Izdavač

Slog:
Nenad Vučković

Štampa:
Stručna knjiga
Beograd

Tiraž
1000

ISBN
86-84091-33-7

Prvo izdanje
Beograd
2004.